ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

כך אורגן „מיבצע־הקפות"

לאחר נסיון ההתנחלות בסבסטיה, לא היה סוד גלוי יותר מאשר הכוונה לחזור ולהתנחל ביהודה ובשומרון; השאלה הגדולה היתה רק: מתי? ✣ ערב שמחת־תורה עברה השמועה מפה־לאוזן: היציאה במוצאי־החג ✣ בין „הקפה" אחת לשניה הודיעו גבאים בבתי־כנסת רבים על נקודות המיפגש ✣ השלטונות היו ערים וערוכים לקראת המיבצע המתוכנן, והמתנחלים עצמם משוכנעים כי אנשי־בטחון „נשתלו" בתוכם ✣ בשעות הלילה עשו אלפים את דרכם אל עבר השומרון — במשאיות, באוטובוסים, במכוניות פרטיות; נסעו על שבילי־עפר, באורות־דרך, אל עבר יעדיהם ✣ המשטרה המתינה למתנחלים ליד מחסומים, שהוקמו עם קבלת הידיעות הראשונות על המיבצע

מאת
מנחם מיכלסון

לא יכול היה להינתן שם הולם יותר לניסיונות ההתנחלות שנערכו השבוע — ונערכים עד לרגע כתיבת שורות אלה — מאשר „מיבצע הקפות". שכן, בשעה שנערכו ברחבי הארץ ה„הקפות השניות", הנהוגות במוצאי שמחת־תורה, החלו אלפי הצעירים להקיף את דרכי שומרון, לעקוף מחסומים ולהגיע בסופו־של־דבר ליעדים שנקבעו מראש — וליעדים שנקבעו מכורח הנסיבות.

ולמחרת — באיסרו־חג, אסרו המתנחלים את עצמם אל סלעי הגבעות החשופות אליהן הגיעו באישון־לילה, כדי לממש את רעיונם ש„ההתנחלות היא ביטוי מעשי להכרת זכותנו על ארץ־ישראל — הכרה זו היא יסוד קיומנו כאן ובלעדיה אין לנו מה לחפש במיזרח־התיכון. הזכות על הארץ תוכר בציבור, בנוער, וגם בעולם הרחב — רק על־ידי מעשה ההתנחלות".

תעלומת המועד

לא היה סוד גלוי יותר במדינה, מאשר הכוונה לחזור ולהתנחל ביהודה ובשומרון, לאחר ניסיון ההתנחלות בסבסטיה. ח"כים שלחו מכתבים לשר הבטחון ולראש הממשלה, פעילים בתנועות שונות, המתנגדים לגישתם של המתנחלים, הזהירו והתריעו, כי המועד קרב ובא.

ח"כ יוסי שריד אף נקב, בזמנו, מועד: ערב יום־הכיפורים. בני קצובר, מראשי המתנחלים ותושב קרית־ארבע, הגיב על כך בעת שפורסם מכתבו של שריד לשר הבטחון: „אם אומנם נקבע תאריך לעלייה — לא זהו התאריך בו נוקב שריד".

לא היה ספק, כי עסקי ההתנחלויות יתגלגלו שנית — וכי בדרכי יהודה ושומרון יתגלגלו אלפי צעירים חובשי כיפות סרוגות. השאלה הגדולה היתה רק: מתי?

תשובה לשאלה זו ידעו אך מתי־מעט: ראשי גוש „אמונים", התובעים לשמור אמונים לשבועת־האמונים בין עם והארץ, וראשי גרעין מתנחלי שכם. הלכה, שתי קבוצות אלה מאורגנות בגופים נפרדים, אך למעשה האנשים הם כמעט תמיד אותם אנשים...

המיבצע תוכנן לכל פרטיו ודקדוקיו כמיבצע צבאי. ראשי המתנחלים, שבחירים להם שבילי ארץ־ישראל כשבילי התלמוד, ערכו סיורים מוקדמים קודם ליציאה; בדקו את צירי־הדרך המתפתלים (?), וקבעו את היעדים: גבעה הסמוכה למעלה אדומים; גבעת נבי צלאח, מדרום־מערב לרמאללה; מורד ואדי קלט; גבעה הסמוכה ליריחו.

ואז, נפתרה תעלומת המועד. ערב שימחת תורה, ביום ב', עברה השמועה מפה־לאוזן: היציאה במוצאי שימחת תורה. ובחג עצמו, הודיעו הגבאים בבתי־הכנסת, בין „הקפה" אחת לשנייה — על נקודות־המיפגש.

רחובות בירושלים, אוניברסיטת „בר־אילן", כפר־אברהם ומושב נחלים שליד פתח־תקווה; קיבוץ שעלבים שליד לטרון ועוד. חלק מנקודות־מיפגש אלה נקבע, כדי להטעות את המשטרה ולהסוות את היעדים הסופיים.

לא היה צל של ספק, כי השלטונות יהיו ערים וערוכים לקראת המיבצע המתוכנן. המתנחלים עצמם משוכנעים, כי אנשי בטחון „נשתלו" בתוכם, כדי לדווח על מה שקורה ויקרה. אבל, לא היה כל צורך להיות שתול על פלגי מתנחלים כדי לדעת מתי והיכן יוצאים.

„הלילה יהיה ,חם'"

„עלו עלו ונעלה" — זו היתה אחת מסיסמאות המיבצע, אותה קבעו ראשי המתנחלים. אבל, סיסמה נוספת ניקרה בראשם בעת שרקדו בחג עם ספרי־התורה: „וגילו ברעדה". לא ידעו אל־נכון מה צופנים השעות הקרובות והימים הבאים לניסיון ההתנחלות חסר־התקדים בהיקפו.

וכשיצא החג — ארזו אלפים את תרמילי־הגב שלהם, עמסו בתוכם שקי־שינה, מזון ותפילין, נעלו לרגליהם נעלי הליכה והתכרבלו במעילי־רוח.

„הלילה", אמר אחד מהם, „יהיה ,חם', אבל בוודאי יהיה גם קור כלבים".

ואכן, העסק התחיל „להתחמם".

ברחבת החנייה שבחזית אוניברסיטת „בר־אילן" עלו מאות על מכוניות פרטיות ומשאיות — וירדו מהן, כאשר המשטרה, שהגיעה למקום, חסמה את הכביש בשתי ניידות.

בירושלים נעו משאיות וכלי־רכב פרטיים רצוא ושוב בין סימטאות ורחובות, ובתוכן מאות צעירים — והמשטרה בעקבותיהם.

בכפר־אברהם הוקף המקום ע"י המשטרה. אך המתנחלים הגיעו למושב נחלים.

בקיבוץ שעלבים המתינו רבים לבוא שיירות מ„בר אילן" ומתיישבים בגולן, כדי לצאת לדרך.

למרות הפומבי הרב, נשמרה עדיין הסודיות. בשעלבים, למשל, לא ידע איש לאן נוסעים, עד לשעה אחת וחצי אחר חצות, עת הגיע למקום בנץ היימן, ממושב נוב שבגולן, ובידיו המפה והיעד.

מטה־המתנחלים עצמו, שהיה עד כה בבית ברח' כורש 14 בירושלים, שם מצוי משרד גוש „אמונים" — העתיק את מקומו לביתו של אדיר זיק, ברמות־אשכול בירושלים. במקום היה מכשיר־קשר של תושב רמת־מגשימים, טלפונים טירטרו, דיווחים נמסרו — אווירה של „חדר מלחמה".

בין הדיווחים שנמסרו היו, למשל, הודעות, שנהגי משאיות מסרבים לצאת לדרך, מאחר שהמשטרה הזהירה אותם, כי בצאתם את תחומי הקו־הירוק הם עוברים עבירה. בדיווח אחר נמסר, כי ב„בר־אילן" פתחה המשטרה את המחסום, וכי המתנחלים נכנסו למכוניות פרטיות והחלו עושים את דרכם לשעלבים. דיווח נוסף: יצאו משעלבים בדרך הפטרולים הישנה אל עבר נבי צלאח.

מעגלי ויכוחים

באותן שעות ממש יצאו גם מתנחלים לעבר השומרון, ומירושלים אל עבר מעלה־אדומים ויריחו.

החל „מיבצע הקפות".

המשטרה, שאנשיה הפסידו אותו ערב את הצפייה המתוכננת ב„השוטר אזולאי" בטלוויזיה, המתינו למתנחלים

(סוף בעמוד 18)

● חייל נבוך מנסה לשכנע מתנחלת להתפנות

● מתנחלים צעירים עושים דרכם ברגל לעבר יעדי ההתנחלויות (מימין) — ומחסומי־משטרה עוצרים את תנועת רכב ישראלי לאיזורי הגדה. (תצלומים: ש. אויסלר (?), ישראלי)

אהרן שמיר | זו דעתי

רק לא שינאת־אחים!

אילו לא היה זה עצוב כל־כך. זה יכול היה להיות משעשע.

מעמדו של השלטון הישראלי בשטחים דומה למעמדה של „ממשלת מנדט", בצורה רשמית. אפילו אליבא דממשלת ישראל, אין השטחים מסופחים למדינה, ועתידם פתוח למיקוח. אם וכאשר ייראו באופק סיכויים לשלום.

באים יהודים, ציונים טובים, שאהבתם למולדת אינה נתונה בספק, ומנסים לדחוק את הקץ, לפרוץ את מחסומי „הספר־הלבן" האוסר להתנחל בשטחים, ונקלעים לעימות עם חיילי „צבא הכיבוש הציוני".

קטעים מן העימות הזה ראיתי השבוע על מסך הטלוויזיה. ועם כל הצער שדבר כזה התרחש, לא יכולתי להתאפק — וצחקתי. שני מחנות יהודיים ניצבו זה מול זה. כשעל פניהם לא נראה אף שמץ של זעם. בחורים ובחורות, שיצאו ל„פיקניק התנחלותי", דחסו חיילים צעירים, כמעט ילדים, תוך שהם קוראים „לא להשתמש בכוח", ואילו הילדים במדים דוחפים אותם בחזרה כשמפקדיהם חוזרים ומשננים באוזניהם „לא להשתמש בכוח". מתנחלים מושכים קצת חיילציק חמוש, החוסם דרכה של מכונית, ו„הקלגס המנדטורי" מחייך, חיילים גוררים מתנחל. ומכל צד נשמעות קריאות „רק לא בכוח". אלה מגלגלים אבנים אל הכביש כדי לחסמו, ואלה מפנים את האבנים — וחוזר חלילה.

משעשע. אבל עצוב מאוד.

• • •

עצוב, משום שעם כל האהדה ליהודים האוהבים את ישראל, את כל ארץ־ישראל, אינך יכול להשלים עם מעשים הנעשים בניגוד לחוק, כמו בתקופת המנדט האחר. שנית, משום שאם לא די לנו בשינאת אוייבינו ובשינאת חלק גדול מן העולם התרבותי והלא־כל־כך־תרבותי, נתפרצת מייד שינאת־אחים, שהיא איומה יותר מכל האחרות.

אף אדם אחד, שום מיפלגה או סיעה לא הוכיחו עדיין, כי בידם נמצא המירשם־לשלום. לא ברור עדיין כל־עיקר אם ההישארות בשטחים ומיקוח עקשני מרחיקים את השלום, או שמא הוויתורים על השטחים, עם או בלי הקמת מדינה פלשתינאית, מקרבים את השלום. אבל ליהודים יש כבר הגדרות מדוייקות לאלה גם לאלה.

השואפים לוותר על השטחים הם „תבוסתנים". אלה שאינם מוכנים הם „פאשיסטים".

• • •

בהתלהטות הרוחות והרגשות נסערים, קם נואם ממפ"ם וקובע עובדות היסטוריות ש„אלה ושכמותם (המתנחלים) גרמו לחורבן בית שני, והם יחריבו את הבית השלישי". ואנשי „מוקד" ו„השומר הצעיר", המלאים חרדה לגורל הדמוקרטיה, אינם יכולים לעמוד מנגד כשחדתיים האלה מפרים את חוקי המדינה ומנסים להתנחל בשטחים בניגוד להחלטות הממשלה והכנסת, ומפרים בעצמם את חוקי המדינה כשהם שמים עצמם שוטרים, מתפרצים לבתים לא־להם, ומאיימים להפעיל את כוח זרועם נגד „מרחיקי השלום".

מיין מתחילה „מילחמת המודעות" הרוויה שינאה. „החוג ליוזמה שמאלית" קורא לפעולה ציבורית נגד „מתנחלי הימין" בסיסמה: „נגד הסיפוח וההתנחלות! נגד ההיגררות למילחמה חדשה! ישראל לישראלים — הגדה לפלשתינאים — שלום בין העמים!"

ו„הוועד למען שלום צודק בין ישראל והארצות הערביות" ממהר לפרסם אף הוא קול־קורא לציבור, הנדרש „להפסיק את התבהלה הזדונית בשלום! לסכל את מזימת ההשתלטות של הימין הקיצוני!"

וגם הקומוניסטים הנחמדים מתעוררים בקריאה „להדוף כמלוכד את התקפת המתנחלים הפאשיסטים!"

• • •

לפני שבועות מיספר ביקרו אצלי נציגי גוש „אמונים". הם ביקשו לשמוע את דעתי על מיבצע ההתנחלויות. הרציתי בפניהם את דעתי, המובאת להלן בקיצור: הייתי רוצה מאוד שיהודה ושומרון יסופחו למדינת־ישראל. אבל נראה לי כי בגילגול הנוכחי של שיבת־ציון לא נוכל להגשים חלום זה. הייתי רוצה, שאפילו ניאלץ להחזיר את השטחים לשלטון ערבי, שתהיה זו החזרה כזאת שיהודים יוכלו לגור בהם. כשם שערבים גרים בשטח ישראל. אבל, כל ההסדרים חייבים להיעשות על־ידי ממשלת ישראל. ללחוץ — אפשר; להפגין — אפשר; אבל לקבוע עובדות בניגוד להחלטת השלטונות — אסור.

לכן, עם כל ההערצה ליהודים, שאהבת המולדת מקננת בלבם — חייבות זרועות החוק למנוע את ההתנחלות, אבל בדרכי־נועם, בלי שינאה בלב.

לצערנו, מוקפים אנו עדיין פאשיסטים אמיתיים, עוכרי ישראל, מרחיקי השלום, גוררים למלחמה חדשה, הזוממים להשמידנו בין, אם נתנחל בשטחים בין אם נפנה אותם. והם אינם מבני ישראל.

לכן, זקוקים אנו אם לא לאהבה, הרי לפחות לסובלנות בין־יהודית, כדי לעמוד בפניהם.

שינאת־אחים בוודאי לא תקרב אותנו אל השלום.

„מסע סימני־השאלה" של ד"ר קיסינג'ר באיזורנו

מאז התחלת ביקוריו במזרח־התיכון לא ידע שר החוץ האמריקני ביקור כה קשה, המלווה בנעלמים כה רבים ✡ לחצים סותרים מופעלים על סאדאת, המתקשה להחליט על מהלכיו הבאים ✡ אלון הבהיר לקיסינג'ר, בשיחותיהם בעצרת האו"ם, את השגותיו על המרכיבים המעשיים של המושג אי־לוחמה ✡ צוות־מומחים יבדוק את ההיבטים המישפטיים של מושג זה ✡ שרי־חוץ אפריקניים אמרו לשר־החוץ, כי ניתוק הקשרים הדיפלומטיים עם ישראל היה „מקח־טעות" מצידם — אך אין לצפות לשינוי בעמדותיהם לקראת ההצבעות בעצרת

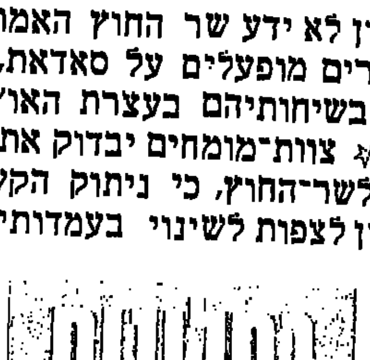

ד"ר הנרי קיסינג'ר
בדיקת המושג „אי־לוחמה"

דומה, כי מאז התחלת מסעותיו באיזורנו לא ידע ד"ר הנרי קיסינג'ר ביקור כה קשה, המלווה סימני־שאלה רבים, כמסעו הנוכחי. לא רק מזכיר המדינה אינו יודע בבירור מה תהיינה ההתפתחויות המדיניות בענייני האיזור בתקופה הקרובה, אלא כמוהו גם מנהיגי ישראל וראשי מדינות־ערב.

קיסינג'ר עדיין אינו יודע כיצד ינהג סאדאת, לאחר שלחצים סותרים מופעלים עליו מצדדים שונים. נשיא־מצרים שומע דברי־תרעומת קשים על הסיוע הכלכלי הזעום, שניתן עד כה על־ידי האמריקנים לארצו. מאידך, הוא מודע למצוקה הכלכלית, בה נתונה מצרים. לא נעלמו מידיעתו טענות, שהושמעו מפי קציני־צבא בכירים, התובעים „שיבה" לידידות עם בריה"מ, וכן מושמעות באוזניו טענות האומרות, כי אין להרשות המשך המצב שניתן להגדירו כקיפאון מדיני מסויים. יש המזהירים אותו שלא להעיז לפתוח בשיחות עם ישראל, כל עוד לא נקבע מועד כלשהו לשיחות עם ירדן וסוריה.

טענות אלו ואחרות, אשר הן סותרות אחת את רעותה במהותן, נשמעות במצרים ומעמידות את סאדאת במצב מביך. נשיא מצרים מתקשה, איפוא, להחליט מה יהיו מהלכיו הבאים. הוא חוזר וטוען, כי אין הוא יכול להרשות לעצמו „המתנה" ממושכת לשיחות עם ישראל. מאידך, כלל לא ברור לו כיצד ינהג המלך חוסיין, המעדיף להמתין עד לאחר ועידת־הפיסגה הבין־ערבית, אשר תיפתח ב־26 בחודש זה בראבאת, בירת מארוקו, בה עלולים להעניק מעמד ייצוגי בלעדי, בשם העם הפלשתינאי, לאש"ף. אין להוציא מכלל אפשרות הודעה דראמטית מפי חוסיין האומרת: „עזבו אותי לנפשי. כי אין אני מוכן כלל לטפל בעתידה של הגדה המערבית". עמדה כזאת מצד חוסיין עלולה ליצור מצב מסובך ביותר, אשר יחייב היערכות מדינית מחודשת.

רבים מראשי מדינות־המערב העירו בשיחות עם נציגים ישראליים, כי אילו היתה ממשלת ישראל נוהגת בעבר במידה רבה יותר של תבונה בטיפולה בנושא הפלשתינאי, שונה היה המצב עתה. לדעתם, אילו היתה ישראל פותחת מזמן במו"מ עם חוסיין, קשה היה להכיר באש"ף כנציגות בלעדית של העם הפלשתינאי.

הדרך עדיין רחוקה

שאלה אחרת, שהיא בבחינת נעלם, ואשר בפיענוחה יעסוק קיסינג'ר בעת ביקורו הנוכחי באיזור, היא — האם יש להקדים את ועידת־ז'נבה, או לדחות את מועד פתיחתה, עד אשר הבירורים עם הצדדים ייכנסו למהלך מתקדם. באחרונה גברה הדיעה, שמוטב להקדים את מועד פתיחת ועידת־ז'נבה, גם אם השיחות בין הצדדים לא תהיינה בשלב מתקדם, או אפילו כלל לא תתחלנה.

קיסינג'ר יבקש לברר לא רק את נכונות הצדדים לפתוח בשיחות על הסדרי־ביניים ולקבוע את המיסגרת המתאימה לקיומן. אלא ינסה גם לבדוק מהן ההשגות של הצדדים על המושג „אי־לוחמה". קיסינג'ר ציין באחת השיחות עם מנהיגי ישראל, כי המושג „אי־לוחמה" מסובך מבחינה מישפטית. הכרזה על אי־לוחמה מסיימת למעשה את מצב הלוחמה בין הצדדים, ומבחינה משפטית מבטלת את הזכות לתבוע החזרת שטחים שנכבשו. הוא הבהיר, איפוא, כי לפי מיטב ידיעתו עשויים הערבים להתנגד להכרזה על מצב של „אי־לוחמה" במסגרת הסדר־ביניים, הקשור עם החזרת רק חלק מהשטחים הכבושים.

קיסינג'ר גורס, איפוא, כי מוטב לוותר על הכרזת אי־לוחמה במיסגרת הסדר־ביניים, ולתבוע הבטחת הפעלת המרכיבים המעשיים, הכלולים במושג זה.

שר החוץ, מר יגאל אלון, הטיל על צוות משפטנים לבדוק סוגייה זו ולהגיש את חוות־דעתם בנדון, לקראת ישיבת הממשלה, שתתקיים היום לקראת ביקורו של קיסינג'ר בישראל.

כמעט ודאי הדבר, שממשלת ישראל עדיין אינה נזקקת לשירטוט מפות של הסדרי־ביניים, כי עדיין רחוקה הדרך לקראת אפשרות זו.

□ □ □

שיחות מקיפות לאלון בעת ביקורו בניו־יורק

שר החוץ, מר יגאל אלון, הבהיר באחת השיחות שקיים עם ד"ר הנרי קיסינג'ר בניו־יורק, מהם העקרונות של מושג אי־לוחמה ומהם מרכיביו המעשיים.

מר אלון חזר והדגיש, כי הוא מביע את השגותיו האישיות. כיוון שנושא זה טרם נדון בממשלה. בינתיים, כאמור, הטיל מר אלון על צוות מיוחד לברר את ההיבטים המשפטיים השונים של המושג, שכה מרבים לדבר עליו באחרונה.

בין אלון לקיסינג'ר הוחלפו דיעות והערכות על הדיון הצפוי בעצרת האו"ם בנושא הפלשתינאי. ברור הדבר, שקיימים נעלמים רבים, המונעים גיבוש תמונה ברורה על העמדות הערביות שנתגלו באחרונה כמקשחות ועל התהליכים המתרחשים באיזור.

חלק נכבד מביקורו של מר אלון בארה"ב היה מוקדש לשיחות עם עמיתיו, ראשי משלחות של מדינות שונות. הן כדי להכיר אותם מקרוב ולהחליף דיעות על הנושא הפלשתינאי, על משבר האנרגיה ועל הסיכסוך המזרח־תיכוני, והן לבירור היחסים הפוליטיים בתחומים שונים בין ישראל והמדינות השונות. רבים משרי־החוץ ששוחחו עם מר אלון זו הפעם הראשונה בנושא תפקידו החדש, ידעו לפחות על התוכנית הנקראת על שמו ועל נטייתו להשמיע דברים בנימה מתונה. אחדים מהם הביעו מידה רבה של אהדה והבנה לישראל, כולל בנושא הפלשתינאי. אך עם זאת לא השתעשע שר־החוץ באשליות בדבר צורת הצבעתם בעצרת האו"ם בדיון הפלשתינאי.

היו שרי־החוץ שהדגישו, שאם כי הם מתנגדים להעניק את הבלעדיות בייצוג העם הפלשתינאי לאש"ף, אין הם יכולים לחסוך את ביקורתם על המדיניות הישראלית וטיפולה בנושא הפלשתינאי. לא אחד מהם הביע שביעות־רצון מההפרדה אשר עשה השר אלון בין אש"ף לבין הפלשתינאים. כהדגישו חזור והדגש, שאירגוני הטירור־והרצח אינם יכולים לתבוע את הזכות להיות המייצגים את הפלשתינאים. אלון הבהיר לאנשי־שיחו, כי יותר ערבים נרצחו על־ידי אירגונים אלה מאשר ישראלים. כן הסביר, שרבים מראשי המדינות אינם יורדים לעומקה של הבעייה הפלשתינאית, ומכך יוצאים נשכרים אירגוני הטירור. הוא ציין באוזני המדינאים המערביים, כי לא היה נסכים לפתרון כולל, מבלי לכלול בו פתרון לבעיית הפלשתינאים.

„דטאנט" גלובאלי

בשיחותיו הדגיש מר אלון את התעצמותה הצבאית הגוברת של ישראל ואת כושרה לעמוד מול תוקפנות ערבית. אך יחד עם זאת נכונותה לנהל שיחות לקידום שלום. כולל הסדרי־ביניים על בסיס של פשרה. נאומו בעצרת האו"ם צמד בניגוד בולט לנאומים התוקפניים, שהושמעו מפי שרי־החוץ של מדינות־ערב. בנאום זה הצהיר מר אלון זו הפעם הראשונה דבר שעשה זאת עם אנשי המימשל האמריקני ואחרים. והוא — כי ה„דטאנט", או שיהיה גלובאלי, ויחול גם על המזרח־התיכון, או שלא יהיה כלל. הוא אמר לא פעם: כל תהיינה אשליות בנדון — „דטאנט" שאינו חל על המזרח־התיכון הוא גם חסר משמעות אסטרטגית ומדינית. דבריו אלה היו מכוונים יפה לעבר הבית־הלבן ולעבר הקרמלין גם־יחד.

שיחות מאלפות קיים מר אלון עם מיספר שרי־חוץ של מדינות אפריקניות, אשר ניתקו את יחסיהן הדיפלומאטיים עם ישראל באוקטובר אשתקד. בשיחות אלו לא נמנעו שרי־החוץ הללו מלהביע חרטה שהם חשים בעיקבות צעדם זה. ובפרט שישראל נהגה בהם בצורה הגונה ביותר בהגשת סיוע בתקופה בה הוא. היה חיוני להן. הם העירו, כי יש להם הרגשה שמבחינה מעשית היה ניתוק היחסים הדיפלומאטיים עם ישראל משום „מקח טעות", דבר אשר בא לביטוי במיוחד בהתנהגות מדינות־ערב המפיקות נפט כלפיהן. יחד עם זאת, לא השאירו האפריקנים צל של ספק כיצד ינהגו בהצבעות בנושאים הקשורים עם המשבר המזרח־תיכוני. כי מוסר לחוד ואינטרסים לחוד.

מר אלון יועמד בפני דילמה לא קלה, כשיצטרך לערוך ביקור־גומלין בגרמניה, לאחר ביקורו הקרוב של שר־החוץ הגרמני, גנשר, בישראל. שעליו סוכם בניו־יורק, בשיחת השניים. כפי שרמז מר אלון. לא נותר לו אלא „לבלוע" את הגלולה המרה, באשר, בכל־זאת, אין דין שר־חוץ כדין של שר־חינוך או שר־קליטה. שר־החוץ הוא המשגר שגרירים לגרמניה, ואין הצדקה שגם הוא לא יסע לשם בשליחות המדינה.

סוג אחר של פגישות קיים מר אלון עם המנהיגים היהודיים. הפעם דיבר על הצורך בהתגייסות העם היהודי לקראת הבאות. הוא הסביר יפה את משמעות החלטת האו"ם להעניק הכרה לאירגון־הגג של קבוצות מרצחים.

אחד הנושאים שנדון עם המנהיגים היהודיים היה היחסים עם ד"ר קיסינג'ר ומעמדו של השגריר שמחה דיניץ. מר אלון הבהיר בצורה חד־משמעית, כי מר דיניץ נהנה מאמונם האישי של ראש־הממשלה ושלו. וכי הוא ממלא את תפקידו בנאמנות. הוא גם הבהיר את הסתייגותו מהפירסומים המשמיצים. המכוונים לפגוע בשר־החוץ האמריקני, אם כי לא הסתיר את העובדה שקיימים חילוקי־דיעות בינו לבין ממשלת ישראל.

כתוצאה מביקורו באו"ם עשוי מר אלון להוסיף למפת המדינות. המקיימות קשרים דיפלומאטיים עם ישראל, את אירלנד. כידוע, אין אירלנד מקיימת יחסים דיפלומטיים עם ישראל. מר אלון קיים שיחה ממושכת עם שר־החוץ האירי. שהוגדרה כמועילה.

□ □ □

זרועות ההסברה „תפוסות" על־ידי אנשי רפ"י־לשעבר

ברוח הלהיט „האום יום אדם בבוקר", הוכרז לראשי מפא"י־לשעבר, כי הם משוללים אפשרות ייצוג בזרועות ההסברה הממלכתיות והציבוריות השונות. יום בהיר אחד התברר להם, כי זרועות ההסברה „תפוסות" משום־מה על־ידי אנשים שניתן להגדירם כמקורבים לרפ"י־לשעבר לפחות.

כמה מראשי מפא"י, ביניהם מר פנחס ספיר, המגלה רגישות למעמדה של מפא"י במרכזי הכוח השונים בישראל. הבחינו במצב מוזר זה, שנוצר לדעת אחדים בהיסח־הדעת, ואילו לדעת אחרים במכוון.

ברור כי אין בשום פנים להאשים בכך את שר־ההסברה, מר אהרון יריב. אשר מצא את המציאות כפי שהיא. וברור גם כי אין הוא יכול לעשות „הפיכות חצר", אלא לקבל כעובדה את המצב הקיים.

מאידך. יהיה קשה למר יריב להתעלם מהרגישות הקיימת אצל כמה מאנשי מפא"י נוכח תופעה זו. האומרת דרשני. ראשי מפא"י־לשעבר, המבינים כהיום החשיבות הנודעת לייצוג מדיניות ההסברה. אינם מוכנים להשלים עם העובדה, שאנשיהם מהווים מיעוט מבוטל בתחום זה.

אגב. גם אחדות־העבודה לשעבר יכולה להרים קול: „איפה אנחנו?". כשם שגם מפ"ם ומפלגות הקואליציה אחרות רשאיות להשמיע שאלה זו. ואכן, ראשי מפ"ם קובלים קשות על האפליה בה נתונים בהם פרשנים מדיניים כל־אימת שהם מנסים להביע דיעות הנוגדות את קו מדיניות הבטחון. הד"ר ויקטור שם־טוב העיר בהקשר לכך כי יש להתפלא על הוויזות הרבה שמגלים פרשנים שונים כל־אימת שהוא מביע דיעה המבקרת את מדיניות הבטחון.

המצב בתחום ההסברה הועלה באחת הפגישות של מר פנחס ספיר עם ראש הממשלה מר יצחק רבין. וכן עם השר אהרון יריב.

□ □ □

אנשי מפא"י־לשעבר יקימו „פורום חטיבתי"

לכן, שעל רקע „מיקוד ההסברה" ומיקרים אחרים, דנו ראשי מפא"י־לשעבר בצורך להקים „פורום חטיבתי", שישמור על האינטרסים של חטיבה זו וימנע „נישול עמדות כוח" על־ידי אנשיה.

פורום זה יעקוב מקרוב אחרי ההתפתחויות במפלגת־העבודה. בהסתדרות וכן בזרועות השלטון השונות. כל עוד לא יבוטל מישטר החטיבות שהוא, לדעת כולם הרסני, במפלגת־העבודה — יפעל פורום חטיבתי זה מפעם בפעם, כשם שעושות זאת צמרת הקיבוץ המאוחד וצמרת רפ"י־לשעבר.

לא ייתכן — טוענים ראשי מפא"י־לשעבר — שראשי חטיבות אחרות יתכנסו, חדשות לבקרים כדי לדון בדבר איוש תפקידים מתפנים וכן בהתחייבויות בתחומים שונים, ורק הם יישבו בחיבוק ידיים ויפגינו, כביכול, אחריות ממלכתית ואחריות תנועתית. כפי הנראה, יקום איפוא פורום מצומצם של ראשי מפא"י־לשעבר, אשר יקיף את נציגיה בממשלה, בהסתדרות, בכנסת, באיגוד הקהילות והקבוצות, במשמרת הצעירה וכמה אישים בכירים. בפורום זה לא ישתתף ראש הממשלה, יצחק רבין, שלדעת רבים מוטב „להחזיק" מחוץ למסגרת חטיבתית. מרכז פורום זה יהיה, כנראה, מר דוד קלדרון.

אין זה סוד שבסניפי מפלגת־העבודה ברחבי הארץ בוטלו מזמן שלוש החטיבות. מי שמצוי בקיומו של מישטר זה הוא קומץ של עסקנים, ולאשי־חטיבות. הרואים בכך עדיפות לכוחם בעיני המצביעים למבלום „מהליכים" מדיניים שאנו לרווחה.

שנחלץ לעזרת גוש „אמונים", עם מזכיר הקיבוץ־הארצי, שהפגין נגדו, לעימות על המיבצע והשלכותיו

פרופ' יובל נאמן: אסור להגיע למצב שניאלץ לבצע בעתיד פעולת־תגמול בשכם;

שמעון אבידן: אלה המכתיבים לממשלה מהלכים - מחניקים הסיכוי להבנה עם הערבים

מאת יוסף שביט

כאשר פניתי השבוע, בעיצומם של נסיונות ההתנחלות של ראשי גוש „אמונים", כדי לקבל מפיהם הסברים על מניעיהם — הציעו לי: „דבר עם פרופסור יובל נאמן, נשיא אוניברסיטת תל־אביב".

כיוון שביקשתי לערוך עימות בין מצדדי ההתנחלות ביהודה ובשומרון לבין מתנגדיה. באתי אל פרופ' נאמן יחד עם שמעון אבידן, חבר עין־השופט ומזכיר הקיבוץ־הארצי של „השומר הצעיר". מי שהיה מפקד חטיבת „גבעתי" במלחמת־העצמאות.

פרופ' יובל נאמן ושמעון אבידן היו חברים־לנשק בקרבות תש"ח, ומאז הם מקיימים ביניהם קשרי־ידידות. אך בסוגיית ההתנחלות הם בעלי־פלוגתא חריפים. ביטוי מוחשי לקוטביות שבעמדותיהם ניתן היה למצוא בכך, שלעימות ביניהם באו השניים מעימות אחר. שהיה מלווה כרזות, סיסמאות ונפנופי־אגרופים: פרופ' נאמן השתתף באסיפת־ההזדהות עם המתנחלים, שנערכה בירושלים; ושמעון אבידן נטל חלק פעיל בהפגנת־המחאה של „השומר הצעיר" נגד ההתנחלות, שכונסה בכביש לטרון.

נוער חביב ונחמד

שאלתי את פרופסור נאמן, מי שהיה בשנות החמישים סגן ראש אגף־המודיעין של צה"ל, ושימש במלחמת יום־הכיפורים יועץ לראש אמ"ן בנושאים מיוחדים: מהו, בעצם, הקשר שלך עם המתנחלים? מדוע אתה מסכים לדבר בשמם?

פרופ' נאמן: „אחרי נסיון ההתנחלות הקודם בסבסטיה יצא לי להיפגש עם החבר'ה מגוש „אמונים". הם ידעו מהו יחסי לנושא השטחים, ולכן פנו אלי ביוזמתם כדי לשמוע את הערותי על מיבצעם הקודם. האמן לי. הם באמת נוער חביב ונחמד. אמרתי להם: מה שהיה בעוכריכם בהתנחלות בסבסטיה הוא שמישהו התנחל עליכם. הליכוד „התלבש" עליכם. זה כאילו נפל לליכוד מהשמיים. כך קיבל העניין כולו צורה של עימות בין הליכוד לבין הממשלה. התוצאה היתה, שהתחילו להשוות את נסיון ההתנחלות לפרשת „אלטלנה". ואפילו קולו של בגין נשמע כמו אז. אמרתי לחבר'ה מ„אמונים": אתם מוכרחים לנתק עצמכם מן המפלגות. עליכם לפעול בצורה עצמאית לגמרי. היזהרו לא להראות משוא־פנים לאף גורם פוליטי!"

שמעון אבידן, בנימה סארקסטית: „והם שמעו. כמובן, בקולך..."

פרופ' נאמן: „כן. לפני זמן קצר הם חזרו אלי, ושאלו אותי אם אני מוכן לעזור להם. עניתי להם בחיוב. באותה שיחה הם נתנו לי להבין, שתוך ימים אחדים יש בדעתם לבצע התנחלויות נוספות".

— הם גם אמרו לך מתי בדיוק הם מתכוונים לעשות זאת?

פרופ' נאמן: „פרטים אופרטיביים הם אולי לא מסרו לי... התחבטתי מה לייעץ לצעירים אלה. שחיפשו את הדרך להצלחת המיבצע שלהם. לבסוף באתי להחלטה, שלא אני לבד אשא את הכובע. הצעתי להם, על כך, להתקשר עם עוד כמה אישים. ובאמת, כעבור זמן מה פנו אלי שני אנשים. רחל ינאית בן־צבי ויוסף־לה (יוסף טבנקין). ואמרו לי, שגם הם מוכנים לעזור למתנחלים. ערב שמחת־תורה נועצנו שלושתנו. הסיכום של אותה התייעצות היה, שננסה למנוע עימות בין המתנחלים לבין צה"ל על־ידי כך שנעשה מאמצים להפגיש את נציגי המתנחלים עם ראש־הממשלה בנסיון למצוא איזו פשרה".

שמעון אבידן: „אתה מאמין, שהם התכוונו באמת להתנחל? אני טוען שלמיבצע הזה היתה רק מגמה פוליטית".

פרופ' נאמן: „אני מאמין בכנותם. אמרתי להם: כי לדעתי, צריך למנוע את העימות בינם לבין הממשלה. שאלתי אותם אם הם מוכנים לנסיון־תיווך. לאחר שקיבלתי את תשובתם החיובית, התקשרתי ביום שמחת־תורה עם יצחק (רבין). אך הוא לא רצה להיפגש איתם. לא, הוא לא אמר שלעולם לא ייפגש איתם אלא במועד מאוחר יותר. אולי בשבוע הבא. רחל ינאית כמעט בכתה כששמעה זאת. היא כבר ראתה לנגד עיניה את העימות הצפוי".

— איזו חשיבות אתה רואה בהתנחלות יהודית ביהודה ובשומרון?

פרופ' נאמן: „קודם־כל, לפי השקפתי לא ייתכן שלטון ערבי בלעדי באיזורים אלה. אני מוכן אפילו להיות במדינה דו־לאומית עם מיעוט ערבי גדול של מיליון איש, ובלבד שלא להינתק מיהודה ושומרון. הסיבות לכך הן, בראש־ובראשונה, בטחוניות: אינני רוצה לראות את האפשרות של צבא ערבי, הנערך בגדה ומאיים על לב המדינה. אני גם לא רוצה לראות שם את ה„פתח", או את חבש, או ג'יבריל. מה שיכול לאלץ אותנו לערוך פעולת־תגמול בשכם. המושכל הראשון הוא, לכן, נוכחות ישראל בגדה".

שמעון אבידן: „יובל, אתה שולל כל אפשרות של מציאת הסדר, שימנע את הצורך בפעולות־תגמול כאלה?"

פרופ' נאמן: „זה לא מעשי. הסיבה לכך פשוטה: המאוויים של הפלשתינאים, במובנם המלא אינם ניתנים לפתרון. אינני חושב, שאפשר למצוא פשרה. שרק קבוצה שולית של פלשתינאים לא תסכים לה והטובים שבהם יחזרו, במיקרה הטוב ביותר, לתוכנית־החלוקה משנת 1947".

— מהו, איפוא, הפתרון שאתה מציע?

פרופ' נאמן: „הפשרה יכולה להיות דו־ריבונות ביהודה ובשומרון עם נוכחות יהודית אמיתית, שיהיה לה לא רק אופי צבאי. אם נוכחותנו מוצדקת פה — היא מוצדקת גם שם. זוהי אותה ארץ־ישראל. כיצד אני רואה נוכחות כזאת? על־ידי הקמת ישובים יהודיים, אפילו עיר. הפלשתינאים יכולים לעשות שם את שלהם במיסגרת של מינהל משותף. קיימים המון נושאים אזרחיים, שבהם אפשר לתת להם שותפות גדולה יותר, אך הם יידעו, שקיימת שם גם ישראל".

— במלים אחרות, אתה מציע להיות עם הפלשתינאים נגד רצונם לאחר שנפקיע את אדמותיהם?

פרופ' נאמן: „אינני מציע לנשל ערבים מבתיהם. יש מספיק שטחים ריקים ביהודה ובשומרון. בסבסטיה, למשל, היתה תחנת־רכבת ישנה ללא־שימוש — ואפשר היה להשאיר שם את המתנחלים. אולי כדאי אפילו להפעיל מחדש את הקרן־הקיימת, כדי שתרכוש שם אדמות..."

מלחמות של ח"כים צעירים

— האם פירוש הדבר, שאתה מצדד בהתנחלות יהודית בגבולות ההיסטוריים?

פרופ' נאמן: „מי מחפש גבולות היסטוריים? אני מסתכל על העניין מן האספקט הבטחוני — כלומר, מבחינת קיומה של מדינת־ישראל. אם הבטחון היה דורש התנחלות בניגוד להיסטוריה של עם ישראל, ובניגוד לראיית הציונות — הייתי מרגיש את עצמי פחות נוח. אבל עדיין עושה זאת. במציאות הקיימת אינני מרגיש כל לבטים, משום שניתן לראות את ההתנחלות מנקודת־ראות ציונית — וזה גם, משרת את הבטחון".

שמעון אבידן: „יובל. התיאור החמים והנחמד שלך אינו נראה בעיני, גם זה שאתה סבור, כי על־פי עצתך חדלו המתנחלים להיות מכשיר פוליטי — אינו מתקבל על דעתי. האם נעלם מעיניך, שהגבוי והאמצעים באים להם מגורמים, המבקשים לקעקע את הממשלה הנוכחית, ולהביא לנפילתה? אתה הפכת, למעשה, לשותף של חלק מהמפד"ל. כלומר, של שני חברי־כנסת צעירים, העורכים בעת ובעונה אחת שתי מלחמות, שאחת מהן היא על השליטה במפלגה. אינני יכול להתעלם גם מן המניע, המכביל את הגוף הזה: דובר המתנחלים הביא כנימוק־מיספר־אחד את ההשגחה העליונה, אשר מסרה לידיהם את הזכות להתנחל ביהודה ובשומרון".

— האם אתה שולל, איפוא, כל התיישבות יהודית מעבר לקו הירוק?

שמעון אבידן: „הקו הירוק אינו מקודש בעיני. הוא הושג תוך סערת־קרב, או במשא־ומתן פוליטי. משום כך אני סבור, שיש לי החובה לדרוש גבול־בטחון. אבל גבול־הבטחון שלי נראה אחרת, והוא מתבסס על דברים אחרים. הוא צריך להיות מבוסס על מינימום שטח, מינימום ערבים ומכסימום יהודים, תוך הסתכלות ריאלית על הכוחות והגורמים הפועלים באיזור והכרה קיצונית לגלות דרך של דו־קיום בשלום. יש לי סנטימנטים ליהודה ולשומרון לא פחות מאשר יש למי שמסתמך על ההשגחה העליונה. אבל אני קובע לעצמי, שארץ־ישראל היא גם מולדתו של העם הערבי... מאחר שפרופסור נאמן ביסס את תוכניתו על אי־היכולת להתקיים בשלום עם הפלשתינאים — ההצעה שלו אינה תוספת בעיני, היא יכולה להתקיים רק על כידונים".

אבידן ממשיך: „כלהם: „מי כמוני יודע, שהארץ שייכת לך רק באותה מידה שאתה יושב עליה ושה

פרופ' יובל נאמן (מימין) ושמעון אבידן
היסטוריה, ציונות ובטחון — מול חופש־תימרון וחיפושי־הידברות

גבול האמיתי הוא המקום, שבו עובר התלם האחרון שלך. אבל זה יכול להיות כך רק כאשר אינך כופה את רצונך על עם אחר. בעיני יהודה ושומרון, סיני ורצועת־עזה הם נושאים — אינני רוצה להשתמש במלת „קלפים" — היכולים להביא להסדר, שממנו יצמח אולי, עם הרבה סבלנות ותבונה, גם שלום. אבל יצירת עובדות, המכתיבות לממשלה מהלכים, המנטרלות אותה ואינן משאירות בידיה חופש־תימרון — מחניקה כל סיכוי של צמיחת גורמים במחנה הערבי, אשר ירצה לבנות את ההבנה. אנחנו חייבים לחדול להופיע כתוקפנים. זוהי הציונות שלי. היא אינה מבוססת על נישולם של אחרים".

— אבל יש גם קיבוצים של „השומר־הצעיר" היושבים על אדמות, שהופקעו מידי ערבים.

הבעת פניו של שמעון אבידן מעידה, כי השאלה היא למורת־רוחו. תחילה אין הוא רוצה כלל להתייחס אליה. אך לבסוף הוא אומר לאקונית: „זה לא רלוואנטי. צריך להבדיל בין פעולות, שבאו בעיקבות המלחמה לבין תיכנון מדיני ומגמות מדיניות".

— מה דעתך על התיישבות בפיתחת־רפיח, שעליה החליטה הממשלה?

שמעון אבידן: „פיתחת־רפיח היא רחבת־ידיים. לפי מצב ההתיישבות שם, יש באותו איזור מקום גם ליהודים וגם לבדואים".

— האם פירוש הדבר, שאתה בעד התיישבות יהודית שם?

שמעון אבידן: „בהחלט. אני רואה בכך גבול־בטחון. אבל לא אשב שם כל עוד לא יתוקן העוול, שנעשה לבדואים אשר נושלו".

— מדוע, אם כן, היו בין המפגינים נגד ההתיישבות בפיתחה כה רבים מאנשי „הקיבוץ־הארצי"?

שמעון אבידן: „הקיבוץ־הארצי אינו מונוליטי".

— מהו השוני בין ההתנחלות ביהודה ובשומרון, שאתם כה מתנגדים לה, לבין ההתיישבות בגולן, שאתם תומכים בה?

שמעון אבידן: „זוהי דוגמה קלאסית לגבול־בטחון".

מדוע התעוררו דווקא עכשיו?

— אם כן, האם לא די בבסיסים צבאיים שם, כדי להגן על הגבול?

שמעון אבידן: „אינני רוצה לראות את הדברים רק בקטגוריה של מלחמה. קיימות תקופות, שבהן גם ישובים אזרחיים ממלאים פונקציות רבות בשטח הבטחון. גם המוטיבציה של צה"ל שונה כאשר הוא מגן על איזור מיושב על־ידי יהודים או כאשר המדובר רק בשטח תימרון צבאי".

פרופ' נאמן: „אני כמובן, בעד התיישבות יהודית בגולן. אך מבחינת התועלת הבטחונית, שישובים אלה מביאים, הייתי מבכר לראותם באיזור שכם. אל תבין אותי שלא כשורה. אינני מזלזל, חלילה, בכך שהם הוקמו בגולן. אבל מכיוון שאני סבור, כי ערכה של ההתיישבות הוא בכך, שפירושה נוכחות אמיתית של העם — חשוב לי נורא, שיהיו ישובים יהודיים ביהודה ובשומרון. זהו הרי ליבה של ארץ־ישראל ומדאיגה אותי העובדה, שאין שם יהודים".

פרופ' נאמן מעיין ברישומים, שערך תוך כדי הרצאת דבריו של אבידן: „שמעון אמר קודם, שצריך לעשות הכל כדי להשאיר שטחים לקיום משום שזה יקל על המשא־ומתן עם הערבים. אני בדעה הפוכה. אני מאמין, שכל ישוב יהודי נוסף בשטחים דווקא מחזק את הממשלה במשא־ומתן. אסביר זאת: פתאום גילה העולם את הפלשתינאים מפני שהם התחילו לצלצל בפעמונים על העוול שנעשה להם. אנחנו מוכרחים עכשיו להפגין, שיש לנו זכות על השטחים. והם חיוניים לנו מבחינה בטחונית. אם נוכיח זאת עכשיו — יהיה לנו אחר־כך קל יותר להתפשר על משהו. מבחינה זו ההתנחלות רק מוסיפה לממשלה כוח. אסור לנו ליצור רושם של "Easy come, easy go".

שמעון אבידן: „יובל. אתה מאמין, שאילו התירה הממשלה למתנחלים להישאר בנקודות, שבהן התיישבו — הם היו באמת נשארים שם?"

פרופ' נאמן: „אני משוכנע בזה. לפחות שלושת גרעינים היו נשארים".

שמעון אבידן: „אני סולד מן ההשוואות, שעורכים בין הספר־הלבן הבריטי לבין הפעולות של ממשלת־ישראל. ארור מי שמסוגל לעשות השוואות כאלה".

פרופ' נאמן: „ההחלטה לא לאפשר התנחלויות בשטחים דומה בכל־זאת לחוק הקרקעות הבריטי".

שמעון אבידן: „פעולה כמו התנחלות היא הרסנית. היא מעמידה את השלטון בפני ההכרח להגיע לעימות עם המתנחלים".

פרופ' נאמן: „לכן ניסיתי לבקש פגישה בין ראש־הממשלה לבין נציגי המתנחלים לפני נסיון ההתנחלות..."

שמעון אבידן: „ראשי המתנחלים השמיעו טענות כנגד צה"ל. אבל בעלי המצפון מופקדים גם על נפש החייל. שאותו הם מעמידים במצב כזה. אינני יכול לפטור אותם מן האחריות לדמות המדינה. המצטיירת עתה בעיניהם של תלמידי בתי־הספר התיכוניים. ולמה שהם מעוללים לחייל. החייב לטפל ביהודים".

פרופ' נאמן: „חיפשתי מאמר של יצחק שדה משנת 1946 על משמעת של עשיה ושל אי־עשייה. הוא מדבר שם על משמעת כובלת ועל כזו שאינה כובלת. אני גם נזכר בימים, שבהם בן־גוריון נתן פקודה לא ללכת לאסיפה של הפלמ"ח — ויצחק רבין מצפונו לא נתן לא ללכת לאותה אסיפה".

אפשר היה למצוא פשרה

שמעון אבידן בחיוך נלוי: „אתה באמת מאמין, שהאיסור של ב.ג. להשתתף באותה אסיפה הוא בקטיגוריה אחת עם האיסור של הממשלה להתנחל ביהודה ובשומרון?"

פרופ' נאמן: „זו היתה פקודה וזו היתה פקודה. הממשלה, בתוקף סמכותה, אסרה על ההתנחלות. אילו היה בן־גוריון חסר־אחריות. הוא יכול היה בנקל להפוך את עניין האסיפה לפרשת „אלטלנה" שניה. הוא רק צריך היה לשלוח מישטרה צבאית כדי לעצור את הקצינים, שהשתתפו באסיפה".

שמעון אבידן: „דחילק... פה המדובר בשטחים, שבהם נמצאים ערבים וצה"ל מופקד על בטחונו של כל יהודי. השווה שם בלילה... אמור לי, יובל. מדוע התעוררו המתנחלים דווקא עכשיו? מדוע הם חיכו שש שנים?"

פרופ' נאמן: „זאת שאלה, שאי־אפשר להציג בפני חבר'ה בני עשרים".

שמעון אבידן: „אולי קשור הדבר בכך, שהם עכשיו באופוזיציה..."

פרופ' נאמן: „אולי ריסנו אותם עד עכשיו. אולי המלחמה עשתה להם משהו. גם אני ישנתי שש שנים לגבי כמה נושאים, ורק במלחמה התעוררתי... אני מסכים אתך, שאין דבר יקר יותר מאשר לשמור על המשמעת כלפי הממשלה. אבל החבר'ה האלה מרגישים, שהם בכל־זאת יכולים להזיז משהו. הם רואים, שאחרים עשו כל מיני מעשים — והזיזו דברים. הם חושבים, כי העובדה שאינם יושבים ביהודה ובשומרון היא מחדל".

שמעון אבידן: „איך אפשר לחנך נוער במדינה להשתמש נגד צה"ל בפעולות־הטעייה ובכל מיני טריקים, שמתאימים לשימוש נגד אוייב?"

פרופ' נאמן: „גם אני חש בטראגיות שבעניין, כמו שחשתי בזמנו בטראגיות ש„סיגון". אבל האחריות בעניין זה מוטלת על הממשלה. היא בוגרת לפחות כמו הגרעינים של „אמונים". אני הייתי מהסס להפעיל נגדם את צה"ל. רע מאוד גם, שהערבים רואים זאת".

שמעון אבידן: „יש לך דרכים אחרות?"

פרופ' נאמן: „אני במקום ראש־הממשלה הייתי משוחח אתם".

שמעון אבידן: „אבל הרי היו שיחות עם שרים".

פרופ' נאמן: „השאלה היא עד היכן היו מוכנים ללכת לקראתם. הרושם שלי הוא שלא התאמצו מספיק. אפשר היה למצוא פשרה. אם נכון הוא מה שהתפרסם בזמנו בעתונים — ויש לי יסוד להניח שהדברים אכן נכונים — כי הממשלה הציעה בשעתו למתנחלים בסבסטיה לעבור למחנה־יוסף ולאחר שהמתנחלים הסכימו לכך, התחרטה הממשלה. זוהי הוכחה לכך, שלא ניסו למצות את העניין. זוהי תעודת־עניות לממשלה. אם ייהרג, חלילה, מישהו בעימותים הללו בין המתנחלים לצבא — תהיה אך ורק הממשלה אשמה בכך".

שמעון אבידן: „עד כמה שידוע לי, התקיימו שיחות אין־סופיות בין נציגי המתנחלים לבין שרים. אבל כנראה, שהתביעות הפוליטיות חשובות למתנחלים יותר מכל. וזוהי תנועה בעלת מגמה פוליטית — להכתיב למדינת־ישראל דרך לפי תפישתם: לא משא־ומתן עם הערבים, לא־החזרת שטחים, מטרתם למנוע כל אפשרות של משא־ומתן ושל הסדר. אם יוכלו".

המפולת בז'נבה מכתימה את שמנו בעת שתדמיתנו משתפרת במערב

מאת
ישעיהו בן־פורת
שליחנו המיוחד לשוויץ

הברון רוטשילד עשוי להפר שתיקתו ולגלות פרטים חדשים ✡ „איני מזלזל באובדן מיליונים", הוא אומר, „אך מעל לכל אני רוצה לתקן את תדמיתה המוסרית של ישראל" ✡ פרקליט שווייצרי נודע: „השיטה הקיימת הורסת את מערכת היחסים הפיננסיים של מדינת ישראל עם העולם היהודי"

באוזני ידיד שתמה עליו, מה ראה לפתוח במאבק נמרץ כל כך בפרשת ההסתבכות של „החברה לישראל", הסביר השבוע יו"ר מועצת המנהלים של החברה, הברון אדמונד דה־רוטשילד: „האמן לי שלא ההפסד הצפוי של כך וכך מיליונים של דולרים הניע אותי לנקוט בצעדים, אשר הפתיעו אולי אחדים מבין ידידי, החושבים אותי לאדם מתון. אינני מזלזל, ואינני מייען לאף אחד לזלזל באובדן של מיליוני דולרים. אבל מעל לכל, מדרבן אותי הצורך הדחוף לעשות למען תיקון תדמיתה המוסרית של מדינת ישראל".

אדמונד דה־רוטשילד, האמור להגיע בימים הקרובים לישראל, כדי לבחון במקום היבטים מסויימים של הפרשה הנדונה, החליט ככל הנראה כי הפעם, בניגוד לשתיקתו ולהתאפקותו בעימות הקודם שלו עם שלטונות ישראל, שוב לא ירסן את עצמו.

אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר ישראל דחקה את רגליו בצורה לא אלגנטית ביותר מעסקי קור הנפט, הבליג רוטשילד ושתק. רק מקורביו בצרפת ונציגיו בישראל ידעו כמה פרשה זו העכירה את יחסו כלפי ישראל. הפעם מותר להניח, כי רוטשילד יגלה, אולי בפומבי, דברים שעדיין לא ידועים בציבור.

טיבור מזוהה עם ישראל

כמו, למשל, התנגדותו האישית הנמרצת בשעתו, לצירוף טיבור רוזנבאום ל„חברה לישראל". התנגדות שנבעה מצד אחד מן החשש שאיש זה מעורב ומעורב יתר על המידה במישור הפוליטי בישראל, מכדי לכהן בהנהלת חברת־השקעות יהודית בינלאומית, שנועדה להיות פיננסית טהורה וא־פוליטית לחלוטין; ומן התחושה, מצד שני, שהשתתפות הבנקאי מג'נבה, שחלק מעסקיו עוררו כבר אז סימני שאלה בחוגי הבנקאות הגדולה, לא תתרום ליוקרת החברה.

מסתבר שהתנגדות רוטשילד לא הועילה לדבריו. ניכפה רוזנבאום ע"י הממשלה על „החברה לישראל".

ועוד יש באמתחתו של רוטשילד כמה וכמה גילויים בקשר לתפקיד שמילא המנכ"ל מיכאל צור, ולדרך בה הושקעו כספי החברה בוואדוז. דברים, שאם לא ייאמרו בפומבי בימים הקרובים, עלולים להיות מוצגים בצורה שונה בבית־המשפט.

נדון בגלוייו של רוטשילד אם וכאשר יבואו. אולם כבר עכשיו מותר לקבוע, שהוא צודק כשהוא מדבר על הצורך לתקן את תדמית ישראל, אשר ניזוקה באופן רציני בעיקבות המפולת של טיבור רוזנבאום. עובדה זו בלטה לעין עוד לפני שנודע ברבים על סגירת „האינטרנשיונל קרדיט בנק" בג'נבה, היא תבלוט שבעתיים אחרי שאמצעי־התיקשורת באירופה ובארצות־הברית יתלבשו, כפי שצריך לצפות, על הפרשה ויחקרו את השלכותיה הפיננסיות, המדיניות והאישיות.

בצדק או שלא בצדק מזוהה טיבור רוזנבאום עם ישראל. בנקאים, אילי־הון ומומחים בינלאומיים, יודעים שלא כן הדבר; וכי טיבור רוזנבאום, שמעולם לא נחשב בחוגים אלה למוח פיננסי מזהיר, רק צמח וגדל על בסיס מוצאו הציוני־ישראלי. איש מהם לא יטען, שמדינת ישראל היא שהניעה אותו להסתבך בהרפתקת מקרקעין עם משפחת המלוכה האיטלקית — עיסקה שבלעה עד כה עשרות מיליוני דולרים.

איש מאנשי צמרת־ההון הבינלאומית גם לא יחשוד בממשלת ישראל, שהיא הינחתה את טיבור רוזנבאום להקים קרנות־השקעה אלמוניות ולנהל תנועות־כספים בלתי־כשירה בין הבנק, הרשום כחוק בשוויץ, לקרנות הרשומות בוואדוז והמפורות מפוקות. אבל דעת־הקהל בעולם — והיא הקובעת לגבי ישראל היום יותר מתמיד — קראה ושמעה אתמול ושילשום, תשמע ותקרא מחר, שטיבור רוזנבאום וישראל חד הם, כביכול, באופן זה או אחר.

מן המדורים הכלכליים של עתוני פרנקפורט, לונדון, פאריז, ג'נבה וציריך, אפשר היה ללמוד במשך כל השבוע הזה על העברות מיליוני דולרים של „החברה לישראל" לקרנות של רוזנבאום בוואדוז; על התביעה שהוגשה נגד מיכאל צור; על הנסיון שנכשל להציל את הבנק שלו בג'נבה ביוזמת בנק־הפועלים הישראלי ובראשותו.

היבטים עדינים וחמורים

„טריבון דה־ג'נב" תעיר בקשר לזה, ש„החברה לישראל" המאגדת „אחדים מבין היהודים היותר עשירים בעולם", החטיאה את מטרתה. העתון הכלכלי „פיננס אונד וירטשפט" מציריך הרחיב את הדיבור, בגליון יום רביעי, על סיבות הכישלון של בנק־הפועלים בעניין זה. עתון כלכלי שווייצרי אחר, שהקפיד להבליט את הקשר בין רוזנבאום לעולם־הכספים הישראלי, הדגיש ש„הבנק של רוזנבאום מעולם לא הצליח להתקבל בחוג הסגור של איגוד הבנקים השווייצריים".

כל זה נכתב כאשר רק נודע על הסתלקות השותפים הגרמניים מן הבנק בג'נבה. רבים מבני עמנו ומידידי ישראל הלא־יהודיים באירופה מתחלחלים מן המחשבה, שאמצעי־התיקשורת יעלו עכשיו, אחרי סגירת הבנק, על היבטים הרבה יותר עדינים וחמורים של קשרי רוזנבאום בעבר ובהווה עם מדינת ישראל ומוסדותיה. כתם כבד רובץ על טיבור רוזנבאום. זה יכתים בהכרח גם את ישראל, עלול לפגוע באמינותה המוסרית והכלכלית, ויכול להרחיק ממנה משקיעים, תורמים ואוהדים.

כל זה מתרחש בשעה חשובה מאין כמוה למעמדה של ישראל בעולם. דווקא עכשיו לא תמצא משקיף מדיני או פרשן פוליטי, שלא יצביע על השיפור ההדרגתי המסתמן בשבועות האחרונים במעמדנו במערב. זה נובע, כמובן, הרבה יותר משינאת המן מאשר מאהבת מרדכי, כאשר המן בימים הגשומים והקרים של הסתיו האירופי איננו אלא הארצות מפיקות הנפט הערביות. אירופה, כתוצאה מן האינפלציה וממשבר־הנפט, מידרדרת והולכת אל מצב שאיננו רחוק משואה כלכלית, חברתית ומדינית. המחירים מאמירים. מימדי חוסר־העבודה גדלים כל יום. הייצור נבלם בגלל ייקור הנפט. איטליה כמעט פשטה את הרגל. צרפת מתלבטת בבעיות שאין להם פתרון, ואפילו גרמניה המיוחסת מתחילה להתייסר במצוקת האנרגיה.

מדיניות של כוח

האויב מספר 1 בפי הבריות הם השייכים הערביים העשירים, אשר אינם יודעים מה לעשות במיליארדים של דולרים, שהם גורפים במערב. נסיונם לרכוש נכסים באירופה ניתקל בהתנגדות גוברת. דוברי הממשלות והחברות בקהילייה האירופית, ופרשניהם הכלכליים, מתבטאים בלשון המעטה ובסיגנון יותר מעודן, אבל גם הם, בהיעדר דרכים סלולות להצלת ארצותיהם מן השואה האורבת, תולים את האשמה בערבים.

חוגי הימין רומזים רמזים דקים כמו פיל על הצורך לפתור את המשבר על־ידי נקיטת מדיניות של כוח כלפי הערבים. יש מערכות עתונים, בגרמניה ובצרפת, שם משרטטים כבר את המפות והתוכניות המשוערות של השתלטות צבאית על שדות־הנפט. חוגי השמאל הערים לסכנה של „מלחמה ריאקציונית על מקורות הנפט" שוללים אותה ומזהירים מפניה. אך אלה ואלה מודעים היטב לעובדה, כי ישראל, בגלל העימות המתמשך עם העולם הערבי, ממלאת בעצם עתה תפקיד שהמערב איננו יכול להתעלם ממנו.

בחודשים הראשונים אחרי מלחמת יום־הכיפורים אפשר היה לחוש ברחבי אירופה תהליך של התרחקות ונסיגה מישראל, שהצטיירה כמקור כל הצרות. אחרי המלחמה, ככל שהתבהר שהעיקביות הישראלית עיכבו רק החישו את משבר־הנפט אך לא יצרו אותו, מתחילה כאן התפכחות שאותותיה מופיעים יותר ויותר על גבי לבן בעתונות היומית, ובצבעים — על מסכי הטלוויזיה.

דווקא בשעה זו, שהיא על כן שעת כושר להסברה ישראלית, יורדת עלינו צרה צרורה, בצורת המפולת בג'נבה, שתכתים בהכרח גם את ישראל.

אדמונד דה־רוטשילד בוודאי יעשה, כדבריו, לתיקון התדמית שנפגעה. אבל ממשלת ישראל אל לה שתסמוך בעניין זה על כוונותיו הטובות והכנות של הבארון. עו"ד שווייצרי בעל מוניטין בעולם אמר לי השבוע: „נפילת טיבור רוזנבאום והשלכותיה כלפי ישראל הן רק אחד האותות הלא־סימפטומטיים. הסימפטום על הסרטן האוכל כל חלקה בכלכלת המדינה וההורס את מערכת יחסיה הפיננסיים עם העולם היהודי. הגיע הזמן לרפא את הסרטן. ואין תרופה מלבד עיקור השיטה הישנה, שפשטה את הרגל; והחלפתה בשיטה יותר בריאה, היפה למדינה שהתבגרה מכבר".

שנה טובה עם רהיטי אליהו גלילי

עיצוב בינלאומי במחיר עממי

רק אצלנו תקבלו ריהוט באיכות מעולה בתשלומים ל 5 חודשים ללא ריבית!

• רהוט סלוני מובחר
• מבחר מזנונים
• רהיטי מטבח
• חדרי שינה
• ארונות קיר
• חדרי ילדים
• פינות אוכל

12.5% הנחה לעובדי צה"ל ובטחון!

מבצע חגים החל ב־7.9.74 כל הרוכש סלון מושלם זוכה חינם בסוף שבוע זוגי
במלון „פלזה" המפואר 5 כוכבים רח' הירקון 127, ת"א

עיצוב מלא חינם לכל ריהוט הדירה ע"י מעצבת־פנים

רהיטי אליהו גלילי
תצוגה: רח' סירקין 13, גבעתיים
על יד ככר־גוח, אוטובוסים: 63,60 טל. 73 51 25
פתוח מ־9 עד 1 ומ־4 עד 7, כל יום

מחדלי ה„חברה לישראל" - או השיטה שהביאה ל„יום־הכיפורים הכלכלי"

שרשרת הגילויים לא נסתיימה עדיין, אך כבר עתה ברור, ש„הקונצפציה" הכלכלית שלנו נכשלה ✶ שיטה פסולה זו איפשרה ל„חברה לישראל" ליהנות מהטבות מפליגות בגיבוי ממלכתי ✶ מבקר־המדינה מתח ביקורת על העיסקה, בה קנתה החברה חלק ממניות בתי־הזיקוק בתנאים טובים מאלה של הממשלה

„זהו נסיון חדש, שיש עימו הרבה סיכויים ואינני רואה כל כך הרבה סיכונים. אני רואה בחזוני, שתוך 15 שנה תהיה החברה בעלת הון של 1 מיליארד ולא של 100 מיליון. אני רואה חברה זו כחברה יהודית כלל־עולמית, שמשקיעיה בעלי מוניטין עולמי".

דברי חזון מופלגים אלה נשמעו מעל בימת הכנסת כנגד אלה שביקרו והסתייגו מ„חברה לישראל". הדבר היה לפני חמש שנים, בעת הדיון על החוק המיוחד, שעל פיו הוקמה החברה, המסעירה בשבועות האחרונים את הציבור. הם יצאו מפיו של אחד הדוברים המרכזיים של הקואליציה הממשלתית, מי שנתמנה בינתיים לתפקיד של שר העבודה — משה ברעם.

הדברים כמעט התגשמו. על כל פנים, כך נדמה למי שדיפדף באופן שיטתי בדו"חות הכספיים של חברה זו, שריכזה מסביבה כמה שמות מן הגדולים ביותר בעולם הפיננסי היהודי, או לגבי מי שהאזין לדוברים ממשלתיים. רק לפני חודשים ספורים, ביולי השנה, בעת שפורסם הדו"ח השנתי של „החברה לישראל" לשנת 1973, פנה יו"ר מועצת המנהלים של החברה, הברון אדמונד דה־רוטשילד אל „בעלי המניות היקרים" והגיש להם דו"ח משוח בצבע ורוד. בלי שום רמז לסערה העומדת להתחולל. להיפך. התמונה שתוארה היתה תמונה של חברה, אשר שטה בביטחה מעל לגלים הסוערים של המשק העולמי ולכלכלת ישראל.

דו"ח ורוד

אומנם, בעולם של 1973 שרר תוהו ובוהו חסר־תקדים בתחום המוניטארי, כך אומר הברון רוטשילד, אבל „החברה לישראל", דבר לא השפיע לרעה עליה. אפילו לא מלחמת יום־הכיפורים. למרות המלחמה, יצאה החברה ברווחים ניכרים — מ־20.8 מיליון לירות, ב־1972; ל־34 מיליון, ב־1973. כלומר, עליה של למעלה מ־60 אחוז בשנה אחת. 316 בעלי המניות מ־18 ארצות שונות יכלו לשפשף את ידיהם למיקרא הדו"ח של הברון רוטשילד: ההכנסה למניה רגילה עלתה במשך השנה האחרונה ל־186 דולר. לעומת 138 דולר אשתקד. וכל זה למה? — בשל הניהול הטוב והשיקולים העסקיים הנכונים. מבין השורות ניתן היה לקרוא דברי הערכה למנכ"ל „החברה לישראל", מיכאל צור, שהועמד בינתיים תחת חקירה משטרתית בשל חשד לעבירות פליליות.

כיום רוגז רוטשילד מתוך תחושה שרימו אותו. רוטשילד הסביר בדו"ח שלו את מדיניות ההשקעות של „החברה לישראל", „השואפת להזדמנות להשקיע ביוזמות, שם היא יכולה להפעיל גם שליטה. גם ניהול וגם מדיניות".

בדו"ח השנתי שלו נאמר משפט מלא תקווה לעתיד: „החברה מאמינה, לכן, שתוכל להתכונן לקראת העתיד בביטחה, אפילו אם תחול האטה בפעילות כלכלית מקומית (בישראל)".

תוהו ובוהו

היום מתברר סופית, כי „החברה לישראל", מדיניות ההשקעות שלה, קשריה עם גופים פיננסיים בעולם, ופעולתו של מנכ"ל החברה היו כישלון גדול. יותר מזה: בינתיים, ירד, כנראה, המסך על עסקיו של ד"ר טיבור רוזנבאום, שעיסקותיו הפכוהו למיליונר ולידידם של מנחם ספיר, צבי צור ואחרים.

עדיין לא ברור כיצד תשפיע התמוטטות ה„קרדיט אינטרנשיונל בנק ג'נבה" של טיבור רוזנבאום והחברות האלמוניות שלו, הרשומות בוואדוז, על מעמדה הסופי של „החברה לישראל", שהשקיעה בה, ביחד עם חברות־הבת שלה סכום של 23 מיליון דולר, דהיינו: קרוב ל־100 מיליון ל"י. אבל הפרשה כולה חורגת מתחום היחסים בין חברה ישראלית לבין גורמים פיננסיים בחו"ל, שהסתבכו כתוצאה מאותו תוהו ובוהו העובר על העולם הפיננסי המערבי. המדובר הוא בכישלונה של קונצפציה כלכלית, השולטת בכיפה בארץ זה 20 שנה. פרשת „החברה לישראל", שהיתה צריכה להיות השיא של מדיניות ההשקעות בארץ, היא עתה בעלת סממנים של „יום־כיפורים כלכלי".

„זה עלול להיות ה„ווטרגייט" הישראלי, המעניין נוגע ללב ליבה של השיטה הכלכלית בישראל", אמר בימים אלה משקיע ישראלי המבקר בארץ.

הוא הצל רוחצים בנקיון־כפיים. בכבד צבעים על דברי־הביקורת שהושמעו בעבר על הקמת החברה. אף תוך כדי כך משכיחים את העובדה, שהחוק המיוחד ל„חברה לישראל" הובא לאישור הכנסת על־ידי ממשלת הליכוד הלאומי, בה היו שותפות כל המפלגות הגדולות בארץ, החל ממפלגות המערך, דרך מפד"ל ועד גח"ל. הוא אושר בהצבעה ברוב מכריע של הבית, ב־1968, כאשר רק שלושה חברי כנסת (שמואל תמיר, שמואל מיקוניס ואריה אבנרי) הצביעו נגד.

„אנסו אותנו"

למרות דברי־ביקורת, שהושמעו על פעולות „החברה לישראל" — בעיקר מצד כמה פרופסורים לכלכלה — חזר הרוב בכנסת, כעבור ארבע שנים, ואישר, ביוני 1973, חוק חדש לחברות עתירות־הון, שכונה „חוק לחברה ישראל ב'", לפי אותה שיטה והעקרונות.

גם חברי ועדת הכספים של הכנסת מזכירים את דברי־הביקורת שהשמיעו על החוק, במהלך הדיונים השונים שהיו קשורים ל„חברה לישראל". אך העובדה היא, כי ועדת הכספים של הכנסת אישרה את החוק החריג, לפיו הוקמה „החברה לישראל". בכל השנים האלה היא לא מצאה לנכון לקיים דיון יסודי על החברה. אלא רק לאחר שפרצה השערוריה מעל דפי העתונות.

„אנסו אותנו", אומרים חברי הוועדה ורומזים לעברו של מי שהיה שר האוצר. אולם מר פנחס ספיר, אשר „החברה לישראל" היא פרי יוזמתו, הצהיר בשובו מחו"ל: „מי שרוצה לקשור את שמי בפרשה, עושה זאת מתוך שאיננו אוהב אותי. מעולם לא השתתפתי בהנהלת „החברה לישראל" ואף לא קראתי את מאזניה..."

ואילו מנכ"ל „החברה לישראל" שהתפוטר, מיכאל צור, טען באחת מהצהרותיו המעטות שהשמיע באחרונה: „בגלל הצומת הרב לא עקבתי בתשומת־לב רבה אחרי תנועות הפקדונות, שהיו ל„חברה לישראל" בבנק ובגופים פיננסיים של טיבור רוזנבאום..."

הדברים שפורסמו עד כה עדיין אינם סוף פסוק בשרשרת הגילויים שיבואו, שעה שיתחיל לפעול כונס הנכסים השווייצרי. בניגוד לחוק ולנהוג הקיים בארץ, נועד החוק השווייצרי לבצע „סטריפ־טיז" לפושטי הרגל. אך הדברים שפורסמו עד כה מצטברים לתמונה הכללית של „יום־כיפורים כלכלי", אשר יחייב, בצד הפקת לקחים בדבר שינוי השיטה, גם הטלת אחריות אישית ומיניסטריאלית על האנשים האחראים להקמת החברה וניהולה.

חוק חריג

„החברה לישראל" הוקמה באוגוסט 1968, בעקבות הוועידה הכלכלית הראשונה שנערכה בירושלים, ביוזמתו של שר האוצר ובמירצו האופייני. מיועדים של החברה היו נעלים והיא ריכזה מסביבה את כל המי־ומי בעולם הפיננסים היהודי בעולם.

שנה אחרי שהוחלט על הקמת החברה, הגישה הממשלה לכנסת חוק מיוחד, חריג וחסר־תקדים, שהעניק לבעלי המניות של החברה הטבות מפליגות הרבה מעל ומעבר למקובל אפילו לפי החוק לעידוד השקעות ההון. ל„חברה לישראל" ולבעלי מניותיה ניתנו הטבות לתקופה של 30 שנה — דהיינו: לתקופה של דור שלם — כגון פטור ממס־הכנסה וממס רווחי־הון, זכות לקבלת מטבע חוץ לבעלי מניות החברה שהם תושבי חוץ.

עוד בעת חקיקת החוק, לפני חמש שנים, עשה פרופ' חיים ברקאי, מן הכלכלנים הבכירים של האוניברסיטה, חישוב, לפיו הטבות האלה העניקו תשואה נטו למניה של ה„חברה לישראל" בשיעור של 7 אחוזים, לעומת 2.1 אחוזים בחברה רגילה של בני התמותה, שאיננה זוכה לשום הקלות; או 5.6 אחוז במיפעל מאושר לפי חוק לעידוד השקעות־הון.

אולם כל זה לא מספיק כדי למשוך את המשקיעים הגדולים והמיוחסים, מסוגם של רוטשילד, ש. איזנברג, ש. רוטבר וט. רוזנבאום, מעם השבר שהוכנה של החלוציות הוא לפתח את הארץ. העיסקות של „החברה לישראל" הוכיחו, כי כיום החלוציות היא לקנות את הארץ ובזול...

על האמת הרבה שבאמירה זו עמד מבקר המדינה בכבודו ובעצמו, בדו"ח השנתי האחרון שלו. מנתח המבקר באריכות את העיסקה הגדולה הראשונה שבוצעה ע"י „החברה לישראל" לאחר הקמתה; רכישת מניות של בתי־הזיקוק מידי הממשלה. המבקר הצביע על נקודות־התורפה של עיסקה זו ויכולה לשמש דגם מייצג לכל השיטה והקונצפציה.

מסתבר, כי הממשלה נתנה ל„חברה לישראל", אופציה לרכוש 26 אחוז ממניות בתי־הזיקוק; וזאת, כפי שנאמר בהחלטת ועדת השרים לענייני כלכלה, כדי לשתף הון פרטי בהשקעות הניכרות, אשר בתי־הזיקוק עמדו לפניהן, והקמת בית־הזיקוק החדש באשדוד. כבר אז עורר הדבר ביקורת בציבור ודיונים סוערים בכנסת. אולם נציגי הממשלה התגברו על כל המיכשולים, והכנסת אישרה ברוב קולות את החוק המיוחד הזה. שאת פירותיו אנו אוכלים היום.

מיכאל צור
„החליף את הסוסים"

כתבה ראשונה בסידרה

שנתיים וחצי נמשך המו"מ על כניסת „החברה לישראל" לבתי־הזיקוק, מראשית 1969 ועד מאי 1971. בעלי החברה, אשר קמה בסיוע הפעיל של הממשלה, לא הסתפקו בהטבות המפליגות שקיבלו בחוק, הם העמידו תנאים נוספים, שנכללו בהסכם על רכישת מניות של בית־הזיקוק, כתנאי בסיסי לקיום העיסקה ניקבע, שעד סוף מאי 1973 יוענק הזכיון שהוענק בזמנו לבעלים הבריטיים המקוריים של בתי־הזיקוק בחיפה. ועד לאותו זמן, הכנסת חייבת לחוקק חוק חדש, המאריך את הזכיון לתקופה של 100 שנים. אחרת — יהיו בעלי המניות ב„חברה לישראל" רשאים לבטל את העיסקה.

שעה שנדונה עיסקת ההשקעות בבתי־הזיקוק היה צריך לקבוע את ערך המיפעל. באוגוסט 1969 העריך צוות מקצועי של משרד האוצר את ערך המניות של בתי־הזיקוק והחברות־הבת שלה ב־210—250 מיליון לירות. אולם המומחים של „החברה לישראל" סברו אחרת. הם העריכו את שווי בתי־הזיקוק בדיוק בחצי מחיר. דהיינו: בסכום של 100—120 מיליון לירות. באותו זמן, שווי הנכסים של בתי־הזיקוק, כפי שנרשמו במאזן של סוף 1969, היה כ־159 מיליון לירות.

מה עושים לנוכח הפער הזה בהערכת שווי החברה?

בהסכמה הדדית בין האוצר לנציגי „החברה לישראל" העבירו את העניין למין בוררות לשתי חברות פיננסיות בחו"ל. במקרה או שלא במקרה. שתי החברות הפיננסיות, שנתבקשו לתת את אומדן שווי הנכסים של „החברה לישראל", הן גם בעלות מניות ב„חברה לישראל" ואף היו מיוצגות במועצת־המנהלים שלה. במלים אחרות: לכל אחת מהן היה אינטרס מובהק להקטין עד כמה שאפשר את שווי הנכסים של בתי־הזיקוק.

התוצאה לא איחרה לבוא. ביוני 1970 הגישו שתי החברות הערכה אחת והעמידו את ערכם של בתי־הזיקוק על 85 מיליון לירות בלבד, מבלי שהמציאו אפילו נתונים או שפירטו את השיטות ששימשו בסיס להערכה זו. האוצר ו„החברה לישראל" אף שילמו דמי־הערכה של 40 אלף דולר לשתי החברות.

בסופו של דבר, לפי בקשת משרד האוצר דאז, אישרה ועדת הכספים של הכנסת את עיסקת הרכישה של 26 אחוז ממניות בתי־הזיקוק על־ידי „החברה לישראל", לפי הערכה בסיסית של שווי נכסי החברה, בסכום של 120 מיליון לירות; כלומר — בחצי מן המחיר שנקבע על־ידי מומחי האוצר עצמם.

כיצד אירע דבר מוזר כזה?

יתכן, כי אחד ההסברים טמון בעובדה, שאחת הדמויות המרכזיות בכל הפרשה, „החליף את הסוסים" ועבר מצידו האחד של שולחן־הדיונים לצידו השני.

בראשית 1969, כאשר החל הדיון על מכירת מניות בתי־הזיקוק ל„חברה לישראל", שימש כיו"ר מועצת־המנהלים של

(המשך בעמוד 10)

הקרב על הגולן

פרק שלישי מספרו של אלוף (מיל.) חיים הרצוג על מלחמת יום־הכיפורים

„העתקתי את המיפקדה באפלה כשהדבר לא היה כרוך בבושת פנים"

– סיפר „רפול" לרמטכ"ל ✶ ואומנם, הטנקים הסוריים אגפו את המחנה – העשן משני עבריו ✶ כשיצא ממנו בזחל"ם – התפוצצו סביבו הפגזים

רס"ן ז. התרוזה, לאחר לילה־האימים שעבר עליו במחיצת המח"ט שלו, שוב היה במיפקדת החטיבה. סייע לו בניהול המיפקדה רס"ן חנן, קצין הקשר. אכן, לא נותר הרבה מן החטיבה, ובכל זאת הוסיפו שרידיה, תחת פיקוד המח"ט והסמח"ט, לחסום את נתיב ההתקדמות העיקרי של הצבא הסורי על „ציר הנפט". המצב שם היה חמור, אבל עם הגיעם של ראשוני אנשי המילואים, התעורר מחדש זיק של תקווה.

בערך בצהרי היום דיווח סגן מפקד גדוד 2, על שביל־העפר המקביל ל„ציר הנפט", כי הוא מותקף על־ידי 44 טנקים וכי ששת הטנקים שעימו אינם מחזיקים מעמד. הכוח התוקף היה כוח־החלוץ של הדיביזיה המשוריינת הסורית ה־1, שהבקיעה דרך ראפיד וחושניה. בן־שוהם קרא אליו בקשר לעמוד על עומדו בכל מחיר, שאילמלא כן יהיה הכוח הנלחם על „ציר הנפט" נתון בסכנת־כיתור וגם מחנה נאפח ייחשף.

ב־12.30 נתקבל דיווח על טנקים סוריים שנתגלו באיזור תל אל־חנזיר. פירוש הדבר היה, שהסורים פרצו דרך קווי הגדוד ה־2 והגיעו אל עורפה של נאפח. בשלב זה עלה „רפול" על רשת־האלחוט והורה לבן־שוהם לסגת על „ציר הנפט" לנאפח ולהיערך בה להגנה. בן־שוהם פקד על סגנו, סא"ל דוד ישראלי, לחפות על הנסיגה לנאפח.

„יופי, תקבלו שמפניה"

סיפור השלב הזה בלחימה מסופר על־ידי הקשר בטנק של בן־שוהם, יוסף גבריאלי: התקדמנו על „ציר הנפט". טנק המח"ט פגע בחמישה טנקים סוריים ובמספר נגמ"שים ומשאיות. לאחר כל פגיעה היה המח"ט מריע: „יופי! כולכם תקבלו שמפניה!" בעקבות טנק המח"ט נסע הסמח"ט ועימו שלושה טנקים שחיפו על הנסיגה. בן־שוהם קיים את הקשר עם מטה החטיבה והפיקוד, בעוד סגנו ניהל את מלחמתם של שלושת הטנקים. ישראלי המשיך בלחימה עד ששמע את הבשורה מקפיאת־הדם מפי הטען־קשר: „המפקד, תמה התחמושת".

הטנקים הסוריים הוסיפו להתקרב — והוא היה חסר־אונים. אך מנוי וגמור היה עימו לבצע את משימת החיפוי עד הסוף. הוא פקד על נהגו להסתער על הטנקים הסוריים. אלה, נדהמים, נעצרו. אך אז נורה פגז מן הטנק המוליך. הצריח בטנק של ישראלי התאבך בעשן. הוא נהרג בהגינו על מפקדו.

בן־שוהם, נעדר ידיעה על סופו של סגנו הנאמן, הוסיף לשדר אליו פקודות. הסורים נעצרו והחלו לסגת. בן־שוהם ביקש הנחתה אווירית, להחיש את נסיגתם. הוא ניצב זקוף בצריח וירה ממקלע־המפקד בצוותים הסוריים, הנוטשים את הטנקים שלהם.

הוא היה מרוחק אך כ־300 מטרים מגדר מחנה נאפח. בינו ובין המחנה היה טנק סורי מעלה עשן, מוטל הפוך למחצה בתעלה. בן־שוהם אף לא הקדיש לו הירהור שני והפנה מבטו לחפש מטרות „חיות". ולפתע, ניעור לחיים המיקלע בטנק הסורי העשן. בן־שוהם וקצין האג"ם שלו, בני קציר, צנחו לתוך הטנק.

הטנק הזדעזע במגע פגז. הוא נסוג והחליק לתעלה. שלושה מאנשי הצוות נשטפו, אך המח"ט היה ללא רוח חיים וכן גם קצין האג"מ. היה זה 400 מטרים בלבד מן המקום, בו נהרג דוד ישראלי. הנה כי כן, תוך דקות מצאו שלושת המפקדים הבכירים של החטיבה את מותם.

במשך כל יום א' היו גופות שלושת המפקדים מוטלות בשדה וסביבם נעש הקרב. למחרת אירגן ז. יחידת־חילוץ, אשר הביאה לנאפח את גופות המפקד ועוזריו.

סא"ל פיניה, סגן מפקד חטיבת המחוז, חש רווחה. עד בוקר יום א' הצליחה החטיבה לפנות את האזרחים מכל ישובי הרמה, ואילו הסורים, שהאמינו כי כוחותיהם התקדמו יותר משהתקדמו למעשה, הסיטו את אש הארטילריה שלהם על מטרות קרובות יותר לגבול ישראל. הנה כי כן, משעה 11 לפנה"צ לערך פסקו הפגזים מלנפול על נאפח. פיניה היה עסוק בניצוח על פינוי הפצועים לעורף. כאשר נתקבלה פקודת „רפול" לארגן את הגנת הנ"ט של המחנה, פיניה החל סובב במחנה ומלקט בזוקות ומציב את אנשי־המיפקדה בעמדות.

בהגיעו אל פאתו הדרומית של המחנה, קפא על עומדו. כאלפיים מטר לפניו, על פני המישור הגבנוני, נעו ותמרנו טנקים סוריים בטווח יריה למטה האוגדה. הוא פתח במרוצה לדווח על המצב ל„רפול".

זה, קר־רוח ומאופק, עקב אחר הטנקים הסוריים במשקפתו. ב־1.15 בצהריים הורה למיפקדה הקדמית שלו לפנות את נאפח. פגזים התפוצצו סביבו והעלו להבות במיבני המחנה. הטנקים הקדמונים כבר היו רומסים את הגדר הדרומית. כאשר הזחל"ם של „רפול" יצא את השער הצפוני, בחלפו על פני זחל"ם בוער שניצב בשער.

„רפול" נע צפונה על „ציר הנפט" והציב את מיפקדתו הקידמית בשדה הפתוח, כ־5 ק"מ מצפון לנאפח. אחרי המלחמה שאלו הרמטכ"ל: „רפול', באיזה שלב החלטת לנטוש את המחנה?"

„כאשר הנסיגה כבר לא היתה כרוכה בבושת־פנים", השיב „רפול", „לאחר שהסורים הקיפו את המחנה משני עבריו..."

במהומת־התופת שסביבו, כשאש מיקלעים של הטנקים הסוריים המתקדמים מכוונת לעברם, חיפש פיניה אחר החיילים שהציב בעמדות. הם נעלמו כאשר הטנקים הסוריים החלו לרמוס את הגדר. הוא קרא אליו שני אנשי חי"ר, אשר ניצבו בשער עם בזוקה ושישה פגזים. כשהוא צועק בכל כוחו, למען יישמע ברעש הירי, קרא אליו גם את קצין המיבצעים שלו ואת סגן הקמ"ן החטיבתי. זה האחרון נשא מיקלע. הם חפשו עמדה מאחורי תלולית ליד הגדר; וקצין המיבצעים, שזו היתה לו הפעם הראשונה תחת אש, כיוון את הבזוקה. פיניה שימש כ„מספר שניים" שלו.

הטנקים הסוריים היו יורים שיטתית בכל המיבנים, והקרוב שבהם היה מרוחק אך כ־300 מטרים מן המקום, בו קרסה הקבוצה הקטנה. קצין המיבצעים ירה פגז אחד — והחטיא.

כשהחטיא גם בירייה השניה, צרח עליו פיניה: „אם תחטיא שוב — אתה מפוטר!" עצרו נשימתם וקצין המיבצעים כיוון וסחט את ההדק. הפגז השלישי פגע באשנב הנהג.

פיצוץ עז — וכל הצוות זינק, נטש ופתח במנוסה, כשאש המיקלע של קצין המודיעין מזנבת אחריו. במשך היומיים הבאים המשיך לפעול מנועו של הטנק הסורי, שנעצר על גדר מחנה נאפח.

עוד שני טנקים קרבו ופיניה חשב: „זהו זה. תורנו הגיע..." ואז נשמעה התפוצצות עזה ושני הטנקים נדלקו. מאחור, על הכביש שמצפון למחנה, הופיעו הטנקים של חטיבת המילואים ה־79 של אל"מ אורי, שזה אך הגיעו לשדה המערכה...

פיניה וצוותו נעו בדילוגים אל פאתו הדרום־מזרחית של המחנה. שם ניהלו טנקים סוריים וישראליים קרב שי"ן בשי"ן בין מיבני בתי־המלאכה. הם תפסו עמדה ליד לישכת האלוף, ובזו הפעם ירה סגן הקמ"ן בבזוקה — ופגע בטנק. טנק שני הופיע. סגן הקמ"ן ירה — היה זה הפגז האחרון — והחטיא. בזוועה וכמהופנטים ראו אנשי החבורה את תותח הטנק סב ומתמקד עליהם. ולפתע התלקח. טנק ישראלי בודד הגיח מאחורי מיבנה בית־המלאכה. היה זה צביקה.

הנהג היה בהלם

קודם לכן, עם עלות שחר יום א', וצביקה שנלחם כל הלילה לאורך „ציר הנפט", הצטרף ליחידתו הקטנה של סא"ל ישראלי. יחידה זו, כפלוגה, היתה בולמת את כל החטיבה המשוריינת ה־51, ראש־החוד הסורי. עשרת טנקים ונגמ"שים סוריים הושמדו, והכוח של ישראלי התקדם כמאה מטרים. „סוף סוף חזרנו אל עצמנו", חשב צביקה. „אנו תוקפים!" האויב נעצר והתפרש, ובכך נתן שהות לכוח הישראלי הקטן לתדלק ולחמש.

כוח אחר זה חזרו הטנקים למערכה ונלחמו היטב, משפרים עמדות קדימה ללא הרף. לפתע צעק ישראלי שמוכרחים לסגת מיד, כי כוח סורי עוקפם ומתקיף את נאפח, כ־4 קילומטרים בעורפם.

תוך כדי הנסיגה נפגע, כאמור, הטנק של ישראלי. אך שלושת הטנקים הנותרים הוסיפו לנוע, כשהם פוגעים באויב, אשר הופיע על רכסי הגבעות באגפיהם. ואז שמע צביקה בקשר כי טנק המח"ט, שנע לפניהם, נפגע והמח"ט עצמו נהרג באש נק"ל. וכעבור חמש דקות חלף צביקה על פני טנק המח"ט, המוטל על צידו בתעלה ליד הדרך.

צביקה הבין, כי המצב קריטי. אינסטינקטיבית היטה את הטנק שלו מעל הדרך, מחשש למארב סורי. הוא חצה את השדות בכיוון בתי־המלאכה של נאפח. בהגיעו, מצא עוד טנק ישראלי, של סגן־מילואים, והשניים היו לצוות. צביקה ירה בפראות בכל מטרה שנגלתה לו — ואלה היו רבות, כי הטנקים הסוריים הלכו וקרבו לגדר. נהגו היה בהלם מוחלט ולא הגיב על פקודות. אך אי משם הופיע נהג אחר, וצביקה הצטרף אל אנשי חטיבת המילואים, שזה אך הגיעה ואשר היתה הודפת את הטנקים הסוריים בחזרה אל „ציר הנפט".

עשרים שעות לאחר שיצא את מחנה נאפח ועלה על „ציר הנפט", חזר צביקה למחנה. על הגדר במחנה עצמו ועל הגבעות מסביב, ניצבו פגרי שריון סורי, מפוייחים, בוערים ומעלים עשן.

צביקה — בגדיו שרופים, שערו הבלונדי חרוך ופניו מכוסים דם — השתלשל אט־אט מן הטנק שלו. הוא הביט בז. בהתנצלות ומילמל: „אינני יכול יותר".

ז. לא אמר דבר. אך חיבק את צביקה בעוז, ואחר החישו אל התאג"ד.

„המשולש" של אורי

אל"מ אורי, גבר כבד־גוף וטוב־סבר, דגם טיפוסי של הקצין המקצועני הבוטח־בעצמו שגדל בצה"ל, שימש כמפקד חטיבה 79 מזה חודש בלבד, מאז חזר משנת־לימודים בקורס מתקדם למפקדי שריון בפורט־נוקס, שבארה"ב.

ככל מפקדי יחידות המילואים, אף הוא דפק באנשיו ביום־כיפור והאיץ בם, למען תצא החטיבה אל הקו בכל ההקדם. זו היתה חטיבה חדשה שאנשיה — תערובת של תלמידי ישיבה ויוצאי יחידות הנח"ל — מחומשים היו בטנקי צנטוריון בעלי מנועי בנזין, שטרם הוסבו למנועי דיזל. אורי ידע היטב, כי מנועי הבנזין הינם מקור לבעיות אין־סוף. עוד אחר־חצות, בליל שבין שבת ליום א', פקד על ארבעת הטנקים הראשונים שלו שהיו מוכנים לתנועה, לצאת לדרך; וזאת — על אף שטרם הגיעה התחמושת למיקלעיהם. הוא שלחם אל כביש יהודיה תחת פיקוד סגנו. ב־2 לפנות בוקר כבר היו במלחמה.

בבוקר ה־7 באוקטובר יצא הוא עצמו, בראש טור של כ־20 טנקים והתפרש באיזור קונייטרה, באגפה הימני של חטיבה שבע. הוא השאיר אחריו הוראה, שכל הטנקים הנותרים של העוצבה יצטרפו אליו, משיהיו מוכנים; אולם כאשר הגיע הגדוד של סא"ל דן לנאפח, עצרו „רפול" שם ואף שידר קריאת־אזעקה אל יתר יחידות החטיבה, לחוש לעזרת נאפח. בהתקפה. אורי הסיג את יחידתו מאיזור קונייטרה, ובנוסעו לעבר נאפח הבחין בגדוד סורי של טנקי ט־55, הנע על ציר סינדיאנה — חושניה, מצפון ומקביל ל„ציר הנפט". כוח זה הוא אשר השמיד את הטנקים הישראליים, אשר חיפו על אגפו הצפוני של בן־שוהם, בנסיונו הנואש להחזיק ב„ציר הנפט".

מודע לסכנה הנשקפת לאגפו מכיוון קונייטרה, השאיר אורי 6 טנקים בחסימה לעבר העיר; ועם הטנקים הנותרים שלו חש לנאפח. אותה שעה היה „רפול" מפנה את המחנה, ששימש לו כמיפקדה קידמית. אורי חילק את כוחותיו: האחד התייצב לבלימה לכיוון „הקו הסגול"; השני החל בהתקדמות ממזרח אל עבר נאפח; והכוח השלישי, זה שנותר מול קונייטרה, נצטווה לנוע מדרום לעיר, לכיוון עין־זיוון. אורי עצמו התייצב עם מיפקדתו בת שני הזחל"מים במרכז המשולש הזה, וכ־600 מטר מכוחות האויב.

הכוח שנע לעין־זיוון ניתקל ב־12 טנקים סוריים והשמיד ארבעה מהם. אך מפקד הכוח נפגע. עד מהרה לא נותר מכוח זה אלא טנק אחד, ואורי פקד עליו „לעשות רעש כיחידה גדולה", כדי להניא את הסורים מלנוע מערבה. אלוף הפיקוד התקשר אל אורי כדי להמחיש בתודעתו את העובדה, שגורל נאפח נתון בידיו.

הכוח אשר נע ממזרח לכיוון נאפח, דיווח עד מהרה כי הוא רואה טנקים סוריים רומסים את גדר המחנה, וכי נראה שכל הגנת־המחנה שותקה. אנשיו של אורי היו כמוכי־הלם.

רק לפני שעות עוד היו בבתיהם, מנהלים את שיגרת חייהם האזרחיים, והנה הוטלו במהירות אל עין־המערכה, כשמתים ופצועים מקיפים אותם, המלחמה הכבדה סוערת בשטח, שרידים של טנקים בוערים ותחמושת מתפוצצת, מנקדים את הנוף מסביב, והרעשה נוראה ומשתקת עוברת עליהם. הם לא היו מוכנים נפשית למעבר מהיר, ואורי מצא לנכון להטיל מרות ומנהיגות על אנשיו.

הטנק שלו היה הראשון לפתוח באש מטווח קרוב על הטנקים הסוריים הפורצים למחנה. אחר החל להתקדם אט־אט מן הכביש ועד לרדת החשיכה טיהרה החטיבה בקרב שי"ן בשי"ן בתנאים קשים ביותר, את המחנה עצמו ואת סביבותיו.

בינתיים דיווח הטנק הבודד שנותר בחסימה על הכביש מקונייטרה, כי

© כל הזכויות שמורות לחיים הרצוג, ל„ידיעות אחרונות", להוצאת „ווידנפלד" וניקולסון"

✶ „התחמושת נגמרה", הודיע הטען־קשר – אך המפקד הורה להמשיך להסתער

✶ „אם תחטיא שוב — אתה מפוטר", צווח הסמח"ט לעבר קצין המיבצעים, שניסה לבלום בפצצות באזוקה את הטנקים הסוריים המסתערים על נאפח

✶ בר־לב התיישב בשלווה, כיבד את כולם בסיגרים, ביקש בחיוך קפה -- ואווירת הדיכאון ששררה בפיקוד צפון נעלמה באורח פלא

✶ מפקד תל־סאקי הנצור נפרד בקשר מהמג"ד ואמר שבוודאי לא יתראו עוד — אולם לשרידי אנשיו הבטיח מסיבה בת"א, אחרי שייחלצו

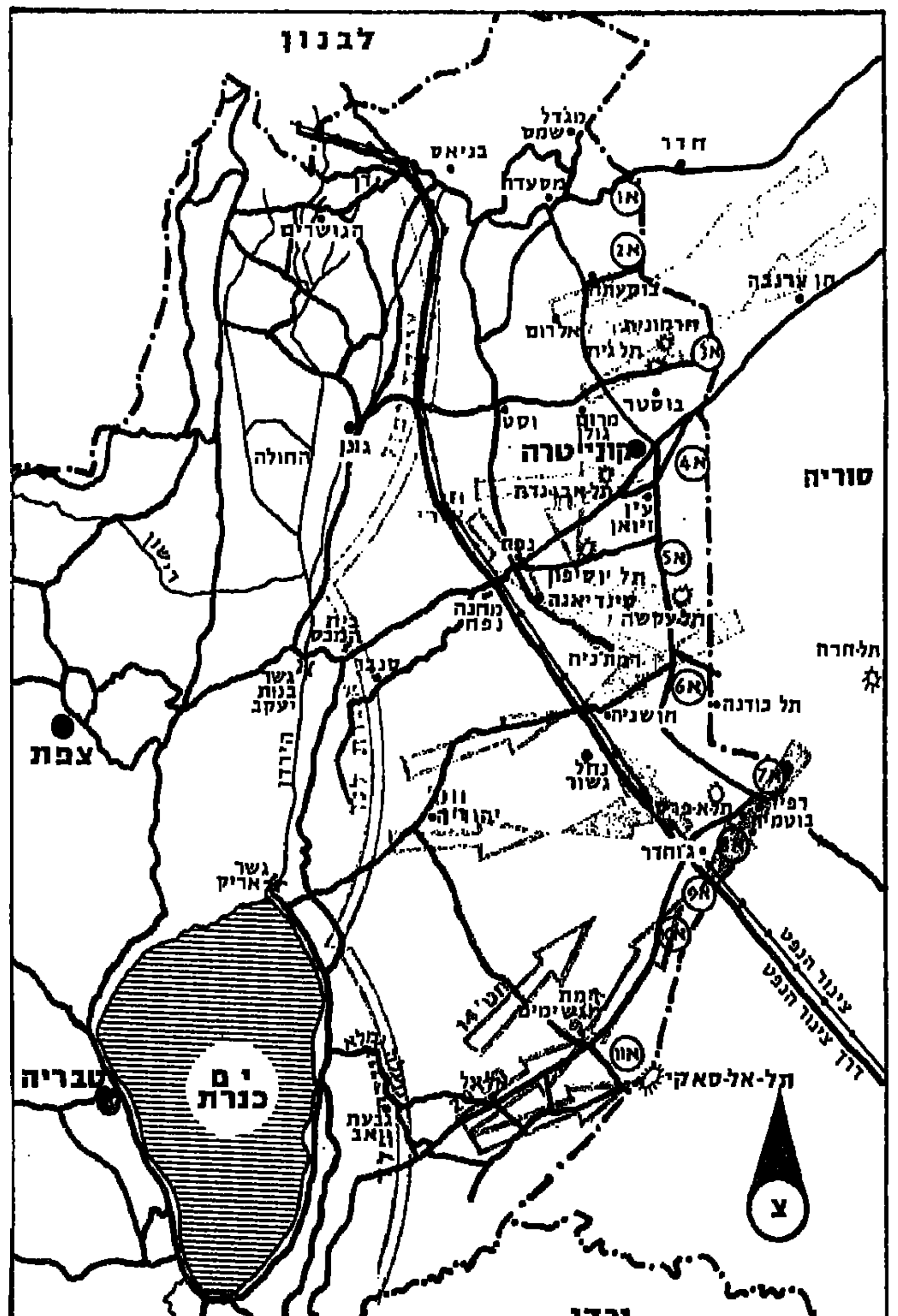

זו „מפת המלחמה" ברמת־הגולן, כפי שנראתה בלילה שבין ה־8 ל־9 באוקטובר 1973. החיצים מסמנים את הערכות הכוחות

הוא נתון ללחץ כבד. אורי שיגר אליו תיגבורת. שמונה טנקים סוריים הושמדו — והלחץ מכיוון קונייטרה הוקל.

עתה אירגן אורי את הגנת נאפח. לחטיבה היתה זו טבילת אש ראשונה — ומרה מאד. 13 טנקים נפגעו בקרבות היום. שניים מן המג"דים נפצעו ואף מרבית המ"פאים נפגעו. אורי עבר מפלוגה לפלוגה, מתאמץ לעודד ולהעלות את המוראל לקראת קרבות המחר.

„גולדה, טעיתי בכל"

הרחק בתל־אביב השלים חיים בר־לב, הרמטכ"ל לשעבר ועתה שר המסחר והתעשיה, סיור בחנויות העיר. הוא בדק את מצב האספקה והבטיח תספוקת מהירה לחנויות. שם פעמיו למשרדי מל"ח, כאשר נקרא אל ראש הממשלה.

השעה היתה 5 אחה"צ בהיכנסו ללישכה. גולדה ישבה כשראשה נתון בכפות־ידיה וכולה אומרת דכאון. שלישה הצבאי, תת־אלוף ישראל ליאור, נכח בחדר. היא סיפרה לבר־לב, כי שר הבטחון, שזה אך חזר מסיור בחזיתות, אמר לה: „גולדה, טעיתי בכל. נשקפת לנו שואה. ניאלץ לסגת בגולן עד שפת הרמה; ובסיני — עד המיצרים, ושם להילחם עד הכדור האחרון". היא ביקשה שבר־לב יניח לכל עיסוקיו ויצא צפונה לבחון את המצב.

בר־לב הסכים, בתנאי שאף דיין ורב־אלוף אלעזר יסכימו. היא התקשרה עם השניים, אשר נתנו את הסכמתם ואף הסמיכו אותו לתת פקודות ישירות, אם ימצא זאת לנכון. דיין ביקש לראותו לפני צאתו ונתן לו כתונת־מדים צבאית.

בר־לב הגיע לפיקוד צפון ב־8 בערב ולמד עד מה עמוקה החדירה הסורית. המצב היה חמור והאווירה בפיקוד מלאת דיכאון. חופי נראה עייף וכנתון בהלם.

בר־לב העלה את תיק הסיגרים שלו והעבירו מסביב. נטל לעצמו סיגר, בעוד הכל ממתינים בדומיה. אחר פנה אל פקידת־הלישכה, חייך ושאל: „ומה בדבר ספל־קפה?"

כבמטה קסם השתנתה האווירה.

„ועכשיו", אמר באיטיות המוכרת שלו, „מה הולך כאן?"

לאחר ששמע את הדיווחים — סיכם. ברור, שיש לחסום את כל הדרכים מרמת־הגולן. יש להקים מיגנני נ"ט חזקים. עיניו נחו על אלוף־מישנה ישכה שדמי, אחד מ„סוסי המלחמה" הוותיקים של צה"ל, אשר פיקד על חטיבה במלחמת ששת הימים ושהפך לאיש־עסקים מצליח. „ישכה, אתה תדאג לכך". אמר. אחר דן עם חופי, היכן להטיל למערכה את אוגדתו של מוסה פלד, שהיתה קרבה ובאה.

מוסה, שנכח בדיון, הסביר מדוע אין הוא שש לרעיון לעלות לרמת־הגולן מגשר בנות־יעקב: הטנקים שלו כבר נסעו על הזרשראות ויצטרכו לנסוע עוד, בטרם יגיעו לגשר בנות־יעקב. הוא מבכר לעלות על האויב בדרך הקצרה יותר, בכביש העולה מדרום הכנרת לאל־על.

פלד התייצב במיפקדתו של חופי בשעה 2.30 בצהרי אותו היום. הוא הגיע ברגע מר ונמהר — כאשר נתקבלה הידיעה על מות בן־שוהם והשמדת חטיבה „ברק". האווירה בפיקוד היתה מלאת דיכאון. חופי נח על מיטה מתקפלת וקולו חרישי וכמעט בלתי־נשמע. את ההחלטה היכן להפעיל את אוגדת מוסה פלד דחה לשעות הערב.

עתה, נוכחותו של בר־לב שינתה את האווירה. בר־לב קיבל את טיעונו של פלד. והדיון עבר לנושא התקפת־הנגד שתיפתח למחרת עם בוקר. היה זה אך 36 שעות לאחר שהסורים פתחו במיתקפת־הפתע שלהם, בה הגיעו בגיזרה הדרומית עד כדי 10 דקות נסיעה מן הכנרת.

מן הפיקוד נסע בר־לב אל „גשר אריק", ובמעלה כביש יהודיה אל מוצב הפיקוד הקדמי של דן לנר. הוא שמע את הדו"ח המאופק של לנר על התוצאות המופלאות שהשיגו יחידות המילואים, אשר הוטלו בחיפזון למערכה. לנר לא הקל ראש בסכנה. המצב קשה מאד, אך לא נואש. יחסי הכוחות חמורים, אך לא חסרי־תקווה.

בר־לב נשא נאום עידוד והסביר את תהפוכות המערכה עד כה, ואת מצבן של שתי חטיבות. הוא אמר, כי עתה הגיעה העת שצה"ל יטול את היוזמה. לימים אמר מוסה פלד, כי „אותו ערב הפך בר־לב לאחד מגיבורי המלחמה".

בשובו לתל־אביב, שם בר־לב פעמיו דרך הרחובות המואפלים אל לישכתה של ראש הממשלה. הוא דיווח לה, שהמצב אינו נואש; התקפת הנגד תתחיל עם בוקר. ועם מעט מזל — יתהפך גלגל־המלחמה.

הגב' מאיר הודתה לו והבעה של רווחה התפשטה על פניה. היא מילמלה: „משה דיין הגדול! יום כך ויום כך..."

קרב איטי וכותש

הפקודה אשר קיבל מוסה פלד בערב יום א', במיפקדתו של חופי, היתה: לפתוח בהתקפת־נגד בבוקר המחרת, יום ב' ה־8 באוקטובר. עוד לפני כן החליט הרמטכ"ל, רב־אלוף אלעזר, להיערך להגנה בחזית הדרום, כדי לאפשר מעבר להתקפה בצפון. המצב ברמת־הגולן היה החמור יותר, מבין שתי החזיתות, לא היה שם עומק איסטרטגי, ולא מרחב תימרון.

בנוסף לאוגדתו, הוכפפו כל הכוחות שלחמו בגזרה הדרומית למוסה פלד. המשימה היתה — להדוף את הסורים לצומת ראפיד.

פלד היה מודאג בשל הקצב האיטי, בו הגיעו הטנקים שלו. אלה נסעו על שרשראות ונתגלו בהם הרבה ליקויים טכניים בדרך. ב־10 בערב קיים קבוצת־פקודות בצמח, ופרש את תוכניתו להתקפה דו־זרועית. המאמץ העיקרי יתנהל על כביש אל־על — ראפיד, כשחטיבת המילואים ה־19 נעה בראש, ואחריה החטיבה ה־20, מוכנה לניצול ההצלחה. החטיבה ה־70 תשמש משמר האגף הימני, משמאל למאמץ עיקרי זה, תיפתח חטיבה 14 מאמץ מישני על־ידי תנועה במעלה נמלא, מגבעת יואב דרך מיזורעת קונייטרה ונחל־גשור אל חושניה.

ב־8.30 בבוקר יום ב' החלה התקפת־הנגד. באיזור אל־על ניתקלה חטיבה 19 בהתנגדות עיקשת, ושבעה טנקים שלה עלו בלהבות. פלד נוכח, כי השטח המישורי מאפשר התפרשות של כוחות נוספים, ומיד הטיל אף את חטיבה 20 לקרב. זו שימשה כבסיס־אש, בעוד שאחד הגדודים ניסה לאגף את האויב מימין. הקרב היה איטי וכותש, כשכוחות פלד מנסים להיאחז באגפי האויב. זה — הגיב בהרעשה עזה ומרוכזת, אך הכוח הישראלי החזיק מעמד ומעט־מעט היתה ידו על העליונה.

בגיזרת חטיבה 14 התנהלו העניינים למישרין. 15 טנקי אויב הושמדו, והחטיבה הגיעה אל הראשון מבין כבישי־האורך של הרמה, ליד רמת מגשימים. אז — הורה פלד לשגר את אחד הגדודים אל עבר אגף האויב בגזרת אל־על. ברם, מפקד גדוד זה טעה בניווט ולא הגיע ליעדו. משנוכח פלד בכך, פקד על חטיבות 19 ו־20 לפתוח בהתקפה חזיתית. הכוח, עליו נמנו אף טנקי „שרמן" עתיקים, המושים בתותחי 105 מ"מ, הסתער על הכוח הסורי של טנקים מודרניים. מרבית הטנקים הסוריים הושמדו. בקטע שבין אל־על ורמת־מגשימים נמנו לאחר־מכן 60 טנקים סוריים, פגועים ונטושים.

תוך ניצול ההצלחה, התקדמה חטיבה 20 צפונה, בעוד חטיבה 19 מתרלקת ומחפה על אגף שמאל של הכוח. האלוף פלד הורה לחטיבה לעלות בכביש־האורך המישני, העולה מרמת־מגשימים צפונה, ולהרחיב את חזית האוגדה על־ידי שתתייצב משמאל לחטיבה 14. תוך קרב־תנועה המשיכה האוגדה להתקדם, ולעת הצהרים, ביום ב' ה־8 באוקטובר, הגיעה אל צומת „ציר הנפט", ליד הג'וחאדר.

אותו זמן, יחידות של חטיבה 10 קרבו בזהירות לנחל־גשור, מצפים למצוא צבא סורי מתופר בישוב היהודי. להפתעתם, יצא לקראתם חייל צה"ל נושא רובה ורימונייד. הוא נמנה על יחידת נח"ל שאיישה את הכפר, בצהרי יום־הכיפורים נצטוותה היחידה להתחפר בכפר ולהגן עליו. הוא ניתק מעל חבריו, ולדידו — הפקודה נשארה בעינה; הוא נותר בכפרו להגן עליו. הצבא הסורי המתקדם עקף את נח"ל־גשור, והחייל הבודד נשאר בעורפו.

בעוד האוגדה מתקדמת, ניתקבלו ידיעות על פלוגת טנקים סוריים שהסתננה לעורף חטיבה 20 ומאיימת על שיירת הדרגים שלה. פלד הורה לחטיבה 19 להפריש גדוד כנגד איום זה. בינתיים נודע, שסגן מפקד אחד מגדודי חטיבה 20, אשר נע עם שני זחל"מי מפקדת הגדוד, דילג על קפל־קרקע ולפתע מצא את עצמו פנים־אל־פנים עם שישה טנקים סוריים, ניצבים סמוכים זה לזה. אותו קצין, אשר אילמלא המלחמה היה יושב אל שולחן־עבודתו כמנהל בית־ספר ברמלה, פקד אינסטינקטיבית על שני זחל"מיו להסתער. כל כלי־הנשק על הזחל"מים — מיקלעים ותת־מיקלעים — פתחו באש. הצוותות הסוריים המופתעים קפצו בבהלה מתוך הטנקים והתגוננו ברימונייד ומיקלעים. הם חוסלו.

כאשר הגדוד מחטיבה 19, שנשלח בעקבות הפלוגה הסורית הג"ע למקום, מצא כי מלאכתו כבר הושלמה על־ידי אותו מורה מרמלה, ושני זחל"מים.

מארב טילי „סאגר"

הגדוד הראשון של חטיבה 20 הגיע לתל־סאקי, המתנשא כמאה מטרים ממזרח לכביש הראשי. הוא ניתקל כאן במיגנן נ"ט, שכלל תותחים וטילים, וסבל אבידות. החטיבה הוצרכה לבצע התקפה רבתי, כדי להלצו. מיגנן הנ"ט, בו ניתקלה האוגדה, התמשך משני צידי הכביש, מתל־סאקי ועד הג'וחאדר. החטיבה 20 ניפגעה בהתנגשות הראשונה עם המיגנן. אך לשמאלה תחלת חטיבה 14 לכרסם בביצורי המיגנן, שאת מימדיו לא שיערו האלוף פלד והמח"טים שלו.

לקראת ערב באה אף חטיבה 19, משמאלה של חטיבה 14, במגע עם אותו מיגנן. המח"ט לא היסס. כשכל תותחיו יורקים אש, הוא הסתער על העמדות הסוריות, שחלקן כבר ניטשו, וכבש חלק ניכר של המיגנן. רק אז, כשכל שלוש החטיבות נמצאו בקרב עם המיגנן, התברר עד מה אדיר הוא.

למעשה, היה זה מיגנן הנ"ט הסורי העיקרי ברדום חרמה — תערובת של טנקים, חי"ר, טילי נ"ט ותותחי נ"ט — עם סיוע של ריכוז ארטילרי עצום. איישו את המיגנן החטיבה הממוכנת ה־132, שנסוגה לפני אוגדת פלד מאל־על. וגדוד אנטי־טנקי המורכב משלוש פלוגות של משגרי טילים מסוג „סאגר" ושתי פלוגות של תותחי לא־רתע 106 מ"מ.

אחד הסורים שנפל בשבי, סיפר כי המתינו בעמדותיהם להתקפת־הנגד הישראלית מאז השעה 10 בבוקר. הם ראו את הטנקים הישראליים באים מדרום; וכשהתקרבו — פתחו באש. כל פלוגה ירתה כ־20 טילים.

בתוככי הביצורים של תל־סאקי האזינו שרידיו של כוח ישראלי קטן להד הקרב, שניטש בסביבה, למרות כאב־פצעיהם, לא העיזו להיאנח. אליעזר אגסי היה אחד מהם — חייל נח"ל־מוצנח מן היחידה שאיישה את התל. בוגר ישיבת־הסדר, הוא נמנה על מתנחלי גוש־עציון. מטח הארטילריה הראשון, שירד על התל ב־1.50 בצהרי יום־כיפור, היה טבילת־האש הראשונה שלו. המטח העלה באש נגמ"ש והוציא מכלל פעולה בזוקה. במשך ארבע שעות התדפקו הפגזים על דפנות העמדות. ואז נראו המון־כוחות זורם בעד לפירצה בין תל־סאקי והמוצב הסמוך, מצפון.

אותו לילה תקפו הסורים את המוצב. על הכביש, ככל שתראה העין, ניצבו טנקים סוריים ואלפי אנשי חי"ר הסתערו. אנשי המוצב דיווחו על מצבם, ומיפקדת הגדוד שיגרה זחל"מים לפנותם. שני הזחל"מים הושמדו — וכל אלה שהיו בהם נהרגו — במרחק כ־200 מ' מן המוצב.

„חלאס, הם מתו"

תחת מסך של אש השיב המוצב מלחמה וקצר בגלי החי"ר הסורי, שכבר הגיע לגדר. רק חמישה חיילים ישראלים נותרו על עומדם. מסיבה כלשהי לא שיגרו הסורים שריון נגד המוצב, בו לא נותר עוד כל נשק נ"ט כשיר. בהמשך הלחימה הצליחו שמונה שריונאים, שהטנקים שלהם נפגעו לא הרחק, למצוא מיקלט במוצב. מנחם, מפקד המוצב, התחנן לסיוע ארטילרי, אך לא נענה. עוד חיילים ישראלים שנותקו מעל יחידותיהם הסתננו והגיעו — ועתה עלה מספר המגינים ל־15.

אגסי ירה ככל כלי־הנשק שעמדו לרשותו, מן המק"כ ועד המיקלע. הקל, עד שתמה התחמושת. ואז הסתגרו הכל בתוך הבונקר. מנחם הציב חייל עם „עוזי" בפתחו; במכשיר־הקשר הוא נפרד מעל המג"ד ואמר לו, כי אינו מאמין שעוד יתראו. אך לאנשיו בבונקר הבטיח מסיבה בתל־אביב, לאחר שיחולצו. הוא העלה את מחזור־התפילה שלו מתרמילו וקרא פרק תהילים. החיילים ענו „אמן".

בוקר יום א'. אגסי התפלל תפילת שחרית — לראשונה בחייו מבלי לכרוך תפילין. לפתע, נשמע קול קורא בערבית וצרור כדורים נורה בעד פתח הבונקר. כמה מן החיילים בו צנחו ללא רוח חיים. אחרים נפצעו. רימון הוטל פנימה והתפוצץ. כמעט הכל נפצעו. פצצות בזוקה החלו להתפוצץ במיסדרון המוליך אל הבונקר. ועוד רימון. אחד הבחורים קרא: „מוטב שניכנע!" אחד מאנשי השריון שמצאו מיקלט במוצב קם ויצא, כשידיו מורמות. האחרים עצרו נשימתם בציפיה. מיד נשמע צרור יריות...

אפשר ותקרית זו היא שהצילה את חיי הנותרים. הסורים הניחו, כי החייל אותו רצחו היה האחרון הישראלים שנותר בבונקר — והסתלקו.

בבונקר נותרו עשרה חיילים, כולם פצועים, ללא מזון ואף עם מעט מים. על אף מכאוביהם, לא העיזו איש מהם להיאנח, מחשש שישמעו על־ידי הסורים. הם סעדו איש את רעהו, והתקווה לא עזבתם כי צה"ל יחזור ויחלצם. חששם העיקרי היה מכך, שיגוועו מאובדן דם. כי לא נותרו להם עוד תחבושות לחבוש את פצעיהם. בלילה החל הצמא לייסר אותם. הם נתלשו והלכו, ובצהרי יום ב' כבר האמין אגסי, כי הסוף קרב.

לפתע, נפתחה הרעשה ארטילרית עזה. צה"ל תקף. התקווה ניעורה מחדש, אולם ההרעשה הישראלית הניסה חיילים סורים למצוא מיקלט במוצב. הם ניתקלו בגווייתו של חייל ישראלי במיסדרון, ואגסי שמעם מתווכחים בינם לבין עצמם אם נותרו עוד ישראלים חיים בבונקר.

הסורים ירו מספר צרורות מבעד לפתח, הכל עצרו נשימתם ושלפו את נצרות הרימונים, שלפתו בידיהם, ממקום ריבצם יכלו לראות את צלליות הסורים בפתח. זיעת קרה כיסתה את המצועים, בעודם ממתינים למה שנראה להם, כבלתי־נמנע. אגסי לאט תפילה. אחד הסורים הטיל רימון, וכשנדמו הדי ההתפוצצות שמעוהו אומר: „חלאס, מתו..."

כעבור שעה נישנה הסיפור — והפעם הוטלו שני רימונים לבונקר. המיסתתרים בו נפצעו פעם נוספת מן הרסיסים. הדי הקרב קרבו והלכו. אנשי השריון שבין הנצורים אמרו, שהם יכולים להבחין בשאון טנקים ישראלים, ולפתע, נשמעו צעקות מתקרבות — בעברית — ומישהו שאל:

„יש מישהו חי כאן?"

אגסי מילמל תפילת תודה.

✶

(המשך ביום ו' הבא)

מדינת ישראל
משרד הבטחון — אגף השקום
המחלקה להנצחת החייל

טכסי אזכרה לחללי מלחמת יום הכיפורים

ייערכו ביום ב', כ"ח בתשרי תשל"ה (14.10.74)
בשעה 10.30 בבתי־הקברות הצבאיים.

עם תחילת הטכס תשמע צפירת דומיה במשך דקה אחת בכל רחבי הארץ.

בשעה זו יתייחד עם ישראל עם זכר הנופלים.

לחללי יום הכיפורים שמקום קבורתם לא נודע ייערך טכס אזכרה בשעה 12.30 בחלקה המיוחדת בהר הרצל.

ביום זה יתוגברו קווי „אגד" ו„דן" לבתי־העלמין.

ביום שני, כ"ח בתשרי תשל"ה (14.10.74)
נקיים

אזכרה ויום עיון

לזכרם של חברינו

אלדו גרי הי"ד
גבי הלר הי"ד

שנפלו בקרב במלחמת יום הכפורים

בשעה 10.00 לפנה"צ — אזכרה בבית העלמין בחצרים.

בשעה 1.00 אחה"צ — הרצאת חבר הכנסת מאיר פעיל במועדון „היסטוריה צבאית כערך מחנך".

בשעה 3.00 אחה"צ — הרצאת פרופ' בן ששון במועדון „ציונות לבני הארץ על שום מה וכיצד".

בשעה 8.00 בערב — במועדון רב־שיח כללי הערות והארות וסיכומים של הרצאות יום העיון.

אוטובוס מיוחד יצא באותו יום מחיפה, מרחוב פבזנר 15, בשעה 6.00 בבוקר. אוטובוס זה יאסוף נוסעים בתל־אביב, ברחבת תחנת הרכבת צפון, בשעה 8.00 בבוקר.

הסעה בערב לאחר גמר הרב־שיח מובטחת

המשפחות
ובית חצרים

במלאות שנה לנפילת בניני־חברינו

אבי ברעם
יהודה רוזנפלד
יורם שץ
ליאור יונתן
נחשון חרמוני

נעלה לבית הקברות ונתייחד עם זכרם ביום שני, 14.10.1974, בשעה 3.00 אחה"צ.

המשפחות
וקבוץ שריד

במלאת שנה לנפול יקירנו

עמידר פרלמוטר (עמי) הי"ד

נעלה לקברו בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול

ביום ב', כ"ח בתשרי תשל"ה — 14.10.74
בשעה 16.30, אוטובוס ייצא מבית ההורים, שדרות בן־צבי 18 רמת־גן בשעה 16.00.

המשפחה

במלאת 6 חודשים לנפילתו בחרמון של בננו ואחינו היקר החייל

בנימין (ניני) בן שמעון הי"ד

נעלה לקברו בחלקה הצבאית של בית־העלמין ברמות־השבים, ביום שני, כ"ח בתשרי תשל"ה (14.10.1974), בשעה 4 אחה"צ.
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנוח שכון גני־צבי מס' 61 הוד־השרון, בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה
האבלה

במלאת שנה לנפילתו של בננו ואחינו היקר

שאול אפרים ז"ל

שנפל במלחמת יום הכפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בטקס אזכרה ביום שני, כ"ח תשרי תשל"ה, 14.10.74, בשעה 10.15, בבית הקברות הצבאי בראשל"צ.
קרובים, חברים ידידים ומכרים יוצאים בתחבורה מבית הורינו, ראשל"צ, רחוב צלליכין 13, בשעה 9.45.

ההורים: שרה ואברהם אפרים
וכל בני המשפחה

במלאת שנה לנפילת בננו, אחי, בעלי ואבי היקר

רס"ר אולחה מאיר הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים 11.10.73

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו — ביום שני, כ"ח בתשרי 14.10.74. בשעה 10.00 בבית הקברות, החלקה הצבאית בראשון־לציון.

המתאבלים:
ההורים: זהבה ויוסף
האח: אריה ויונה אולחה
אשתו: מרים הבת: אתי
משפחות: לבבי ואוזנה

לרחמים לוי

תנחומינו הכנים
באבלך הכבד
במות עליך

אמך ז"ל

„סונוקם אמריקה"

על מות

זלמן שזר

נשיא המדינה השלישי
מחלוצי העתונות העברית בא"י

מתאבלת
ועדת העורכים של
העתונים היומיים בישראל

שנה חלפה בנפול יקירנו

סג"מ שמואל בק הי"ד

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, כ"ח תשרי, 14.10.74, בשעה 12.00 בחלקה הצבאית, בבית הקברות בפתח־תקוה.

המשפחה

במלאות שנה לנפול בננו

סגן מנחם פינבלט (נחמי) הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים, 21.10.1973

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום ראשון, 13.10.74, כ"ז בתשרי, תשל"ה בשעה 3.00 אחרי־הצהרים, בבית־העלמין בפרדס־חנה.

אוטובוס ייצא מבית המשפחה בנוה־אשר, בפרדס־חנה, בשעה 2.45.

המשפחה

במלאות שנה לנפילתו של יקירנו

אריה בראופמן (קם) ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

תערך אזכרה

ביום שני, כ"ח בתשרי, תשל"ה (14.10.74), בשעה 10.30, בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול.

ידידיו ומוקירי זכרו מוזמנים.

המשפחה

במלאות שנה לנפילת

סרן

ערן כהן ז"ל

במלחמת יום הכפורים

תערך אזכרה בחלקת הנעדרים בהר הרצל ביום שני, כ"ח בתשרי תשל"ה 14.10.74 בשעה 12.30

בני המשפחות כהן - - פרנקו ומוקירי זכרו יפגשו בשעה 10.00 בבית החייל בירושלים.

המשפחה
ובית דגניה א'

ביום ראשון, כ"ז בתשרי תשל"ה (13.10.74), נעלה לקברו של בעלי ואבינו היקר

שאול קרמרמן ז"ל

ונתייחד עם זכרו
בבית העלמין בנחלת יצחק, בשעה 4.30 אחה"צ
נפגשים ליד השער

המשפחה

ההנהלה ועובדי
משרד ראש־הממשלה

משתתפים בצערו של
ד"ר א. אלסברג
על מות

אמו ז"ל

ומביעים תנחומים לבני המשפחה

אזכרה וגילוי מצבה לבננו ואחינו

סמל כהן אביב הי"ד

שנה לנפילתו [illegible]
במלחמת יום הכפורים
תערך ביום שני, 14.10.74, בשעה 4 אחה"צ, בקרית שאול, חלקה 9 שורה 4 מס' 1

המשפחה

ביום שלישי, כ"ט תשרי תשל"ה (15.10.74)

שנה לנפילתו של יקירנו

סרן

שפירא יגאל (יעקב) הי"ד

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

בבית העלמין הצבאי בקרית שאול נפגשים ליד השער בשעה 16.00 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שנה לנפילת יקירנו

סמל פיגלרציק מרדכי הי"ד

אשר נפל במלחמת יום הכפורים — בחווה הסינית, ביום י"ט תשרי תשל"ד (16.10.73) נקיים אזכרה בבית העלמין קריית שאול, ביום ראשון, כ"ז תשרי תשל"ה 13.10.74 בשעה 3.00. נפגשים ליד שער בית העלמין קריית שאול.

ההורים, האחים והמשפחה

במלאות שנה לנפילתו של בננו, חברנו

עודד־קרוק ז"ל

נעלה לקברו בקיבוץ נתיב הל"ה ביום שני, כ"ח תשרי, תשל"ה (14.10.74) בשעה 3.30 אחה"צ.

בשעה 2.15 תצא מכונית מצומת הר־טוב.

המשפחה
בית נתיב הל"ה

במלאות שלושים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

מנחם (מנדל) הימלפרב ז"ל

תערך אזכרה וגלוי מצבה בבית־העלמין בחולון, ביום שלישי, כ"ט בתשרי (15.10.74), בשעה 16.00. נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

במלאת שנה לנפילתו של בעלי ואבי היקר

יגאל תרשיש ז"ל

אשר נפל בקרב על העיר סואץ

תתקיים אזכרה לזכרו בבית הקברות הצבאי בחיפה, ביום ב' 14.10.74, כ"ח תשרי תשל"ה בשעה 15.00.

רעיתו קלרה
בנו גיא

במלאת שנתיים לפטירת בעלי, אבינו ואחינו הבלתי נשכח

מנדל (מקס) אוברשטרן ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, כ"ח תשרי, תשל"ה (14.10.1974) בשעה 4.00 אחה"צ, בבית־העלמין בפ"ת.
אוטובוס מספר 88.

המשפחה

מולא כהן מפקד המשמר האזרחי

„האזרח הישראלי חייב להתרגל לחיות כשהנשק בידו"

מי שבתש"ח פיקד על חטיבת פלמ"ח־יפתח אומר: אני רוצה להגיע לכך, שלאנשי המשמר־האזרחי, לפחות למצטיינים שבהם, יחולק נשק לבתיהם; זה יחזיר לנו את אחד הערכים החשובים ביותר שלנו — ההגנה העצמית" ✡ חזונו: „200—300 אלף איש ואשה, שכל אחד מהם יתן ארבע שעות שמירה בשבוע — את כל הארץ נוכל לכסות עימם"

מאת
אביעזר גולן

מולא כהן
„התקשיתי לראות את עצמי כשוטר"

מולא כהן, שבתש"ח פקד על חטיבת פלמ"ח־יפתח, הוא עדיין פלמ"חאי. רוצה לומר, הסיסמאות שעליהן גדל והגדיל או — עדיין יפות בעיניו. ועתה, שנתמנה כמפקד („זה אינו תואר מוצלח; יש רק מפקד אחד במשטרה. קרא לי ראש...") המשמר האזרחי, הסיסמה הנראית לו אקטואלית ככל היא — „כל העם צבא".

ימים אלו, בהם הוחל בהנפקת נשק (קרבינים אמריקנים חצי אוטומטים. מ־1, שהוצאו משירות באחת מארצות נאט"ו ונרכשו בידי ישראל ב„חצי־חינם") ליחידות המשמר האזרחי, הם לו ימי־חג.

„אני רוצה להגיע לכך שלאנשי המשמר־האזרחי, לפחות למצטיינים שבהם, יחולק נשק לבתיהם. זה יחזיר לנו את אחד הערכים החשובים ביותר שלנו. הגנה העצמית".

כאשר הוצע למולא לקבל את הפיקוד על המשמר־האזרחי („ולא התלהבתי במיוחד; התקשיתי לראות את עצמי כשוטר"), הוא ביקש שהות בטרם יענה וניצל אותה לערוך סיור במוקדי הישוב ה„רגישים", שבהם בוצעו פעולות חבלה — קרית־שמונה, מעלות, נהריה.

„שמעתי כיצד התנהגה האוכלוסיה — והזדעזעתי. כשנודע כי החבלנים הדרו לישוב — גברים, יוצאי צה"ל, נעלו את דירותיהם והסתתרו מתחת למיטות. כאילו חזרנו לימי הגיטו. אבל מאידך, מה יכלו לעשות? הרי לא היה בידם נשק..."

הוא מאמין שנשק־בבתים יחולל מהפכה נפשית עמוקה. בכך שיחזיר את הבטחון העצמי לבריות. לפחות יסלק מהם את הרגשת חוסר־האונים המשפילה... בכלל, בישראל, האזרח חייב להתרגל לחיות כשהנשק בידו.

„אצלנו בקיבוץ (מולא הוא ממייסדי קבוצת אלונים), כאשר נפלה ההחלטה על נשק צמוד, היו הרבה שהתקוממו. טענו: זה מסלף את דמות האדם והחברה. אבל התרגלו. היום אתה יכול לראות הורים מטיילים לרוח הערב, מגלגלים לפניהם עגלת־תינוק ועל כתף האב הצעיר תלוי ה„קלצ'ניקוב"... לפחות במקרה אחד, בקיבוץ שמיר, הוכחה התועלת שבדבר".

מולא איננו שותף לחששות שהובעו בצמרת המשטרה מפני חלוקת נשק לאוכלוסיה. „כשהעליתי את ההצעה, אמרו לי: ,אתה זוכר את ההתפרעות בעת הלוויית קורבנות מעלות בצפת? אילו היה למתפרעים גם נשק, היתה ההלוויה מסתיימת באסון כבד נוסף...' אבל אני טענתי: אדרבא. אילו היו בצפת 200־300 אנשי משמר־אזרחי נבחרים, עם נשק, ועם תחושת האחריות כתוצאה מן האימון שניתן בהם — לא היתה התפרעות כלל..."

„לא ,מאפיה' פלמ"חאית"

בלשכתו הקטנה, במטה הארצי בירושלים, בונה מולא כהן בימים אלו את השלד הארגוני של המשמר־האזרחי. למבט ראשון דומה כאילו אף בכך הוא מבקש להחיות את העבר. כמפקדי שלושת המחוזות (המקבילים למחוזות המשטרה) הוא בחר במשה קלמן (מי שהיה מג"ד בחטיבת „יפתח", ולאחר־מכן מפקד החטיבה) למחוז תל־אביב; בגידי אילת (סמח"ט „יפתח") למחוז הצפון ובישראל גרמן (מכפר מנחם, מי שהיה קצין אג"מ בפיקוד דרום בתש"ח וסגן מפקד חטיבה 11) למחוז הדרום. גם מפקדי עשרת המרחבים נבחרו ברובם מקרב מפקדים־לשעבר בהגנה ובפלמ"ח.

אבל מולא מכחיש שזהו ניסיון להחיות את הפלמ"ח, או ליצור מוקד־כוח נוסף של ה„מאפיה הפלמ"חאית".

אחד האנשים להם הצעתי פיקוד על מרחב הוא יעקב בנאי, מי שהיה קצין המבצעים של לח"י. ואני במגע עם עוד שניים — ממפקדי אצ"ל. מה שנכון הוא, שבכוונה הלכתי אל מי שהיו פעילים בארגונים המחתרתיים לפני קום המדינה. לא רק משום שהם יודעים כיצד פועלת מחתרת ולכן יהיו יעילים יותר גם בלחימה נגד מחתרות, אלא בעיקר משום שיש להם נסיון בהפעלת אנשים על בסיס התנדבותי. מנסיוני אני יודע כמה זה קשה. לפקד על חטיבה קל יותר מאשר לשמש כמזכיר קיבוץ. בקיבוץ אי־אפשר לתת פקודות..."

ומולא רואה את המשמר האזרחי, בראש ובראשונה ולמרות המסגרות הצי־צבאיות והכפיפות למטה המשטרה — כגוף מתנדב.

ועם זאת, כחלק מן המשטרה.

הוא אומר: „היו לפנינו שלוש אפשרויות: להכפיף את המשמר האזרחי לצה"ל, להופכו לגוף עצמאי או לספחו למשטרה. היתה לי שיחה עם יצחק (צריך להיות איש פלמ"ח ותיק כדי להבין שיצחק — הכוונה ליצחק רבין, ראש הממשלה) והוא שיכנע אותי בתפישה שלו. שצה"ל צריך להקדיש את כל כולו לתכונת למלחמה ולא להתעסק בדברים שוליים. אני חושב שאחת הסיבות למה שאירע ביום הכיפורים היתה — שאלופי פיקוד העדיפו להשתתף במירדפים אחר מחבלים כאשר לעסוק בתירגול מיפקדת־אוגדה...

הברירה האחרת, להקים גוף עצמאי? הגעתי למסקנה, שגם בלאו־הכי אין לנו מחסור במנגנונים ובמינהלות. מה גם שה־

משטרה שלנו איננה ככל המשטרות בעולם. ואין היא מצטמצמת בלחימה בפשיעה הרגילה. ממילא היא עוסקת בבטחון־פנים. וכבר יש לה יחידה מיוחדת לכך. „משמר הגבול". התוספת של המשמר־האזרחי אך תגרום להגברת המודעות אצל אנשי המשטרה לנושא זה של הבטחון הפנימי..."

ומולא אכן בונה את המשמר־האזרחי כך, שיהיה ניזון לחלוטין מן המנגנון ה־משטרתי. מיפקדתו הארצית מונה רק אותו עצמו. עם מזכירה. את סגנו (ניצב משנה א. לוין, שהושאל ממשמר־הגבול) עם מזכירה ועוד קצין־מטה אחד. מטקדי המחוזות יינקו באותו צורה ממנגנוני המחוזות של המשטרה וכן — המרחבים. לא יהיו מנגנונים עצמאיים של המשמר־האזרחי, וכל ה־מתנדבים כולם יעסקו אך בדבר שלשמו התנדבו. בבטחון.

ערך חינוכי נעלה

כל המתנדבים. מי הם? וכמה הם? ציטטתי באוזני מולא ידיעות מן העתונות על קצב איטי וממדים מאכזבים של ההתנדבות למשמר ועל תיסכול בקרב אלו שהתנדבו — והוא לא התרגש.

„במקומות רבים (כמו בירושלים) — אמר — הקדימו את הקריאה־לגיוס לפני שהשלמנו את יצירת התשתית. באו אנשים, ולא היה לנו במה להעסיקם. וכמובן שנוצר תיסכול. אבל מה יכולנו לעשות? כיוון שיצאה קריאה לגיוס, לא יכולתי לבטלה.

„במקומות אחרים, הרבה תלוי ברשות המקומית. היכן שיש עיריה או שכונה במצב טוב, היחסים בין הרשות והאזרחים שפירים, מצב הנקיון משביע רצון — שם יש גם היענות טובה למשמר־האזרחי. קח את נהריה, האזרחים נענו לקריאה היענות נפלאה, להוציא שכונה אחת. הזנח. אותה שכונה נמצאת בסכסוך ישן עם מועצת העיריה ויש שם מעין מרי אזרחי נגד הרשות...

„אבל כללית, וההתנדבות למשמר־האזרחי קשורה במצב הבטחוני. יהיה מתח, יהיו מתנדבים, ולדאבוני, אני חושש ש־מתח — יהיה..."

אשר לזהות המתנדבים — מולא פורש את כפותיו כאומר לחבוק בהן את חמדינה כולה. ואומנם לכך הוא מתכוון. כל מי שירצה להתנדב. אדרבא, הוא רואה בהכל־לה — ערך חינוכי מה לעשות? (כאלו הם בני דורו) נעלה. „היציאה בצוותא לשמירה היא אולי ההזדמנות היחידה לאנשים כמו. נאמר. אלוף אלעד פלד, מנכ"ל משרד־החינוך, או אלוף יוסף גבע, מנכ"ל רשת ,שופרסל', להיפגש עם ,עמך', וזה טוב לשני הצדדים..."

אף־על־פי־כן מתכוון מולא להפעיל, כבר בימים אלו, גופים וולונטריים שונים (כמו ארגון ותיקי ההגנה, ברית יוצאי אצ"ל, ארגון אמהות עובדות) כצנורות גיוס עבור חבריהם.

„מה יש? אגודת ,רוטרי' בטבעון יוזמת זה מכבר יציאה מאורגנת של חבריה לשמירה בישובי עמק הירדן. מדוע לא ל־משמר־האזרחי?"

ובשבוע שעבר ישב עם שר־החינוך ל־תוכנית יותר מרחיקת לכת — גיוס תלמידי השמיניות למשמר.

לדעתי, זוהי שערוריה שדווקא את תלמידי השמיניות פטרו מכל חובה לאומית, אפילו מן הגדנ"ע, לטעו יקדישו כביכול את כל עיתותיהם ללימודים. אני חושב שזהו פינוק שאין ידנו משגת אותו. הרי זו היתה קבוצת הגיל ,המנורכבת' ביותר. בנעורינו. מי היה הפלמ"ח? מי נשא בעיקר הנטל, במלחמת העצמאות? — בני ה־17—18!"

מולא ישב גם עם נציגיהם והופתע ממידת הנכונות שלהם למלא משימות. (אם כי היה ביניהם אחד ששאל אם, למתרת היציאה לשמירה, יהיו התלמידים פטורים מלימודים... למשמע התגובה, הוא בחפז לומר כי התכוון להתלוצץ...). הכוונה היא להעביר את „השמיניסטים" קורס מרוכז בן שלושה ימים בשימוש בנשק ואחר —

להוציאם לשמירה ארבע שעות בשבוע.

„אני, בקיבוץ שלי, שומר ארבע שעות בשבוע מזה שנים, ואין זה בא על חשבון שעות העבודה שלי. מדוע ירבץ הנטל רק על ההתיישבות ותושבי הספר? כל העם חייב..."

מסגרות חברתיות יוקרתיות

„...כל העם צבא, וצבא במדים.

„בתחילה התנגדתי למדים אבל היום כבר אינני בטוח. לפני כחודש היה מעשה. וילד מעפולה גילה מטען־חבלה ליד קיר בית־הכנסת. הוזעקה המשטרה והמטען פורק; וכשהחלה החקירה, עלו על עקבות שניים שהוליכו לג'נין. השניים נתפסו. הודו בהנחת המטען וסיפרו כי בתחילה נצטוו להניחו בתחנת האוטובוס. אבל משבאו ל־שם, ראו שניים במדים (אנשי הג"א) ונבהלו. הניחו את המטען ליד המבנה ה־ראשון שנזדמן להם..."

משמע. למדים יש כוח מרתיע. ועל כן יהיו מדים. לפחות כובע. פס־שרוול. משרוקית.

מולא כהן מבקש להעלות את תדמית המשמר־האזרחי בעיני הציבור. בעיני ה־משטרה — כבר אינו צריך. מאז הופעלו משמרות המשמר־האזרחי, הם זכו למספר הצלחות בתחומים לא צפויים. באשקלון, מאז ירה פטרול של המשמר בגונב מכוניות שלא נענה לקריאה לעצור — חלה ירידה תלולה בסטטיסטיקה של גניבת מכוניות באיזור כולו.

ובקרית־אונו לכדו אנשי המשמר־האזרחי בחודש האחרון שלוש קבוצות של פורצים ובאחרונה — כנופיה של ארבעה מתושבי עזה, עם משאית, שעסקה בגניבת חומרי־בניה מבניינים שעמדו בבנייתם.

„אני חושב שכאשר חילקנו נשק לאנשי המשמר ערב החגים, והרב גורן הוציא היתר מיוחד לבוא לבתי־הכנסת עם נשק, וציבור המתפללים ראה כל מיני יהודים נכבדים. שופטים ומנהלי־חברות, ניצבים בפתח בתי־הכנסיות עם קרבינים בידם — זה עזר לתדמית..."

אבל מולא שואף ליותר. הוא רוצה להפוך את יחידות המשמר־האזרחי למסגרות חברתיות יוקרתיות.

הרעיון צץ בו כאשר סייר לאחרונה בכרמיאל. העיירה מאוכלסת בעיקר בצעירים שרובם נענה ברצון לקראת המשמר. אבל לא כולם. כאשר בא לבקרם, דרשו ממנו להפעיל את „חוק השמירה" נגד ה־משתמטים. תחת זאת הציע להם „תמריץ חיובי": סיור עבור משפחות המתנדבים בבסיס של חיל־הים, כולל שיט בספינה של חיל־הים.

„לאחר זאת, ילדי המשתמטים — אלו שלא זכו להשתתף בטיול — הפכו לגייסים הטובים ביותר שלנו: הם באו בקובלנות על הוריהם...

„...סיור בבסיס חיל הים איננו הפיתוי היחיד. אפשר לערוך מסיבות סגורות עבור חברי המשמר — עם הרצאה של ראש־ממשלה או שר־הבטחון. אתה יודע איזה „ערך סנובי" יהיה למאורע כזה בשכונה או בעיירה?..."

אפשר לעשות הרבה דברים ומולא כהן מתכוון לעשותם. חזונו הוא: „מאתיים או שלוש־מאות אלף איש ואשה, שכל אחד מהם יתן ארבע שעות שמירה בשבוע. את כל הארץ נוכל ,לכסות' עימם..."

לאלה שרוצים להבין יותר בנושאי האמנות העכשווית

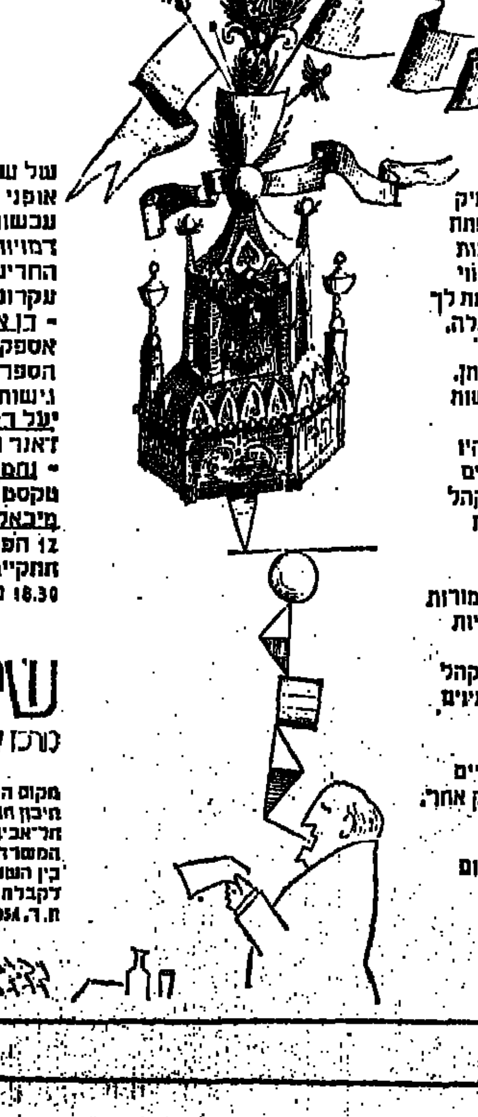

לא אחת התעורר בך הרצון להרחיב את ידיעותיך, להעמיק את השקפותיך וחוויותיך ולפתח את רגישויותיך בתחומי אומנות שונים. "המרכז למפגש עכשווי עם האומנויות" בא לסייע ולתת לך את הכלים למימוש רצונות אלה. סדרות ההרצאות והשיחות תהיינה אקדמיות מבחינת רמתן, אך תנסינה להשתחרר מנוקשות ושמרנות אקדמיות. כלים ודרכי־גישה שעד כה היו נחלתם הבלעדית של מומחים באוניברסיטאות יוקנו כאן לקהל מתעניין ופתוח. הדגש במרכז יושם על יצירות בנות זמננו, שנוצרו למען אדם בן דורנו. המרכז מבקש לשקף את התמורות שחלו בעת האחרונה באומנויות השונות ובחקר האומנויות. השיחות וההרצאות מוענות לקהל כגון: שוחרי אמנות אשר מעוניינים בהתעסקות סדירה ועניינית בתחומי האומנות, אולם אינם פונים ללימודים אוניברסיטאיים כי עיקר זמנם מוקדש לעיסוק אחר; תלמידי בתי ספר תיכוניים וסטודנטים המתעניינים גם בתחומים אחרים בנוסף לתחום לימודיהם הספציפיים.

הנושאים והמרצים:
מהמופשט למציאות: קוי התפתחות באמנות הפלסטית של שנות ה־60 - בן שמואל.
אופני התכוונות באמנות עכשווית - יאיר גרבוז.
דמויות ומגמות במוסיקה החדישה - א. ארליך.
עקרונות יסוד בלשון המוסיקה - בן אוסטרובסקי.
אספקטים עכשוויים של הספרות - מנחם פרי.
גישות מודרניות לעלילה - יעל בן.
ז'אנר וביטוי בקולנוע האמריקאי - נחמן אינגבר.
טקסט דראמטי ותיאטרון - מיכאל הנדלזלץ.
12 הפגישות שתהיינה בכל סדרה תתקיימנה פעם בשבוע בשעות 18.30 עד 20.00

שיחות
מרכז למפגש עכשווי עם האמנות

מקום הלימוד והכתובת להרשמה: תיכון חדש, דרך חיפה 4, טל. 45 33 59 תל־אביב.
המשרד פתוח בימים א' עד ה' בין השעות 16.00 עד 20.00.
לקבלת פרוספקט נא לכתוב אל ת.ד. 17054 תל־אביב.

[illegible]

המדיניות המתונה בה החל לנקוט באחרונה ראש תטיבת המרכז-החופשי בליכוד, שמואל תמיר, נתקלת באופוזיציה חריפה ביותר במפלגתו ✱ תמיר ועקיבא נוף מצדדים בסטיות נרחבות ממצע הליכוד בנושאי חוץ ובטחון — בעוד שאליעזר שוסטק ואהוד אולמרט דבקים במצע ✱ שוסטק ואולמרט גם רוצים בליכוד הליכוד — ואילו תמיר ונוף שוללים זאת

מאת
שלמה נקדימון

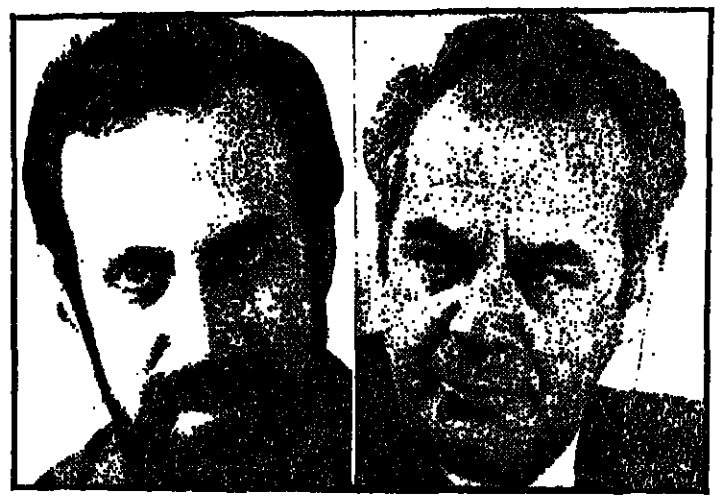

ח"כים שמואל תמיר ועקיבא נוף
השכנים המתגוררים בסמוך למשרדי המרכז-החופשי...

ח"כים אליעזר שוסטק ואהוד אולמרט
„...יצאו מדירותיהם למרפסות כדי להציץ במתרחש"

אהרון, כי הבחירות הבאות לכנסת ייערכו תוך „שבירת המסגרות הפוליטיות הקיימות והתהוות מסגרות חדשות".

נדמה, כי חזונו מתחיל לקרום עור וגידים. כך, למשל, נמצאה שפה פוליטית משותפת בין „יונה" מובהקת כחבר-הכנסת לובה אליאב ממפלגת-העבודה לבין „נץ" מובהק כחבר-הכנסת בנימין הלוי מתנועת-החרות, כשהאחרון נתן יד לקונצפציה המדינית של אליאב. ההסתפחות הטריה ביותר בנושא זה היא המחמאה-למחצה שהעניק מנהיג מפ"ם, מאיר יערי, לראש תטיבת המרכז-החופשי בליכוד, חבר-הכנסת שמואל תמיר.

ברצותו לייסר את המפד"ל על עמדותיה הניציות בעניין יהודה ושומרון, הסתייע יערי בעמדותיו האחרונות של תמיר. כתב מנהיג מפ"ם: „אפילו סיפוריסט בחסר-עליון כח"כ שמואל תמיר מתחיל להרהר, כי „המלך הוא עירום". הוא נמלט מספינתם השוקעת של אנשי שלימות הארץ יחד עם ד"ר בנימין הלוי... ואם ש. תמיר כך, מה טעם תאחז מפד"ל בקרנות-מזבח אלה בשיבתה בקואליציה?"

יערי הוא אחרון בשרשרת המחמיאים לשמואל תמיר מקרב אגף זה של היישוב. קדמו לו בכך גורמים שונים מקרב המחנה ה„יוני" ו„השמאלי". בתוכם כותבי-מאמרים, המשבחים אותו על עמדותיו החדשות. הדוגמא הניצחת לכך היא קריקטורה שפורסמה בגליון שמחת-תורה של יומון מפ"ם „על המשמר". שם נראה תמיר המניף אלה על סיסמה שטבע מיד לאחר מלחמת ששת-הימים. „שטח משוחרר לא יוחזר". כשברוח הנושבת מפיו „מ'שחרר" תמיר מהסיסמה את המילה לא. ונשאר כתוב: „שטח משוחרר — יוחזר".

שמואל תמיר גם נוהג בכפפות-משי בוויכוחיו עם ראש-הממשלה, יצחק רבין. הוא עקר מנאומיו את אותן מטבעות-לשון חריפות בהן נהג להשתמש בפולמוסיו עם ראשי-הממשלה הקודמים. לא מכבר אמר, כי אילו צעד המרכז-החופשי באורח עצמאי בבחירות האחרונות היה נהנה מהמעמד שנפל בחלקה של שולמית אלוני וסיעתה בבחירות האחרונות. רצה לומר: סיעה קטנה, אך בעלת משקל אלקטוראלי שצורפה בשל כך לממשלה.

קשה היום לקבוע שאכן חזון זה היה מתגשם אילו צעד תמיר בנפרד לבחירות. לא מכבר סיפר חבר-הכנסת אריאל שרון, הידוע ביחסיו הקרובים עם ראש-הממשלה, על מגעים בלתי-פורמליים שהיו בין אישים ב„עבודה" ובליכוד ערב הקמת ממשלת רבין, בהם גילגלו האפשרות של הקמת ממשלת-אחדות-לאומית. אנשי „העבודה" אמרו, כי אם יוחלט על הקמת ממשלה בהשתתפות הליכוד יציגו שני תנאים עיקריים: הראשון — רוב המערך בממשלה; השני — אי צירופו של שמואל תמיר כאחד מנציגי הליכוד לממשלה.

בינתיים הסתבר, כי המדיניות המתונה בה החל תמיר לנקוט נתקלה באופוזיציה תקיפה מבית. במרכז-החופשי חל קרע עמוק ביותר. משני עברי המתרס ניצבים שמואל תמיר ועקיבא נוף, מחד. אליעזר שוסטק ואהוד אולמרט מאידך.

שורה של הישגים

המרכז-החופשי קם בשנת 1967, לאחר שחבריו פרשו מתנועת-החרות.

הצטרפות הנהגת הסתדרות-העובדים-הלאומית בראשות שוסטק למחנהו של תמיר, העניקה לאחרון בסיס ציבורי לפרישתו מתנועת-החרות. אלמלא כן, היה תמיר נשאר מבודד.

בשנות פעילותו העצמאית של המרכז-החופשי הנחיל תמיר למפלגתו שורה של הישגים פרלמנטריים. שוסטק, איש אשכולות בעצמו, מבריק ובעל שאר-רוח, לא היה בעל להט אופוזיציוני כתמיר. ייתכן מאד שמהלכים מרחיקי-לכת בהם נקט תמיר אף הפריעו לו. עם זאת לא הסס שוסטק את דרכו של תמיר.

אבל בניגוד לתמיר, לא נואש שוסטק אף לא יום אחד מהאפשרויות לחדש את שיתוף הפעולה עם תנועת האם שלו, „חרות". בעוד תמיר היה שופך את כל זעמו על מנחם בגין — נמנע שוסטק מלהחריף את יחסיו האישיים עם חבריו ממפלגתו לשעבר. בניגוד לתמיר, אף היה מהר לשיח עימם דברים.

לכן, כאשר יזם חבר-הכנסת אריאל שרון את רעיון הליכוד, היה שוסטק בשל לכך. הוא התרפק באהבה רבה על רעיונו של שרון ועשה לכך נפשות בתוך המרכז-החופשי. תמיר לא התלהב מהרעיון. הוא ראה בכך ערעור תקוותיו להתייצב בעצמו בראש מחנה מרכז.

הניגודים בין תמיר לבין שוסטק באו לידי ביטוי בוטה בעת המשא-ומתן על הקמת הליכוד. יחסי השניים כמעט ו„התפוצצו" ביום האחרון לדיונים על הקמת הליכוד. תמיר „פוצץ" ברגע האחרון את המשא-ומתן, ושרון הודיע על הקמת הליכוד בין גח"ל לבין הרשימה-הממלכתית בלי המרכז-החופשי. עדים רבים שמעו כיצד תקף שוסטק בחריפות רבה את תמיר על מדרגות בית-ז'בוטינסקי בתל-אביב, שם נערכו הדיונים על הקמת הליכוד.

הסערה במרכז-החופשי היתה גדולה. גורמים חיצוניים הכבידו לחצם על תמיר להצטרף לליכוד. ואולם את עיקר הלחץ הפעילו אנשי הסתדרות-העובדים-הלאומית. ועדת המשא-ומתן של המרכז-החופשי כונסה כדי לקבל הכרעה סופית. לאחר שגברו הלחצים על תמיר, ואחרי ששרון, במסיבת-עתונאים מאולתרת, כינה את מנהיג המרכז-החופשי כ„עריק פוליטי", תמיר קיבל את הדין. ועדת המשא-ומתן אישרה את הצעת שוסטק להצטרף לליכוד. רק חבר אחד (מזכיר סיעת המרכז-החופשי בכנסת בהווה, שמעון דגן) הסתייג.

ואולם, על אף ההחלטה החיובית, לא נתאחו עוד חילוקי הדעות בין תמיר לבין שוסטק. לתמיר חרו מאד הצהרות שוסטק מהן השתמע הרצון ליצור שיתוף-פעולה הדוק עם „חרות" ובגין בראשה. מאוחר יותר, כאשר הכיר שוסטק במפורש במנהיגותו של בגין תוך גילויי הערכה לכוחו האלקטוראלי, גברה חמתו של תמיר. כאשר ביקש שרון להעמיק את תוכניתו ולהביא לאיחוד בין כל מרכיבי הליכוד התייחס לכך שוסטק בחיוב, בעוד תמיר שלל אותה. יושב-ראש המרכז-החופשי גרס, כי על מפלגתו לשמור גם על אופציה של הליכה נפרדת ביום מן הימים.

הסיבה למתיחות

תמיר טען בכמה הזדמנויות שראשי הסתדרות-העובדים-הלאומית היו כבר בסוף הקריירה הציבורית שלהם, ואילו הוא, תמיר, חידש את מעמדם הציבורי, בנושאו אותם על גבו. הללו נפגעו מאד מהערות אלה. שהרי, לדבריהם, רובם ככולם, זנחו עמדות ציבוריות שנהנו מהן בתוך „חרות" ומטעמה, והלכו למידבר הפוליטי בגלל הברית שכרתו עם תמיר. היום ברור, שהם שמחים מאד על קיום הליכוד, ואין סיכוי שיתנו יד לצעד כלשהו העלול לערער את מיסגרתו.

שוסטק נהנה מתמיכה רבה מצד חבר-הכנסת אהוד אולמרט. אהוד, בנו של ח"כ „חרות" לשעבר, מרדכי אולמרט, המכהן היום כיושב-ראש מזכירות המרכז-החופשי, היה העוזר המקורב ביותר לתמיר. בנוסף לתפקידו כמזכיר סיעת המרכז-החופשי בכנסת, שימש כאיש-קשר של תמיר עם העתונות ומעין ראש-אגף-מודיעין בזעיר-אנפין. צעיר וזריז שאוזנו קלטה את המתרחש בכל סיעות הכנסת. הוא היה מדווח על כך לתמיר, והאחרון היה לא-פעם מכוון את פעולותיו בהתאם לכך. אהוד אולמרט גם הציף את העתונות במידע על פעליו של תמיר. וזכה, בשל הליכותיו הנעימות, לראות ברכה בעמלו. יש לזקוף לזכותו אחדים מהמיבצעים הפרלמנטריים המוצלחים של יושב-ראש המרכז-החופשי. לאמיתו-של-דבר, היתה תלות רבה בין השניים.

ואולם, כשהורכבה רשימת מועמדי המרכז-החופשי לכנסת, העדיף תמיר צעיר אחר בשם עקיבא נוף — עורך-דין, מלחין, זמר וגיטריסט — על פני אולמרט. נוף זכה במקום השלישי, אחרי תמיר ושוסטק, ואולמרט קיבל את הרביעי. יש הרואים בכך את הסיבה למתיחות החריפה שבין תמיר לבין אולמרט.

כך-או-אחרת: שוסטק ואולמרט מהווים היום את האופוזיציה החריפה ביותר שידע תמיר מעודו. אולמרט מקיים יחסים ידידותיים הדוקים עם שרון, שהוא עתה יריב קשה ביותר לתמיר. שוסטק ואולמרט מצדדים בליכוד הליכוד, בעוד תמיר ונוף שוללים. תמיר ונוף מצדדים בסטיות נרחבות ממצע הליכוד בנושאי חוץ-ובטחון, בעוד שוסטק ואולמרט דבקים במצע. ומבחינה זו שוררת תמימות-דעים בינם לבין תנועת החרות. ורשימת הניגודים עוד ארוכה.

חילוקי-הדעות הם גם בנושאים הנוגעים לדרכי ניהול המרכז-החופשי. לא מכבר ידעה מזכירות המרכז החופשי דיונים סוערים ביותר. בהם התנגשו תמיר ושוסטק בצורה קשה ביותר.

האשמות הדדיות

בדיון על נושא פרוצדוראלי — סידורי עבודת המזכירות — צעקו תמיר ושוסטק איש על רעהו בקולות כה רמים, עד ששכנים המתגוררים בסמוך למשרדי המרכז החופשי, ברחוב אבן-גבירול בתל-אביב, יצאו מדירותיהם למרפסות כדי להציץ במתרחש. תמיר ושוסטק חבטו באגרופיהם בעוצמה רבה בשולחנות. שוסטק קרא לתמיר: „החלטת לצפצף על נשמותינו". תמיר קרא לשוסטק: „אני רואה לאן זה מוביל! לא צריך הרבה כדי לפוצץ הכל לגמרי". בסערת הוויכוח הוטחו האשמות הדדיות על פילוג פנימי, פריצת ארונות, העלמת כרטיסיות, השלטת דיקטטורה, אמירת שקרים, התנהגות חזירית, יצרי פרסום-עצמי. ומה, בעצם, לא?!

לא מכבר ביקש תמיר להעביר מתפקידו את יושב-ראש המזכירות, מרדכי אולמרט. שוסטק ותומכיו הכשילו מגמה זו של תמיר. סכסוך אחר במרכז-החופשי גרם לפרישתו מהמפלגה, של אחד ממייסדי מפלגה זו. המדובר הוא ביגאל כהן. כלכלן מצליח, בעל משרד לייעוץ כלכלי, שהיה בעבר מעוזריו הבכירים של פנחס ספיר במשרד האוצר, ומראשי צעירי „חרות". הוא פרש יחד עם תמיר. אין ספק שאם היה נשאר ב„חרות", היה מכבר מכהן כחבר-כנסת.

במכתב ששיגר לתמיר מנה כהן מספר גורמים שהביאו לפרישתו. ביניהם: עמדותיו הנוכחיות של תמיר לגבי ויתורים אפשריים ביהודה ושומרון; התנגדותו של תמיר לפיצול לליכוד הליכוד; מקומם של התהליכים הדמוקרטיים בתוך המרכז-החופשי. לדעת כהן, תהליכים אלה אינם כל-כך דמוקרטיים.

בשלב זה נמנעים תמיר ושוסטק מלהגרור את מפלגתם למלחמת-אחים. השניים מקפידים לשמור על שלימותה. ואולם, עם התקרב עיתוי ההכרעה הסופית בשאלת יהודה ושומרון, יצטרך גם המרכז-החופשי לקבוע אם הוא נאמן למצע-הליכוד, השולל חלוקה מחודשת של ארץ-ישראל המערבית. אם שמואל תמיר יצדד בוויתורים ביהודה ובשומרון וישיג רוב לעמדתו במרכז-החופשי — אין להוציא מכלל אפשרות את פרישתם של חברי-הכנסת שוסטק ואולמרט, בראש קבוצה גדולה של אוהדים. הם יישארו כחטיבה עצמאית בליכוד או יצטרפו לאחד ממרכיביו: „חרות" או הליברלים. ואולי יקימו חטיבה חדשה עם הרשימה הממלכתית.

שמואל תמיר יישאר אז רק עם חבר כנסת אחד: עקיבא נוף.

אם הרוב בליכוד יהיה נגד עמדתו של תמיר, יהיה עליו להכריע אחת מן השתיים: לקבל את דין הרוב או לפרוש מהליכוד.

לגור במרכז החיים של ישראל, לחיות באזור מגורים שקט ונעים, לדעת שמחיר הדירה שלך שומר על מקומו בצמרת

ראשון לציון
ברחוב ירושלים, באחת השכונות המרכזיות, הנאות והמטופחות, בונה פאן-לון דירות איכות בנות 3, 3½ ו-4 חדרים, מעלית, מים חמים מרכזיים, מטבחים מפוארים ועוד.
פרטים — פאן-לון, רחוב רוטשילד 50, ראשל"צ. טלפון 947043.

בת-ים
במרכז המגורים של בת-ים, מוקמים מגדלי רוטשילד של פאן-לון, במגדלים בני 11 הקומות — נותרו דירות מודרניות בנות 4 חדרים. חניה תת-קרקעית, נוף פתוח לכל הכיוונים, הסקה מרכזית, מרכז קניות ושרותים.
פרטים — פאן-לון, רח' רוטשילד 22, בת-ים, טל. 883805.

חולון
באיזור הצמרת של חולון, ב„נוה פאן-לון", נבנות דירות מגורים מודרניות מרווחות תוך שילוב באווירה השכונתית המיוחדת. דירות נוה פאן-לון הן בנות 3½ או 4 חדרים, בכל דירה מטבח מפואר, גז מרכזי והסקה מרכזית.
פרטים — פאן-לון, רח' שנקר 47, חולון. טלפון 843204.

לוד
באזור היוקרה של לוד, בשדרות דוד המלך, מוקמים בניני רמות פאן-לון. ברמות פאן-לון דירות לוקסוס בנות 3, 3½ חדרים, מים חמים מרכזיים, מטבח מפואר וגימור מעולה.
פרטים — פאן-לון, שד' דוד המלך, לוד.

בני-ברק
ברחוב אבן-גבירול, בין בני ברק לפרדס-כץ, באזור שקט ומטופח, בונה פאן-לון דירות איכות בנות 3 ו-4 חדרים. גימור מעולה, נוחיות ופרטיות.
פרטים — פאן-לון, רחוב ז'בוטינסקי 20, בני-ברק. טל. 780191/2.

פרטים: בכל משרדי המכירות וביועצי השקעות חוץ: פרישמן 10, טל 240224/5 ת"א

פאן-לון

עידן-יועצים לפרסום

קורסים ל-אנגלית מדוברת

— מאת כתבנו המיוחד —

האולפנים לאנגלית בתל-אביב פותחים בשבוע הקרוב כ-50 קורסים לאנגלית בכל הרמות — מתחילים, מתקדמים א', מתקדמים ב', מתקדמים ג', משתלמים, שיחה ועוד.

לקראת פתיחת הקורסים אנו מביאים לכם מספר פרטים על האולפנים לאנגלית ועל השיטה האמריקאית שהאולפנים לאנגלית היו מראשוני המשתמשים בה בארץ. מאות רבות של תלמידים אשר למדו והתקדמו בלימוד השפה ורכשו יכולת דיבור, קריאה וכתיבה שוטפת הם ערובה לשיטת הלימוד.

שיטת אנגלית 900

עכשיו ניתנת גם לך האפשרות ללמוד אנגלית בשיטה המתוכננת החדשה ביותר English 900 שיטה אשר באה להחליף את צורות ההוראה המיושנות ללימוד השפה האנגלית שזמנם עבר.

הלימוד באולפנים לאנגלית לפי שיטת English 900 מקנה לך יתרונות רבים ואנו נמנה אחדים מהם:

1. הקורסים מתקיימים ברמות שונות וקיימת אפשרות להתאים לכל לומד את הקורס המתאים לו ביותר.
2. שיטת הלימוד המתוכננת English 900 מבוססת על חומר לימוד מעניין ושימושי שאתה נזקק לו בחיי יום יום;
3. השיטה מבטיחה התקדמות מהירה בלימוד השפה תוך הגדלה מתמדת של אוצר המילים השימושיות;
4. לצוות המורים מתקבלים המורים אחרי מיון קפדני אשר מבטיח את רמת הלימודים בהתאם לדרישות של שיטת אנגלית 900.
5. בגמר כל שלב ניתנת לך האפשרות להמשיך ולהתקדם בקורסים ברמות גבוהות יותר.

אוירת הלימודים

בנוסף ללימודים שהנהלת האולפנים דואגת להעמידם על רמה גבוהה במיוחד, קיימת בקורסים שלנו אוירת לימודים נעימה. אנו יודעים שהבאים ללמוד מעוניינים בחברה מתאימה. דבר ההופך כל שיעור גם לפגישה מהנה ולבילוי חברתי.

גם כיתות הלימוד המרווחות בבנין „גימנסיה הרצליה" בתל-אביב מוסיפות להרגשה הנוחה.

אפשרויות בחירה

מספר הקורסים הגדול מאפשר לנרשמים בעוד מועד לבחור קורס בימים ובשעות הנוחות להם. מספר הנרשמים הרב לכל הקורסים ישאיר אפשרות בחירה זו רק לעוד מספר ימים וע"כ אנו מייעצים לך לא לדחות את הרשמתך.

אנגלית שפה בינלאומית

למותר לציין את חשיבות הצורך של ידיעת השפה האנגלית על בוריה. ברוב הארצות בעולם מקובלת האנגלית כשפה שניה אחרי שפת הארץ. במגע עם אורחים, בטיולים בחו"ל, לצרכי עבודה, לקריאת ספרות ותחום לימוד אנו חייבים לשלוט באנגלית. האולפנים לאנגלית מעמידים לרשותך את השיטה האמריקאית שתסייע לך להגיע למטרה זו.

מועדי הקורסים

הלימודים מתקיימים פעמיים בשבוע. שיעור כפול כל פעם. שעות הלימוד לפי בחירה הם בין 6.00 - 7.30 או 7.45—9.15 בערב.

קורסי בוקר וערב

בנוסף לקורסי הערב אנו מציעים גם קורסי בוקר. הקורסים מיועדים בעיקר לעקרות בית ולמבוגרים הפנויים בשעות הבוקר. הלימודים בכיתות הבוקר הם בקבוצות קטנות 10—14 תלמידים בלבד בכיתה. דבר המבטיח התקדמות מהירה וטיפול אינדיבידואלי בכל תלמיד ותלמיד.

מבחן חינם!

כדי לקבוע לך את הקורס המתאים אנו מאפשרים לך לעבור מבחן לקביעת הרמה חינם וללא כל התחייבות מצידך. דבר שיסייע לנו לכוונך לקורס המתאים לך ביותר.

אנו מעונינים שתשתלב בצורה הטובה ביותר ברמה המתאימה לך. דבר שיבטיח את קצב התקדמותך בלימוד השפה. תוצאות המבחן ימסרו לך מיד במקום ויחד עם זאת יציעו לך את הקורס המתאים לך עפ"י הישגך במבחן.

תנאי תשלום נוחים

הנהלת האולפנים ערה לעובדה שקשה לאנשים להתחייב לתקופה ארוכה עם ההרשמה לקורס, וע"כ הנהיגה תנאי תשלום נוחים במיוחד ללא התחייבות לטווח ארוך. כמו כן אין צורך בחתימה על שטרות.

הנהלת האולפנים לאנגלית בטוחה שכאשר תהיה שבע רצון מרמת הלימודים תמשיך ממילא ללמוד ללא לחץ של שטרות או התחייבויות קודמות.

בני משפחה הלומדים יחד זכאים אף הם להנחה משכר הלימוד.

הנחה לחיילים

מאות חיילים לומדים מדי כל שנה בקורסים השונים של האולפנים לאנגלית. החיילים זוכים להנחה משכ"ל.

ההרשמה

לנוחיותך הקדם הרשמתך והכנס למשרדנו עוד השבוע. אנו מצידנו נעשה כמיטב יכולתנו בייעוץ ובהכוונה לקורס המתאים ביותר.

הפתיחה 16.10.74

„אולפנים לאנגלית"

ההרשמה והלימודים ב:
תל-אביב בבנין „גימנסיה הרצליה", רח' ז'בוטינסקי 106, בשעות 4—8 בערב
תל-אביב במרכז, שדרות דוד המלך 11, בשעות 9—1 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ
הצטרפו אל המרוצים למדו באולפנים לאנגלית

בכל מקום בארץ

אנו נעזור לך להשיג משרה משתלמת כטכנאי אלקטרוניקה או טלוויזיה

לחיילי מילואים משוחררים לימוד חינם

אין צורך בידיעות קודמות. תוך זמן קצר, וכשעיך בשעות הערב באחד מהמקצועות הבאים:
✱ טכנאי שרות טלוויזיה - 6 חודשים
✱ טכנאי רדיו וטרנזיסטורים 6-9 חדשים
✱ אלקטרונאי 12 חודשים
✱ תכנות מחשבים אלקטרוניים

הפנייה והכוונה לעבודה

פרטים והרשמה 9-1 לפנה"צ 4-7 אחה"צ

המכון להכשרה מקצועית

תל-אביב, ירושלים, רמת-גן, רחובות, חיפה, רמלה, חולון, פתח-תקוה, באר-שבע

אוניברסיטת תל-אביב

המרכז למירשם מודיע:

תלמידים ממשיכים אשר עדיין לא קיבלו חשבון שכר לימוד לשנת הלימודים תשל"ה, או מכתב המסביר עיכוב החשבון — מתבקשים לפנות מיד למזכירות תלמידים כללית (בנין מכסיקו חדר 19).

תלמידים שקיבלו חשבון לתשלום, חייבים לסדר הרשמתם עד התאריך הנקוב בתלוש תשלום מספר 1.

תלמידים שיאחרו בסידור הרשמתם — יחוייבו בדמי פיגור.

תלמידים שחידשו לימודיהם לתשל"ח — יקבלו חשבון בקרוב.

שעות קבלה: ימים א'—ה' 09.00—12.00
יום ד' גם בשעות 15.00—17.00

מטבעות זהב בן-גוריון

למכירה מספר מצומצם של מטבעות זהב בן גוריון אשר יונפקו השנה, על-ידי החברה הממשלתית למדליות ומטבעות,
לפנות בשעות: 9.00—12.00 לפנה"צ
5.00—7.00 אחה"צ

למיל, מרכז ישראלי למטבעות, רח' הר סיני 5, ת"א (פינת אלנבי 108).

קרא ותהנה — מרתק ומדהים

בהוצאת בוסתן

למכירה בהזדמנות
מכונות קשירה „בון"
לפנות בשעות העבודה לראובן, טל. 256477 תל-אביב.

פרס!!
למחזיק כלב שחור קטן העונה לשם ראוצי
הכלב במיפול רפואי שהפסקתו מסכנת את חייו
טלפון 04-223418

מחפשים מחסן
באזור אשקלון -- אשדוד
בגודל: 300 — 400 מ"ר
עם אפשרות כניסה לסמי-טריילר לתקופה של 4 — 6 חודשים
לפנות למר אלון טל. 051-22?1/2

למכירה
מתקן לפליסה PLISSE
מתוצרת רבובסקי, ברלין
RABOVSKY
לפנות לטלפון: 477251 תל-אביב

למכירה
משאית דיזל פורד 9000 חדש
קב. הסוללים דאר נצרת עלית. טלפון 065-56291.

למכירה
דחפור D-8 46-A
+ דוטר קלי
במצב מצויין.
לטלפן 03-280795.

בנתניה
מכולת שרות-עצמי
למכירה/להשכרה
נסיבות בריאות
סביבה מצויינת.
טלפון: 053-92167, בערב: 02-288152.

Black & Decker

תל-אביב, רח' מרדכי 50, טלפון 36811, 38658
ירושלים, רחוב יפו 210, טלפון 02-523448

בלאק אנד דקר מתכבדת להודיע שהגיע

משלוח חדש
מארה"ב של

גנרטורים

גנרטורים לחשמל על בנזין עם המנוע המפורסם של בריגס אנד סטרטון (Briggs & Stratton)

וגנרטורים לחשמל על דיזל עם מנוע היוקרה של פיטר (Petter)

גדלים שונים ללא שינוי במחיר.

אחריות של 12 חודשים.

כמו כן הגיעו שואבי אבק ביתיים ותעשייתיים

כל המוצרים הנ"ל מתוצרת בלאק אנד דקר, ארה"ב.

המועצה המקומית נוה אפרים מונוסון

מכריזה בזה על קבלת הצעות קבלנים להקמת 4 מקלטים סטנדרטיים ל/59 בשטח המועצה המקומית נוה אפרים מונוסון.

התכניות, תנאי המיכרז, טיוטת החוזה, רשימת כמויות ופרטים טכניים אפשר לקבל במשרדי תנועת המושבים, המחלקה הטכנית, רחוב ליאונרדו דה וינצ'י 19, ת"א, תמורת תשלום של 100 ל"י שלא יוחזרו.

את ההצעות, בצרוף ערבות או המחאה בנקאית ע"ס 40,000 ל"י ל-3 חדשים, יש לשלוח במכתב רשום במעטפה סגורה נושאת ציון: מכרז מספר 1/74, עד ליום 25.10.74 למשרדי המועצה המקומית נוה אפרים מונוסון. הצעות ללא ערבות בנקאית לא תובאנה לדיון.

אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

גדעון ארבל
ראש המועצה המקומית
נוה אפרים מונוסון

אור-דר חברה בע"מ

אביזרים וחלקים לרכב

ההפתעות נמשכות:

	המחיר הרגיל בל"י	המחיר המיוחד בל"י
ווקס	16	13
פוליש	13	10.90
מברשת רחיצה	25	21.90
כיסוי הגה / בד ומש	15	13
מראות צד (108)	42	37
מחזיק מפתחות (עור)	20	16.90
מראה פנורמית	24	18
מערכת אזעקה	250	225 (כולל הרכבה)

ועוד הפתעות רבות
הרכבת רדיו, טייפים ומערכת אזעקה במקום
רחוב המסגר 64 תל-אביב (ע"י לנצ'יה)

לגננים ובעלי גינות!!!

אדמה אי-אפשר לרמות כי אדמה לא מדברת — לכן אנו מציעים זבל מרוכז ומשובח בתיפזורת ובשקים

„פלניט"

חומר בעל ערך רב לטיוב הקרקע, הוא עוזר לשמור על רטיבות הקרקע ונותן חומר אורגני הדרוש להגברת הפעילות הבקטריולוגית בקרקע.

תזבל בתוצרת שלנו „פלניט" ותקבל בגינתך באחריות: דשא, פרחים, עצים ושתילים למופת.

לפנות: „פלניט", באר-יעקב, ז'בוטינסקי 23, ת.ד. 14, טלפונים 961141 — 844618.

למפעל מתכת בת־א

דרושים

* מנהל/ת חשבונות
סוג ג'—ד' עם 3—2 שנים נסיון.
* חרט
* עובדי יצור
אפשרי ללא הכשרה מקצועית
* נער לעבודות בחנות

להתקשר טלפונית 33108, 32176

צים

חברת השיט הישראלית בע"מ

דרושה:

כתבנית אנגלית עברית

בחיפה

עם שליטה בשפה האנגלית והעברית. תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמדת. אפשרויות קידום טובות.

• מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות למחלקת כח־אדם, ת. ד. 1731, חיפה.

לרובינשטיין ושות'

דרוש

מהנדס ביצוע

לפרוייקטים בירושלים
עם 3 שנות נסיון לפחות

לפנות טלפונית 02—284321

למפעל להדפסה והוצאה לאור בגבעתיים

דרוש מונטז'ר מנוסה

בעל ידע ונסיון בהפרדות צבעים והתאמות עדינות ומדוייקות, ובעל ידע ונסיון בארגון מחלקת מונטז'.

לפנות טלפונית: 260615, 269248 בשעות העבודה למר ראובן.

למפעל מתכת חניתה
דאר חניתה
טלפון (04)968271/4

דרושים מיד

עובדים ועובדות

מקצועיים ובלתי מקצועיים

להפעלת מכונות עיבוד שבבי
תנאים טובים במיוחד למתאים

לקלת אפיקים

דרושים

מכונאי אחזקה בכירים

בעלי נסיון בניהול צוות־אחזקה

דאר אפיקים 15148, טל. 067—50451.

לחברה מסחרית גדולה בתל־אביב

דרושה כתבנית מעולה

על המעוניינות לפנות טל': 821281 ת"א בין השעות 8.00 — 13.00 למר גרוס, או בכתב לת.ד. 1469 ת"א עבור "כתבנית".

בית הספר החקלאי
"מקוה ישראל"
המדור הדתי

דרושים, לשנת הלימודים תשל"ה:

* **מרכז־הדרכה ופנימיה**
* **מדריך־חברה**
* **אם־בית**

— יועדפו זוגות היכולים למלא שניים מן התפקידים הנ"ל. מועמדים דתיים מתבקשים.

לפנות בכתב
בהקדם האפשרי
להנהלת "מקוה־ישראל".

למפעל לליטוש אבני חן בר"ג

דרושה

מזכירה מנוסה

הכישורים:
1) נסיון מינימום של 3 שנים בניהול משרד.
2) ידיעה מושלמת בעברית — אנגלית.
3) תעודפנה בעלות נסיון ביצוא — יבוא.
4) ידיעה בהנהח"ש.

למתאימה תנאי שכר ועבודה טובים.

טל: 720825

עבור חברה ישראלית גדולה
הפועלת בארצות דוברות אנגלית

באפריקה

דרושים

מנהלי חשבונות

הכישורים הדרושים:
נסיון מעשי מקיף בנהול חשבונות, עריכת מאזנים ונתוחם, תמחיר, וכן נסיון בנהול כספים ואדמיניסטרציה.

ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

המעונינים יפנו בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1514 תל־אביב.

סודיות מובטחת

"גוש ציוד" בע"מ
רח' תמנע 19, אזור.
טלפון: 852076

דרושים:

* **מסגרים**
* **מכונאים**

— תנאים מצויינים למתאימים —
נא לפנות אישית או טלפונית.

קצין ימי

בעל ידיעות מקבילות

המוכן לגור באשקלון ובעל רכב

מחפש עבודה באשקלון

לפנות ת.ד. 514 ת"א עבור "קצין"

דרוש/ה
פקיד/ה יצוא
מנוסה בענף ההלבשה
לפנות בצרוף פרטים
לת.ד. 3032 ת"א.

דרושות

מטפלות ועוזרות לגננות

בעלות נסיון
למעון יום באזור ת"א
נא לפנות לת.ד. 4265 תל־אביב.

לחברה לעמילות מכס בחיפה

דרושה

כתבנית אנגלית

לעבודה קבועה

נא לפנות טלפונית למס' 664991 חיפה למר אלון.

מכון לרישוי רכב העומד להפתח

מחפש

בוחן מורשה

לרכב או מכונאי שכב א
לעבודה קבועה
תנאים טובים למתאים.

לפנות ת.ד. 21 נתניה או טלפון 24127—053 לבקש את שמעון.

למפעל תעשייתי בשלב הרחבה בסביבות פתח־תקוה

דרושים:

* **מנהל חשבונות ראשי**
* **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
* **פקיד משכורות**

(אפשרי גם לעבודה חלקית)

תנאי שכר טובים בהתאם לכישורים. אפשרויות קידום.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1566, תל־אביב, ובשעות הערב טלפונית: 410518.

ACRILAN
Monsanto

סיבים כימיים ישראליים בע"מ
חברה בת של מונסנטו ארה"ב

דרוש

מחסנאי מכני

בעל נסיון מעשי של שלוש שנים במחסן חלפים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 19 אשדוד.

— סודיות מובטחת —

אל־אופ

התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע"מ
חברה עתירת מדע בקרית ויצמן רחובות

דרושים:

• **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
בעל שלש שנות נסיון לפחות.

• **הנדסאי, או טכנאי אלקטרוניקה**
לעבודות פתוח, נסיון של שנתיים באחד מהתחומים: מעגלים אנלוגיים, טכניקות פולסים.

• **הנדסאי־טכנאי אלקטרוניקה**
בעל תעודות ונסיון מקצועי מעשי בשטח ציוד בדיקה דיגיטלי וניהול פרויקטים.

• **הנדסאי או טכנאי מכונות**
לעבודות תכנון וטיפול טכני במוצרים בעל שלוש שנות נסיון לפחות, והכרת תהליכי ייצור בעיטיים.

• **הנדסאי־טכנאי מכונות**
בעל ידע ונסיון באופטיקה לעבודה בציוד בדיקה ופיתוח אמצעים אופטיים (רצוי בוגר במגמת מכשירנות אופטית).

• **מתאם ועבודות – ייצור חוץ –**
בעל נסיון של מס' שנים (דרוש ידע בעיבוד מכני־שבבי). הכרחי בעל רכב פרטי.

• **מכשירנים**
בוגרי בי"ס מקצועי ולאחר שירות צבאי להרכבות אלקטרו־אופטיות.

• **כרסמים**
בוגרי בית ספר מקצועי, בעלי נסיון בעבודות מדויקות.

• **משחיזן**
בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון בהשחזה עוולה, שטוחה ו/או כלים.

• **עובד מדור כלים ומתקנים**
בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון בעבוד שבבי מדוייק.

• **עובד**
חוגר בי"ס מקצועי בטכניקה עדינה לעבודת ועיבוד הרכבה בפיתוח.

• **עוזר מחסנאי**
לאחר שירות צבאי ובעל נסיון בעבודות מחסן — רצוי בעל רשיון נהיגה.

• **מלחימות**
בעלות נסיון להרכבות אלקטרוניות.
למועמדות המתאימות — יותנו תנאים טובים.

תנאים טובים למועמדים המתאימים

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לנוח' כח אדם ת.ד. 1165, רחובות (מיקוד נס' 76110) או טל. 956971.

— סודיות מובטחת —

לחברת הלנה רובינשטיין בע"מ

דרושות

דיילות יופי

• בתל־אביב • ירושלים
• באר־שבע • ראשון־לציון

מועמדות אשר להן:

* הופעה נאה
* השכלה תיכונית
* ידיעת בסיסית באנגלית או צרפתית
* כושר התבטאות ונסיון במגע עם קהל
והן מעל גיל 20

מוזמנות לראיון אישי ביום ד' 16.10.74 בין השעות 12—9 בבוקר ו־6—4 אחה"צ במשרדי הלנה רובינשטיין, שד' קק"ל 94 תל־אביב טלפון 240256.

סטודנטיות לא תתקבלנה.

לחברת בנין בחיפה

דרושים

בעלי מקצוע עם ותק בעבודה

1. טפסנים יומיים
2. קבוצות קבלניות לשלד
3. קבוצות קבלניות לבניה

נא לפנות בשעות לפני הצהרים לטל. 68161 לגב' צלה.

ארגון האומות המאוחדות, אשר קם על־מנת להשליט משפט בין העמים, מתעתד עתה להעניק מעמד מוכר לקבוצת אנשים, ששיבשו את התחבורה האווירית בעולם, הפכו כל אירוע בינלאומי לסיוט בטחוני ועשו את הרצח למכשיר להשגת מטרותיהם

היום שבו יתחיל קיצו של האו"ם

מאת **יעקב ברוז**

בראשית השבוע הבא עומדת עצרת האו"ם לאשר את השתתפות הארגון לשיחרור פלשתין בדיון על הבעייה הפלשתינאית. יהיה בכך משום הכרה בינ־לאומית בו והישג ניכר למחבלים. אולם חיזוק מעמדו החיצוני של אש"ף מלווה במשבר פנימי, אשר עדיין אין לדעת כיצד יתפתח בעתיד הקרוב.

המדובר בהחלטת "החזית העממית לשיחרור פלשתין" של ג'ורג' חבש להשעות את השתתפותה בפעילות של הוועד הפועל ושל המועצה המרכזית של אש"ף. הוועד־הפועל הוא הגוף המבצע הראשי של הארגון. המועצה המרכזית עוסקת בפיקוח על מימוש החלטותיהם של הוועד הפועל ושל המועצה הלאומית הפלשתינאית — היא הפרלמנט של המחבלים. מגוף אחרון זה לא יצאה "החזית" של חבש.

הסיבה לצעדם של חבש וחבריו נעוצה בהתנגדותם להסכמתו של הארגון לשיחרור פלשתין להשתלב בהסדר מדיני באיזור, ברצונו לקחת חלק בשיחות ז'נבה ובכוונותו לקיים מגעים עם ארצות־הברית. "החזית" אף מתנגדת להקמת ממשלה גולה, שלדעתה כל כוונתה איננה אלא לסלול את הדרך לוועידת ז'נבה. אין היא בודדת בעמדתה זו. "החזית העממית — המיפקדה הכללית" של אחמד ג'יבריל ו"חזית־השיחרור הערבית", המופעלת בידי עיראק, תמימות־דעים עימה בנושאים אלה. אם לא יימצא מוצא מן המשבר שנוצר, לא מן הנמנע ששתי ה"חזיתות" האחרות יצטרפו לזו של ג'ורג' חבש ויהוו אופוזיציה מחוץ לאש"ף לשלושת הארגונים הראשיים שיישארו בו: ה"פתח", "החזית העממית הדמו־קרטית" של נאיף חוואתמה ו"אל־צאעיקה" שבשליטה סורית.

באצטלה של מתינות

לפרישתה, ולו גם זמנית, של קבוצתו של חבש משני המוסדות של אש"ף עלולות להיות השלכות במישור המיבצעי. מאז פברואר השנה נמנע ארגונו של חבש מביצוע פיגועים בחוץ־לארץ, בהתאם לקו שננקט בידי אש"ף, בעיקר בלחצו של ה"פתח". זה האחרון לא רצה לקומם נגד הארגון שהוא עומד בראשו את דעת־הקהל בעולם ולשבש את סיכויי השתלבותו בהסדר מדיני, בשלב בדרך ל"פתרון הסופי". עם זאת, לא חדלו ה"פתח" ו"החזיתות" של חבש וג'בריל מפעולותיהם המכוונות להרחיב ולהגביר את התשתית האירגונית והמיבצעית של סניפיהם במדינות זרות. תשתית זו נועדה לאפשר להם לחדש בכל עת את מעשי החבלה והרצח שלהם בחוץ־לארץ.

עתה עלול חבש להחליט — הן מטעמים אידיאולוגיים, הן על־מנת להפעיל לחץ על ערפאת ולהניעו לבוא להראות — לפתוח בסידרה חדשה של פיגועים מחוץ לאיזור.

אם אכן ינהג כך הוא יתנכר, כאמור, לסייגים ששמו להם אירגוני־החבלה בזמן האחרון. סייגים אלה אינם כוללים הימנעות מפעולות־חוץ בלבד. דוברי־המחבלים השתדלו לשמור על "פרופיל" נמוך ולהופיע באיצטלה של מתינות בעיני זרים. מכאן זהירותם בניסוח הצהרותיהם על הגורל שהם מייעדים לישראל. הם "מסתפקים" בתביעה למימוש "זכויותיהם הלגיטימיות" ברוח האמנה הפלש־תינאית. הם יודעים, כי לא רבים בעולם — ואף לא בישראל — עיינו באמנה, שקוראת בלא כחל ושרק לגירושם של כל היהודים שבאו לארץ אחרי הצהרת בלפור ושנכונה לסבול את המעטים שיוותרו בה כמיעוט ב"מדינה דמוקרטית חילונית".

על רקע הנכונות הפרופיל יש לראות גם את התכחשותם להתכנסות־האורחים, שבה נהגו כלפי ארבעת אנשי "הצבא האדום היפאני", שהגיעו לדמשק אחרי שהחזיקו ימים אחדים בבני ערובה בשגרירות צרפת בהאג. כל זאת, כדי לא לעורר נגדם את דעת־הקהל בעולם, שהם כה להוטים לזכות בהכרתו וכדי להשכיח את דיוקנם כטרוריסטים־רוצחים ולהמירו בדימוי של לוחמי תנועה מכובדת לשיחרור לאומי.

בני־ערובה לצורך מיקוח

לעומת זו, הוכיחו המחבלים לכהני העבר, שהם יכולים להרשות לעצמם להמשיך ללא חשש בכיבושותיהם לבצע פיגועים בישראל, מבלי ש"מכובדותם" תיפגע. החזקת ילדים ישראליים כבני־ערובה ורציחתם מותרת. מעשים כאלה בקריית־שמונה, או במעלות זוכים ל"הבנה", ומכל מקום, מתקבלים באדישות בחוגי תבל. אנשים, עליכן, להיפך, ולחזור עליהם גם בעצם הימים, שבהם מתעתד יאסר ערפאת, או "שר־החוץ" שלו פארוק קאדומי, לנאום מעל במת אירגון האומות המאוחדות בניו־יורק.

לא ייפלא, איפוא, שבשבועות האחרונים נתגלו נסיונות להשתלט שוב על בני־ערובה, לצורך מיקוח לשיחרור מחבלים אסורים בישראל. ב־3 בספטמבר ניסו ארבעה מאנשי "חזית המאבק העממי" — הנתמכת בידי לוב ועיראק — לבצע פעולה כזאת בגבול הצפון. שניים מהם נהרגו. כעבור יום נהרגו שניים מחברי "החזית הדמוקרטית" של נאיף חוואתמה, שעה שהיו בדרכם לחזור על פעולת־מעלות — במעלות גופא. בין השאר, היה בדעתם לדרוש את שיחרורו של הארכיבישוף קאפוצ'י. ב־25 בספטמבר חדרו שלושה אנשי "פתח" דרך גבול לבנון, אך הופתעו וברחו, בהשאירם אחריהם חלק מטענם. זה כלל, בין היתר, כרוזים, שבהם נתבעה הוצאתם לחופשי מכילאם בארץ של עשרה מחבריהם. הרשימה הכילה גם הפעם את שמו של הארכיבישוף קאפוצ'י. חוליה אחרת של ה"פתח" חצתה את הגבול הירדני ונתפסה בערבה ב־28 בחודש שעבר. שני חבריה אמורים היו להשתלט על בני־ערובה באילת, כדי "לפדות" באמצעותם עשרים מחבלים היושבים בבתי־הסוהר הישראליים.

חזיון מחריד ביותר

נסיונות אלה — כמרבית נסיונותיהם בעת האחרונה — לא הצליחו. אפשר להניח בוודאות, שהמחבלים יחזרו עליהם. הם זקוקים להבלטת קיומם כתנועה לשיחרור לאומי על־ידי מעשים, שיעוררו הד רב דווקא באכזריותם. הם הבינו, כי אומות־העולם התרגלו למעשי־הזוועה הללו והסכימו לראותם כפרי תכונה ספציפית של המחבלים הערביים ולא כתופעה מעוררת סלידה.

זהו ללא ספק אחד החזיונות המחרידים ביותר של המאה העשרים, שכבר עלתה בנוראותיה על כל אשר ידעו תולדות האדם בדורות קודמים: קהיליית־העמים עומדת להכיר ב"תנועה", אשר אחד האמצעים העיקריים בשיטת־לחימתה הוא החזקת ילדים כבני־ערובה ורציחתם. יתרה מזו, לשם הרגשת־יתר של "צדקתה" אין היא נרתעת מלתרגם לשפת־מעשה את "תורת הלחימה" שלה בעצם הימים, בהם היא עושה מאמצים לזכות בהכרה בינלאומית.

ייתכן, כי אירגון האומות המאוחדות, אשר קם על־מנת להשליט משפט בין העמים, מתעתד עתה להעניק מעמד מוכר לקבוצת אנשים, ששיבשו את התחבורה האווירית בעולם, הפכו כל אירוע בינלאומי לסיוט בטחוני ועשו את הרצח למכשיר להשגת מטרותיהם. כי הדבר, [illegible] אותו יום, שבו יופיע נציג אש"ף בעצרת האו"ם, [illegible] התחיל קיצו של האירגון הבינלאומי.

יהושע בר־יוסף

יחיד וציבור

היהודי אינו יכול לחיות ביחידות; יהודי חייב "יהיו" בציבור. דומה, כל ההלכה מכוונת לכך. יהודי חייב להתפלל שלוש פעמים ביום. דיני הכשרות והטהרה מתאפשרים רק כשאתה חי בתוך ציבור של יהודים. הוא הדין בחינוך הבנים, תלמוד תורה וכו'. שלא כנוצרים או כבודהיסטים אין היהודי יכול להסתגר במערה במדבר. כל אורח־החיים היהודי קשור וארוג בציבור.

בין אם נובע הדבר מן הרצון לשמור על העם היהודי מהתבוללות בין הגויים, ובין אם הוא נובע מטעמים מיטאפיזיים עמוקים יותר, או מתחושת הסכנה הטבעית לציבור מיוחד במינו הנרדף על ידי אחרים — העובדה בעינה עומדת: היהודי שנשאר יהודי לכל אורך שנות גלותו, נשאר כזה כתוצאה מזיקה יומיומית חזקה לציבור. לא הוא כאינדיבידואליסט, קבע לעצמו את סולם הערכים האישי שלו, אלא הציבור שבתוכו הוא חי קבע זאת עבורו. והציבור הזה דרש מן היחיד להעדיף את טובת הכלל על טובת הפרט, ולמעשה קבע שטובת הכלל היא גם טובת הפרט.

מומנט לאומי מיוחד זה הוא ששמר על העם היהודי במרוצת הדורות.

*

השקפת־העולם של האדם המודרני עומדת בסתירה גמורה לקונצפציה יהודית זו. לא היחיד קיים למען הציבור, אלא להיפך.

כל תפקידו של היחיד הוא לא לפגוע בזולת. ובשכר זה חייב הציבור לאפשר לו לחיות כרצונו. היחיד בא לעולם כדי ליהנות ממנו. וכל עוד אינו עובר על החוק ואינו מזיק לחברו, הרי כל מעייניו נתונים להפקת טובת הנאה לעצמו ולקרובים אליו.

השקפת עולם זו מקובלת כיום כמעט על כולנו, בשינויים קלים, בעיקר בפירוש המושג "לא לפגוע בזולת". סוציאליסטים, קומוניסטים וקפיטאליסטים, וכל מפלגות הביניים, נותנים למושג הזה פירוש שונה. אך ביסודו של דבר הם גורסים שהציבור נועד למען היחיד ולא להיפך.

גם בישראל אנו חיים לפי המושג הזה. מיטב מאמציו של כל יחיד ויחיד מושקעים בשאיפה להשיג טובות הנאה גדולות ככל האפשר מן הציבור, באמצעות רווחים מופרזים, שכר־עבודה גבוה, מענקים, תקציבים מיוחדים וכו'. ומי שמשלם את מסיו כראוי רואה עצמו צדיק־הדור. כי ההנחה המקובלת היא שהציבור חייב ליחיד כמה שיותר, ואילו היחיד חייב לציבור כמה שאפשר פחות.

*

השקפת עולם זו נוצרה בעולם הגדול במדינות שלא נאלצו להילחם על עצם קיומן, וכאווירה של קידמה אנושית ותיקווה לקידמה חברתית וכלכלית. קיומו של הציבור היה מובטח בכל מקרה, והוא לא נזקק לעזרתו של היחיד.

גם אנו היהודים קיווינו שלאחר שנזכה למדינה משלנו נשתחרר מן הגורל היהודי המיוחד שרדף אחרינו לכל אורך שנות גלותנו. סבורים היינו שכאן נוכל לשבת בשלווה ולחיות ככל הגויים גם במובן החירות מעולו של הציבור. והנה נתברר לנו לאט לאט, במיוחד לאחר מלחמת יום־הכיפורים, שעלינו להמשיך ביתר שאת את המסורת היהודית. המדינה לא תחזיק מעמד אם נלך בדרך כל הגויים. ההיסטוריה שלנו רודפת אחרינו. אין אנו מדינה ככל המדינות. העולם שמסביבנו אינו משלים עם קיומנו. ואם ברצוננו להישאר בחיים, פשוטו כמשמעו, עלינו לחיות בגיטו יהודי מיוחד ולחזור לדרך־החיים של היהודי בגלותו, דהיינו — היחיד למען הציבור. ולא להיפך.

משמעותו של הדבר בחיי היומיום שלנו — שינוי דראסטי בהשקפת העולם הפוליטית־סוציאלית שלנו, ובהרגלי החיים הנובעים ממנה. לא עוד תביעות, שביתות וסנקציות נגד הציבור על מה שאין אנו מקבלים ממנו, או מקבלים מעט מדי לדעתנו. אלא חשבון־נפש נוקב של כל יחיד ויחיד: מה הוא עושה למען הציבור הזה הנלחם על עצם קיומו, ומה הוא תורם ליכולת הקיום של ציבור זה.

זה נשמע בוודאי אידיאליסטי מדי. אך המציאות שמסביבנו תכפה עלינו אידיאליזם מעין זה. ההיסטוריה המיוחדת שלנו מחזירה אותנו על כורחנו למיוחד היהודי שבנו.

עכשיו בפיס

פי שנים!

קודם
אחד מכל עשרה
כרטיסים עוקבים-זכה במחיר הכרטיס

עכשיו
שניים מכל עשרה
כרטיסים עוקבים-זוכים במחיר הכרטיס

קודם
הזכיה הגדולה — 250,000 ל"י

עכשיו
500,000 ל"י

ס"ה סכומי הפרסים בכל שבוע- 2,882,000 ל"י

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

משק נען מציע למכירה

פורד טרנזיט

שנת 1972, גלגלים כפולים.

נא לפנות טלפונית: 03-963471.

מרכז מוסיקלי ירושלים (משכנות שאננים)

קונצרט־סדנא
מוסיקה קאמרית

בהדרכתו של **אלכסנדר שניידר** (מנהל פסטיבל קאזל)

שעמד להתקיים ביום שני (14.10.74) ב־20.30, **הוקדם לשבת 12.10.74**, בשעה 18.30, בחאן הירושלמי.

— הכניסה חופשית —

מודולוס

מטבחי יוקרה אקסקלוסיביים ההופכים את המטבח למקום נעים והדור

10

10 תשלומים חודשיים שווים. מבצע אשראי מיוחד לזמן מוגבל המאפשר לך כבר היום להזמין מטבח שיפאר את ביתך וינעים עליך את עבודת הבית.

מטבחי מודולוס מצטיינים בקוי עיצוב מודרניים • קו עיצוב נורבגי בסגנון כפרי • קו עיצוב איטלקי בסגנון אלגנטי מאופק • מבחר עשיר וצבעוני של חומרי גימור • הרכבה והתאמה ע"י צוות טכנאים מאומן ומנוסה העובד בביקורת מתמדת של המפעל • המפעל מצוייד בציוד מודרני וחדיש והמטבחים מיוצרים בתהליכי ייצור מודרניים ובפיקוח הנדסי מתמיד.

צוות הארכיטקטים והמעצבים מוכן לבוא לביתך לייעץ ולתכנן ללא כל התחייבות מראש.

מודולוס מטבח יוקרה לדירה שהיא וגם בית

מודולוס

משרד ראשי ומכירות: ת"א, רח' דיזנגוף 220, טל' 248482
נתניה, מודולוס, רחוב שמואל הנציב 9

ד"ר ישראל אלדד

למה האדים „הקו הירוק"?

א. הירוק הוא אדום

למה ממשיכים אנו לכנות את הגבול שלפני מלחמת-ששת-הימים בשם „הקו הירוק"? שמא בזמנו היה מישהו שצבע זה בא להבדיל בין ארץ מיושבת ומוריקה ושטחי שממה מצהיבים, יסתכל יפה כהבדל בין ביקעת-הירדן המערבית וזו המזרחית, תוך שנים מעטות הפכה הביקעה מזרחה מהירדן לגן עדן פורח, בעוד שבצד שלנו (עדיין שלנו) נקודות בודדות וכמו מבייישות ומהוססות ומפוקפקות לגבי גורלן אפילו לפי הגיסה האלונית.

„הקו הירוק" שמלפני אייר תשכ"ז עדיין גבול הוא למעשה. אך מזמן אינו ירוק עוד, כי אם אדום. אדום מהדמים שנשפכו עליו. אדום מבויש על שיש לו עוד זכר, כי זה שכעבר זו עומד להסגרת, ובאחרונה אף אדום במובהק כאור האדום שברמזור: תנועה אסורה.

אלא שזה רמזור מוזר כמו זר, כי הוא אוסר על תנועה רק לשם, רק ליהודים, ורק ליהודים המוכנים להישאר שם. להתנחל שם. בכל תולדות הציונות לא היה כרמזור אבסורדי שכזה. הציונות עסקה בניפוץ רמזורים כאלה. שהבריטים הציבום בתחומי הארץ, כדי לכלאנו בגיטו.

כודות מודיעין וכוחות צבא ממש של יהודים מועסקים מאוד היום לגלות מראש ולמנוע בכוח תנועות „השודות" של יהודים מסויימים באיזורי ארץ-ישראל. גם זה בשם החוק... גם הבריטים דיברו בשם „החוק", וגם אז נמצאו יהודים שומרי החוק הזר והאכזר, הרואה יהודים בארץ-ישראל כזרים.

ואז קראו לזה — „סיזון".

ב. הסיזון הטריטוריאלי קרב ובא

אם לא יתרחשו נסים מבית ומחוץ, ירד עלינו סיזון טריטוריאלי, אשר יבייש בהוליכו בפשעו ובכסלו את אבי-ניחולו מצד השכל המדיני ואת אם-הורתו מצד ה„מוסר" הלאומי. זה הזוג המהולל שכונה „סיזון", ואשר הסגיר לוחמי ישראל לידי אויבי ישראל.

רק מכיוון ש„הסיזון" נסתיים בכישלון, כמעט הכל מודים היום שזה היה מעשה כתי[illegible]. וזה נגמר בכישלון בגלל פלא עמידתם של הלוחמים עצמם, שלא נשברו ואף המשיכו ביתר-שאת, אם כי ביתר-קורבן, להילחם עד הפלת ממשלת הזדון, ובגלל הנס (ההגיוני מאוד) שממשלת-זדון זו לא שילמה לסרסורים-לדבר-עבירה את שכר בגידתם. ליתר דיוק, היא שילמה להם כגמולם: יריקה בפניהם. והמשיכה לעמוד על שערי הארץ נגד עולים ומתנחלים יהודים.

היום מדובר בסיזון טריטוריאלי, בהסגרת חלקי ארץ-ישראל, שיוחררו בדם, לידי אויבים המבקשים לשפוך דמנו ואינם מסתירים כלל שכוונתם להמשיך בכך עד קיצנו. בפיהם של רבין ואלון, בבית יבחיון, כבר נשמע השם אש"ף, כעולם לא זכינו אנחנו, לוחמי החירות, לשם כזה בו כינינו עצמנו, לוחמי חרות ישראל, או אירגון צבאי לאומי. אנחנו היינו בפיהם „רוצחים יהודים". אבל ערפאת כבר זוכה לפיהם להכרה באירגונו, אש"ף, גם זה מסימני „הסיזון" שהיה והסיזון העומד לבוא —

אם לא יתרחש שלב נס התעקשות מבחוץ ופלא התנגדות מבפנים.

ג. פתיחת הברירות מבפנים

כי שמסכים לכך שמניעת ההתנחלות ביהודה ושומרון, וחמור מזה: הסגרת שטחי הארץ לידי אויבים. הוא מעשה חוקי, מכיוון שזה נעשה על-ידי הממשלה החוקית בארץ — ניתן למסרב גושפנקה חוקית לכל מעשי הבריטים. כי גם הבריטים ישבו פה ישיבה חוקית, ולא פסקו לראות עצמם כשומרי החוק. ההיסטוריה ריבונית מעל החוק. ודאי שממשלת ישראל איננה ממשלת מנדט (עדיין אף לא מנדט אמריקני), וקיסינג'ר עדיין איננו נציב-עליון רשמי, ודאי שממשלת-ישראל היא יותר מאשר הסוכנות היהודית ה„רעד"-פעלה על הסתדרות המבודדים, שני המיסדות שעשו את „הסיזון" הבזגרני. וגם אז באיצטלה של „חוקיות" והתלבשות „רוב". אף על פי כן, לא על כל היהודים בעולם הלים חוקי ממשלה זו, וודאי שאין הם חלים בכל מקום. ביחוד לא בכלים שהם עומדים למסרו לאויבים. המונע מיהודים להתיישב ביריחו ובשכם — כבר משתף פעולה עם ערפאת וד"ר חבש.

אך בין התנגדות כזו של המחתרת בעבר ובין הציפייה לברירות הבאות, ישן עלולות לבוא לאחר שהממשלה כבר הכריעה וכבר הודיעה בגלוי — וכבסמוי יותר מאשר בגלוי — על כוונת ההסגרה, ווהי ככר מעשה המפורר את בית ישראל ומגרבה דמים היום ומחר — בין שתי צורות-ההתנגדות

אלו ישנן עוד רבות אחרות, שמן הראוי לחפש אותן ולהתמודד בהן. גם אם פירושן לעבור באור אדום הבוהק על-ידי ממשלה צהובה וירקרקה.

הנה מודיע הליכוד, ועימו התנועה למען ארץ-ישראל השלמה על החתמה המונית נגד הנסיגה. יפה. יש לכך יתרונות מסויימים בהפגנת כוחות, באוצקה, וניתן להניח שייפצאו חצי מיליון חותמים.

אך לא די בכך. אם אכן אמת הוא מה שהחותמים יתבקשו לחתום עליו, אין שום פרוש רציה בין מאמץ ההחתמה המבוקשת לבין הסכנה הצפויה לנו מה„סיזון" החדש. המהדי[illegible]. על ממשלת-ישראל לדעת שהמתנגדים לנסיגה ולבגידה מוכנים ליותר מכך. אם אינם נכונים להיותרים באה לא מאמונה תמימה ברצון „השלום הנצחי" של הנאצים, כי אם למה שנראה להם כאין-ברירה, כבירה הלחצים, ובעצי מרצחים במדים ובלי מדים, ויתגר כלכלה. — עליה לדעת שלהציידי מבית אינם עניין של חתימה בלבד. ויהא האמונה של מבקשי נפשנו אינו עולה על להט האמונה של נאמני ארץ-ישראל וחרות ישראל.

אין ספק אצלי, שאם לא כל חצי המיליון המוכנים להחתם, הרי לפחות חציים, כמה רבע מיליון יהודים פה בארץ יהיו מוכנים ליותר מכך (אם ייתבעו ויוכנו לכך): לצאת לרחובות הערים ולכבישי הארץ ולחסום — ולא רק להסים — כל תנועה וכל חיים בארץ. לא לשעה ולא לשעתיים, כי אם יום ולילה, יום ולילה. בגופם ובסבלם — אם לא בגופם ובדמם של המצירים — להפגין את התנגדותם למה שנראה להם כבגידה. כמסכן חרות והיים. מעשה שיעלה לפי בדמים פי שבעים ושבעה. גם אם ייכנע חורבן סופי.

לכן יש להבין כבר עכשיו את ההמונים הנקבצים להחתם. רק זה יעשה מיבחן [illegible]. כי אם זה לא ייעשה או לא יצליח, ויינתן אור ירוק לנסיגה, יום דבר לא ייכנע את [illegible] האחרונה. [illegible] והתקווה האחרונה מיטאירות לעם ליהב ליחרותו.

רק בלי צביעות

על כסא בייון לא יישב זר. על כסא [illegible] ממשלת ישראל, [illegible] „חיי".

עליפי איזה חוק אוסרת ממשלה יהודית על הבוני נוער יהודי לגור ביהודה ובשומרון ולהתנחל בה? חוק כזה לא הוחק על-ידי הכנסת הקטנה של ישראל היום. וודאי לא על-ידי אנשי הכנסת הגדולה שלאחרי גלות בבל. זו הכנסת שחקקה את חוקת-החיים לעם ישראל.

חוקים האוסרים תנועה והתיישבות יהודי בארץ-ישראל חוקקו לראשונה על-ידי אדריאנוס הרשע. אחר-כך על-ידי ביזנץ הנוצרית. אחר-כך על-ידי בריטניה שכלאה איתנו ב[illegible] ושיתפה פעולה עם המופתי הנאצי. ואין צריך לומר שחוקים כאלה הם חוקי האויב הערבי. והוא שמו חוסיין, והוא שמו ערפאת. ההתחלה היתה בריטית, שקבעה את השם פלסטין כדי למחות שם יהודה מן הארץ. והסוף היא בכל פי המשיך במסורת זו של אדריאנוס ורוצה להפוך את הארץ בפועל לפלסטין.

בממשלת-ישראל, המגרשת מתנחלים יהודים ביהודה ובשומרון, ממשיכה את חוקי אדריאנוס וביזנץ וערפאת. ופחית מכל [illegible] נגד [illegible] שהרי הם היו נאמנים [illegible] האימפריה [illegible] והיו [illegible] להסגיר יהודים [illegible] הבריטי לידי הבית הבריטי.

אכן, כל ממשלה המגרשת יהודים מתנחלים בכל שטח של ארץ-ישראל היא „ממשלת ספרילבן". ומעשה זה יירשם לדראון עולם כמעשה [illegible] בעבר ומעשה „הסיזון" בימינו.

ואם כבר [illegible] בממשלה יהודית „דוגלת ב„שתי גדות לירדן". הרי זה כהצהרת [illegible] רק בתנאי שערבים ישלטו בשתי גדות הירדן ולא היהודים באחת.

על כן, רבותי [illegible] גזירות אדריאנוס [illegible] רק בלי צביעות. לא בשם החוק [illegible] המתנחלים היהודים [illegible] באדמת ארץ-ישראל. לא בשם החוק ולא [illegible] החוק. כי אתם באמת שלטון מנדט ביהודה ושומרון. ואתם רואים עצמכם [illegible] שם. עד שהפלסטין שם יעבור לידי אויבי ישראל.

כל השאר — כזב וצביעות. ועל חוק [illegible] מצווה לעבור.

עצור!!!
„מבצע" ללא תקדים
כיסויים למושבים למכוניות
לראשונה בירושלים
במחיר — 125 ל"י, מנומר וחלק באותו מחיר
„חלף" רחוב יפו 202, טלפון [illegible]

בית ספר תיכון
מעוניין לרכוש:
כסאות משומשים
במצב טוב
טלפון 03-822766

אל תחכו ליום הראשון של החורף!

להסקה מרכזית של דירתכם רכשו עוד היום

אוגר חום חשמלי

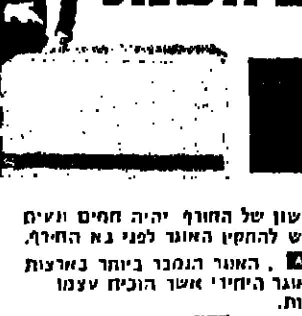

AEG

כדי שכבר ביום הראשון של החורף יהיה חמים ונעים בדירתכם המוסקת יש להתקין האוגר לפני בא החורף.

אוגר חום חשמלי AEG, האוגר הנמכר ביותר בארצות אירופה ובישראל האוגר היחידי אשר הוכיח עצמו בארצות אירופה הקרות.

יתרונות החימום באוגרי חום AEG

1. מופעל בזרם לילה זול במיוחד, מונה נפרד, מומלץ ע"י חברת החשמל.
2. אי תלות באספקת דלק.
3. אתם קובעים את תאריך תחילת החימום וסיומו, ללא תלות בשכנים.
4. חימום כל הדירה 24 שעות ביממה עם אפשרות לכוון דרגת החום ברצונכם.
5. נקי, לא מזהם אויר, בטוח ביותר וקל בתפעול.

זכה בדרגת 4 כוכבים **** (מצוין) בסקר של מכון התקנים הישראלי.

לקבלת ייעוץ מקצועי חינם בביתך, פנה אל: אולימפיה אוגרי חום בע"מ, [illegible] ת"א, [illegible] דרך פ"ת 128, טל. 250362, 254361.

או אל סניפי הייעוץ וההדרכה:
בתל-אביב: [illegible]
בחיפה: [illegible]
בירושלים: [illegible]
בנתניה: [illegible]
בחדרה: [illegible]
בבאר-שבע: [illegible]
ברחובות: [illegible]
בראשון לציון: [illegible]

ובכל חנויות החשמל המוכרות מכשירים מתוצרת AEG

גמר ההרשמה ללימודי ערב אקדמאיים באוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה:

18 באוקטובר 1974

* עיתונאות
* כלכלה
* חשבונאות
* מינהל עסקים

פרטים והרשמה:
משרדי האוניברסיטה, ת"א בנין בי"ס תיכון חדש, דרך חיפה 16, בימים א'-ה', מ-9 בבוקר עד 13.00, ומ-17.00 עד 20.00.

חדש! נוח! [illegible] אילנית [illegible]

יהודה אלעזר

פרופ' בנימין אקצין

מדוע ההתנחלות חיובית

היבט אחד של פרשת ההתנחלויות ביהודה ובשומרון קשור בשאלה, הרצוי הדבר לכשעצמו. התשובה לכך חיובית, כי מה-נשאר — אם יעוד השטחים הוא להיות חלק מן המדינה — רצוי שיקומו בהם ישובים יהודיים; כמו שזה היה רצוי בגליל המערבי ובנגב. ואילו אם יעלה בגורלנו להשאר מחוץ לגבולותינו — הייתכן שאנו, כמו ידינו, נהיה שותפים למדיניות האוסרת על יהודים להתנחל באיזשהו מקום בעולם, ועל אחת-כמה-וכמה בארץ-ישראל?

לאחר היסוסים רבים והשהיות שיש להצטער עליהם, הבינה הממשלה את זה בחברון, וכך הוקמה קרית-ארבע. אין סביבות יריחו ושכם שונות במובן זה מחברון. אגב, צריחותיהם של הערבים נגד ישוב יהודי בכל נקודה ביהודה ובשומרון ואף במזרח-ירושלים מוכיחות באיזו מידת כנות הם בדברם על „מדינה דמוקרטית בה יחיו מוסלמים, נוצרים ויהודים". בישראל מותר למאות אלפי ערבים לחיות, ואילו לשטח, שערבים תובעים לעצמם, אסור ליהודים להיכנס?

*

היבט שני — המשפטי. ספק אם מבחינת המשפט הבינלאומי מותר לישראל להכניס שינויים רציניים בשטחים שטרם סופחו למדינה, אלא אם כן נעשה הדבר לצרכי בטחון. בעמק הירדן ובפיתחת רפיח ובגולן הוקמו ישובים, שבין השאר משרתים מגמות בטחוניות. במידה שהצדקה זו מתקבלת על הדעת, האין חשיבות בטחונית גם לישובים באזורים שביהודה ובשומרון? ועל כל פנים, בדורנו, בו רומסות מדינות ערביות ורבות אחרות את עיקרי המשפט הבינלאומי ברגליהן, ופוגע בו גם האו"ם, ומתעלמות ממנו עשרות מדינות באירופה ואפריקה ואסיה ואולי אף באמריקה — תמימות היא לדרוש דווקא מישראל, שזה 26 שנה מתנהלת נגדה מלחמה בלתי-חוקית, לשמור על כל קוצו של יוד כאותו חסיד שוטה.

*

היבט שלישי — הכדאיות והעיתוי. ביחוד מבחינת חיזוק מעמדנו התחלתי בכל מו"מ. ראוי היה להתחיל בהתנחלות רחבת-מימדים לפני כ-7 שנים, לאחר הכרזת-חארטום, שגילתה כי אין הערבים מוכנים לשלום מהיר אתנו. ככל שהפעולה נדחתה, הסך העיתוי למתאים פחות.

על הדיחוי יש להצטער, אבל עדיין ההתנחלות כדאית, כביטוי לטענת זכותנו העקרונית על ארץ-ישראל כולה (כנוסח הצהרת הכנסת) וכאמצעי לחץ נגדי לעומת הלחצים העצומים המופעלים עלינו.

*

היבט רביעי — התנחלות בגושפנקה ממשלתית או ביוזמה „פרטיזנית". מבחינת הסדר הטוב והחוק הישראלי עדיפה התנחלות לפי יוזמת הממשלה ובברכתה. לדאבוננו, לא עסקה בכך הממשלה בעוד עת אלא במימדים נגסיים. כעת, בוודאי שהיא לא יכולה ליזום התנחלויות (פרט לזו ברמת-הגולן, ששרי מפ"ם מעונינים בה לשם הגנה על קיבוצים בקירבת מקום), בגלל הרכבה הקואליציוני והאישי. ומלבד זה אפשר להניח כי שוב אין היא חפשית ליזום התנחלות, אפילו היא רוצה בכך. כנראה שקיבלה על עצמה התחייבויות מסויימות בשלבי השיחות בוושינגטון.

בנסיבות אלו מברך אני על כך שנמצאו במדינה חוגים, שנטלו על עצמם את המשימה לנסות ולהתנחל ויהא בשעה מאוחרת זו. לוא היתה הממשלה מחוננת בטיפת שכל פוליטי, היתה מנצלת את יוזמת המתנחלים כדי לחזק במקצת את מעמדה במו"מ העומד לפנינו. מצרים וסוריה ואפילו ירדן יודעות לנצל את קיומם של כוחות קיצוניים בעולם הערבי. אצלנו מסוגרת הממשלה בידי שיקולי יוקרה. והיונים שבתוכה רועדות שמא תיפגע הדמות של „הילד הטוב", אשר לדעתם כך היא עשויה לקדם את השלום. לפיכך, במקום לנצל את שאיפת רבים בציבור לממש את זכויותינו על יהודה ושומרון לצרכי המו"מ הבינלאומי, החליטה הממשלה לגרש את המתנחלים בכוח הזרוע. חבל.

*

היבט חמישי — הגנת „הדמוקרטיה", כביכול. בוודאי יש ביציאה להתנחלות משום הפרת צו המושל. המאמין כי על-ידי הימנעות מהתנחלויות נשפר את סיכויי השלום, יתרעם על הפעולה, אם כי אמונתו אמונת-הבל היא. אבל שיש בכך סיכון לדמוקרטיה — שטות גמורה היא. והמגוחך ביותר הוא, שעיקר הטענה בא מחוגים המאמינים ב„פעולת המונים" נגד „הממסד", ומחוגים המוכנים תמיד להפגין הפגנות — ללא נטילת רשות כל פעם שהפגנה כזו נראית להם.

חבל לי במיוחד, שביצוע הגירוש נפל בחלקם של ידידי השר פרס והשר הלל, בתוקף תפקידיהם. בטוח אני כי אילו היו יכולים לשכנע את שאר השרים לנקוט קו אחר, היו עושים זאת בשמחה. לא עלי לשפוט אם צדקו כשהסכימו לבצע את הגירוש, במקום להסיק מסקנות אישיות, כמו שהסיקו, למשל, יצחק גרינבוים הרב מימון בשעתם, ויבדל לחיים יעקב שמשון שפירא בשעתו. נקווה, לפחות, שהם מנסים וינסו לשכנע את עמיתיהם לתאר בפני קיסינג'ר וממשלות זרות את המתנחלים כמבטאי שאיפות האומה, ולא כחבר הרפתקנים שאין להקדיש להם תשומת-לב.

ועוד על דבר אחר מצטער אני: על ששוב פעם התעורר בקרב „הפציפיסטים" המושבעים שלנו חשק הלחימה באחיהם בני-ישראל. סיסמת השלום כלפי-חוץ ומלחמה כלפי-פנים מקובלת עליהם מאז ומתמיד. ביצוח המכוערים נתגלו גם הפעם, והסידות דורשים לצאת במלחמת-חרמה נגד שנואי-לבם. אך דווקא בזה יש צד חיובי: ילמד העם את טיבם של „פציפיסטים" אלה המטיפים לשנאה בתוך המחנה. ילמד ויסיק מסקנותיו.

סילבי קשת

הדרך לגיהנום

לאינו מקרוא, במאמרי-מערכת, כפי שפורסם, ביום ד', ב„דבר", הצהרות כמו: „אין אנו באים, לפקפק, חלילה, (חלילה!) בכוונות ובמניעים הטובים של אנשי „אמונים", המבקשים להתנחל בשומרון". (למחרת, בהתאם לנסיבות שהתפתחו, כבר כונה אופי ההתנחלות כפוטש.)

שבענו משמוע את ההערכות של העוז הזה, תעצומות-הנפש, הדביקות, הלהט, הפטריוטיות, אהבת-ישראל ואהבת-המולדת. „נהר גועש, נהר הומה... אי-אפשר לעצור..." הכריזו ברדיו.

הסיפור הדראמטי על מאיר הרציון, שזכה לתואר „הגיבור האגדי", כיצד פרץ בג"ים שלו מחסום של צה"ל — איננו מוציא מקירבנו קריאות התפעלות. היטב זכור לנו הראיון, לפני כמה שנים, בו תיאר הגיבור האגדי את החוויה החושנית העילאית שבנעיצת סכין בבשר.

סיגנון חדש של „אחרי!".

ההתחכמויות המסלידות האלה, לפני האירוע, של פעולות הסחה, הטעייה ופיקניקים המוניים, בימים שצה"ל והמשטרה ערוכים לקראת אפשרויות של פיגועים ביום-השנה למלחמת אוקטובר — לא מעלות על שפתינו חיוך סלחני: שובבים נחמדים.

המחשבה על חדרי-מלחמה, עם מכשירי קשר, מכוניות-אלחוט ניידות, מעוררת פלצות.

קשה להימנע מן התהייה מאיפה בא המימון הכבד הזה של אוטובוסים, משאיות וציוד.

הודעתו של קצין בכיר, כי אלפי ימי-אימונים יקרים בוזבזו בצה"ל, בגלל הפלישה ההמונית; והמחשבה כי טירונים, בני 18, שחווייתם הראשונה היא מאבק על עיקרי הדמוקרטיה במחסומים, מעוררות חרדה עמוקה.

לא במהרה תישכח התמונה בטלוויזיה, בה נראה חייל, נער, מזועזע אחרי שהעליזים המתרוננים ורקוהו על התיל הדוקרני, אומר: אם לא יהיה לנו הכוח המוסרי לשמור על דמותה של המדינה הזאת...

איננו סבורים שיש „תקיפות" בתגובתו של שר הבטחון: „אני מצטער שאנו נאלצים להסיט חיילים רבים מאימון ותעסוקה מיבצעית לשטחים כדי למלא תפקיד מירחי". שלא יצטער. שיגנה.

לעומתו, היה ראש הממשלה תקיף ונחרץ יותר בעניין ההתנחלות. אולם היטב ניכרה האמביוולנטיות בעמדתו, כשהוא אומר כי אין הממשלה מתנגדת להתנחלויות, בכלל, אבל יש סדר-עדיפויות. חשבנו כי יאמר שסדר-העדיפויות הוא הגליל והנגב וחיזוק עיירות-הפיתוח. אך לא. הוא התכוון לפיתחת-רפיח ולביקעת-הירדן.

כל העוז הזה ותעצומות-הנפש נשאבו מיחס הסלחנות בעבר, מדיבורים על הכוונות הטובות, שידוע כי הדרך לגיהנום רצופה בהן.

*

מוטי, מוטי, מוטי

מוטי אשכנזי, הדמות שהציתה את דמיונם וליבם של אלפי אנשים, במחאתו על המחדל ועל האחריות המיניסטריאלית, משום שהוא מיקד את כל התיסכול, הזעם והחרון על מחדלי אוקטובר, מתגלה יותר ויותר כמשהו שאיננו לא דג ולא בשר.

יותר ויותר נדמה, כי מחאותיו הן בטחוניסטיות בלבד, וגישתו החברתית היא מעורפלת.

כיצד יכול הוא לדבר, על „מישטר-חירום לחצי שנה ואחר-כך בחירות דמוקרטיות"? מה זה מישטר-חירום, בבקשה? כת צבאית? דיקטטורה אד-הוק?

כיצד יכול הוא לדבר בנשימה אחת על המחדלים הכלכליים המזעזעים, יחד עם שביתות?

כל הדברים הסתמיים הטובים, שהוא בעדם, מזכירים את הסיסמה האמריקאית: בעד אמהות ועוגת-תפוחים.

במוצאי שבת, כ"ד תשרי תשל"ה (12.10.74)
יתחילו אזרחי ישראל
לחתום על עצומה לכנסת
בעד שלטון ישראל ביהודה ושומרון
ההחתמה תפתח במקומות הבאים:*

אור עקיבא	טירת הכרמל	פתח-תקוה
אופקים	יבנאל	קרית-אונו
אזור	יבנה	קרית-ארבע
אשקלון	יהוד	קרית-אתא
באר-שבע	יקנעם	קרית ביאליק
בית-שמש	ירוחם	קרית-גת
בנימינה	ירושלים	קרית-טבעון
בת-ים	כרמיאל	קרית-ים
גבעתיים	לוד	קרית-מוצקין
גבעת-עדה	מגדל-העמק	קרית-מלאכי
גבעת-שמואל	מעלות	ראש העין
גני-תקוה	נהריה	רחובות
דימונה	נצרת עילית	רמלה
דלית אל כרמל	נשר	רמת-גן
הוד-השרון	נתיבות	רעננה
זכרון-יעקב	נתניה	שדרות
חדרה	עכו	שלומי
חולון	ערד	תל-אביב
חיפה	עתלית	תל-מונד
טבריה	פרדס-חנה	

אזרחי ישראל, חיתמו והחתימו על העצומה לכנסת
אל יופקר בטחוננו ע"י הסגרת יהודה ושומרון לידי שלטון זר

הליכוד
גח"ל, המרכז החופשי

* מקומות חשוב. [illegible] ברשימה נפרדת.

דידי מנוסי

סתיו אקטואלי

הַסְּתָו חוֹשֵׂף אֶת הָאֱמֶת מִתַּחַת לֶעָלִים
וּמַעֲבִיר לַפְּרָחִים וְלַפֵּרוֹת הֲכִי בְּשֵׁלִים —
לָכֵן, אוּלַי, הַסְּתָו הוּא הֶעָצוּב שֶׁבַּמְּלִים.

אָמְנָם בְּאֶרֶץ טְרוֹפִּית-מְמֻזֶּגֶת כְּמוֹ שֶׁלִּי
הַסְּתָו אֵינוֹ חָרִיף כָּל-כָּךְ וְלֹא כָּל-כָּךְ שְׁלִילִי —
אֶלָּא אִם כֵּן דוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ לִהְיוֹת סֵמֶל׳י

וְלִיצַג שַׁלֶּכֶת הַמַּכָּה בַּצַּמָּרוֹת
וְסַעֲרַת הָרוּחַ מִתְרַחֶשֶׁת בַּשְּׂדֵרוֹת
וְחֹסֶר הָאוֹנִים מוּל הַשִּׁנּוּי וְהַתְּמוּרוֹת.

רָאוּ, וּלְמַרְאֵה עָנָן שָׁחוֹר שֶׁמִּתְקָרֵב,
אַתָּה עוֹמֵד נִדְהָם כֵּיצַד. עַד כֹּה, לֹא שַׂמְתָּ לֵב
מָה רַבּוּ זַרְזִירִים אֲשֶׁר הָלְכוּ אֵצֶל עוֹרֵב.

וְאֵיךְ הַמַּחֲרֵשָׁה הָעַתִּיקָה וְהַקֵּהָה
כְּאִלּוּ בְּמִכְוָן הַשְּׁאִירָה לֶקֶט וּפֵאָה
לְכָל עִשְׂבֵי-הַבָּר שֶׁיַּעַרְכוּ שָׁם הוֹפָעָה.

וּבֵין יְמֵי הַקַּיִץ שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל חֻלִּין
חָזַר הָעָשׁ הַבַּיְתָה וְעָסַק בְּחִסּוּלִין
שֶׁל רַב בִּגְדֵי-הַחֹרֶף — כִּי נִגְמַר הַנַּפְתָּלִין.

מִלְּבַד זֹאת, תִּתְפַּלֵּא לִשְׁמֹעַ כַּמָּה חֲסִידוֹת
הִגְרוּ וּמְהַגְּרוֹת לַאֲרָצוֹת מְעוֹדְדוֹת —
לַמְרוֹת הַגְּדֵרוֹת עַל צִפֳּרִים-הַנּוֹדְדוֹת.

וְכַמָּה קוּקִיּוֹת מְקָרְבוֹת אֶל הָרְשׁוּת
הִצְלִיחוּ לְהַטִּיל בֵּיצֵי-זָהָב (בְּעֵ"מ אוֹ שׁוּת׳...)
בְּתוֹךְ קִנִּים זָרִים, מִתּוֹךְ רִשְׁעוּת אוֹ אֲדִישׁוּת.

———הַסְּתָו חוֹשֵׂף אֶת הָאֱמֶת מִתַּחַת לֶעָלִים
וּמַעֲבִיר לַפְּרָחִים וְלַפֵּרוֹת הֲכִי בְּשֵׁלִים —
לָכֵן, אוּלַי, הַסְּתָו הוּא הֶעָצוּב שֶׁבַּמְּלִים.

אִם כִּי בַּיּוֹם עוֹד חַם וְרַק בַּלַּיְלָה הַצִּנָּה
זוֹחֶלֶת מֵחַלּוֹן וּמַרְעִידָה אֶת הַשֵּׁנָה —
אֲבָל צָרִיךְ לִזְכֹּר: זוֹ תְּחִלָּתָהּ שֶׁל הָעוֹנָה

וְעִם הַזְּמַן יֵרֵד הַבָּרוֹמֶטֶר וְהַחֹם
וְלַיְלָה יִתְאָרֵךְ עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁל אוֹר חַיּוֹם —
כִּי זֶהוּ חֹק הַטֶּבַע הַמֻּכָּר בְּכָל מָקוֹם...

אֶלָּא אִם כֵּן דַּוְקָא הַסְּתָו יָעִיר אֶת הַיָּשֵׁן
וִיחַיֵּב אוֹתוֹ לְהִצְטַיֵּד וּלְהִתְכּוֹנֵן —
שֶׁכֵּן בְּאֹפֶק הוֹפִיעוּ תּוֹרֶק כְּבַר שָׁן.

ידיעות אחרונות
יום ו', כ"ה בתשרי תשל"ה ★ 11.10.1974

איתם ונגדם

חיים חפר

הייתי רוצה להיות אתכם. לעלות על משאית • להגיע בחשאי למקום. לפרוץ בהורה פראית • להניף סטיש על יתד. למתוח גדר ראשונה • להביט בעינים הזורחות אחרי לילה ללא שנה • להקשיב אל המולת הבקר. לקחת חלק בשאונה • להיות פרס בארץ־ישראל אחרת. יפה ושונה • הרואה מקבריות נסוגים והרים עטופי־יער • ולהביט בהיכלי הירק העתידים בעינים חלומות של נער • הייתי רוצה לבוא אל הארץ שלי האסורה • לקטוף תאנה בנקיק. להריח זעתר ליד מדורה • להקשיב לרחש חלקת השדה שלי. להתפעם מגבורה • לעמד בתצפיות ולהתריע על תנועת כנופיות ומשטרה • הייתי רוצה להיות אתכם. אבל תקופת המנדט נגמרה ••

אהבת ארץ־ישראל? היא טבועה בדם כלנו • אנחנו לא רק שרים „אנו באנו ארצה". אלא יודעים גם למה באנו • ואת יקוד־המדבר. את חמדת־השומרון. את הארץ — מתכלת ים־סוף עד אצבע הגליל • אוהבים לא רק „בני־עקיבא". אלא גם אורי אבנרי ומאיר'קה פעיל • ושכות ומקומות ונופים ושיח וחרס • מפעימים בנו את הלב. כמו אז. כשההסטוריה שרה לנו שיר־ערש • אך אהבה זו. שלעתים כלואה היא ולעתים מסעירה את הדם • אינה יכולה לבוא במקום אהבת שלמותו של העם ••

נערים נושאי קלצ'ניקוב מול נערים נושאי רובים • היפים נאבקים ביפים והטובים בטובים •

מכשירי קשר רוחשים ססמה. הטלפונים מעבירים בשורות • לוחמים וותיקים דוחפים לוחמים צעירים בין המחסומים והגדרות • פורצים את קוי צה"ל בהערמה. באגרופים. בשירות • פרופסורים ומורי־דרך מסיתים להפרת־חק בראיונות. בהצהרות • דירות נפרצות — ובהם נשק. נגד מי? אם השאלה מתרת • צוים וחקים נשרפים כבלהבות ראשונות של מרד • חילים נקראים מן הגבול. מן האמונים. מן המשמרת • התמונה הנוראה מימי בית שני חוזרת • ובתחנות הטלויזיה הערביות. שמחת תורתם סוערת: • — האם מדינת־ישראל בוערת? ••

הבית השני. כידוע. לא נחרב בשל שטחים • הוא נחרב בשל קמצא ובר־קמצא. בשל מלחמות אחים • הוא נחרב באותם רגעים • כהם היתה יד־הסיקריקין בבריונים ויד־הבריונים בקנאים • בהם כל איש הישר בעיניו עשה ורק הוא שמע את קול השמים • ואנחנו הרואים את האסון הקרב עלינו כמבול מים • מכרחים לומר: עצרו בטרם השלפנה החרבות מן הנדנים • בטרם תהיה יד־מאמינים במאמינים • כי גם פה וגם שם. כידוע. יש גושי אמונים ••

אהבנו את יהודה ושומרון. את רכסי ההרים. את אפיקי המים • התגעגענו אליהן מאד. אם מתר לומר. „אחרי שנות אלפים" • אך בכל זאת: המלה „שלום" היא נשמת העם — ירושלים ••

איפה הימים ההם

בועז עברון

התיזה המקובלת בארץ. למראה ה־ בזיונות האיומים. הבאים בזה אחר זה בשנים האחרונות — „אוטוקרס". „נתיבי־נפט". „ודר". „בנק א־בריטניה" ו„החברה לישראל" — בזיונות המוכיחים את פשיטת־רגלה של שיטה שלמה הקשורה בשמו ובזוזמותיו של שר־האוצר הקודם — היא שפעם. בימים ההם. היה הישוב טהור. נקי־ כפיים. אידיאליסטי. כל פרט בישוב היה מסור לטובת הכלל. ציוני קנאי ונלהב. מייבש ביצות — עד שקרה משהו. לא ברור בדיוק מה. וכל ה־ מידות היפות הללו נעלמו תוך שנים מועטות ואינן.

אולם. חושד אני שהאמת שונה מאוד. והתיזה שבדעתי להציע כאן ודאי תפתיע ותרגיז אנשים רבים. ה־ תיזה היא שלמעשה. ביסודו של דבר. היו נטיותיו של הישוב העברי בארץ פחות־או־יותר כפי שהן כיום. גם ה־ טענה. שהמצב נגרם בגלל זרימת כס־ פי חוץ שיצרו כלכלה נתמכת ובשו־ חתת אינה תופסת. שכן למציאה זה היה המצב תמיד. תמיד זרמו לארץ כספי תרומות. עוד בימי ה כוללים. ופרנסי העדה היו אותם יהודים שהשת־ לטו על כספים אלה וחילקו אותם כראות־עיניהם. רק שאז לא קראו לכך „מיפעל גאווש". והיחידים יצאו כאו־ שרים. והיו גם בעבר פרשות בזיזות גאור. „חריגים" לכל פרטיהם ודיקדו־ קיהם. בגון היצליות זהב גילי. וה־ שאלה אם הגיע לידי „הנוזר". ויה עשה בו „הנוזר" ועוד ועוד כהנה וכהנה. רק שאז היו הכל עניים. פחות או יותר. והבזיונות הצטמצמו לפרו־ טות. לא היה בהם כדי לזעזע בנקים גדולים ולהעלות את חרון־אפו של ה־ בארון רוטשילד.

גם גניבות ציוד אין בהן בגדר חי־ דוש. בזמן המנדט היתה זו מצווה לג־ נוב מיהמטני הבריטים. חובה פטריוטית. ספוט. יש כנראה אנשים שרצו להיות חיים פטריוטיים כל ימיהם.

★

גם רדיפת רווחים קלים וביליים של התעשרות מהירה אינם תופעות חד־ שות. בשנות העשרים והשלושים פר־ חה ספסרות־קרקעות גדולה. שביקרת כבר או מה שקרה אצלנו בשנים ה־ אחרונות. וכאשר הגיעו הפרדסנים רווחים יפים בראשית שנות השלו־ שים. מיהר כל בחור וטוב בישוב וקנה ונטע פרדסים. עד שהתמוטט כל ה־ בנין עם פרוץ מלחמת איטליה־חבש בשנת 1935. עד היום זוכרים הוותיקים תקופה זו כ„תקופת הפרוספריטי".

והאידיאליזם? — כמובן. היו חלוצים אידיאליסטים. ואילו היה מיספרם. יח־ סית. גדול כאשר היום. והיו גם אנ־ שים אחרים שהיו כסירים לבניין ה־ ארץ ומתורי־כפיים. גם היום יש. אבל האנשים שקנו ומכרו ובנו בתים להשׂ־ כרה וניהלו חברות ועמדו בראש מח־ לקות במוסדות הלאומיים לא היו „אי־ דיאליסטים" יותר מאנשים כאלה היום. ואם יבוא איזה סוחר תל־אביבי מן הוותיקים ויספר לכם על ימי האידיא־ ליזם והחלוציות שלו. כאשר סחר ב־ בדים ברחוב נחלת־בנימין. מוטב ש־ תיזהרו בפניו כפני האש.

והרי זכורה גם אוירת הפחד. ה־ תנופה הציונית. יצירה סקידות „הנדיב הידוע" במושבות הבארון. ד־ בעצם. עת אסור היה לצאת בארץ. שהיתה חלק מהאימפריה העותמאנית המושחתת עד מוח עצמותיה. שקלטה בלי־עליה מארצות מושחתות ורקובות כמעט באותה מידה. כמו דאוסטריה הצארית. רומניה ופולין. יהודי ארצות אלו לא היו טובים לגבי עניינים כי אלה מתרחשים מחורבנם של אחרים. ומאחר שהיו מיעוטים נרדפים בהן. שרק כוח ה־ עורמה והכסף עמד להם בפני הרשות. ברור שפיתחו טכניקות אלו עוד יותר מאחרים. ורוב אלה שבאו לכאן לא היו חלוצים אידיאליסטיים. כי אם אנ־ שים רגילים. בדיוק כמו אלה הבאים עכשיו. ומדוע ציפה מישהו שבארץ דווקא ייהפך בהם ליבם?

★

ובכן. האם אין כל הבדל בין אז ועכשיו?

אומנם יש — ואין לכחד שמניע גדול מאוד בכך היה טוהר־כפיו ו־ מסירות־נפשו של מיעוט חלוצי קטן. שהטביע לתקופה־מה את חותמו החי־ צוני על דיוקנו של הישוב. אולם. יש גורם נוסף. שברגיל אנו מונים אותו „שלילה גמורה" והיא העובדה שב־ משך שלושים שנה נמצאנו תחת שלטונה של מעצמה מערב־אירופית. שבתחומים בסיסיים הנהיגה תקני הת־ נהגות ציבורית וחוק של העולם ה־ אנגלו־סאכסי. אינגם. גם אצל נציגות היתה הצביעות רבה. אולם מערכת השיפוטית פרט למשפטים פולי־ טיים שנועדו להגן על שלטונה כאן. ושבהם ניכר היה שפסק־הדין ניתן עוד קודם ליתובו של המשפט — פעלה בצורה תקינה ואובייקטיבית בכל ה־ תחומים של המשפט האזרחי והפלילי הרגיל.

ומאחר שהאנגלים מוויטהול התייחסו בזילזול עמוק לדמי אל כל אספקט ה„ילידים" המקומי. הן אל הערבים ו־ היהודים בני המקום והן אל העולם כאוריינט המזרחית שנחשבה בעיניהם איזור נחשל ותת־אנושי כמעט כמו ה־ מזרח־התיכון ויהודי היהודים. נוסף על כך. בכור־בכיום לא היה עולה כ־ דעתם. אף בהליכותיהם הגרועים ביו־ תר. „לטפח" את החוק לטובת איזה מיליונר יהודי אמריקני או אירופי ו„לשודד" את השקעותיו. לדיס [illegible] היה ללכת ריטואל. יהיות שהתמיד היו גאים ביותר באותו מינהג בריטי כל־ כך. של עליונות החוק. לא היה עולה בדעתם להניע או לעכב חקירה מסמר־ תית אצל [illegible] מהקפיטאליסטים ה־ ווטרים המקומיים. או אצל מישהו מה־ מיסדות הלאומיים.

ראייה לכך היא העובדה שהמערכת היחידה בארץ. שעדיין טרם נוגעת על־ ידי ההשחתות הכללית. היא המערכת המשפטית שהורישה על־ידי הבריטים ואשר איתה ירשנו מהם. זו המערכת היחידה שאיתה. בכל הידוע לי. אי־ אפשר לנהל בתר־מכר. לעשות עסקו־ נות ולעשות עיסקות בצינעה. „מתחת לשולחן" ביבדה היא שהמדינה מנסה תמיד לעקוף בעורמת זו על־ידי סכ־ רים ועיסקות לבינייהן.

לא שאני מתגעגע אל הבריטים. חס וחלילה. אבל אפשר להזכיר לשבח כמה מידות יפות שהותירו לנו.

★

הערת תיקון

פרופ' יוסף דן הביא לתשומת ליבי. בעדכניה רשימתי מיום ב' הקשבת בה התפלמסתי עם השקפותיו על עס־ דת ברית מ בכינוסו באזורנה. כי לי מכתה יא היה ניגוד בין טענותי ל־ טענותיו. הוא סבר שאין לרוסים אינ־ טרס בקיצוע. אני טענתי שאין להם אינטרס מיוחד בחיסולנו. ושתי הטע־ נות אינן בהכרח סותרות. אלא נתנות לצירוף יחד. באדישות קוביסית לגבי קיומנו או אי־קיומנו. אני מודה לפרופ' דן על שהצביע על כך שקפצתי למס־ קנות. שמיעוניו לא בהכרח חולי־ אליהן.

משירי שזר

בְּזְהַב הַסְּתָו

אֲפָפַתְנִי יִפְעַת הַשַּׁלֶּכֶת
חֶמְדַּת עַיִן וְזָהָב בְּעֶרֶב יוֹם שֶׁל סְתָו,
רִשְׁרֵשׁ לִי הַסְּתָו מִפְּלָאֵי נִגּוּנָיו
וְלָאט: גַּם זִקְנָה מְבֹרֶכֶת.

גַּם הַזִּקְנָה מַתָּנָה מִגָּבוֹהַּ
שַׁי שֶׁל תְּבוּנוֹת וְשֶׁל חֵן.
לִמְּדַנִי אֱלֹהַּ פְּלָאֶיהָ לִשְׁמֹעַ
זַכֵּנִי לָשִׁיר גַּם זָקֵן.

וינא
א' כסליו, תשכ"ב

נְשָׁמָה יְתֵרָה

מֵאַיִן זֶה הַיַּעַד עִטְּרַנִי
יָדַעְתִּי: אֵינִי רַק אֲנִי.
וְיֵשׁ כִּי אֶשָּׂא אֶת מִטְעָנִי
וָאֵדַע
אֲנִי יוֹתֵר מֵאֲנִי.

ירושלים,
ט"ז כסליו, תשכ"ד

כְּפֶשַׂע

"...כפשע ביני ובין המות"

אָכֵן הוּא קַיָּם, וְזֶה "כְּפֶשַׂע" הַדָּם.
וְאָנֹכִי דִּמִּיתִי, דִּמּוּי הוּא רַק סְתָם.
חֲזוֹהוּ נִרְדָּף, עֵת קָדַח וְלָאט
וְאֹמֶץ לוֹ הָעָם הַחוֹמֵל, הַנִּבְעָת.

וְהִנֵּה הוּא יָשֵׁן, וְהוּא נִפְשָׁע וּמַכְאָב
וּמִלְּעֵר, וְאַכְזָר וּמְפֻתָּל וְנֶחְפָּז.
וְאָנֹכִי דִּמִּיתִי: נֶאֱצַל הוּא, נִשְׂגָּב,
וְיֵשׁ נֵצַח, וְדִין וּתְשׁוּבָה וְכֻלּוֹ רָז.

וְהוּא כְּחֶתֶף קָפַץ עַל הַלֵּב וְדָרַס
וְשִׁמְּטָם וְכִרְסֵם וְהִבְהִיל כְּמַלְגָּם.

כֹּה הִפְתִּיעַ גַּם עַמִּי עֵת קוֹטְלוֹ קָם נִיף
וְהִכְחִיד וְהִשְׁמִיד, וְנִמְלַט וְשָׁכַח...

בית בילינסון,
ח' אדר, תשכ"ז

נשיא וסופר

מאת ג. קרסל

עד כה נותרה הנשיאות במדינת־ישראל רשות כמעט מיוחדת לאנשי־רוח וחוקרים. בניגוד גמור למוסד הכנסת, למשל, שאנשי־הרוח הבולטים שהיו בה, והם מתי־מספר בלבד, פרשו ממנה. הצד השווה שבנשיאי ישראל עד כה: מזיגה נעלה של חומר ורוח. עסקנות בצד פרישה לאוהלי ספר ומחקר. הספר וה־ חקר לא היו להם, כדרך שהם לעסקן השגור, מעין נס לנפנף בו ברמה. אלא חלק מהותי מחייהם הפני־ מיים, ובכך חינם וגודלם. בין אלה היה שניאור זלמן שזר „דגם" מיוחד במינו. שעל כן טישטש לחלוטין את התחומים בין המשורר והחוקר שבו לבין העסקן והנואם.

מי שלא שמע ממנו את התיאור כיצד ניצב נער, הוא עצמו, מעל במת נואמים ו„חצב להבות" נגד דודו, המעסיק ומנצל פועלים — לא שמע מימיו תיאור רוטט לנער חוסט. שליד הגנתו על פועלים הוא יושב וכותב פירוש לתנ"ך ולגמרא. כזה היה שזר כל ימיו, מאז עמדו על דעתו ועד ימיו האחרו־ נים — ודבר אחרון זה הוא לא על תפארת המליצה, אלא פשט הדברים כמשמעם. שורשיות זו וזיקה איתנה זו למורשת ישראל בכל הדורות „הריצה" אותו לפעילות בתנועת פועלי־ציון, ובד־בבד לחקר תנועות הגאולה והמשיחיות בישראל. הוא ראה איזה קשר בין תנועת הגאולה של הציונות הסוציאליסטית לבין כמיהת העם לגאולה בימי עבר. רבים טועים לחשוב, כאילו חוקר התנועות המשיחיות בכלל, וה־ שבתאות בפרט, הוא גם אוהדה של „משיחיות־שקר". ולא הוא. הקורא בעיון את מחקרו הראשון על השב־ תאות ב„השלוח", האכסניה הספרותית המכובדת ב־ יותר בימים ההם בתחומי הספרות העברית, משתאה עוד עתה כיצד מתמזגת בדיקה דקדקנית של המקורות עם פאתוס של המסקנה, שהיתה מהסכנית מאין כמו־ תה: המוני־המונים נהרו לשבתאות, החל בפשוטי־עם עד לגדולי הרבנים. זהו לכאורה מה שביקש שזר — אז רובשוב, כמובן — להוכיח: מה עמוקים היו ב־ימים ההם, ולא רק בימים ההם, שורשי הכמיהה לגאולה, עד שנאחזו גם במישענת קנה רצוץ.

גילוי זה היה הפתעה, כשם שגדלה בעקב כך הטראגיות שבאכזבה. הלא היא זו שהתבטאה ב„נסי־ גה" ההדרגתית של הרבנים ובגינוי פומבי מצידם של אלה שרק לפני כן נתפסו הם עצמם לתנועה המוגית זו. בעקב כך באה ההפתעה האחרת: היסטוריונים רציונאליסטים, שאינם מצטיינים בחיבה יתירה ל„כלי־ קודש", נעשו פתאום למגיני הרבנות עד כדי טישטוש תופעה זו של הצטרפות גדולי התורה לשבתאות, ועל כן יצרו „שני יוסף בן שמעון"; ללמדך, שלא בזה המפורסם הדברים אמורים, אלא באחר. שזר הוכיח שדווקא הוא־הוא האיש ועל־ידי כך המשיך בגילוי החוטים השבתאיים בעליית רבי יהודה חסיד, תוך הוצאה מחדש של הספר „שאלו שלום ירושלים" לגד־ ליה מסמיאטיץ, הספר המספר על עלייה זו. עד לתי־ אור הסיוטי והמרטיט של הפראנקיסטים. ש"י. ח. ברנר הדפיס בירחונו „האדמה". רק לפני שנים מספר בלבד ראינו המשך גילויים של חוטים אלה ב„התקוה לשנת תק"ן" — ואף בכך חידושו המזהיר. שכן כאן הראה כיצד הובילו שבילים להתעוררותה המחודשת של ה־ תקווה המשיחית בחידוש בניינה של טבריה בשנת הת"ק (1740) על־ידי ר' חיים אבולעפיה. כל אלה המחקרים „מחובלים" בתפישה כוללנית. שכל־כולה פרק־שירה לחיים פנימיים בישראל, ללבטי אומה וגדולית. המאיר באור־יקרות את המחקרים ומחיים אותם בפני קורא ומעיין בן ימינו.

★

התחיות זו במורשתנו לא הצטמצמה בקטע אחד בלבד של תולדותינו. היא מגיעה עד לשורשי השור־ שים, לראשיתנו ולראשית ספרותנו — לספר־הספרים. מעטים יודעים ששזר היה החלוץ להכניס יסודות ביי־ קורת־המקרא בעולם בתרגומו העברי לספרו של מ. סולוביציק „ראשי פרקים במדע המקרא", שיצא לאור באודיסה בשנת פרוץ מלחמת־העולם־הראשונה. וחבל שספר נדיר זה אינו מצוי אצל שוחרי התנ"ך בימינו. מכאן נרקמת השותפות בין שניים אלה בספרם המ־ שותף: „תולדות ביקורת המקרא", שיצא לאור לפני חמישים שנה, בעידודו של ביאליק ובהוצאתו. חלקו של שזר בספר זה, בנוסף לעריכתו את כל הספר, הוא סיפור פרשנותנו למקרא במשך הדורות, החל

השירים המובאים כאן לקוחים מתוך ספר־השירים „לוית ניב", 1912־1974, שהופיע בהוצאת „עקד" ימים אחדים לפני פטירתו של זלמן שזר.

בימי התלמוד דרך ימי־הביניים ועד שנות העשרים למאה זו. הוא הוכיח במחקר מזהיר — וכל פרק שלו הוא מחקר בפני עצמו המבוסס על שפע מקורות — שאיננו כה דלים בפרשנות זו, כמקובל. עד היום ניצב מבוא זה, ביחוד בפרקים של שזר, כמגדלור, ועדיין לא ראינו במשך כל חמישים השנה שלאחר מכן הת־ מודדות מחודשת בהיקף כזה בחישוף פרשנותנו במשך הדורות. הוא לא פסק מהגותו בתנ"ך, ועדות לכך התדיינותו בשנים האחרונות עם יחזקאל קויפמן ב־ עניין שיבת ציון ועוד.

כדרך כל הטובים והמעולים שבסופרינו לא ידע שזר את החייץ הלשוני בין יידיש לעברית, שהפך ברבות הימים לגיהינום בתחום הציבוריות שלנו. הוא שתירגם מדבריהם הראשונים של ברוכוב ובן־צבי מרוסית ליידיש, ועסק, בעקבי ברוכוב, אבל ביתר שורשיות, בחקר לשון יידיש. מחקרו החלוצי והסולל־ נתיבות אף הוא „גביות עדות בלשון יידיש בשאלות ותשובות" (נתפרסם ביידיש, ומצוי עתה בלבוש עברי בספרו „אורי דורות") עוסק ביידיש של ימי־הביניים. אבל גם כאן הוא חדר לשתות הבעייה, לאמור: לא זו הלשון הספרותית ולעיתים אף המלאכותית של סופרים וחכמים, אלא לשון ההמונים, לפני שהיא עו־ ברת דרך המסננת הספרותית. אוצרות־לשון אלה מצא בספרות השאלות והתשובות, כלומר, לשון של פשוטי־ עם, שיחד עם כך היתה מדוייקת. מכאן אף כמטע להמשך, במחקרים קטנים בשיעורם, אבל גדולים ב־ חשיבותם.

★

יסוד השירה שבו, העובר כחוט־השני במחקריו — וספק אם יש לו ריע בנוסח כזה של מחקרים, שכן מעטים החוקרים שהם סופרים — בא לידי גילוי בכל שאר תחומיו הספרותיים, ובראש־ובראשונה בתחום השירה עצמה. אנו יודעים אותו כמשורר בשתי הל־ שונות: עברית ויידיש (אסופות שירים אלה הופיעו תחילה ביידיש וזה עתה בעברית). אציין, למשל, את שירתו הגדולה „בין איתני גולה", בת אינטרפרטציה שירית למאבק־האיתנים בין פרנס־הציבור יוסף איש רוסהיים לבין שלמה מולכו ודוד הראובני. לפנינו דוג־ מת נדירה של חדירה לכבשוני ההיסטוריה והיהודית במחלצות שירה, מעין „בקץ הימים" של חזז. אף יוד־ עים אנו אותו כמתרגם־שירה, — כך תרגום שירי רחל ליידיש ותרגומים עבריים ליצירותיהם של משור־ רי יידיש, עד לתרגום מחזור שירים של מלך ראוואל.

המצוי במקצת אצל הפובליציסטיקה של שזר, יודע כיצד היא רוויית וספוגת ריחה ורוחה של שירה, ולרוב במיקצב מקראי, שכן לשון המקרא היתה חיה בו במידה לא שכיחה, ומבחינה זו היה כמעט יחיד בדורו, שבלשון הכתיבה התרחק כמעט לגמרי מהמקרא והת־ קרב יותר ללשון־חכמים, בהשפעתם של מנדלי ועג־ נון. רוח זו מהלכת על פני מאות מאמריו ב„דבר", העתון שהיה עורכו הראשי לאחר פטירתו של ברל כצנלסון ועד כניסתו לממשלה כשר־החינוך־והתרבות הראשון. פובליציסטיקה זו, רובה בעברית ומיעוטה ביידיש, עדות חיה היא למטמורפוזה שעברה על עמנו בשני הדורות האחרונים. ורושמי רשומות ימצאו כאן מקור ראשוני להדי התפעמותו של איש רגיש לאירועי העם והארץ באותם ימים. הביבליוגראפיה של כל מה שפירסם במשך שבעים שנה כמעט (יוצאה לאור לפני שנה) עשויה איפוא לשמש יסוד ומוה את החוקרים בכמה וכמה תחומי ספרות וחיים בעמנו כאן וכתפוצות.

שזר היה בספרותנו דמות בלתי שכיחה ביותר, כשם שהיה כך גם בשיחו. הכרכים המגוונים של יצירתו, שיצאו לאור בשנים האחרונות, הם ללא כל ספק נכס מיוחד במינו לאוצר ספרותנו ותרבותנו.

על ספרות ומדע

מאת ד"ר לנה שילוני

אנו חיים בעשור השביעי של המאה העשרים. כשסביבנו הומה וגועש עולם טכנולוגי המשתכלל והולך. יש בעולם זה של אלקטרוניקה. קיברנטיקה ומחשבים מתוחכמים קסם רב גם למי שאינו מת־ מצא בתחומים אלה. גם למי שהוגדר עוד בימי בית־הספר התיכון כטיפוס „הומאניסטי". וסופו ש־ הפך לאקדמאי במדעי־הרוח. כהגדרת מעסיקיו, כבר לפני שנים קבע המדען והסופר הבריטי ס. פ. סנו. כי בתקופתנו מתפתחות „שתי תרבויות" נפ־ רדות זו מזו. לגשר על פניהן קל יותר ללא־ספק לאיש מדעי־הטבע. אם רק ניחן בסקרנות הדרושה ובשעות פנאי, יוכל להתעמק ביצירות־המופת של הספרות, להאזין למוסיקה ולבקר בתערוכות. מסו־ בך לאין־ערוך מצבו של איש־מדעי־הרוח. מה יודע הוא על עולם הטכניקה הסובב אותו? מיספרם של סופרים ומבקרים ספרותיים, היכולים להתהדר ב־ תואר במדעי־הטבע, הוא קטן לכל הדעות.

אך ככל שמתרחקים מאיתנו מדעי־הטבע ה־ מדוייקים, הולך ומתרחב אזור־החייץ שבין שתי התרבויות. אותו תחום המוגדר כ„מדעי האדם", הכולל את הפסיכולוגיה, הסוציולוגיה, הבלשנות, הכלכלה ועוד, בשכולם נעזרים בסטאטיסטיקה. באיזור־חייץ זה, גובר בתחומם של אנשי הרוח. כל מי שעוסק כיום בספרות אינו יכול להתעלם מתחו־ מים אלה, אפילו ירצה בכך. אין לך כמעט ספר בתחום הביקורת הספרותית, שלא תמצא בו מינוח בלשני, פסיכואנליטי, מרכסיסטי — או, מוטב, כו־ לם יחד. נדמה לפעמים, כי ההזדקקות הקדחתנית לדיסציפלינות מדעיות שמחוץ לספרות הופכת לדיבוק ממש, אחד מגילגוליו של אותו דיבוק, הדוחף את האדם המודרני לשמור על תדמית צעירה, דינאמית, יעילה, מעודכנת ומתקדמת, על־ מנת שלא לפגר, חלילה, אחרי המחנה ולהיות לריאקציונר שאבדו עליו כלח, לזקן עובר־בטל. תוך כדי כך נוצרת לעיתים קרובות שפה מיוחדת, המקשה את הפיענוח על מי שאינו מצוי ברזי תורה זו או אחרת.

היצירה הספרותית, שמטיבה חמקמקת היא ורבת־פנים, הופכת בעזרת הדיסציפלינות המדעיות שמחוצה לה, שהן מדוייקות יותר, לתופעה הכפו־ פה לחוקים ידועים, יהיו אלה חוקי הבלשנות, הפסיכואנאליזה או ההסתברות הסטאטיסטית. ל־ מדעי האדם חייבת הספרות ראייה חדשה, עשירה לאין ערוך מכל אסתטיציזם, של היצירה האמנו־ תית. מימצאים חדשים אלה נראים משכנעים יותר מכל אותן הערכות, המבוססות על קריטריונים כ„יופי", „כוונה", או „מוסר", ששוב אין אנו בטו־ חים במשמעותם.

עם זאת, בצד אנחת־הרווחה על כי נמצאו לנו קני־מידה מוצקים לדיון בתופעות מסובכות, חשים ה„הומאניסטים" ללא־תקנה אי נוחות מסויימת. איש אינו רוצה להיות מיושן וצר־אופקים. אך לפעמים תוהה הקורא על המשמעות המסובכת מאוד, או שמא הפשטנית מאוד, המסתתרת מאחו־ רי ניסוח מדעי ויומרני. למה הדבר דומה? לאותה אי־נוחות שמרגישים זוגות מן האסכולה הישנה למיקרא מימצאיהם של חצות מאסטרס־ג'ונסון, חקוקים במונחים כמותיים מוגדרים היטב את יהודה של התשוקה המינית. כל זה נכון בוודאי. אבל...

דווקא הצרפתים הראציונליסטים של המאה השבע־עשרה, שכה מרחו לברור ולנתח את תיפעי־ לויות הנפש, טבעו את המונח הבלתי־מדוייק ב־ יותר שניתן להמציא לאיפיון אותה איכות החמקמקה מכל הגדרה: UN JE SAIS QUOI „משהו שאינני יודע מיהו". כך בתחום האהבה וכך בתחום האסתטיקה.

על דברים אלה ישיבו הדוגלים במדעיות וב־ דיוק, כי אינם נובעים אלא מתוך עצלות המחשבה. נוח לכל אותם שוללים להסתתר מאחורי חומות המסורת, שאיזוב של שיגרה עלה בהן, שעה שהם, אבירי המאה העשרים, יוצאים לשחר איכויות ואמיתות חדשות כשהם מצויידים בכל הכלים ה־ משוכללים, שמעמידה לרשותם תקופתנו.

ככל מיעוט ששוב איננו בטוח בצידקתו, מפתח גם המיעוט ה„הומאניסטי" תחושה עמוקה של אשמה, והוא מוכן בסתר־ליבו להאמין לכל ההאש־ מות שיוטחו לעברו. שוב אין זו בעייתה של הספרות בלבד, תחושה סמוייה של נחיתות משו־ תפת גם להיסטוריונים הכותבים על אידיאות ב־ מקום להזין מחשבים בנתונים של מירשם־האוכלו־ סין במחוז פלוני, לאנתרופולוגים המתארים חברה שונה בלשון בני־אדם ואינם מציגים מודלים חוב־ קי־עולם, לסוציולוגים המנתחים תופעה מבלי להזדקק למינוח שירתיע את ההדיוטות. לכולם ברור, שמציאות חדשה מחייבת תיאור חדש ב־ כלים חדשים. אך מה גבולות תוקפו של המדע המדוייק ושל מדעי האדם בפרט? ייתכן שמתנגדי המדע בספרות ידמו בעיני הדורות הבאים לאותם הורסי־מכונות בראשיתה של המהפכה התעשייתית. או שמא ייראו כנושאי התבונה והתרבות בעידן הטכניקה המשתלטת עלינו לטוב ולרע. ימים יגידו. בינתיים, מזכירים הוויכוחים בין שני המחנות או־ תם ויכוחים חסרי תקנה בין מאמינים ללא־מאמי־ נים, והם אף מלבים את היצרים בשם הוצירה.

המבוכה קיימת. רציתי לכתוב כי היא אופיי־ נית לתקופה של משבר, אך נזכרתי בעוד־מועד בהגדרתו של פלובר ב„מילון המוסכמות" שלו. באותו מילון אסף הסופר בשקידה רבה קלישאות של מחשבה וניסוח, וכך רשם בשולי הערך „תקו־ פה": (שלנו) „תמיד נתונה במשבר". תקופה של שקיעה ואובדן ערכים, מאז עברו יותר ממאה שנים.

ואם בציטוט עסקינן, נסיים הירהורים בלתי־ מדעיים אלה בציטטה מפי גיתה, שהתעניין כידוע גם במחקר הטבע: „אפורה היא כל תיאוריה / ירוק עץ החיים הנצחי".

„הספרות העברית בארץ לא מילאה את תפקידה המרכזי: לקרב אותנו אל הבעייה הערבית"

המשורר אבות ישורון

מאת חיים נגיד

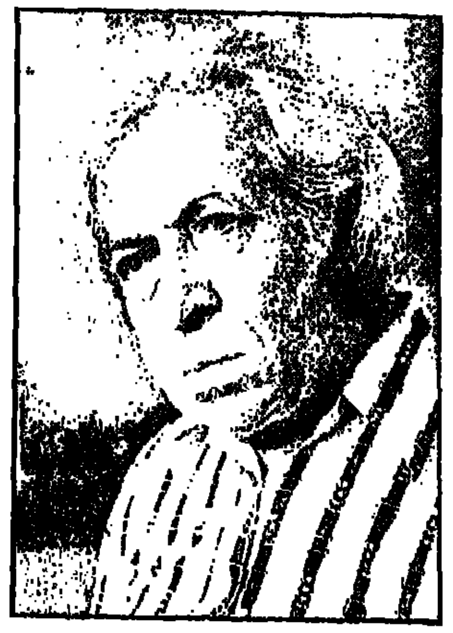

בגוו חזקוף וברעמת־שערותיו המאפירה נראה אבות ישורון רענן ומלא־און — ממש כשיריו, המוצאים לחם כמדומה באחרונה קהל־קוראים רחב יותר מאשר בתקופות אחרות. לשון־השיחה שלו מגומרת בעגת עברית ובביטויים בארמית, ביידיש ובערבית, והיא ייחודית לו ככתב־יד אישי. בביתו בסביבות „הבימה", ברחוב המשמר סממני־נוף תל־אביביים מלפני שלושים־ארבעים שנה, קיבל אבות ישורון את פני, הדור וחביב כדרכו. שאלתי אותו:

— עד לפני שנים אחדות היתה שירתך נקראת רק על־ידי ציבור־קוראים מצומצם למדי. עכשיו נדמה לי שהיא מקובלת יותר. האם אתה שמח על כך?

ידעתי שתשאל אותי שאלה זו. ובכן, לא אומר שאינני אוהב כבוד. כל אדם אוהב כבוד. הנה, לא פעם קמה בפני בחורה באוטובוס. מדוע? מתוך כבוד... אבל מה אעשה בכבוד?

אבל ביחס לשאלתך: אינני מזמין שום קוראים. לקרוא את שירי. אינני חושב על הקוראים בשעת הכתיבה, ולא לפני הכתיבה ולא אחרי הכתיבה. אחרי שהשירים מופיעים בדפוס, ומישהו אומר לי: „שמע, קראתי את שירך", אני מודה לו, טוב. הוא קרא... מעולם לא התעניינתי אם שירי מובנים. לא איכפת לי אם הם מובנים. הם לא מובנים? אז שלא יעשו לי טובה, שהם לא מבינים אותם. שירים הם דבר שצריך להיכתב בנקיון, ושיהיה להם קשר לחיים. הם לא צריכים להיות יצירה גאונית. הם שירים... אני כותב שיר ומשתעשע איתו ואוהב אותו זמן־מה, עד שאני כותב שיר אחר. הנה, ספר־שירים חדש שלי עומד להופיע בקרוב, והאמן לי ששכחתי לגמרי מה יש שם...

— והזיקה בין הכותב ובין הקורא?

לא! אין זיקה כזו! היא לא יכולה להיות. מה פירוש בין הכותב ובין הקורא? הלא אני הכותב של שירי ואני הקורא אותם. כשאני כותב אותם, אני מניה וביה קורא אותם; וכשאני קורא את השיר שלי, אני קורא את מלוא עולם השירה. הסיפור שלי הוא הסיפור של כל העולם. ברגע זה כביכול נכתב סיפור אחד בעולם, וזהו הסיפור שלי ושל כל העולם, של כל האדם...

הקוראים, בקראם את השיר, יוצרים אותו. הסיפור, השיר, איננו רשום על הנייר, הוא רשום על לוחי ליבו של האדם... הוא נחרת על העצבים שלו ועל תחיכת העור הדק הזה של הראש, של האוזן, של הלב... אבל השיר הזה איננו השיר שנקלט בליבו של האדם. אז לך תדע אם הם קולטים. קולטים? ודאי שקולטים... אוהבים? אוהבים... את עצמם הם אוהבים! מבקר צריך לספר עליו? הוא כותב על השיר עד כמה שהוא, המבקר, מבין אותו.

נאמר: „יען חורש כאשר הוא יכול". הוא חורש רע? כאשר הוא יכול... הקורא קולט כפי דרכו וחורת את השיר על לוח ליבו כפי דרכו. לפי כתב־היד שלו, ואני בכלל לא בעל־הבית של השיר לאחר שיצא לתרבות הציבור, לתרבות הכלל...

רוח־הקודש אינה באה

— ידוע שאתה מאוד פיראנטי בכל הנוגע להדפסת שיריך לפחות; שאתה ממרר את חייהם של העורכים שלא תהיה, חלילה, טעות־דפוס. האם אין זה מעיד שאתה חושב על הקורא?

לא, אתה טועה אם אתה חושב שזה בגלל הקורא. זה בגלל עצמי. אני כזה... תבין, לקראת הראיון שלנו לבשתי חולצה נקייה, ואני מגולח ומסורק. למה? האם זה ראיון מצולם? לא, זה לכבודך ולכבודי... אבל אני אוהב יותר את כתב־היד מאשר את השיר המודפס. אני אוהב להגיש אותי נקי ומסודר. אם כי אני שומר לעצמי תמיד את הגירסה האחרונה של הדפוס, עם טביעות־האצבע על הטעויות.

— האם עכשיו השעה טובה לספרות בארץ?

לספרות טובה — תמיד השעה טובה. גם לזה לא דאגתי מעולם. אם אנשים חושבים על ספרות כטובה או כלא טובה, אז אנשים טועים. ספרות איננה דבר שסמוך לעידן שקוראים אותה, שצריכים אותה. או שלא קוראים אותה ולא צריכים אותה. ספרות היא כמו החיים... בא לך החורף — בא לך הקיץ; בא לך ענן — בא לך חמסין... ספרות באה מתוך החיים. היא אמת של חיים. היא באה בשביל לקלוט את הקולות. לא ככליא רעם אלא כקולט רעם. כקולט קולות... ספרות רושמת את מידות בני־האדם. את מעשיהם ואת דבריהם, מתארת את האדם. ואילו הסופר אין לו אלא לכתוב, בכנעה גמורה באהבת־הקודש. לכתוב! לא ברוח הקודש... ביאליק אמר: „תכתבו ברוח הקודש". למה הוא התכוון? כשמתחשק לכם לכתוב, תכתבו. לא אם החלטתם לכתוב שיר. אלא רק אם בא לכם לכתוב. זה רוח־הקודש. ואני חושב רוח־הקודש לא באה. היא מטרונית גדולה. רוח־הקודש... היא חבויה בעל קדושתה. היא איננה יורדת. רק אם אדם עורג באה אליו רוח־הקודש.

— ואדם צריך להתקדש, להבין את עצמו?

נכון, כל חייו... להתקדש...

— ומה עושים לשם כך? ממה יש להימנע?

אדם יהודי צריך להתקדש

זאת השאלה. כאן אתה מגלה את ערוותי... כמה אני איננו מתקדש... הרי זאת הבעיה של כל חיי. לא רק מבחינת הכתיבה, אלא כפשוטו יוצא — לקראת חיים של קדושה. לא של קדוש... חיים של אדם יהודי, בעל יצור יחודי. ולשם כך אני צריך כביכול בית אחר, מיטה אחרת, מצע אחר... לא המצע שאני ישן עליו, ולא הבית הזה. אומנם זה ביתי, ואני ואשתי חיים בטוב, אבל בשביל להתקדש... תבינו, כל אדם צריך להתקדש, לא רק אדם יהודי. האדם הוא בנו של העולם. האדם נולד לעולם... בשביל מה באו כל הגששים? כדי למקום אותך, כדי להאכיל אותך, כדי שתתעשן סיגריות... לכל זה דואגים לך. למה? מפני שאתה עובד קצת? שטויות! אבל כדי ליצור את כל זה צריך לברוא לא רק עולם אחד, אלא ריבוא־ות־ריבואות עולמות. כדי לברוא גרגר־חיטה אחד, מיליונים קנים צריכים לעבוד... כדי להאכיל נוד אחד כמוך... ואחר־כך בא הכשר. בא הריק, בא הליפתן... חומרים־חומרים. וכדי ליצור את כל זה, כמה גלקסיות צריכות להיווצר בעולם כדי ש־כדור־הארץ הקטן הזה יסתובב על צירו? כדי שאדם יוכל לעסוק בזריעה, בזיבול, בהשקייה, בכתיבת שירים, בציור, בשטויות... במציאת נפטים בבטן של העולם בשביל הערבים, כדי שיהיו סיכסוכים בין העמים וכל זה אלוהים לא רואה, הוא לא מתחשב...! אז איך אני יכול להתקדש? והרי אדם יהודי צריך להתקדש בהתקדשות מיוחדת, שלא כתובה בשום תורה... ואם הוא מתקדש התקדשות אחת, אם סידר דבר אחד, מייד באה לו בעייה אחרת. כמו איוב... סידרת דבר אחד, באה לך היסטוריה מצווחת. באה בעייה של גירושים. בא זיפת, באה שינאה, בא אנטגוניזם, בא בוז... באה לך שואה? באה לך שואה אחרת — של הערבים... הם עזבו את הארץ בגיננו, בגללנו... לא שגירשנו אותם. אבל המאורעות גרמו לזה... אולי המסיתים, המנהיגים שלהם, יעצו להם לעזוב את הארץ, כדי לחזור אליה ולכבוש אותה, לחזור ביתר־שאת ולקבל הכל.

אבל למה היה צריך להעמיד אותנו בנסיון כזה? למה ההיסטוריה גרמה לזה שהערבים עזבו את הארץ בגיננו ונעשו פליטים? אני, שבעצמנו היינו פליטים. אם נגזר על הערבים שיעזבו את הארץ — מדוע הטורקים לא גורשו איתם?

וככן, איך מתקדשים כאן? ללכת לבית־מרחץ? לבכור את הספרים? לצום? לצום... מה אעשה?... אתן להם את תל־אביב? טוב. אז איפה אני אישן? איפה אני אישן? איפה בתי תגור? איפה נכדי יגור? ואם אתה רוצה לומר. שמי שנולד כאן יישאר כאן. אז אני לא נולדתי כאן... אבל כשבאתי הנה, היתה פה העיירה הזאת, האחת והיחידה — תל־אביב.

אהבתי מאוד את יפו

מה לא עשיתי כאן? בעל־מקצוע לא הייתי. אז עבדתי בבניין. תמורת 35 גרוש. ויצקתי גגות. והעליתי לבנים לקומה הרביעית על הגב שלי. ובינתיים. שילמתי מזמני, שהוא יחיד ואין בלתו. קודם הייתי בחור צעיר. עכשיו אני... לא זקן, כן?... אבל אינני עוד צעיר. או יש לי זכות על תל־אביב? גם על יפו. אם אתה רוצה לדעת? אהבתי אותה. מאוד אהבתי אותה... הייתי יושב בבתי־הקפה שלה. הסתובבתי ברחובות שלה. אהבתי את העם. אהבתי את הארץ כולה, באהבה אמיתית.

— ומה עכשיו?

גם עכשיו. אני אוהב את העם. אני אוהב את הערבים.

— איך נראית יפו היום בהשוואה לתקופה שאתה מדבר עליה?

יפו נראית עצובה מאוד. זה כואב לי. אבל מה אגיד לך? שחסרים לי מאות ערביי יפו? אם כי אני מאוד מצטער, אישית, על מהגרת־הפליטים. אישית ממש...

כן, יפו היתה עיר של בני־אדם פשוטים וטובים. עניים, עממיים, קרובים לאדם. ובזבים היו בה ופרעות שעקצו אותך. העיר היתה מלוכלכת, אבל היא היתה יקרה לי. נעימה לי. הכרתי שם בתי־קפה. אנשים. סבלים... היום יפו היא אחרת. ריקה מערבים. יש בה עולים חדשים. טוב, מה אתה רוצה? העולים החדשים לא נולדו במכה... הם נולדו בוארשה, בפריריה. והם אנטיפוד לנוף של יפו. למיגדל־השעון. אבל צריך שיהיה להם מקום לחיות בה. כן? בין אם אתה אוהב את זה, ובין אם אתה לא אוהב את זה. לא! תשלח אותם? לימו? הם היו בעיירות. ועכשיו באו ליפו. למה? ככה... והם כאן מפני שהם כאן. אז עזוב אותם במנוחה! אם זה לא מתאים לשעון, שיהיה לא מתאים... בעוד שני דורות השעון ישתנה. והם ישתנו. ויתאימו זה לזה. אולי יעשו שעון חדש. אבל תן להם בינתיים לחיות, ואל תבוא בטענות. אל תהיה „הנזיר". (חזיר בערבית).

אני זוכר איך פעם, לפני מלחמת־העצמאות. באתי ליפו יום־יומיים אחרי יום־הכיפורים. לא מפני שאני אוהב ללכת דווקא ליפו בתקופה זו, אלא מפני שרציתי לפגוש שם מישהו. היה זה בחודש הרמדאן. ובכן, אני בא לג'מעה, למיסגד הגדול ביותר ביפו. והוא היה מלא ערבים. רציתי לשים את הנעליים בארגז הנעליים. ולא היה מקום לשים אותם; ואם יכולתי אחר־כך למצוא אותם. זה היה נס. אגב אינני זוכר שהחליפו לי אי־פעם את הנעליים. כן. מעולם לא קרה שערבי סמרטוטר. שישן ברחובות. יקח את נעלי הסובבות...

והנה הלכתי לשם פעם אחרת. אחרי מלחמת ששת הימים — וריק היה המקום. היה שם שומר, והיה אחד שייך יוסף מבקה אל גארבייה, שנוהג ללכת להתפלל ביפו ועוד ערבי אחד; והיה עוד בחור אחד, בן עשרים ואחת, שאביו ערבי ואמו יהודיה. תימניה. הם התחתנו בשנת 1948 וב־1967 נפרדו. בינתיים אביה מת מצער והיא חזרה ליהדות. את הבנות לקחה האם ואת הבנים לקח האב. והבן שפגשתי נשאר עם אביו ובא להתפלל ביפו. בלילה לן אצל אמו. שגרה בסלאמה והיה שם גם שעון, שעון־קיר גדול, בריא, כמו השעון במיגדל־השעון. אבל עכשיו אין בו שימוש, והוא מונח שם. במיסגד. כמו הגולם של המהר"ל, להבדיל. או לא להבדיל. לאחר שמילא את תפקידו. השאלה היא איפוא אם כשאתה רואה את המיסגד הזה, הריק ממתפללים, ואת השעון הגדול הזה המונח שם — האם אתה חש דקירת־מחט בליבך. אם אינך חש דקירת־מחט? זאת כל הבעיה.

לא נישקתי את האדמה

היו לנו הרבה משיחים, וכל המשיחים משיחי־אמת היו. כל אחד לתפקידים מיוחדים. לדורו היה משיח־אמת, ולדור אחר משיח־שקר. הלוואי ולעתיד לבוא, משיח צדקנו יבוא במהרה בימינו — אבל המשיח הנדרש דחוף הוא משיח אהבת שני אחים — יעקב ועשיו. שני בני רבקה אמנו. אז יתפלאו העמים על עם ישראל. אז יבוא בלעם גדול ויגיד: „מה טובו אהליך יעקב..." איזה עם גדול נהיה, כשיעקב ועשיו ישלו זה על צווארי זה! משיח כזה נחוץ לנו. ולא רק לנו, אלא לכל העולם. זה יהיה אושר בלתי רגיל לעולם, כשעשיו ויעקב יהיו אחים ויאהבו זה את זה.

— מה דעתך על עניין הצירוף של סופרים ערבים לאגודת־הסופרים?

כשעלתה בעיית הצירוף, אני התנגדתי. אמרתי לסופרים הערבים עצמם שאני מתנגד לכניסתם לאגודה. מפני שאם הם יצטרפו, הם לא יהיו חופשים ברוחם, ביצירתם. הם יהיו מוגבלים בהכרח מבחינה פסיכולוגית לבטא את עצמם. כדי שסופר ערבי יהיה חופשי בישראל. הוא צריך שתהיה לו אגודה משלו. כמובן. אני מאחל לסופרים הערבים שירגישו אהדה לישראל ויראו אותה כמולדתם.

— האם כשעלית ארצה היתה לך הפגישה עם ערביי הארץ בבחינת הפתעה?

הופתעתי, לגמרי הופתעתי. אבל אלוהים פקח מייד את עיני, מייד ידעתי היכן אני עומד באהבת הארץ. אם כי לא נישקתי את האדמה, כחברי שעברו יחד אתי.

— מתי זה היה?

ב־1925, כשיפה באתי לתל־אביב. כי לכאן הגיע הבגאז' שלי. וכאן עבדתי בבניין. ובחרושת של חומרי־בניין ובמירצפות ובפרדסים ובשמירה בכרמים. כעשר שנים עבדתי בבניין. אך לא הייתי בעל־מקצוע. סחבתי דליים.

— איך היה אז היחס לעבודה?

תראה, לא היה אז מה שקורה היום. העבודה היתה מצטה, והיתה יותר התחשבות בארץ. הארץ היתה לנו כמין אחות לא בריאה... לא דרשנו ממנה הרבה. אם היא לא נתנה לנו ארוחה טובה. לא באנו אליה בטענות... היא היתה אחות חלושה, ואנו ידענו שאנו בארץ־ישראל. לא סתם...

— כתבת כבר שירים בחוץ לארץ?

כן. כתבתי שיר אחד. ביידיש, כשהייתי בן 13. אינני זוכר אותו כבר. שמו היה „הנבואה בזימרה" („די נבואה אין גזאנג"). הכוונה היתה שהנביאים אינם אומרים את נבואתם. אלא מזמרים אותה... על מה לא כתבתי שם? על העולם. על היהודים. על הכל. היו לשיר המון בתים...

— מתי התחלת לכתוב שירים בארץ?

שיר ראשון הדפסתי ב־1 ביוני 1934 ב„טורים" של שלונסקי. תחילה היו לי חולשות־דעת ביחס לכתיבה. קשה היה לי לכתוב. לא ידעתי די על כתיבה. והלשון שלי לא היתה מושלמת. השיר הראשון שכתבתי היה מונח חודשים רבים במגירה. ואיש לא ידע שאני כותב. בשירי הראשון באידיש שהיה מונח בקופסת־נעליים אצל סבי. יחד עם שטרי־חוב וחוזים עם איכרים... חברי המשוררים היו כותבים טוב יותר ממני. וכשהחשתי קצת התעודדות בשעת חולשת־הדעת. אמרתי לעצמי שזכות־הקיום שלי — שאני כותב על הנושא הערבי. שאיש לא כתב עליו מלבדי. לאחר שהוספתי את השיר „ציים בצמאון" אמר לי יהודה ליטאי, מורה לערבית. „טיב שכותבים על זה" (על הנושא הערבי — ח. נ.) וזה ישלח אותי יותר מכל מאמר של שבח.

— אמרת בתחילת פגישתנו שאינך מתעניין אם קוראים את שיריך. כיצד זה מתיישב?

זה נכון. אבל הנושא הערבי בשירי גרם לכך שרציתי שיקראו את שירי. אבל לא רק השירים על נושאים ערביים. שבין היכן אנו נמצאים ומה אנחנו ד־ בפני מי אנו עומדים. המתנגדים היו טוענים נגד החסידים שהם מאחרים לתפילה. ואלה היו עונים כנגדם: „עד שאנו קמים בבוקר ואומרים, מודה אני לפניך", ועד שאנו מבינים מה זה „אני" ומה זה „לפניך", אנו מאחרים לתפילה". כך רציתי שיבין הקורא העברי מי זה „אני" ומי זה „לפניך".

— האם הרגשת עצמך זר בחברת המשוררים אותה תקופה — אלתרמן, שלונסקי?

הם היו חברי. אותם אישית אהבתי ואת שיריהם קראתי. אבל לא הרגשתי שלמות פנימית עם שיריהם. אך ייחסתי זאת לעם־ארצות שלי. לחוסר כוח־המשיג שלי... באחרונה כתבתי מאמר על שיר של שלונסקי, ובו טענתי שזו היתה שירה רוסית בלבוש עברי.

פגישות עם אורי צבי גרינברג

כשעליתי ארצה הכרתי שני משוררים: שלונסקי ואורי צבי גרינברג. לאורי צבי נצמדתי מייד, והוא המשורר שלי עד היום, ולא רק שלי. אני חושב שלא היה משורר כמוהו מימי ירמיהו ועד היום.

— על אף כל הדיעות שהוא מביע?

על אף כל השנאות שהוא שונא. ועל אף כל השונאים אותו. על אף כל מה שיגידו עליו ויגנדו בדורות הבאים... כל יהדות פולין הוצגה ממנו... היו לי שיחות ארוכות איתו. היתה תקופה שבה הדפיס במוסף „הארץ" שירי שואה שלו ושירים. לאחר שהשירים נדפסו. הייתי נפגש איתו כדי שיבין הבנות. והיינו משוחחים על שאלות היהודים והערבים. היו לנו שיחות רוחניות. קשות... עד ערב אחד הלכתי לביתי. והוא ליווה אותי לאוטובוס. ואחר־כך אני ליוויתי אותו חזרה. ושוב הוא ליווה אותי. אתה יודע... וסוף־סוף הוא אמר לי: „אני הנהיה שונים, כלומר — אנו והערבים. וזה היה יכול להיות היסודו". על אף כל השנאות שלו.

— כשחזרת לתקופת עלייתך ארצה. האם היית יותר חופשי ביחסך לדת?

זיקה יוסי־בית לדת לא היתה לי אז. במובן מצוות... היחס לדת היה בזכוי. אבל היה טריד בתנאי החיים. ולא חיבבתי על בך. במשך הכל התגבר. התרגלתי כאור גיחי הדת של המוסלמים. ראיתי אצלם קשר חזק בין הדת ובין האדמה. ומי שאוהב את הארץ קרוב לי. ויהא זה אפילו קאתולי. בחוץ־לארץ מלווה הנצרות באנטגוניזם. שינאה. היא כאוייבת... כאן בארץ נראים הנוצרים כאילו נבכים לנו. הם בני הארץ.

— האם היתה לך כוונה מיוחדת בשינוי שמך מיחיאל פרלמוטר לאבות ישורון? איך זה קרה?

עוד פעם רציתי להחליף את שמי לשם עברי. הפסיקו לי שמות. וכאן לי הצעות שונות מעצמי ועצמי: הפנינה. בלקיש. ועוד שמות כאלה. יגעתי מאוד עד שעזבתי את זה. במלחמת־השחרור הייתי בגיוס. יום אחד. בימי ההפוגה הראשונה. הייתי בקורס. וקיבלנו הודעה שעלינו להשכים למיסדר־השבעה. בינתיים ההחלטנו כנע שבאנו מן הבית. אפילו נעליים לא קיבלנו מן הצבא. כשקיבלתי את ההודעה על המיסדר. התחלתי מיין רגש מיוחד על ההתרגשות. וישבתי וחשבתי איך לערוך עצמי ליום זה. חולצה צבאית לא קיבלתי. נכנסתי לאוהל. שכבתי על הגב וחשבתי. אז ברעתי לשנות את שמי לכבוד היום הזה. וכשם כי כל אותם שמות. וכך עבר עלי כל הלילה כהשכבות. לפנות בוקר אמרתי לעצמי: היום ידחק. אולי מישם הנאב מיבהו. אני הייתי גם בבית, אם כי לא הבטור. והנה נזכרתי איך אבי היה קורא לי בילדותי „יחיאל'ע". נזכרתי. רבנה אמי על הערימה. ישרה להם באידייש ובאוקראינית. והילדים לא רצו להורות אמי במקום לשיר. אכרה להם בהתרגשות סאמא־טאטעלך (אביה, אבות...). ואז הילד הבין שאני תעיר... שיר וגרדם. בכאן לקחתי את השם אבות. הייתי מרוצה מאוד. למחרת חתמתי על גליון ההשבעה אבות הסניגי. אך לעצמי אמרתי שזה ובני. כשחזרתי מן הצבא כתבתי מחזור שירים. הופיעה המלה ישורון — בכוונה של „יבוא שילה". וכתבתי את שמי באיסן סרוביוזורי „אבות ישורון". בינתיים בא העורך וחשב זאת למגבה. והדפיס השיר ואת שמי החדש. אבות ישורון, וכך זה נשאר.

תל־אביב עיר נפלאה, יקרה

— האם אתה מתקן את שיריך?

יש שכן ויש שלא. יש נוסחאות שונות. אצל עליך לבחור את הנוסחה הסופית. זו עבודת־פרך...

— ראש את המחזור „השבר הסורי־אפריקני" כתבת בבת אחת?

כן. בבת אחת. השיר על היהודים שבמחוזות כוחת במסך חשוך דקיק. בלילה אחד. קפצתי מהמיטה וכתבתי הכל בחמש דקות.

— האם קרה לך שחלמת שירים?

כן. פעם או פעמיים. כשהייתי נתון בטראומה עבודה. צירים כלכים, ימים. גדולים. בלתי־רגילים. אבל כשאני מתעורר, אני שוכח הכל. ואני אומר לעצמי: בכעס. הזהב הטוב הולך לנו בשינה. ובגל אנו מוצאים עיפרת. בדיל. פח חלוד.

— אתה חי שנים רבות בתל־אביב. האם הרחוב תל־אביבי נותן לך השראה?

כל דבר שאתה קשור בו נותן לך השראה.

— רעשה, הרעש אינם מפריעים לך?

יפים. זו עיר, עיר נפלאה. יקרה! עיר של בנים. עיר עם קדושה. עיר עם שמחה. עיר של בני־אדם של בתי־גידשות ובתי־כנסת נפלאים. שאנשים... להתפלל בהם עם לב רייק, בלי אמונה, אבל באים אליהם ולא לסקים אותו. זו עיר של...

(המשך בעמ' 4)

L.K.

מאת מיכאל קון

במוזיאון־ישראל שבירושלים נתקיימת תערוכת־רישומים של ליאופולד קרקואר, הידוע למוקיריו כ־L.K. קרקואר היה ונשאר אחת מאהבותי הגדולות. כרשם נוף־ירושלים, כאדריכל וכאדם. בצעירותי היה לי מופת, מורה־דרך ומקור לבטחון ולאמונה בבני־אדם. אני רואה זכות גדולה לעצמי, שיש לי עדיין בגילי, גיל ששים, רגשות הכרת טובה ותודה למורים שבחרתי לעצמי בצעירותי. הם נשארו לצידי בשעות מבוכה וספיקות, למרות שרובם הלכו לעולמם. ועדיין אני שואב מהם עצות ובטחון בבחירת דרך בסבך־החיים של ימינו.

האמת היא, שאני רוחש אהבה מיוחדת לשנות העשרים והשלושים שלנו, שהיו שנות יצירה מקורית ונועזות. והצמיחו בתוכנו אנשים מופלאים. יתכן שיש בזה משום דעה קדומה אישית, שכן שנות העשרים של המאה היו שנות נעורי ושנות השלושים — שנות בגרותי, והרי ידוע לכל שבערוב החיים אנו נוטים להתרפק על עברנו. אך בכל שאני חוזר ומהטט במה שהיה — אני מוצא גם שפע של עובדות אוביקטיביות, שאינן תלויות בי, המציינות תקופה זו כאחת המעניינות והפוריות בתולדותינו.

*

גלריה של אישים מקוריים ומעניינים באותה תקופה — אינה קטנה, ולא כולה שלי. מדוע בחרתי, איפוא, בקרקואר להיות לי מדריך ומורה? כאדריכל צעיר התחלתי ונתנסיתי בעבודה עם ריכרד קאופמן, שהיה אדריכל מעניין, מקורי ורבגוני מאוד. אני זוכר את הערכתו של מורי לתיכנון־ערים בבריסל, בראשית שנות השלושים, לקאופמן, שהיה ידוע לו מתוכניותיו לנהלל, לכפר־יחזקאל, לתלפיות, לעין־הכרם, לרכס־הכרמל, לעיר־המיפרץ ועוד. היתה לי יראת־כבוד רבה אל קאופמן, אולם לא רחשתי לו אהדה ואהבה. הוא היה אריסטוקרט של ימי המנדט. עברית לא דיבר, אך אנגלית למד, כי נזקק לה בחייו החברתיים. בסופו של דבר לא עזרה לו „אצולתו" המנדטורית. עם קום המדינה נדחק על־ידי חבריו למקצוע, והיו נכנסים לעומתו, וגמר את חייו ללא עיסוק וללא הערכה.

ל. קרקואר

לעומתו נגלה לי L.K. כאדם פשוט וצנוע. אך אוהב־חיים ועסיסי. אני זוכר היטב את דמותו העגלגלה, לבוש מעיל הזרוק על כתפיו כגלימה, צועד מביתו שעל גבול שכונת טלביה לקפה „תבור" שבמרכז העיר. לשחק שח כל בוקר, כמעשה של פולחן. בשעות אלו היו כל אדריכלי ישראל עסוקים מאד בעבודתם, וקרקואר אהב דווקא לשחק שח בקפה „תבור". אחר־הצהרים עבד, תיכנן, צייר, נח ושמע מוסיקה. אהבתו הגדולה היתה נתונה לשוברט. וגם על זאת אהבתי אותו, כי שוברט הפליא אותי תמיד בפשטותו ובצניעותו, שלא הופרו כליל על־ידי מקוריותו. עד היום אני מוצא ביצירתו איכות אורגאנית מופלאה, צמידות לתנועות גוף אנושי, ליצירה, להלכי־רוח צלולים, למרות עצבותו ומותו בגיל צעיר. עד היום אני אוהב את אוהבי שוברט. ואיכשהו מתקשר אצלי הדבר עם שירה עממית, עם פולקלור של כל עם.

L.K. אהב לבלות בעיר העתיקה, לטבול בריחות שוק־הבשמים, לשמוע את השירים הערביים המנוגנים בבתי־הקפה. להידחק בין פשוטי־עם, חמוריהם ומיטעניהם. הכחו למהומת־החיים הצבעונית של ירושלים עברה מן הכלל המסביבה — אל הפרט, אל האנשים הבודדים. שחייהם האישיים מעצבים ומגלפים את דמותם ועושים אותם למה שקרוי כיום „טיפוסים". אני זוכר את דבריו של דוסטוייבסקי, מפי הנזיר זוסימה ב„אחים קרמאזוב". הנזיר מזהיר את אליושה מאהבת האנושות כולה. „יש לאהוב את בני־אדם ולא את האנושות. אלה האוהבים את האנושות — שורפים בני־אדם על המוקד מפני אהבתם את האנושות". קרקואר אהב בני־אדם.

את נופי ירושלים ואת קוציה אהב מאותה סיבה ובאותה דרך: לא כמשהו מופשט, כתפאורה עצומה, כי אם כארצו של אדם. שממת ההרים קסמה לו תמיד כשממה בלתי־מעובדת בידי אדם, אך מתוכה פרצו תמיד חיים: עץ־זית מעוות שמאמצו לשנות מן הסלע, ברוש מועבר למדרגות ההרים, בבלתה של אדם צמודה לצלע ההר, שביל עולה, דרדר המצליח לפרוח מבין האבנים וליצור מטללים ומרגבי אמר כיבנה מופלא של קוצים.

*

כאן אני מגיע לציודו האחר של L.K. — לתפישת החיים והעולם כמערכת מבנה, כסדר. הקם מתוך מאבק של כל החי, השורץ והצומח: המיבנה המדורג והמדבשתי של הרי ירושלים; הריתמוס של הסלע המתפורר ושל הצמחיה; מיקצב חיי בני־אדם המוטל על גבי מיקצב שכבות הסלעים ומיבנה הנוף; מערכי חיים ופעילות של בני־אדם בסימטאות ובשווקים של העיר העתיקה.

עד שפגשתי בקרקואר הייתי סבור, כפי שלימדוני מורי וכפי שסברו אדריכלים אחרים סביבי, שאדריכלות היא צורתו של בנין. עד היום נוהגים רוב אדריכלי העולם לראות באדריכלות אמנות של עיצוב בניינים. קרקואר היה זה שהראה לי את ירושלים העתיקה לא כמיקבץ של בניינים, כי אם כמערכת מגוונת ומורכבת של חללים. בני־אדם אינם חיים בעולם של בניינים, הם חיים במרחב המחולק לחללים, ובחללים אלה מתרחשים חייהם בשלמותם, הקירות, הגגות והרצפות אינם אלא אמצעים לתחום בהם חללים אנושיים. הריתמוס המיוחד לאדריכלות, ולה בלבד — הוא ריתמוס של חללים סומכיים ופרטיים, צרים ורחבים, מסוגרים ופתוחים, ופתוחים אל הכלל והנית.

האם יש קשר בין תפישה זו של אדריכלות לבין אהבתו של קרקואר לשוברט ולבאך? הסטרוקטורליות ההכעתית של באך אינה טעונה כיום הסבר, אך בשנות השלושים לא היתה כה מהוררת וברורה לכל. גם הסטרוקטורליות האורגאנית של יצירתו של שוברט לא היתה כה ידועה לכל, ויתכן שאף כיום אינה ברורה. תשומת הלב מרותקת למלודיות המתיקה שלו, ולא למיבנים הצלולים. אך המלודיות והחוזר האוסטינאלי של שוברט לא היו מטרה לעצמה, כי אם אמצעי לבטא את החיים במלוא עומקם ובמלוא עושקם. וכך, אומנם, ראה את שוברט תומס מאן. בקטע הנפלא של „הר הקסמים", בו הקלטת מוטכלת לשירים של שוברט מביאה להירהורים על החיים על המוות, נושא יצירתו של שוברט היתה הספטת הרגשתו כאדם החי את חייו, בביטוי לתנועתו בחלל העולם. כהגדר במיבנה ברור של כל המיקרי, האנרכי והבלתי־צפוי.

וכפי שהמוסיקה אינה באה לתאר עולם צלילים. כי אם היא מגדירה באמצעותם חלל וזמן — כך גם האדריכלות אינה מתארת עולם של מיבנים, ואף לא דרכי חלוקת המירחב לחללים ערוכים במיקצב. היא באה להסדיר במיקצב ובסדר תהליכי חיים של בני־אדם ולבטא את הרגשתם בחלל ובזמן.

*

במעט שאמרתי כאן דיו להגדיר את L.K. כפילוסוף טבעי, כפייטן, כהומאניסט המשכיל־דרך מן הפרקטיקה של מקצועו אל תפישה הומניסטית, המעוגנת בריאליות. אך שלא זכה בחייו, ואף לא לאחר מותו. להערכה רבה אצל חבריו למקצוע. תי ארמונות־המאר החולנדייה של היום, „עזוב אותי עם הפרובינציאליות הזה, עם הירושלמים" אמר לי פעם אדריכל תל־אביבי חשוב, „תני עימנו והמכטה את הארץ בבתונים משוארים ובנאליים עד כדי מחנק".

באוירה הזעיר־בורגנית, השנובית, השוררת כיום סביבנו, לא הוקר L.K. כלוא ערכו כאדם וכאדריכל. התערוכה היא תערוכת רישומיו, שכיום יש להם הוד־שוק גבוה. עוד לא נערכה תערוכה של יצירתו האדריכלית, וכאדם — אינו יכול להיות מוצג בתערוכה. על כן באתי לומר דבר לזכרו, ולהדליק את ראשי נרו בהוקרה ובהערכה עמוקה.

בתערוכות

אין חדש במוזיאון החדש

מאת שרה בריטברג

יש מבוגרים שצריך להסביר להם מה שיודע כל ילד קטן. שמוזיאון תל־אביב זה לא הלובר. יודע כל ילד קטן, אבל דומה שמנהל מוזיאון תל־אביב מתבלבל וחושב שדווקא כן.

בלובר מוצג אוסף קבוע ובלתי־משתנה של אוצרות אמנות מן המיטב שבמיטב. אנשים באים פעם ופעמיים ושלוש, ותמיד מוצאים משהו שלא ראו בפעם הקודמת, שאפשר ליהנות ממנו, או חוזרים ובאים אל יצירת־מופת שנחרתה בזכרונם מן הפעם הקודמת. איש לא יעלה בדעתו לתבוע חידושים בלובר, שהוא הכספת הגדולה ביותר ליצירות־אמנות.

מוזיאון תל־אביב הוא לא בדיוק המיטב שבמיטב. אך הוא החליט, כנראה, להשתוות אל המוזיאונים המכובדים בעולם ליצירות־עבר על־ידי הימנעות מכל פעילות. לדידם של אנשי המוזיאון, אני יכולה לבוא פעם בחודש בשעריה, להתבשם שוב ושוב מהאוסף הבלתי־נשכח של ציור יהודי — וזהו. תערוכות חדשות — אין.

לפני ארבעה חודשים נפתחה באולם הגראפיקה תערוכה של אנה טיכו והובא אוסף תצלומים ישנים, שהוצג במלון „הילטון". מאז — במוזיאון החדש אין כל חדש. אותם אוספים מוצגים במשך חודשים, והגסיסה המסוארת הזו אינה מטרידה איש, למרות שהיא ממומנת בכספי הציבור.

כשהעתונות מתקיפה את דרכי ניהול המוזיאון על־ידי ד"ר גמזו אין הוא נוהג להגיב. כאילו איננו יושב איפה שהוא יושב מטעם הציבור ולמענו, ואיננו חייב תשובה לאף אחד על שום דבר. אומרים שהוא חסר מדיניות. ומקבלים דממה כתשובה. אומרים שאין לו תפישה אמנותית ברורה — והשקט נמשך. כשנעלמות תמונות מן המוזיאון והמנהל נלחץ אל הקיר, הוא מגיב על־ידי מיקפוק בכישוריו של האיש שערך את הרישום. רומז שהלה איננו יודע לספור ומוסיף שממילא התמונות שנעלמו הן חסרות־ערך. עד היום לא נודע לציבור אילו תמונות נעלמו ומהו מיספרן. כשנעלמות תמונות מהמוזיאון — תמונות שהן שלי ושל כל תושבי תל־אביב — קוראים לראש־העירייה שיתפקד כבלש. והעניין נסגר אי־שם בין חלון גבוה אחד לשני. ראש העיריה הוא גם יושב־ראש חבר־הנאמנים של המוזיאון, ובכל זאת איננו מתרשם מן החשדות הכבדים שהועלו כאילו נמסר חלק מהתמונות לפקידים בכירים בעיריה. הודעות סתמיות נמסרות מן העירייה לעתונות, ומהן משתמע שהבעייה איננה העלמות תמונות, אלא ליקוי ברישום. עבר יותר מחודש מאז נודע על היעלמות התמונות, שהיא ככל הנראה תוצאה של הזנחה בת 15 שנים, ואיש לא טרח לדווח לציבור מה קרה לתמונות שלו. ד"ר אלק לרנר, יו"ר הוועד־המנהל של המוזיאון שהוא נציג הציבור המתמנה על־ידי ראש העיריה, אמר לכתבת „הארץ", שהיעלמות התמונות היא תוצאה של „קצת בלגאן, קצת נדיבות־לב". הוא לא היה מגיב כך מן־הסתם אילו היה מדובר בהיעלמות סחורה במיפעלים שהוא מנהל. וקשה להאמין שהדברים יצאו מפיו של איש־כלכלה. נדיבות־לב? על חשבון מי? בלגאן? בהנהגתו של מי?

מתקבל הרושם המצער, שבעיני פרנסי העיר מוזיאון הוא רקע לכרזות־בחירות בנוסח הכרזה המפורסמת „איש־מעשים ולא איש־מעשיות". מין מוזה תרבותית ששולפים אותה כשמריחים מישהו שישמח לשמוע על פעילות תרבותית.

אילו היה ראש־העירייה סוגר את המוזיאון בהכרזה שאיננו חשוב והופך אותו לשיכון זוגות־צעירים — אפשר היה להתווכח על הצעד. אך זה היה מראה יותר מודעות לבעייה מאשר במתן יד לחוסר המעש של המוזיאון.

לשם השוואה בלבד: מוזיאון־ישראל הציג באותם ארבעה חודשים שמדובר בהם לפחות 12 תערוכות מגוונות וזאת במצב של חסרון־כיס חמור. מסקנה, המחסור בכסף איננו תשובת־קסם המתפזת על אי־עשייה. יוזמה, כישרון ורצון טוב מצליחים להעלות תערוכות מעניינות גם בשעה של מחסור. בזמן שהתחלפו 12 תערוכות במוזיאון ירושלים הוחלפה תערוכה אחת בביתן הלנה רובינשטיין, ובמוזיאון החדש נשארו השממה והשיממון בעינם.

לפני חודש כתבתי במדור זה מאמר על חוסר המדיניות של המוזיאון, מאמר שלא זכה לתגובת המוסד. הפעם אני מביאה עובדה קונקרטית — ארבעה חודשים של חוסר־מעש. ומפנה שאלה אל יושב־ראש חבר־הנאמנים של המוזיאון, הוא ראש־העיריה: האם מצב זה נראה לו בריא, והאם זוהי הדרך היחידה לניהול המוזיאון?

מהצלם־המשורר לצלם־העתונאי

שלוש תערוכות־צילום בירושלים: לוסיין קלרג במוזיאון־ישראל, מיכה בר־עם בגלריה הקטנה, וצבי אליאש בגלריה „דגושי"

מאת מרים טל

בירושלים נערכות עתה, בעת ובעונה אחת, חמש תערוכות צילום — וכולן טובות. במוזיאון־ישראל מוצגת התערוכה „מ.ה.א" (21 צלמים ישראליים) ובבית־האמנים התערוכה „ידיים יוצרות" מאת ארנה נחמיאס (על שתי תערוכות אלו כבר נכתב במדור זה). עתה נוספו שלוש תערוכות, שכל אחת מבליטה אספקט אחר של אמנות הצילום.

החשובה ביניהן היא תערוכתו של הצלם־האמן הצרפתי לוסיין קלרג, במוזיאון ישראל. לוסיין קלרג הוא התגלמות מושלמת של הצלם־המשורר. האמן, כבן 40, ידוע היטב. לספרי תצלומיו כתב ז'אן קוקטו שירים, ופיקאסו צייר להם את השערים; הוא גם היה ידידם האישי.

קלרג משתמש במצלמה עתיקה, איטית, בעלת עדשה קבועה וללא מד־אור. שיטתו נוגדת את החוקים המקובלים על צלמים אחרים. הנחושים כולם לרכוש כל חידוש טכני. אך התוצאות נהדרות. בסדרה „בראשית" מצלם האמן חולות, גלי ים, מישטחים מידבריים. בשתי סדרות נועזות למדי הוא מאדיר את גוף האשה, ויוצר תצלומים ארוטיים אצילים וחזקים. אין הוא מצלם עירום אשה כפשוטו, אלא כחיק הטבע — על רקע של שפת־ים, בתוך גליים או נהר, ביער או בשדה. תמיד קיימת אחדות בין הגוף (או חלקי גוף) לבין הטבע, המשמש לו רקע. גלי המים חוזרים בקיפולי הגוף, בתנועת הזרועות. שקט פיוטי קסוא שולט בכל תצלום.

סדרה אחרת מוקדשת למלחמת פרים, והתצלומים המזעזעים מראים את השור הנרדף, הפצוע, הגוסס, המת, וכן את לוחם השוורים, הטוריאדור. אם־כי יש כאן האדרה רומאנטית של פולחן המוות (אחד היסודות של לוחמת השוורים, שגם הספרדים מודים בקיומו) — שמר הצלם־האמן גם כאן על גישה אסתטית מאופקת, והגשה מתוכננת היטב.

*

מיכה בר־עם הוא צלם־עתונאי מעולה. תצלומיו מדביקים ומנציחים את הרגע ואת ההווי, בתקופת המלחמה האחרונה היה כתב־צלם צבאי, ותוך סיכון אישי רב ביצע סדרה ארוכה של תצלומים בחזית הדרום. רובם פורסמו, ועתה מוצג מיבחר מאלף בגלריה הקטנה. אנו רואים את המלחמה במערומיה, באימתה — אך גם אחוות־הלוחמים, ופה ושם גם רגעים של בדיחות הדעת. אנו רואים שבויים מצריים, כלואים או במשאיות. דמויות של חיילים, פגישות, חיילות, חצבה בתנאי חזית, לוחמים באפיסת־כוחות ברגע של שקט יחסי, — וגם רגעי־קרב בחזית התעלה ממש. יש גם תצלומים רגועים יותר, אך כוחו העיקרי של בר־עם בדינאמיות ובעניינויות.

*

צבי אליאש עורך תערוכת־יחיד ראשונה מתצלומיו האמנותיים בגלריה „דגושי". הוא כבן 40, חבר קיבוץ שדה־נחמיה. השתתף בתחרויות ובתערוכות, וזכה בפרסים אחדים.

גישתו של צבי אליאש עדיין נעה בין תפישה עניינית לבין תפישה פיוטית. בעל טכניקה טובה, הוא מצליח במיוחד בתצלומי בעלי־חיים — ינשוף, ציפור מצועת. הוא מצלם בהצלחה גם עצים ושיחים. עננים, חפצים — ומאידך בני־אדם, בעבודה או בשעת מנוחה; ילדה בעלת מבט קסוא, זקן בודד על ספסל. התצלומים שובים למרות נטייה לדראמטיזציה מוגזמת.

„המיפגש בקילומטר ה־101"
מתערוכת ציורי־הילדים על המלחמה בבית־האמנים, ירושלים

אמנות אתיופיה בגלריה של החאן

תערוכה גדושה זאת, שבולטת בה, בין היתר, מסורת חיה ואותנטית, איננה תערוכה של אמנות עתיקה, אלא תצוגת אמנות בת־זמננו, פרי עמלם של אמנים חיים. חלק מהם מופיע בעילום שם, וחלק בחתימה מלאה, בשפה האמהארית כמובן.

התערוכה המוצגת מטעם גלריה „עשר אצבעות" התל־אביבית, היא פרי מאמציה של הגברת רות חפר, שביקרה שלוש פעמים באתיופיה והביאה עימה מיטען ציורים על בד ועל קלף, אמנות פולקלורית, מלאכת־מחשבת ופיסול.

מעניין מאוד לראות את הציורים על נושאים תנ"כיים, בהם מוצאים גישה רעננה, תמימה, וגם לשון־צורות קבועה. באמנות האתיופית אין שמים את הדגש על התכונות האישיות של הצייר, אלא דווקא על סממני־סיגנון מסורתיים, כגון הסטיליזציה של הידיים והרגליים, מקום האישון בעיניים הגדולות, תנועות קסואות ועוד.

אפשר אולי לטעון, כי יש כאן מיזוג (לא שעטנז) של אלמנטים ביזנטיים, אפריקאניים והשפעות פולקלור מקומי. האמן החבשי מתאר את אברהם אבינו, את משה רבנו, את עקדת יצחק, את תיבת נח — בדרך הגיגית־קסואה, וכמובן בדמות תושבי המקום (הרי גם אמני הרנסאנס באיטליה ובארצות השפלה עשו זאת, ובזמננו: עשה זאת שאגאל). הציורים היפים ביותר הם ה„ביזנטיים" ביותר, שצויירו בספרה; והם צוירו דווקא בידי ציירה ששמה גזחה.

התרבות הנוצרית מעורבת באתיופיה בתרבות אלילית, קדומה, וכמובן גם בהשפעתה של היהדות. לפי אגדה, או מסורת, קיבלו האתיופים תחילה את הדת היהודית, ורק אחר־כך הפכו נוצרים.

ודאי שה„עממי" (בארץ מערבית היינו אומרים „המסורתי") והמקודש משמשים בערבוביה בתערוכה זאת, אך החלקים הטובים הם אמנות של ממש, בעלת רמה ובעלת קסם אכזותי מרתק.

ציורי ילדים על המלחמה בבית־האמנים, ירושלים

אין זו תערוכה כתערוכות אחרות. ילדים ובני נוער (מגיל חמש עד 18) ציירו את מה שעבר על כולנו בעת „רעידת־האדמה" שפקדה אותנו: מלחמת יום־הכיפורים. עמל רב הושקע באירגון התערוכה ובבחירת המוצגים; אחראי לה משרד החינוך והתרבות — המזכירות הפדגוגית, ואישית הצייר מעה טמיר, המפקח על החינוך האמנותי בארץ ויועץ חשר לאמנות.

מכל חלקי הארץ זרמו כעשרת־אלפים ציורים ורישומים, מהם נבחרו 365, וחלק ניכר מאלה מוצג כאן. חולקו גם פרסים (מדלית מיוחדת, מעשה ידיו של הפסל אהרן בצלאל).

כשילד מצייר, הרי כל רגע הוא רגע־של־אמת. אמת פנימית זאת מוצאת לעיתים ביטויים מדהימים. אינני יודעת אם צריך לעזור לילד לזכור או לשכוח; אבל על־כל־פנים צריך לאפשר לו להתבטא ולתרגם את חוויותיו, זכרונותיו, ואפילו פחדיו ללשון הצורות והצבעים.

רוב הציורים, הרישומים, הקולאז'ים וחיתוכי־העץ הם בעלי אינטנסיביות צבעונית וקווית, שיכולה לפעמים לעורר קינאה גם אצל ציירים מקצועיים. בתחום חיתוכי־העץ מורגשת גם הדרכה נבונה ונכונה — כי כאן על הילד ללמוד שימוש נכון בכלים. הילדים (השתתפו גם ילדים ערביים. בעיקר מירושלים המזרחית) השתמשו בטכניקות רבות: צבעי־שמן על נייר, צבעי־גואש, צבעי־מים, גיר צבעוני.

ייתכן שהישראלי המצרי המתבונן בציורים תמימים אלה, יבין טוב יותר מה שעבר על כולנו. הילדים ציירו את אימת המלחמה: טנקים בוערים. אווירונים נופלים, ילדים ואמהות־במקלטים. כולדור הדומה לגמל, להבות ופצצות. אך ציורים רבים מבטאים בעוצמה להוטה את הכמיהה של הילד לשלום: יהודי וערבי נפגשים בקילומטר 101. מושיטים ידיים זה לזה; חיילים רואים בעננים את מיפגש השלום בעצם השתוללות הקרב. נושא נפוץ אחר. הנוגע עד ללב, הוא החייל החוזר בשלום הביתה. כשאשתו וילדיו מקבלים אותו בפרחים.

ישנו גם ציור של האלמנה הצעירה ליד קבר בעלה שנפל; וישנם תיאורים אחרים, המצליבים ממש בתודעת הצופה, של נכים — נכים בכיסא גלגלים. נכה קטוע־רגל שאחות מובילה אותו. מינור מצוערים.

הילדים שלנו, אם לשפוט לפי הציורים המוצגים, אינם שונאים ואינם צמאי נקמה. הם מעריצים את הגבורה — אך בדרך שהיא כולה פשטות. שרשרת הסבל והזוועות מתחכמת בציבאון לחיים ובאמונה בחיים. תודות הציבור מגיעה לאירגוני התערוכה.

חשיבותה של ביבליוגרפיה

על „השואה וספיחיה בספרים העבריים 1933—1972" למנדל פייקאז'

מאת אלכס זהבי

השואה וספיחיה בספרים ה־עבריים 1933—1972, ביבליוגרא־פיה מאת מנדל פייקאז', הוצאת „יד־ושם", ירושלים

תשע־מאות ועשרים עמודי הביבליו־גראפיה „השואה וספיחיה בספרים העב־ריים 1933־1972" הם חלק ממיפעל מקיף יותר של מנדל פייקאז', הביבליוגראף של „יד־ושם", המוכר גם כמחבר מחקר חשוב על ר' נחמן מבו־צלב. שני כרכיו הראשו־נים של המיפעל, „השואה והגבורה באס־פקלריה של העתונות העברית", השאירו רושם עז בהיקפם הרחב, במערכת כלי־העזר שנלוותה אליהם ובדיוק הרב שאיפ־יין אותם. בדיקת שני הכרכים החדשים מחזקת את הרושם, שמנדל פייקאז' מת־ייחס אל רישום העדויות על השואה, על התגובות לה ועל נסיונות ההצלה, כאל שליחות. השקפתו על תפקיד הרישום ה־ביבליוגראפי היא רחבה ומתגלית, למשל, בהבאת עדויות מגופי ספרים בכל אותם מיקרים ששם הספר, שם מחברו, או ה־מידע הפורמאלי עליו אינם מסייעים לקב־לת חומר בנושא השואה.

מערכת המפתחות המפורטת היא מקור־מידע עשיר כשלעצמו. אם כי יש להיזהר מלנסות ללמוד אילו ספרים דנים באנשים, במקומות או בעניינים השונים על־פי ה־מפתחות בלבד. וזאת משום שבמפתחות נכללו רק הפרטים הנזכרים בביבליוגרא־פיה, אך או דווקא כל אלה הנזכרים בספרים.

הביבליוגראפיה כוללת את כל הספ־רים, שנכלל בהם עניין כלשהו הקשור בשואה ובספיחיה, ולו בחלק קטן מתוכם (סיפור אחד מתוך סיפורים רבים שנדפסו באנתולוגיה, פרק קצר בסקירה היסטורית, יצירת ספרות שנוגעת נגיעה כלשהי ב־תקופה או בתוצאותיה). הידע הרב בנוש־אים שונים עמד לו למחבר הביבליוגרא־פיה, וסייע בגילוי חומר שספק אם מישהו היה משער שהוא נוגע לנושא השואה. המחבר התלונן אומנם שהפרק העוסק ב־„חינוך והוראה" אינו שלם משום שהת־קשה להשיג מידע על פירסומים בתחום זה. אפשר גם לערער על דרך מיונו ספ־רים אחדים, ולחלוק על הכללתו של ספר זה או אחר בביבליוגראפיה. אך ספק אם יוכלו המבקרים להצביע על ספרים או קונטרסים שעניינם השואה, אשר לא נכ־ללו בה.

בעיות של מיון

בהקדמתו מציין המחבר שהספר ערוך בשישה־עשר פרק, המסתעפים למדורים ו־למדורי־מישנה לפי אמות־מידה תימאטיות. „חוץ מספרי עזר, ספרי־זיכרון לקהילות החרבות, ספרות יפה לסוגיה השונים וכן ספרים בתחום החינוך וההוראה שמפאת ייחודם קבענום כפרקים בפני עצמם". או־לם, הפרקים שנקבעו שלא לפי אמות־מידה תימאטיות תוספים כמחצית הביבליוגרא־פיה, וכך קורה שלעיתים קרובות היתה ההכרעה בדבר שיוכו של ספר לפרק ה־עוסק בנושא מסויים או בצורה ספרותית כלשהי — קשה. קשה, למשל, להסיק מסקנות על היקף ספרי הילדים והנוער, על־פי המדור המוקדש לנושא, משום ש־ספרים רבים המקובלים על קוראים צעי־רים מופיעים במדורים או בפרקים אחרים.

בעייה קשה אחרת, שניצבה בפני פיי־קאז' כבואו למיין את הספרים הכלליים, דוגמת אנציקלופדיות, לכסיקונים, ספרי־זיכרון לתנועות ולקהילות, קובצי מאמרים ומחקרים, היא שבכל אחד מהם נכלל חומר מתחומים שונים של נושאי הביבליוגרא־פיה, ולעיתים אף חומר מתחומים אחרים של חקר ההיסטוריה היהודית. במבואו הוא מציין שבמיקרים כאלה הספרים „הוצבו באחד הפרקים בספרנו לפי הנושא הרא־שי שבהם, או לפי מישקלו הסגולי של אחד העניינים במיכלול נושאי השואה". בעת המיון היה, איפוא, לעיתים שיפוט ערכי של החיבור הממויין, או של חלקים מתוכו. שיפוט כזה הוא בעייתי, ועלול לגרום לעיוותים שלא במתכוון. ואכן ה־מחבר, המודע לסכנה זו, מציין בהמשך: „ואילו העניינים שלא מצאו ביטוי בפרקי הביבליוגראפיה מקומם ותיקונם במפת־חות".

בפני פייקאז עמדה איפוא הברירה בין ויתור על מיון החומר מבחינה תימא־טית וצורנית והצגתו על־פי סדר אלפא־ביתי, כשהמיון נערך במפתחות בלבד, ל־בין הסתכנות בחריגה ממוסכמות פורמא־ליים בעריכת ביבליוגראפיה. חרף ההערות העניייניות על שיפוטו במיון, נראה לי שרק על־ידי בחירתו בחלוקת החומר ל־פרקים ניתן היה להגיש ביבליוגראפיה משמעותית של 4000 פריטים.

ספרים נדירים

גם לבקי בחלק מהחומר המוצג בביב־ליוגראפיה, נכונות הפתעות לא מעטות בעת העיון בה. העורך הגיע אל ספרים שראו אור בהוצאות פרטיות, אל ספרים שיצאו לאור בתפוצה קטנה ביותר, וב־תוכם ספרי שו"ת שנדפסו תיכף לאחר תום המלחמה בבעיות אקטואליות, או עבודות־גמר שנכתבו לקראת קבלת תואר אקדמי ונדפסו בעותקים בודדים. עניין מיוחד יש בספרים שנדפסו סמוך לעליית היטלר לשלטון ובשנותיה הראשונות של המלחמה, שעל פיהם יכול היה הקורא העברי לאמוד את ממדי האסון שפקד את העולם. כשם שמן העדויות שפורסמו בספרי מ'א' קורץ וב' חבס וקובצי ה־מכתבים שנתפרסמו בעיצומה של המלחמה אפשר היה לשער שפוקדת את העם שואה שלא היתה דוגמתה. כיום אנו יודעים, שאותו חומר־עדות או שלא הופץ הרבה, או שלא זכה להדים. אופייני גם שחלק ניכר מן העדויות והזכרונות, שנתפרסמו אחרי המלחמה, ובתוכם בעלי ערך רב, ראו אור בהוצאות פרטיות, שתפוצתם היתה מוגבלת. דומה, שעתה הגיעה העת לעריכת רשימת־ספרים נבחרת על כל אחד מן הנושאים הנזכרים בביבליוגראפיה — רשימה המבוססת על קני־מידה מוצהרים. וצריך לעשות הכל שאותם ספרים שייכללו בה יזכו להוצאה הולמת ולתפוצה עממית.

בתוך המיספר הגדול של הספרים ה־נזכרים, ניכר חסרונם של מחקרים ומונו־גראפיות על נושאים רבי־חשיבות. פרקים חשובים של ההתנגדות היהודית, של איר־גון קהילות חשובות וגורלן בתקופת המל־חמה, על עמדתן של תנועות פוליטיות — ציוניות ולא־ציוניות — לא נחקרו כמעט. כן חסרים מחקרים על בעיות־יסוד הקשו־רות בגורל העם בתקופת השואה, דוגמת תגובות קבוצות־אוכלוסיה שונות על תנאי הגיטו ועל הגזירות הנאציות; תרומתם של אירגונים קיימים להסתגלות לתנאים החדשים והשוואתם של אירגונים חד־שים; ומערכת היחסים בין קבוצות־אוכ־לוסיה יהודיות לקבוצות לא יהודיות. יתר על כן, חלק מהעדויות הקיימות והסיכומים ההיסטוריים מאירים בעיות חשובות מנקו־דת ראותן של קבוצות קטנות, שהיו כעו־רבות במאורעות.

שירה וסיפורת

עיון ראשון ברשימת יצירות הספרות המקוריות מעיד שלשואה היה ביטוי מש־מעותי דווקא ביצירות המשוררים היש־ראליים (דוגמת גלבוע, עמיחי, גורי, פגיס), אשר חטיבות חשובות בשירתם נכתבו תחת עוצמת הרושם של השואה. גם בסי־פורת הישראלית ניתן ביטוי רב יותר מ־שמקובל לחשוב לנושאים הקשורים בסבל תחת השלטון הנאצי ומהדיו בתקופה ש־לאחר המלחמה. בולטת גם התופעה ש־סופרים חשובים מאוד, העוסקים בנושא, כותבים עליו בלשון שאינה לשון אמם (א. ויזל, פ. רבין, א. לינגמס, י. מרס, א. אפלפלד, א. אורלב, ש. גולן) — עניין הטעון בדיקה והסבר במקום אחר. ילדים ובני־נוער מרבים לקרוא על השואה בזכות קבוצת ספרים מספרי עטם של י. זוביאן, ש. נשמית, ל. קיכלר ואנה פרנק, שלא נכתבו מלכתחילה לבני נוער.

כל מי שעוסק בקורות ישראל בדורות האחרונים, בגורל העם, בהתפתחות החברה היהודית והתרבות היהודית יזדקק הרבה לביבליוגראפיה של מנדל פייקאז', וישוב ויודה לו פעמים רבות על כלי־העזר המפורט והמדוייק.

מכתב לעורך

יחסו של תומס מסאריק לציונות

במאמרו המאלף „שני מכתבים של תומאס מסאריק על הדת" („תרבות, ספרות ואמנות", ערב ראש־השנה), מזכיר פרופ' ש"ה ברגמן את ביקורו של מסאריק בארץ־ישראל המנדטורית בימי נשיאותו. על יחסו של מסאריק לציונות וליהודים אפשר עוד להוסיף כהנה וכהנה. כך היה מסאריק נשיא קונגרס האומות המדוכ־אות, שהתכנס בפילדלפיה בשנת 1918. מסאריק החליט לשתף בקונגרס זה גם נציג ציוני, וההנהגה הציונית בארה"ב מינתה את איתמר בן אב"י, ששהה אז בגלות באמריקה, לנציגה. בן אב"י תיאר לימים את פגישתו עם מסאריק:

„...מאז הרצל על הררי ירושלים לא ראיתי בעצם עיני חולם והוגה שכמותו. איש כביר הדעות וענק המעשים, שהצ־ביל בדמי עורקי את קסם אישיותו הנפ־לאה... מה הצטירו פניו הזקנות והליאות! מה להטו עיניו הרעודות והזהירות. הוא דיבר כנביא, לכל מלה ומלה היתה רוחניות מיוחדת, והתעטף עלי נפשי ביהלנותה ה־דבקה:

„...אכן, ידידי הצעיר (איתמר בן אב"י היה אז בן 36 — י.ק.), היה נהיה יחדיו לראות את יום הגאולה. האמן נא לאיש שיחך. שעת החרות צלצלה, התשמע לצלי־ליה ספרתיך?"...

בעצם ימי הקונגרס הוכרז פרופ' מסא־ריק לנשיא הרפובליקה הצ'כוסלובקית, ו־למיכך נזדרז לנצול את הקונגרס, „כל ציריו ההמו על בצילת־שיחרור מיוחדת. „מחיבר מסאריק, בן אב"י מספר בזכרונו־תיו, כי בנעילת הקונגרס העניק הנשיא וודרו וילסון את „פעמון החרות" הנודע למסאריק, וזה הודיע בעצרת־המונים, כי את הפעמון הוא נושא עמו לפראג. בן אב"י עלה לבמת הנואמים, והשמיע נאום נלהב, אשר בו קרא למסאריק למסור את הפעמון לציונים, ולהעבירו לירושלים. את הפעמון אומנם לא מסר מסאריק, אך קרא אז לפני הנאספים קריאה היסטורית: „יחי ארץ־ישראל העברית"!

רמת־גן — יואב קרני

ראיון עם המשורר אבות ישורון

(סוף מעמוד 2)

תיאור, על השבר, של דור שנשבר לשני חלקים. כיהודי בעל קטנה ארוכה, בעלת שני חוצצים. שחוצן אחד שלה נשאר שם, וחוצן אחד כאן, בתל־אביב. כל יהודי נראה לך כאן כחבר שלך! גם הוא עלה לארץ כמוך, והוא דובר עברית ולא יידיש או פולנית. כולנו כמוצא אחד, משורש אחד. וזו עיר של צעירים, שהתבגרו אומנם, אבל אפשר עדיין להבחין בנעורים שבתוי־הפנים שלהם. גם העולים שבאו הנה אחרינו מקבלים אותו קלסתר־פנים של כולנו.

אבל הרגש לא כליבך משהו, כתרצע בפנים, שקט בחוץ, כמובן. אילו הייתי גר בתנאים אחרים, באיזו וילה, אולי הכל היה אחרת. אבל אני גר בסביבה תוצאת הרבה זמן, ויש למקום טבע של עיירה. אומנם, אינני מכיר אישית את האנשים, אבל אני מכיר אותם מראיה. הם ראג'יל (הולכי־רגל — ח.ג.), והולכי־רגל הם כולם שווים. אין שוררים ואין אומה.

— האם צריכה להיות למשורר אישיות מיוחדת?

כן, הוא צריך להיות קודם כל אדם מפונק. בשעת הכתיבה אתה מתאהב לפעמים בקטע שכתבת, ואחר־כך אתה מגיע לקטע אחר ובהחליף איתו בתיקון טוב מאוד, וכשאתה קורא את הקטע המתוקן, אתה שמח מאוד שהקורא לא יודע מה עלול היה להיות כאן, כאיש לא ראה מה כתבת קודם...

— האם המשורר מקנא את עצמו?

כן, איש אינגו מקנא את המשורר. המשורר הוא אדם שכות־בגר, לא ההתבגרות נעלם ממנו אמהד מפני הכתיבה. הרבה כתיבה גדולה נגרמת מפני האחד שיש לאדם מפני הכתיבה. אדם שהדן אינו מקבל את השירה בדלת הקדמית. המשורר המבוגר צריך גם לכתוב אמת. הוא לא צריך לדאוג שהשיר יהיה יפה. דאג לכתוב אמת, והשיר יהיה יפה.

אני כותב בלי פחד, לא מתוך שאני בטוח בעצמי שאני משורר ושלא ידחו את שירי, אלא אני כותב מפני שהפחד אינו מאלץ אותי לכתוב כך או אחרת.

— האם אתה שבע רצון מן הספרות העברית באיין בתקופה זו?

נתכונן מודים מוזר ביני ובין הספרות העברית מן ההתחלה. היא לא משכה אותי. יש לי טענה אחת גדולה כלפיה: היא לא מילאה את תפקידה המרכזי — לקרב אותנו אל הבעיה הערבית ואל העם הערבי בארץ. להודיע לנו שקיים עם ערבי בארץ, ולהכין אותנו לקראת זה. אומנם, אין זה תפקידה של ספרות בדרך־כלל. אבל הספרות העברית — שאני: לספרות העברית יש תפקידים. בדורות הקודמים היה תפקידה להביא את העם לציון, והיא עשתה זאת. אבל היא לא הודיעה לנו מי ישנו בציון, ובזה היא לא מילאה את תפקידה.

למה אדם כותב שירים? זה בא מתוך אהבת העולם. אנשים שאינם כותבים אינם מודים על אהבת העולם. כל אחד אוהב את חלקת ביתו, את אשתו. אבל משורר אוהב את העולם. הצצה, האהבה, האכזבה — כל זה בא לו מתוך אהבת העולם. אבל אם השירה היא הכדיום, שבעניין המשורר מיוחדה בחיים האישיים, הרי השירה העברית היא הנדוים, שבעניין צורך העם ומתוחדה. עמים נורמאליים, שיושבים בארצם, אין להם היבוט־בעיות־וקושיות כמו שיש לעם היהודי. חייהם אחרים. ואילו העם היהודי צריך לשירה, שבה הוא מוסר את לחשו לנפשה, והשירה העברית היא תקופת את רפני ליבם ונפשם של יהודים.

מה לראות?

תל־אביב והסביבה

● מוזיאון תל־אביב — ביתן הלנה רובינשטיין: איבן שוובל; המוזיאון החדש אנת טיכו, רישומים.

● פיקאסו (גלריה גורדון, נתן החכם 4): תערוכת רישומים ותחריטים, ש־נרכשו בחלקם מאוספו של האספן ג'ורג' בלון.

● אמני הרישום (גלריה גורדון, גור־דון 28): בין המשתתפים — אריכא, אלימה, אביבה אורי, הופשטטר, קרא־קאור וקוספרמן.

● שמואל בק (הדסה קלצ'קין, פרוג 14): מבחר ציורי־שמן, רישומים ו־ליטוגראפיות של הסוריאליסט הידוע.

● זליגסלד (גלריה הקיבוץ, דב הוז 25): צייר מנשט חבר קיבוץ גבעת ברנר.

● אבי קינן (גלריה חדשה, ריינס 32): פסלי ברונזה, אלומיניום ותכ־ליטים.

● גרולח עוגן (מוזיאון הארץ, רמת־אביב): תערוכת פיסול בחומר של ראש המחלקה לקדרות באקדמיה ל־אמנויות „בצלאל".

● אלכס אגור (מועדון התיאטרון, מנדלי 7): צלם ישראלי, היושב ב־לונדון, מציג צילומים שנעשו במצ־למה ישנה ולא משוכללת.

● יצחק פרנקל (גלריה לים, בן־יהודה 103): „צפת ואני", תערוכתו של ה־צייר הוותיק המהלך את זמנו בין פריז וצפת.

קופסת פליז מתמנאה הי"ג
מוצג במוזיאון לאמנות האסלאם בי־ם

● רודי להמן (בית התרבות, הבנים 11, רחובות): חיתוכי־עץ של הפסל הוותיק, מי שהקים דור של פסלים ישראלים.

● דמי (גלריה לאמנות חדשה, מזל דגים, יפו): תערוכת־יחיד ובת ציורי־שמן, רישומים, תחריטים ומיניאטורים.

● ורגון זלנן (מוזיאון יד לבנים, רמת־גן): רישומים ממלחמת יום־הכיפורים.

ירושלים

● המוזיאון והמכון לאמנות האיס־לאם (הפלמ"ח 2): במכון ובמוזיאון מוצגים ביוזמת פריטים נדירים: בת־בייר מעוטרים; קראמיקה איסלא־מית, פרסית ובארצות אחרות; כלי זכוכית; כלים מעוטרים מתכות עו־גות ועוד.

● מוזיאון ישראל: „עתיק וחדש" — מתנת יאן מיטשל למוזיאון יש־ראל; „מצב" — צלמים ישראליים 74; לוסיאן קלרג (צרפת): תצלומים אמנותיים (ראה ביקורת); לאופולד קראקואר: רישומים (תערוכה מטעם ה...); ארבעה ציירים ישראלים מאוספי המוזיאון: י. זריצקי, מ. קופפרמן, אורי ליפשיץ ואריה ארוך.

● בית־האמנים: „יום הדין", ציורי ילדים ונוער בעקבות מלחמת יום־הכיפורים. ארנר נחמיאס: „דיים וכו־רות". תצלומים אמנותיים. אוריין רייבר: ציור סוריאליסטי.

● אמנות אתיופית (הגלריה של החאן הירושלמי, מטעם גלריה „..." בתל־אביב וראה ביקורת).

● מיפה ברייעם (הגלריה הקטנה): תצלומים ממלחמת יום־הכיפורים ב־חזית הדרום (ראה ביקורת).

● דוד קריינר (בית העתונאים ע"ש ג. אגרון): תערוכת בכורה מעבודתו של צייר צעיר.

● צבי אליאש (גלריה דגוש, שיר רוגל 11): תצלומים אמנותיים (ראה ביקורת).

● עמנואל פלט (גלריה מצפה, אבו־כור): ציור דמיוני־סמלי.

● יודי ... — 60 רישומים בתע־רוכה השוכה של אמן מקורי, עולה מברית־המועצות, שתוצג במשך יום אחד, בשבת היום, בשעה 10 בבוקר עד 10 בערב, אצל משפחת ... רחוב שערנדיחובסקי 4.

חיפה

● המוזיאון לאמנות יפאנית (שדרות הנשיא 89): מעם התה באמנות יפאן; תצוגה של חפצי פולקלור, ציורים ורישומים.

● המוזיאון לאמנות חדישה (בית הגי־רה, ביאליק 4): ציורי־... ואיצבות מאוסף המוזיאון.

● בזיר אמנים (גלריה גולדמן, שדרות הנשיא 100): תערוכתו של הצייר הוותיק, איש תל־אביב הקטנה.

● ... (גלריה ..., שדרות הנשיא ...): תערוכת ציורי פסטל.

● אליהו אבדרדי (גלריה גרפיקה 3, דרך הים 8): הדפסים בצבעוניים של צייר ישראלי השוהה ב־פריז.

● ... לאמנות עין־הוד: תערוכת ציורי ...

● ... (בית וילפריד ישר־אל, קיבוץ הזורע): ... בעבודותיו של בן קיבוץ בית אלפא.

באר־שבע

● שמואל ברייל (גלריה הצריף ה־שלישית ...): ציורי־שמן, רישומים, הדפסים.

● יריד 100 ציירים (גלריה בית ה־עם, דימונה): עבודות של 100 ציירים שתרמו יצירותיהם לקרן גבריאל.

ממכבש הדפוס

עיון ומחקר

● מחקרים ומקורות לתולדות השב־תאות וגלגוליה, מאת גרשם שלום. הוצאת מוסד ביאליק, 470 עמ'. „ה־ספר הזה מכנס שלוש עבודות־יסוד להבנת השבתאות אחרי מותו של שבתי צבי, וכן כמה מקורות לתולדות התנועה מתחילתה ועד סופה, שיש בהם עניין מיוחד להיסטוריון ולקורא המשכיל. המאמרים נתפרסמו בשעתם במקומות שונים ונדפסו כאן בלא שי־נוי מהותי, אלא שפה ושם תיקנתי דבר או הוספתי ציון" (מתוך הק־דמת המחבר).

● הקרבן והקריה, עיונים בשירת נתן אלתרמן, מאת אידה צורית, הוצאת דביר, 146 עמ'.

● מבחר מן החיבורים בפילוסופיה מאת אריסטו, ליקט והוסיף מבוא יע־קב לורך, תרגם מיוונית והוסיף הע־רות: גבריאל ברי (ברגינסקי), ספרי־מופת פילוסופיים מיסודו של יהודה רות, הוצאת ספרים ע"ש י. ל. מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 324 עמ'.

סיפורת

● פיטה זכן, סיפורים מאת אידה סינק, עברית: נחמן בן־עזרא, הוצאת כסדה, 172 עמ'.

● משיחיים ..., סיפורים מאת דוד הרדן, הוצאת ..., 136 עמ'.

ילדים

● הרפתקותיו של ..., מאת דוד ..., ציור: בני עדן, הו־צאת הדר, מנוקד, 42 עמ', הדפסה צבעונית.

● ... סיפורים לילדים, מאת יעקב לוי, ירדנה הדס, ה. אגרוסקין ..., ציורה: ..., הוצאת עפיה, מנוקד.

● ..., מאת אוריאל אופק, הוצאת ספרית פועלים, מנוקד, 140 עמ'.

זכרון

● ..., חוברת זכרון ל... תלמידי ישיבת „הר הצ־יון" שמסרו נפשם על קדוש השם במלחמת יום־הכיפורים, הוצאת יש־יבת הר ציון ..., 40 עמ'.

● ספר עולי ..., מאת י. ..., הוצאת הדר, 344 עמ'.

● ... נפלו גבורים, חוברת ביקורת לזכרם של בני־צפת שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, הוצאת עיריית צפת ו־סניף יד לבנים.

ערב זכרון ליהודה האוזרחי

ערב מוקדש ליהודה האוזרחי ז"ל וליצירתו הספרותית, יתקיים בבית־הסופר ע"ש ... בירושלים, ב־יום ד', ל' תשרי, 16.10.74, בשעה 8.30 בערב.

משתתפים: דוד שחר ואליעזר שביד; בן יונשי קטעי קריאה ... יצירתו של יהודה האוזרחי. בניהולו של ראובן בורוגו.

איזהו חכם?
הרואה את הסרט
„חכם גמליאל"
ונהנה ונהנה!
הסרט שזכה במדליית כסף בפסטיבל אטלנטה
ממשיכים בהצלחה שבוע 4 בקולנוע „רון" חיפה

כרסקטיבה
בבית סורידס קזלו 4
ביום שישי 11.10.74
בשעות 14.00—22.00—24.00
בצת ובעונה אחת
1. „הצפורים" HITCHCOCK
2. „גבעת הגברים" שון קונרי S. LUMET
3. „גיהינום בפסיפיק" LEE MARVIN TOCHIRO MIFONE

הערב 11.10.74
בשעות 10—12
* חיים טופול
* גניה פארו
בקומדיה
„העין הציבורית"
בבניין „גאות־אביב" ת"א, אבן גבירול 30, 255209
ע"י אולמי „צוותא", „בת־דור"

„סינמה 1"
ת"א, יונה הנביא 2 (ספת הים) טלפון 59757
בשעות 10—12
„השיטה ההולנדית"
עפ"י ספרו של אליסטר מקליין

מועדון 77
ישראל גוריון
בתכניתו
„עומד לי על קצה הלשון"
שירים גסים
ערב ערב
בשעה 11 בלילה
בליל שבת 2 הצגות
ב־10.00 וב־12.00
בכל יום א'
בשעה 11.30 בערב
אבי קורן ודודו דותן
מעלים באוב
מגזין אקטואלי
בכל יום ג'
בשעה 5.00 אחה"צ
מגזין לנשים עם
קפה ועוגה ועם
דודו דותן ואבי קורן
ואורחים ואורחות
ותצוגות ותגובות.
משקאות וארוחות
במחירים מיוחדים
לאורחי המופעים.
תא, בן יהודה 77
טל. 230000

הסינמטק הישראלי
בית עובד העיריה, רח' פומבדיתא 4
שבוע של סרטים פולניים
12.10 ב־19.30: קאנאל (תרגום אנגלי בלבד) — אנדז'י ויידא
ב־21.30: פנינים ואפר — אנדז'י ויידא
12.10 ב־18.00: האבירים — אלכסנדר פורד *
ב־21.00: סכין במים — רומן פולנסקי
14.10 ב־18.30: כיצד לחיות נאהבת — וויצק האס
ב־21.00: אוח רוצה לישון — ונדיאוש שמיילבסקי
16.10 ב־18.30: המזל הפמול — אנדז'י מונק
ב־21.00: החמישיה מרחוב ברסקה — אלכסנדר פורד
17.10 ב־18.30: פסק דין — פסנדורפר, פוזיציצקי
ב־21.00: יום אחרי המלחמה — אלכסנדר פורד
לילדים ולנוער:
17.10 ב־16.00: סוסתי ג'יפסי *
* נא תשומת לב לזמני ההקרנה ולשינויים בגלל שעון החורף.
טל משרד: 284425 טל. קופה: 235865

בני ברית — לשכת אמונים
תצוגת אופנה
דגמי חורף 1974/5
המשתתפים:
* גדעון אוברזון
* אופנת ניבה
* פרוות רונר
התצוגה תתקיים ביום ד', ל' בתשרי תשל"ה (16.10.74) בשעה 8.00 בערב, באולם בני ברית, רח' קפלן 10 תל־אביב.
כרטיסים במקום
ההכנסות קודש למטרות צדקה

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א טלפון 477177
הקולנוע ללא בעיות חניה • בייבי־סיטר ופרטיות
הצגה ראשונה בשעה 7.15

האגדה המוסיקלית הנפלאה לכל הגילים!
* ג'ודי גרלנד
* פרנק מורגן
שבוע 2
„הקוסם מארץ עוץ"
"THE WIZARD OF OZ"
הצגה שניה בשעה 9.45 • בכורה ארצית
מיוחד! לאוהבי סרטי אימים
עם כוכבי סרטי המתח
* ג'ון קולינס * פיטר קאשינג

„בסבך האימה"
"TALES FROM THE CRYPT"
חצות: במוצ"ש 12.10 ב־12.30
* סטלה סטיבנס * שלי ווינטרס
בסרט המתח
„חדר השגעונות"
"MADROOM"

מגרש השדים
THE EXORCIST
סרטו של ויליאם פיטר בלאטי
במאי: ויליאם פרידקין

שבוע 2
תל־אביב
„אסתר" „לימור"
חיפה
החל ממוצ"ש 12.10
„עצמון" „מירון"
9.00—6.45—4.00
ירושלים „אוריון"
9.00—6.30—4.00
למבוגרים בלבד

מועדון דרייב־אין
טל. 477177
בערב טלפון: 477177
ביום בשעות 8—13
טלפון: 446172
השערים ינעלו ב־10.30 בדיוק

הערב 11.10 ב־10.00
סרט הפעולה
חמשת המקצוענים
רח' דיזנגוף 101 פינת ...
טל' 226226

אבישלום דרור: מהפנט
* היפנוזות שימושיות
* גמילה מעישון בעזרת היפנוזות
* לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
* הרזיה בעזרת היפנוזה
* בעיות!!
* יעוץ בענייני משפחה
פרטים: תל־אביב, טלפון 266349

מועדון „פריז"
הלילה 12—10
רח' הירקון 106, מול מלון „דן"
טלפון 236605
* וורן ביטי
* גולדי הואן
בסרט המתח
„השוד האלגנטי"

מועדון גת
אבן גבירול 62
הערב, ב־10.00 וב־12.00
אלן דילון
ז'אן גאבין
לינו ונטורה
כנופיית הסיציליאנים

מועדון קולנוע בן יהודה
הערב, ב־10.00
ז'אן פול בלמונדו
אלי וולך
„המוח"
הלילה ב־12.00
חוצ'קוק
מזימות בינלאומיות

תאטרון ירושלים רח' מרכוס 20
תאטרון מגשים את טלפון 67167

קנה מנוי לתיאטרון
* ...
* ...
* ...
מספר המקומות מוגבל
פנה עוד היום
המשרד פתוח כל יום בין השעות 10.00—16.00

הערב בבתי הקולנוע

תל־אביב־יפו
9.30—7.30
...פיר: „הוהרו אנחנו עצבנים" (שבוע 3)
...רלי: „המרגלים"
...ני: „העוקץ" (שבוע 30) — 9.30 ,7
...תר: „מגרש השדים" (שבוע 2)
...רדון: „הסנדק" (שבוע 2) — 9 ,6
...יהודה: „דורה למים"
...: „אמריקן גראפיטי" (שבוע 3)
...רון: „לפני הסערה" (שבוע 8)
...: „אוכסים לוהטים" (שבוע 7)
דרייב־אין: „הקוסם מארץ עוץ" — 7.15; „בסבך האימה" — 9.45; „חדר השגעונות" — 12.30
...: „לספקה"
...: „התיכת אק"" (שבוע 3)
...: „הנוף" (שבוע 7)
...: „ירח של נייר" (שבוע 11)
...כור: „מגרש השדים" (שבוע 2)
...רבי: „הכל למען סיט"
...סים: „אהובתי השפחה" — 9.30 ,7.15
...מיד: „אנרוף הצרק"
...כו: „מליתה" (שבוע 2)
...ודיון: „הלילה הגדולה" (שבוע 8)
...גרמה: „צ'רלי וחצי" (שבוע 8)
במת 11: „ישעיני"
(שבוע 5)
נגה: „דלינג'ר"
סאר: „חתונה במרסיי" (שבוע 4)
סרין: „המציאות במערומיה" (שבוע 7)
צליל: „רוצח בחגורה שחורה"
צפון: „שני גברים בעיר" (שבוע 9)
רמת־אביב: „שעור באהבה"
תכלת: „כוכב פרא" (שבוע 6)
תל־אביב: „בולשת ניו־יורק 7"
תמר: „ברק דרקון ורעם"

חיפה
9—7
אירדן: „הסנדק" (שבוע 2) — 9 ,6
אורלי: „בנגות" (שבוע 6)
אורה: „לספקה"
אוריון: „אגרופים וקרטה"
ארמון: „סלוטר מכה שנית"
אמפי: „הוהרו אנחנו עצבנים"
חן: „העוקץ" (שבוע 16)
כרמל־גנים: „הבלונדינית מאיסטנבול"
מוריה: „בוב וקרול, טד ואליס"
מירון: „מגרש השדים"
עצמון: „מגרש השדים"
פאר: „צ'רלי וחצי" (שבוע 6)
רון: „הכל למען סיט"
שביט: „שלושת המוסקטרים"

ירושלים
9.30—7.30
אדיסון: „תשוקות בכלא הנשים"
אוריון: „אותם כדם"

אורנון: „חמים וטעים"
אורגע: „הכל למען סיט"
אורגיל: „הארטיסטים בסופרמרקט"
חבירה: „סקורפיו"
חן: „שנה טובה לאוהבים"
מיטשל: „צ'רלי וחצי" (שבוע 7)
סמדר: „נשים אוהבות"
עדן: „לספקה"
רון: „ירח של נייר"

ר"ג־גבעתיים
9.30—7.30
אורדע: „הארטיסטים בסופרמרקט" (שבוע 3)
אורלי: „הביגמיסט"
ארמון: „אהגטי" (שבוע 2) — 9 ,6.30
אואזיס: „החופשה המטורפת" — 9.30 ,7.15
גל־אור: „הליירי שרה בלוז" — 9.30 ,7.15
הדר: „צ'רלי וחצי" (שבוע 6)
לילי: „סרפיקו" (שבוע 11) — 9.30 ,7.15
רמה: „הסנדיקט ישלם" — 9.30 ,7.15
רמת־גן: „קיד וקסודי" (שבוע 3)
שביט: „עיניים גדולות" — 9.30 ,7.15

אשדוד
אשדוד: „החתונים חמים" — 9.30 ,7.30
דגון: „צ'רלי ואריק" — 9.30 ,7.15

אשקלון
אסתר: „העוקץ" (שבוע 2) — 9.30 ,7.30
חן: „האלוף בעל הזרוע האחת"

מאור: „צ'רלי וחצי" — 9.45 ,7.20
רחל: „הלילה הגדולה" — 9.45 ,7.20; 10 ,8

באר־שבע
קרן: „נער הטלפון" — 9.15 ,7

בת־ים
9.30—7.30
אורנים: „גוה הפחד"
בת־ים: „כך היינו" (שבוע 2)
סביון: „צ'רלי וחצי" (שבוע 7)
עצמאות: „סרפר" (שבוע 3) — 9.30 ,7
רמת־יוסף: „נשואה ומתפרפרת"

הרצליה
דוד: „אני אוהב את גרושתי" — 9.30 ,7.15
דגניה: „שלושת העוקצנים" (שבוע 2) — 9 ,7
היכל: „הדיקטטור הגדול" — 9.15 ,7.15
תפארת: „סרפיקו" — 9.15 ,7

חדרה
זן זהר: „סטסמר" — 9 ,7
חוף: „אין עשן ללא אש" — 9.15 ,7

חולון
9.30—7.30
ארמון: „לספקה" (שבוע 3) — 9.30 ,7
מגדל: „צ'רלי וחצי" (שבוע 7)
סבוי: „העיניים הנוצצות"

רון: „המודיעין בפעולה"
רינת: „כך היינו"

כפר־סבא
חן: „פארק ואהבה" — 9.30 ,7.15

לוד
תרבות: „הדון — מת" — 9.30 ,7.15

נס־ציונה
נוה: „מיסטי" — 9 ,7

נתיבות
שביט: „שלושת העוקצנים" — 9.30 ,7.30

נתניה
אסתר: „סיפורה של נימפומנית" — 9.15 ,7
גיל: „מחסל ממסיד" — 9 ,7
סטודיו (פתוח): „דקמרון האחרון" — 9 ,7
סטודיו (סגור): „קריזי ג'ו" — 9 ,7
שרון: „העוקץ" — 9.30 ,7

פרדס־חנה
דקל: „גע קיר" — 9 ,7

ק. אונו
אור־און: הערב ב־9.15 — „אנשי מלדה"
מוצ"ש: „הקסם השחור" — 9.15 ,7

פתח־תקוה
אוריון: „שוגרלנד אקספרס" — 8.30

הדר: „רקיע אדום עם שחר" — 9.15 ,7.15
היכל: „פיט וטילי" — 9.15 ,7
שלום: „צ'רלי וחצי" (שבוע 7) — 9.30 ,7.15

קרית מלאכי
9.30—7.30
בידור: „ברנשים וקשוחים"
הוד: „שלום למסירה"

קרית־שמונה
הרמון: „אלבטרוס" — 8.30 ,6.15
שניר: „סיזאר ורוזלי" — 9 ,6.45

ראשל"צ
ראשון: „השגעון המקסים" — 9.15 ,7.15
געמן: „צ'רלי וחצי" (שבוע 3) — 9.15 ,7.15
תפארת: „סרפר" — 9.15 ,6.45

רחובות
9.30—7.15
בית־הפועלים: „הועס"
הדר: „הדיקטטור הגדול"
חן: „אורנטי"

רמלה
המגדל: „אבו אל בנת" (שבוע 2) — 9.30 ,7.15

רמת השרון
גיל: „קברט" — 9 ,7

שדרות
חן: „הלגשוף" — 9.30 ,7.30

ששי, כ"ח תשרי, תשל"ה (11.10.1974)

הבימה – התיאטרון הלאומי

חתונה – מין קומדיה
תל־אביב, האולם הגדול
מחר, מוצ"ש 12.10
יום א' 13.10
יום ב' 14.10
יום ג' 15.10
יום ד' 16.10
יום ב' 21.10
יום ג' 22.10

הו, הו, יוליה – קומדיה
מאת אפרים קישון
בהשתתפות
אריק לביא, יהודה אפרוני
שושיק שני
הצגות ה־200
תל־אביב, האולם הקטן
מחר, מוצ"ש 12.10
יום א' 13.10
תל־אביב, האולם הגדול
יום ב' 14.10
מוצ"ש 19.10

מסע יום ארוך לתוך הלילה
מאת: יוג'ין או'ניל
עברית: עדה בן־נחום
ההצגה: מייקל מיצים
הצייר: יוסף קארל
מוסיקה: פולדי שצמן
משתתפים: מרים זוהר, שמעון פינקל, מישא אשרוב
אלכס פלג, מרים עברון
הצגות בכורה
תל־אביב, האולם הקטן
מוצ"ש 19.10
יום א' 20.10
יום ב' 21.10

פרסום בלקין

קרוואן
מועדון לילה
ימו העתיקה טל. 826858
ערב ערב פרט ליום א'
החידוש האחרון
המופע שבחכניות הבידור של מועדוני־הלילה
LAURY BELL
ניסים סרוסי
זמר להיטי השנה
ועדי עובדים המעוניינים בכרטיסי הנחה ל־למועדון, בשעות 10־9 בלילה שבדרשותם יוזמנות קרוואן החומנות עוון בחנוקה.
הוזמרת אטלקית מבחרת
בשבת ב 5:30 אחה"צ

לראשונה באוצרון לילה בישראל!!!
כנית מיוחדת המוחלפת כל חודש,
להטוטנים DUO ONELLY'S
ארוטי MISS TORPE
אטרקציה מדהימה DUO BALAS
בשליטת מכיום LIONEL & LADY
מאוי מתוקל על הבל

תיאטרון הבימה – הלאומי
חתונה
מחר 12.10 האולם הגדול
יום א' 13.10 האולם הגדול
הו, הו יוליה
מחר 12.10 האולם הקטן

התיאטרון הקאמרי תל אביב
השחף
מוצ"ש 12.10 • יום א' 13.10
ביקור הגברת הזקנה
יום ב' 14.10 • יום ג' 15.10
יום ד' 16.10
שלוש מסיבות
יום ה' 17.10 • מוצ"ש 19.10

התיאטרון העירוני חיפה
אולם נחמני — ת"א ב־8.30
גבר תפרפורות כתר משולים אחרונים
15.10, 14.10
התקוה האחרונה של רחוב נחמני...
17.10, 16.10
כרטיסים בכל המשרדים בעיר
משפחת טוט
מוצ"ש 19.10 חיפה

פרסום בלקין

מרכז החאן הירושלמי לתרבות ולבידור
היום יום ו' 11.10 בשעה 3.00 אחה"צ סרט לילדים: „נחיב הפילים"
הערב ב־8, 10, 12 סינימה חאן: „המערבולת"
מחר מוצ"ש 12.10 „פרצוף של צועני" יוסי בנאי בערב שירים ופזמונים בשעה 9.00 בערב
יום ב' 14.10 קונצרט סדנא של מרכז מוסיקלי ירושלים („משכנות שאננים") בשעה 8.30 בערב
יום ד' 16.10 ערב פולקלור לתיירים עם „ענבל" בשעה 9.00 בערב
יום ה' 17.10 חגוג לתולדות התיאטרון של האוניברסיטה "LA MACHINE INFERNAL" Jean Cocteau בשעה 8.00 בערב
החאנברט קברט סאטירי על כוס יין פתוח ערב ערב, בשעה 9.30 חוץ מיום שישי
יום ו' 18.10 סרטי ילדים ב־3.00 אחה"צ סינדרלה (וולט דיסני) 8, 10, 12 בערב סינימה חאן „רספוטין"

להקת מחול בת־שבע
פתיחת העונה תשל"ה
תל־אביב אולם התיאטרון הקאמרי
מוצ"ש 26.10 ב־8.30 • יום ה' 24.10 ב־8.30
יום ב' 11.11 ב־8.30
ירושלים אולם תיא. ירושלים
יום ג' 29.10 ב־8.30 • יום ה' 31.10 ב־8.30
חיפה היכל חתיא. העירוני
יום ב' 4.11 ב־8.30 • יום ה' 7.11 ב־8.30
נהריה „חוד" יום ג' 5.11 ב־8.30
באר־שבע „קרן" יום ה' 14.11 ב־8.30
יגור „ודלמגינים" יום ב' 18.11 ב־9.00
יפעת (במסגרת רשת הקונצרטים) יום ג' 19.11 ב־9.00
עין־חשופט (במסגרת רשת הקונצרטים) יום ה' 21.11 ב־9.00
בית־קשת (במסגרת רשת הקונצרטים) יום ב' 25.11 ב־9.00
כרטיסים: ת"א „כנף", בכרטיסים ובקופת הקאמרי בכל יום. ירושלים: „כהנא", בחיפה: „גיבה", בנהריה: „טרותי דוד", בבאר־שבע: „הנאוה" ובערבי ההופעות בקופות.
בתכנית: תא, אדם וחוה, לקורי־חמה, נסיך האפלה

רשות השידור
מופע פומבי „דלת פתוחה"
ביום ראשון 13.10.74, בשעה 23.00
„בית הסתדרות המורים". רח' בן־סרוק 8, ת"א
בהשתתפות:
* שלמה ארצי ולהקת גברת תפוח
* להקת „הפלטינה"
* קטעים מהמופע „שירי רחל"
* הצמד אורי ודליה
* מיכאל אינגורן — כסילופון
מארח: משה טימור
עורך ומפיק: אמיתי נאמן
כרטיסים: „הדרן" אבן־גבירול 90, תל־אביב ובערב המופע בקופת „בית הסתדרות המורים".
אזרח,
שלם את אגרת הרדיו והטלויזיה!

חג שמח עם יהודה ברקן
נשבר לי... בקומדיה הנפלאה

לתושבי ת"א־יפו והסביבה
מחר מוצ"ש 12.10 „אלחמברה" ב־9.00
יום ג' 15.10 „אלחמברה" ב־8.30
הרצליה „דוד" הערב יום ו' 11.10 ב־9.30
מרחבים „בית־העם" יום א' 13.10 ב־9.00
חיפה „תיאטרון עירוני" יום ב' 14.10 ב־9.00
כרטיסים: „עתיד" 31688 וביתר המשרדים

תיאטרון גבי — זאב רווח
אסיר 00 – בקומדיה הסאטירית

תל־אביב „ב. ארלוזורוב" (אהל)
הערב, יום ו' 11.10 ב־9.30
חיפה „שביט"
מחר, מוצ"ש 12.10 ב־9.00

אופעי תיאטרון • בידור • מוסיקה
אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

יוסי בנאי – פרצוף של צועני
חולון „רינה" הערב יום ו' 11.10 ב־9.30
ירושלים „החאן" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.00
חיפה „בית אבא חושי" יום ו' 18.10 ב־9.30
רמת הכובש 21.10 ב־8.30

רבקה מיכאלי – בשעות נוספות
נהריה „חוד" הערב יום ו' 11.10 ב־9.30
ת"א „צוותא" מחר מוצ"ש 12.10 ב־8.30
ירושלים „ויו" (אוניברסיטה) יום ד' 16.10 ב־9.00

בילבי
גבעתיים „שביט" היום יום ו' 11.10 ב־3.30 אחה"צ
קרית ביאליק „סביון" יום א' 13.10 ב־4.00 אחה"צ
עכו „גן־עירון" יום ב' 14.10 ב־4.00 אחה"צ
פתח־תקוה „שלום" יום ג' 15.10 ב־4.00 אחה"צ
כפר־סבא „עתל" יום ד' 16.10 ב־4.00 אחה"צ

להקת „בוורת" – סיפורי פוגי
הצגות אחרונות
באר־שבע „גילת" הערב יום ו' 11.10 ב־9.45
ערד „מרכז קהילתי" מחר 12.10 ב־7.00, וב־9.30
גבעתיים „שביט" יום ו' 18.10 ב־9.45

אופסייד סטורי – הגשש החיוור
הצגות בכורה
פרדס־חנה „דקל" 21.10, 22.10
אשקלון „רחל" 23.10, 24.10
קרית־ביאליק „סביון" 25.10

חותנת עליזה ומזיזה (שיר שרש)
קומדיה ששמה הקודם שיר ערש
בהשתתפות: עדנה פלידל, אברהם מור, חנה לסלו
יפו „אלחמברה" הערב, יום ו' 11.10 ב־9.45
רמת־גן „אורדע" יום ו' 18.10 ב־9.30

מוישה ונטילטור
יעקב בודו בקומדית חצבאית
גבעתיים „הדר" הערב יום ו' 11.10 ב־9.45
ירושלים „בית־העם" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.00

תכניתו של דן אלמגור – טוב לאהוב
תיאטרון „לילך" מציג
גבעתיים „שביט" הערב יום ו' 11.10 ב־9.15
חיפה „עירוני א'" מחר מוצ"ש, 12.10 ב־8.30
תל־אביב „אלחמברה" יום ב' 14.10 ב־8.30

לונה פרק – ביריד המזרח
פתוח במוצ"ש 12.10
יום אחרון בעונה זו!
הלונה פרק יפעל שוב באביב עם מכשירים נוספים חדשים
הכניסה לעיר השעשועים חופשית

תיאטרון יובל בעת מציג: ערב שירי המשוררת רחל
זורית ראובני, חנן יובל, דני בן
תל־אביב מוצ"ש 12.10 — כל הכרטיסים נמכרו
תל־אביב יום א' 13.10 — כל הכרטיסים נמכרו
יום ב' 14.10 — לחיילי צה"ל

ההנאות הקטנות שבחיים – ערב שירי ברטולד ברכט
מירי אירני, יוסי פולק, בני אבדורסקי
קרית ביאליק „סביון" הערב יום ו' 11.10 ב־9.30
תל־אביב „צוותא" מחר מוצ"ש 12.10 ב־11 בלילה וביום ו' 18.10 בחצות
ירושלים ה„חאן" מוצ"ש 19.10 ב־9.30

זאב רווח – אסיר 00
תיאטרון „גבי" מציג
ת"א „ב. ארלוזורוב" (אהל) הערב יום ו' 11.10 ב־9.30
חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.00
ת"א „ב. ארלוזורוב" (אהל) יום ו' 18.10 ב־9.30
כרטיסים: „עתיד" 31688 ובמשרדים

יהודה ברקן – נשבר לי...
תיאטרון „גבי" מציג
הרצליה „דוד" הערב יום ו' 11.10 ב־9.00
יפו „אלחמברה" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.00
מרחבים „בית־העם" יום א' 13.10 ב־9.00
כרטיסים: „עתיד" 31688 ובמשרדים

אתי גרוטס – עליזה מזרחי
רמת־גן „אורדע" הערב יום ו' 11.10 ב־9.15
ירושלים „אימקא" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.00
קרית־אונו „אוראון" יום ב' 14.10 ב־8.30
תל־אביב „בית־החייל" יום ג' 15.10 ב־9.00

מועדון התיאטרון – Lee עושה אנשים יפים
הרביעיה חוזרת
יעקב בן־סירא, שמעון כהן, גדעון זינגר, ראובן שפר
הערב 11.10 ב־11.00
מחר מוצאי־שבת 12.10
השבוע בימים ב' ג' ד' ב־10.00
יום ה' 17.10 ב־9.30
הכן כרטיסים מראש!

BARRELHOUSE JAZZ BAND
DIXIELAND
עם זמרת בלוז בינלאומית
ANGI DOMDEY
הופעות פרידה
ת"א „בית־ציוני־אמריקה" הערב יום ו' ב־11.00 בערב „חתוף תירוק"
מחר ב־5 אחה"צ
תל־אביב „בית החייל" מחר מוצ"ש 12.10 ב־11 בערב

תפוח זהב – שירי משה ארגוב
חיפה „טכניון" הערב יום ו' 11.10 ב־11.45
ירושלים „תיא. ירושלים" מחר מוצ"ש 12.10 ב־9.30
גבעת חביבה יום א' 13.10 ב־9.00

אריה אליאס – זורבה היווני
תיאטרון „עירוני" מציג
הצגת בכורה
תל־אביב „בת־דור" מוצ"ש 2.11 ב־9.00 בערב
כרטיסים במשרדים

ראובן בריותם – היידה יפו!
גבעתיים „שביט" יום ו' 25.10 ב־9.00
ירושלים „אימקא" מוצאי־שבת 26.10 ב־8.30
ראשון־לציון „תפארת" יום ב' 28.10 ב־9.00

זכור להזמין כרטיסים בטלפון
בקופת התיאטרון בערב ההצגה

פרסום בלקין

תיאטרון השדרה מציג
אתי גרוטס
התצגת חוזרת
מצחיקה יותר!!
משעשעת יותר!!

עליזה מזרחי
הערב יום ו' רמת־גן „אורדע" בשעה 9.30
מחר מוצ"ש 12.10 ירושלים „אימקא" בשעה 9.00
יום ב' 14.10 קרית־אונו „אור־און" בשעה 8.45
יום ג' 15.10 תל־אביב „בית החייל" בשעה 9.00
יום ד' 16.10 רחובות „בית העם" בשעה 9.00
יום ה' 17.10 תל־אביב־יפו „אלחמברה" בשעה 9.00
יום ו' 18.10 גבעתיים „הדר" בשעה 9.15
המשרד: תל־אביב, אלנבי 32, טל. 61544
הקבה ראשית „יקי" טל. 222445

צוותא לתרבות מתקדמת
ליל שבת 11.10 – ב־9.00: „מחכים לגודו". בחצות: זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל) — יהונתן גפן ודני ליטני.
שבת 12.10 – ב־11:11 בבוקר: סדרת 11:11 „רביעית דניאל" — בן ציון שמיר (שמוקלר) — כנור; מישה פרומן — כנור; מוכאל אפלנון — ויולה; צבי משקובסקי — צ'לו. בתכנית: היידן — רביעיה במי במול מג'ור אופ. 33 מס' 2 „הבדיחה", דביוסי — רביעיה מס' 1 בסול מינור, בטהובן — רביעיה בסי במול מג'ור אופ. 18 מס' 6.
מוצ"ש 12.10 – ב־8.30: רבקה מיכאלי — בערב שירים ופזמונים — „שעות נוספות". ב־11.00: „ההנאות הקטנות שבחיים" ערב ברכט בשירים ופזמונים.
יום ב' 14.10 – ב־9.30 הופעה פומבית של להקת הפלטינה שתצולם ע"י הטלוויזיה.
יום ג' 15.10 – ב־9.00: „מחכים לגודו".
שנה אחרי...
אוקטובר 1973 — אוקטובר 1974
תערוכת שאול קנז

מועדון בר־מינן
מועדון אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת ת"א בהנהלת דליק
מארח הערב את הזמר
לוליק
ריקודים לצלילי תזמורת עונות השנה
מחר מוצ"ש 12.10 ערב ריקודים
באולם ממוג אויר לצלילי תקליטיה עשירה
הכניסה לסטודנטים/יות בלבד

ג'וקי ארקין
דני פלץ מציג

מי מפחד מפנטומימה
ת"א, „בת־דור" הערב יום ו' 11.10 ב־11.45
כרטיסים: „הדרן", „הסקלי" ובקופת בת־דור טל. 263178

מועדון התיאטרון – הבידור – הקל
בניהולת אלי גבאי
רח' יוסף 47 טלפון
תכנית חודש אוקטובר
ערב ערב חוץ מיום א'
* דודו דותן — חיקוי ומצחיקן
* טריו Biarge – פרודיות והקרובטים נטסטיים
* סטיב אנד בוני – צמד זמרי רייטם אנד בלוז
* Ursula & Roy – סטריפטיז
* לאס פאמפאס – ריקודים בקצב דרום אמריקאי

המועדון הנבחר 1974 – דיסקוטק כריש רמלה
פתוח ערב ערב פרט ליום א'
הערב 11.10
* לויטרוס — יוונית
* אבנר דן — בידור
* להקת החדים — פופ
* שימי תבורי בלהיטו המפורסם „חלון"
מחר מוצ"ש 12.10
* טריפונס
* להקת החדים
* שימי תבורי

מועדון האקסיס
במוצ"ש 12.10.74
הלהקה המעולה
עונות השנה
הומר דוד גבאי
* הנרלות יקרות ערך
המלך ג'ורג 48, תל־אביב

להקת מחול בת דור
יום ה' 17.10.74 באר־שבע בשעה 8.30
יום ב' 21.10.74 אולם בת־דור ת"א בשעה 8.30
יום ד' 23.10.74 אולם בת־דור ת"א בשעה 8.30
יום ה' 24.10.74 אולם בת־דור ת"א בשעה 8.30
יום ב' 29.10.74 אולם בת־דור ת"א בשעה 8.30
יום ד' 30.10.74 אולם בת־דור ת"א בשעה 8.30

אל תחמיץ את אברהם מור
בקומדיה
חותנת עליזה ומזיזה

דיסקוטק קליפסו רמלה
המועדון היחידי בסוגו
מארח ביום ששי, 11.10.74, בתוכנית הערב את האורגניסט הטוב ביותר בעולם בהופעת בכורה
ג'ימי סמית
כמו כן מופיעה להקת „הקולות הגבוהים"
והזמר ניסים סרוסי

ערב היפנוזה וטלפתיה
דני פלץ מציג:
אבישלום דודזי – היפנוזה
כל אשר רצית לדעת על ההיפנוזה
פרופסור בלק – טלפתיה, קריאת מחשבות, אסטרולוגיה
ת"א „בת־דור" הערב יום ה' 11.10 ב־9.30

ערב ריקודים ובידור
יערך במוצאי־שבת 12.10.74
ובכל מוצ"ש
באולמי רות
רח' בן־יהודה 84, ת"א
(מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת האלמוגים
בתכנית חופה
משפחת סולמן

JIMMY LOYD ג'ימי לויד
דני פלץ מציג
ושלישית הג'ז של ריקי בירמן
„אדום עתיק"

שירים מתוך מחזות מוסיקליים
שירי ג'ורג' גרשווין
ספיריטואל שירי נשמה
שירי נט קינג קול
תל־אביב בית ליסין הערב 11.10 ב־10.30
כרטיסים: „הדרן", „הסקלי", ובקופת בית ליסין, וייצמן 34, טלפון 252691

מוישה ונטילטור מדריך קורס להפירת גרביים

אליעזר גרף, יהודית מילוא, אילן שני, מוני אביב, יעקב בודו

לתושבי תל־אביב והסביבה
חוזרים לת"א עם
* שירי יוון
* שירי חופש
* בוזוקי
שירי תיאודורקיס
ת"א „בית־התיילי" מחר, מוצ"ש 12.10 בשעה 9.30

אלף לילה ולילה

מרכז מוסיקלי ירושלים

(משכנות שאננים)

בשיתוף עם

בית ציוני אמריקה ת"א

קונצרט-סדנא מוסיקה קאמרית

בהדרכתו של **אלכסנדר שניידר**

(מנהל פסטיבל קאזלס)

בבית ציוני אמריקה (אולם גולדשטיין)
רח' דניאל פריש 1 ת"א, ביום ראשון,
13 אוקטובר, בשעה 20.30.

דמי כניסה 3 ל"י

כרטיסים להשיג בבית ציוני אמריקה

מרכז מוסיקלי ירושלים

(משכנות שאננים)

קונצרט-סדנ[א] מוסיקה קא[מרית]

בהדרכתו של **אלכסנדר** [שניידר]

(מנהל פסטיבל קאזל[ס])

בהאן הירושלמי
ביום שני, 14 אוקטובר, בשע[ה]

דמי כניסה 3 ל"י

כרטיסים להשיג בקופת החאן

רשות השידור

מופע פומבי „דירה לשניים"

ערב של שעשועונים וחידונים
נושאי פרסים
לקהל ולזוגות נבחרים

ביום שני 14.10.74, בשעה 22.00 בדיוק, באולם „בית הסתדרות המורים", רח' בן־סרוק 8, ת"א.
עורכים ומנחים: שמואל שי וזאב ענר

בין הפרסים:
- 90 אלף לירות לרכישת דירה לזוג הזוכה
- 5,000 לירות לזוג „חביב הקהל"
- 1,000 לירות יוגרלו בין הצופים באולם שישתתפו בבחירת „חביב הקהל"
- פרסים לקהל באולם בכל מופע פומבי
- 500 לירות למשיב נכונה על חידון של שמואל רוזן
- 10 פרסים לקהל (של 50.— לירות כ"א) בשעשועונים שונים
- 500 לירות פרס טלפוני למאזין בבית.

כל הפרסים מתנת בנק הפועלים

בתכנית:
- חידון על הנושא: „מצדה"
- מחבר תשאלות: הארכיאולוג דן בהט
- אורחים במסכת
- תזמורת בניצוח: מרטין מוסקוביץ

כרטיסים: „הדרן" אבן־גבירול 90, תל־אביב

אורח, שלם
את אגרת הרדיו והטלוויזיה

קונסרבטוריון קורונה

בהנהלת ציון יקר

גיטרה, פיתוח קול, תנועה משחק, אורגן, פסנתר, תופים אקורדיון סולפג' תאוריה.

לבוגרים תנתן תעודה מטעם ביה"ס.

כתות הכנה מצומצמות ללהקות צבאיות הכוללות תנועה — קלוסקי, משחק — אבנועם מור חיים והכנת פיזמונים ע"י מעבד מלהקה צבאית.

מתקבלים רק מועמדים שעוברים את בחינות הכניסה.

בן־יהודה 26/א, תל־אביב, טלפון 243345.

רות עוזיאל, פרפסיכולוגית
דור חמישי למגידי עתידות ממוצא בדואי

הבעת תודה

חודשים התהלכתי מדוכדכת ומדוכאה בשל המצב הסובב אותי, והגעתי ממש לאובדן עצות מוחלט. פניתי לייעוץ אצל הגב' עוזיאל, ואודה ולא אבוש: חיי חשתנו מן הקצה לקצה הודות להבנה הרבה, לטיפול המסור, ולעצה שאין דומה לה. גב' עוזיאל מסוגלת לייעץ בכל תחום של החיים ולהעניק עזרה בבעיות שנידמות לפעמים כי אין להן פיתרון. תודתי מקרב לב לגב' עוזיאל.

נ. כהן, תל־אביב

הזמנות רק בטלפון
828706

יד בן־צבי

השבוע ב־
יצחק בן־צבי
ירושלים

[יום ראשון כ"ז] תשרי תשל"ה 13.10.74
[...]סמינר השנתי על ירושלים
[...]ה — באנגלית
[...]ון נגד הרומאים
— ד"ר ישראל (לי) לוין
[...]ר: פרופ' אברהם חלקין
[בשיתוף ע]ם המחלקה לתרבות עיריית ירושלים

[יום שני כ"]ח תשרי תשל"ה 14.10.74
ע[רי] הקודש
19.00 — בתי הכנסת בגליל העליון
— ד"ר גדעון פרסטר
בשיתוף עם המחלקה לתרבות עיריית ירושלים

יום רביעי ל' תשרי תשל"ה 16.10.74
16.00 פתיחת השתלמות למורים להכרת ירושלים
האימפריה העותמנית — עליתה, מעמדה, משטרה וסמכותה
— ד"ר אריה שמואלביץ
מעמדה של ירושלים בתקופה העותמנית
— ד"ר אריה שמואלביץ
בשיתוף עם הועדה המשותפת להשתלמות עובדי הוראה, משרד החינוך והתרבות

יום חמישי א' בחשון תשל"ה 17.10.74
בתל־אביב
הישוב היהודי בארץ־ישראל לדורותיו
סמינר שנתי
יוונות ויהדות בארץ־ישראל — התנגדות או השלמה?
— ד"ר ישראל (לי) לוין
בשיתוף עם האגף לתרבות ונוער
עיריית תל־אביב—יפו

— הכניסה לנרשמים בלבד —

מכירה פומבית בע"מ
AUCTION Ltd.
ביום שלישי, 15 באוקטובר 1974
ובשעה 3 אחה"צ תתקיים
מכירה פומבית מס' 5
באולם המכירות של החברה בכיכר קדומים 14, יפו העתיקה (הכניסה ליד מועדון „המערה").

את הפריטים ניתן לראות באולם התצוגה בימים ששי, שבת, ראשון ושני (11.10—14.10) בין השעות 10 בבוקר עד 10 בערב ובערב המכירה בשעה 10 בבוקר עד 2 אחה"צ.

„ואחא[...]"
בפארק הלאומי בר"ג
בהנהלת ינוש
מזמינכם הערב
ובמוצאי־שבת
לריקוד! ולהתבדר!
לצלילי תזמורת
„הטילים"
משקאות חריפים בבר!
מחירים עממיים!
ניתן לשכור את האולמות למסיבות ולחתונות.
טלפון 442356

בית הצנחן
רמת גן
מוצאי־שבת 12.10.74
ריקודים ובידור
בתוכנית:
גבי שושן
ותיזמורתו
ריקודים לצלילי
הכוכבים הכחולים

אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל־אביב

אודיטוריום בר־שירה
מועדון הסרט הטוב
ביום ו' 11.10.74
בשעות 22.00—24.00
יוקרן סרט מעולה בהשתתפות
דסטין הופמן
*
במוצ"ש 12.10.74
בשעה 21.00
יוקרן סרט מתח והרפתקה בהשתתפות
אלי ואלך וגרגורי פק

לחברה דתיים

ב"ה
במוצ"ש, כ"ו תשרי
12.10.74 משעה 8.30

באולם בני־ברית
רחוב יוכנן 10, ת"א
בתכנית:
הבדרנים
צחי נוי
ואלי גורנשטיין
(תמונה משה)
רוקדים לצלילי תזמורת

אל תחמיץ
את
עדנה פלידל
בקומדיה
חותנת עליזה ומזיזה

איגוד סטודנטים
דתיים [...]
מועדון „פוליטיקל"
הערב, 11.10.74 בשעת 10
בבית־בירה, רח' ביר[נ]ר 5
(ליד קולנוע אלנבי)
ערב [...]
עם [...]
[...]

בזול נגבי האורגן חזור הלאו
ג'ימי סמית
עם הגיטריסט רי קראופורד ולהקתו
JIMMY SMITH
king of the electric organ

הופעת בכורה חגיגית
ירושלים „בנייני האומה"
מחר, מוצ"ש 12.10 ב־8.30
כרטיסים: „כהנא", „בן־נאים" ובקופת האולם

תל־אביב „היכל התרבות"
יום א' 13.10 • • יום ב' 14.10 ב־10
עין גב „כנרות" יום ג' 15.10 ב־10
חיפה „אודיטוריום" יום ד' 16.10 ב־10

כרטיסים: תל־אביב [...] ובהיכל התרבות. חיפה: [...] ירושלים: [...] עין גב: [...] טבריה: אלחריף, צפת: [...]

ג'ימי סמית ולהקתו הגיעו לארץ אתמול ויצאו מחר ביום חמישי הקרוב במטוס „אל־על" [...]

משרד הבריאות שרותי אספקה
ת.ד. 7091, תל־אביב

מכרז מס' 74 55/33

נתנת בזה הודעה לציבור כי שרותי אספקה מבקש[ים] הצעות ל: ייצור ואספקת בדי כותנה שונ[ים] עבור מוסדות משרד הבריאות.

פרטים אפשר להשיג במזכירות שרותי האספקה, רח' נחלת יצחק 15, תל־אביב, טל' 253202 בשעות הרגי[לות].

את ההצעות יש להגיש ב־3 העתקים במעטפה סגו[רה] להשיג בשרותי האספקה. מועד אחרון להגשת ההצ[עות] הוא 3.11.74, בשעה 12.00. לפי הכתובת: ועדת המכרזים המרכזית, משרד הבריאות ירושלים, סן סימון, רח' [...] 2, ת.ד. 1176.

על המציע לצרף ערבות בנקאית של [...] מערך הצ[עה] כערבון לקיום תנאי ההצעה באם תתקבל.

אין שרותי האספקה מתחייבים לקבל את ההצעה הז[ולה] ביותר או איזה הצעה שהיא או להזמין את כל הכ[מות] מציע אחד.

ש. ראיגרודסקי
מנהל שרותי אספקה

אוניברסיטת בר־אילן

המזכירות האקדמית

לסטודנטים אשר טרם ערכו את תוכני[ת] לימודיהם לשנת הלימודים תשל"ה ניתנת אפ[שרות] מיוחדת לערוך את תוכניות הלימודים ב[...] ההרשמה למאחרים.

יום שני כ"ח בתשרי תשל"ה 14.10.74 [...]
יום שלישי כ"ט בתשרי תשל"ה 15.10.74 [...]
יום רביעי ל' בתשרי תשל"ה 16.10.74 [...]

לאחר המועדים הנ"ל לא תאושר תוכנית לימ[ודים] אלא לאחר החלטה מיוחדת ובתוספת תשלום [...] של 100 ל"י.

למכוניתך מראה חדש
עם ציפוי מרהיב למושבים

ציפוי מגבת למושבי[ם]
100 ל"י

תל־אביב, רח' הורקנוס 26 פינת אבן־גבירול 88
במרתף, מ־10.00—18.00.

ההסתדרות הכללית
של הנוער העובד והלומד העברי
מגנה:

כתנועת המחנכת להגשמה אישית בהתישבות, אנו מגנים כל התנחלות פרא הסותרת מדיניות הממשלה, מערערת יציבות הדמוקרטיה, מרחיקה השלום, ואשר כל מטרתה עשיית הון פוליטי.

התחירה לשלום עם שכנינו אינה אפשרית כאשר קבוצות מיעוט קובעות עובדות הסותרות את האופציה לשלום.
אנו תובעים מממשלת ישראל לגלות חוזק יד ותקיפות נגד התנחלויות הפרא.

למדנו מן ההיסטוריה, כי עם ישראל עומד בסכנת חיים, באשר פירוד פנימי ואיום חיצוני מופיעים באותו זמן.

מרכז הנוער העובד והלומד

למפעל מתפתח בענף העץ

דרוש
סוכן מכירות עצמאי

לאזור ת"א
בעל רכב וטלפון

נא לפנות לת.ד. 36153 תל־אביב ולצרף פרטים אישיים ותולדות חיים (בכתב יד).
סודיות מובטחת

אורט ישראל
לבית־ספר
„אורט" — רחובות

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
במשרה מלאה
לתפקידי ריכוז, פיתוח והוראה.

נא לפנות לביה"ס, רחוב גבורי ישראל 2, רחובות. טל. 953090.

לחברת הילרון בע"מ באשדוד
דרושים

1. פקיד/ה
לניהול כרטסת מחסן ולהכנת שכר עבודה
2. מרכזנית מנוסה
שעות העבודה: 8.00—16.00

לפנות: טלפון 31102/3—055
לגרים או לפאול

דרוש/ה מנהל/ת
לפנימית ילדים באזור ת"א

בגיל שנתיים עד שש
דיור במקום אינו הכרחי

הכישורים:
הכשרה מתאימה (עובדת סוציאלית, פסיכולוגית, גננת). גיל — בין 30 — 45
נסיון בניהול והדרכת צוות.

לפנות בכתב לת.ד. 4265 ת"א

למשרד עורכי דין
באזור חיפה

דרושה
פקידה - כתבנית

לחצי יום

נא לפנות לטלפון 662521—04

דרוש
פקיד תביעות
למחלקת שרות
של חברת יבוא למשאיות
שליטה בשפה הגרמנית
ורקע טכני הכרחי
לפנות ת.ד. 7107, תל־אביב.

„בס" עבודות עפר ואספלט
רוטשילד 26, בת־ים
דרושים:
טרקטוריסטים מעולים
ז'בוטינסקי 4,
טלפון 880001.

לחברה ליבוא דרוש
מנהל חשבונות
מנוסה

לפנות בכתב עם פרטים מלאים ושכר נדרש לת.ד. 2336 תל־אביב.

לביח"ר „עלית" בע"מ רמת־גן

דרושה
נקבנית מוהק

בעלת נסיון של שנתיים לפחות

לפנות „עלית" בע"מ רמת־גן ת.ד. 19
עבור נקבנית

לחברת יבוא
דרושים

1. מכונאי למלגזות חשמליות
לשרות ולמכירות בזמן פנוי
2. מחסנאי - פקיד טכני
העבודה כוללת גם טיפול ביבוא
3. כתבנית עברית
שעות העבודה 8.00 — 16.00.
4. מפיץ בלעדי לדבקים תעשייתיים

לפנות בכתב בצרוף פרטים
לת.ד. 1882 תל־אביב

דרושים
מסגרים ומכונאים
לטרקטורים וציוד כבד
תנאים טובים

בשעות העבודה טלפון 840381

יחידת קצין מטה בריאות
במינהל לפיתוח מרש"ל
למרפאות האיזוריות באבו־רודס ובאופירה
דרושים:

1. 2 רופאים•
2. 2 אחים••
3. רופא שיניים — חצי משרה.

• רצוי רשיון נהיגה
•• על האחים להיות בעלי רשיון נהיגה.

המרפאות נותנות שירותים מלאים, לרבות נוידים לתושבי המקום ולישראלים.
תנאי השכר בהתאם לתקנות השכר באיזור מרחב שלמה. הרופאים זכאים למשכורת בהתאם לתנאי ספר. המשרה באופירה מתאימה גם לרופא בעל משפחה.

● על המעוניינים לפנות לת.ד. 88, אשקלון.

למשרד הנדסי בתל־אביב

דרושה
מזכירה

הכישורים הנדרשים: ידיעת הדפסה, יוזמה, מרץ, ויכולת לעבודה עצמאית.

מעוניינות תפנינה בכתב לת.ד. 33390 ת"א בתאור מפורט של נסיון קודם

לחברת רכב ארצית

דרוש
פקיד תביעות

הכישורים הדרושים:
- רקע במכונאות רכב
- שליטה באנגלית טכנית
- נסיון בעבודה דומה — יתרון

על המעונינים לפנות בכתב, אל ת.ד. 16484 תל־אביב, עבור „פקיד תביעות"

שירותי רכב בע"מ
גיבורי ישראל 82 ת"א
טלפון 38995

CHRYSLER
SIMCA

לעבודה במשרד המוסך
דרושות:

1. פקידה טכנית
לקבלת קהל ולהכנת חשבונות ללקוחות
2. פקידה כללית
להפעלת מרכזיה, לכתבנות עברית ולעבודות משרד מגוו[נ]ות.

המעוניינות לאחר שרות צבאי, תיפננה אישית או טלפונית אל רוחי.

תדיראן

למרכז תכנון MOS-LSI
העוסק בתכנון תת־מערכות בנושאים ספרתיים הממומשים בטכנולוגיות MOS-LSI

דרושים
הנדסאי/ות אלקטרוניקה

לתכנון מעגלים הכנת מערכים (Layout) ותרשימים לוגיים.

התפקיד כרוך בתפעול ואחזקה של מערכת גרפית אינטראקטיבית. המערכת משמשת לעבוד אוטומטי של נתונים גרפיים ומכילה: מחשב, תחנת דיגיליזציה, תחנת עריכה, זכרון דיסק גדול, קורא סרט מגנטי ופלוטר.

רצוי נסיון בתכנון לוגי ובהכנת מערכים ומעגלים מודפסים.

מועמדים/ות מתאימים/ות יתקשרו למפעל המיקרואלקטרוניקה רח' חי פלד 58, אזור או טל. 3—2—855121 או בשעות הערב לטלפון 252579.

אביק בע"מ תעשיות כימיות ופרמצבטיות

דרוש עוזר בכיר
למנהל חשבונות ראשי

נסיון של 5 שנים במפעל תעשיתי, סוג ד' לפחות בדירוג מנהלי חשבונות.
ידיעת השפה האנגלית.

נא לפנות בכתב למחלקת המנגנון:
אביק בע"מ ת.ד. 2077 ר"ג.

חברה דינמית מתפתחת
במפרץ חיפה
מחפשת
„מפעילת נשיונל"
רצוי עם נסיון ...
תנאים טובים לטועמדת המתאימה
לפנות ת.ד. 1060 חיפה 31000

משרד הבריאות

דרושים
אחיות ואחים
(מוסמכים או מעשיים)
וכוחות עזר בעלי נסיון,
ליחידה הפסיכיאטרית
שעל יד בית הסוהר „רמלה".

● מועמדים מתבקשים לפנות למזכירות היחידה במקום בכל ימות השבוע בין השעות 08.00—14.00 או בטלפון 961275.

לחברת ביטוח גדולה
דרושה מזכירה
למחלקת ההנדסה

הכישורים: הדפסה באנגלית ובעברית, ידע בסיסי בהנהלת חשבונות, נסיון בעבודת מזכירות.

עבודה קבועה ומעניינת
תנאים טובים לטועמדת המתאימה
סודיות מובטחת

על המעוניינות לפנות בכתב בציון פרטים מלאים לת. ד. 3468 ת"א עבור „מחלקת ההנדסה".

חברה ארצית לבניה
מחפשת לאתר בניה גדול,
באזור תל־אביב

1. מנהל עבודה ראשי
בעל נסיון של 10 שנים
2. מחסנאי טכני
3. עגורנאים

נא לפנות לטלפון 293003

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח־תקוה קרית־אריה

דרוש
מנהל חשבונות
סוג ב' — ג'

לתפקיד קופאי

על המעונינים לפנות טל. 913044
או ישירות למפעל למנהל כח אדם

Monsanto
סיבים בימיים ישראליים בע"מ
חברת בת של מונסנטו ארה"ב

דרושים בדחיפות
4 מכונאי משמרת

כישורים: נסיון קודם בתעשיה — רצוי.

לגרים מחוץ לאשדוד שיהיו מוכנים להשתקע בעיר, תינתן עזרה בדיור.

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 19 אשדוד.

סודיות מובטחת

* **עובדים בלתי מקצועיים!!!**
* **בעלי מקצוע בעבוד שבבי!!!**

אם אתה מעוניין להשתלב במפעל מתכת לעיבוד שבבי!!
בוא ל„רפאל" - מצפה רמון בע"מ

* אצלנו תהנה: מ-45 שעות עבודה בשבוע — אתה בוחר את ימי עבודתך!! במשך 4 ימים תוכל לסיים את שבוע העבודה! כל שעה מעל ל־45 השעות, נחשבת כשעה נוספת, עליה תקבל את כל התוספות.
* תשלומי שכר: 3 פעמים בחודש! 2 תשלומי מיקדמות במשך החודש ותשלום יתרת השכר ב-15 לחודש.
* נוסף לתשלומי תוספת הערכה, פטור ממיסים עד —1,000 ל״י וכל הזכויות הסוציאליות.
* דיור מובטח (בשכר חודשי נמוך)
* אפשרויות קידום מקצועיות בלתי מוגבלות.
* מקום שקט, אויר מצויין וחברה נעימה.

החשוב ביותר! אצלנו כל עובד הוא: המנהל של עצמו! להתראות!

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7 מצפה רמון.

ל„צה"ל דרושים"

* **מהנדסי אלקטרוניקה** (באזור המרכז בלבד)
* **הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה** (בכל הארץ)
* **תוכניתנים** (באזור המרכז בלבד)
* **אנשי תחזוקה** (בכל הארץ)
* **משקי ביקורת קוים** (בכל הארץ)
* **כתבניות** (באזור המרכז בלבד)
* **טבחים** (באזור המרכז בלבד)

מועמדים מתאימים יפנו לד.צ. 2146 עבור „קשר" או טל׳ 215367.

לחברת ה. את ר. בלוק
דרושים
מנהלי חשבונות
סוג ד׳ ומעלה
ליום עבודה מלא או חצי יום בלבד.
נא לפנות בין השעות 19—18 לטל. 236785 או בכתב לת. ד. 4100 למס. 5, תל־אביב.

גבוה — מפעלי טקסטיל בע"מ
למפעל הסריגה בקרית שמונה
דרוש
חשמלאי מוסמך
רצוי בעל ותק בתעשיה
לפנות לאלי שמיר 40940-1—067, ת.ד. 67 קרית שמונה.

מכרז לנהול מזנון
מקום המזנון: מעונות הסטודנטים בטכניון.
דרישות תפעוליות:
א. שעות פתיחה — כל ערב, ובהתאם לדרישה
ב. לוח מחירים ותפריטים — בפקוח אס"ט.
ג. ציוד ההפעלה — רכוש אס"ט.
ד. במזנון ימכרו מוצרי מכולת — לפי דרישה.
תאריך המכרז: המכרז יתקיים ביום 23.10.74 שעה 14.00 במשרדי אגודת הסטודנטים, בית הסטודנט קרית־הטכניון
* הצעות מפורטות כולל תפריטים, מחירים וגובה דמי שמוש בציוד יש להגיש עד יום 22.10.74 שעה 14.30.
* לכל הצעה יש לצרף צ'ק על סך —50 ל״י כדמי השתתפות במכרז.
* אין אס"ט מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
* פרטים נוספים במזכירות אס"ט, טל. 234148—04.

למוסד ציבורי דרושה
פקידה - מתחילה במזכירות
הכישורים: ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעה מינימלית באנגלית והדפסה במכונת כתיבה עברית.
התקבלנה מועמדות לאחר שרות צבאי.
לפנות טלפונית למספר 5.3013 — למזכירה.

י.נ.ב. יועצי ניהול ביצוע בע"מ
דרושים
1. **מהנדס**
2. **טכנאים**
לעבודות כבישים ועפר
נסיון שנתיים
תנאים בהתאם לכישורים
לפנות לטלפון 820102/4
בין השעות 18.00—8.00

משרד הבטחון
אגף הנוער והנח"ל
מחלקת הגדנ"ע
מודיע על
משרות פנויות בהדרכה
במפקדת פיקוד הגדנ"ע
במקומות הבאים:
1. מועדון קליעה בית שאן — משרה מלאה
2. מועדון קליעה אור יהודה — 3/4 משרה
3. מועדון קליעה אשדוד — משרה מלאה
4. מועדון קליעה אופקים — 3/4 משרה
5. מדריך במוסד אורים — טבעון — 1/2 משרה
6. מדריך בית ספר לחניכים מקם פיין — תל־אביב — משרה מלאה

* הכישורים הדרושים — קצינים וסמלים משוחררים משרות סדיר.

דרגות השכר המוצעות י״—י״ב בדרוג האחיד (28—24) נקודות.

הערה: העבודה במועדוני הקליעה מתחילה כל יום משעה 13.00.

מועמדים בעלי נתונים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים ומקום עבודה רצוי, לאגף הנוער והנח"ל — מחלקת הגדנ"ע, רחוב ב׳ 17 הקריה, ת"א.

מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע"מ
למפעלנו בחדרת דרושים
1. **טכנאי ייצור**
לבצוע פרויקטים בכל נושאי הנדסת ייצור
2. **מזכירה**
השולטת היטב בשפה העברית כולל הדפסה, ידיעת אנגלית — רצויה.
נא לפנות למח׳ כח אדם, ת.ד. 142, חדרה, 38100

ניר מעולה לכל מטרה

למפעל לעיבוד שבבי בדרום הארץ, דרוש:
מנהל מחלקת כלים
בעל נסיון של 5 שנים בייצור מתקנים וכלים לעיבוד שבבי.
המועמד שימצא מתאים יועסק לפי חוזה מיוחד למשך שנה עד שנתיים.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב־יד לת. ד. 29402, ת"א, עבור מס׳ 10.
— סודיות מובטחת —

מוטורולה ישראל
דרושות
עובדות ייצור

העבודה מתאימה לנשים ולנערות בגילים 40—18, המעוניינות בעבודה יוצרת, אחראית ומעניינת. העבודה בחלוק לבן, נקיה, עדינה ומדויקת. מקום העבודה נעים וממוזג־אויר. עובדות חדשות תקבלנה הכשרה מלאה במשך זמן קצר.

המעוניינות תפנינה ישירות למוריעין שבכנין מוטורולה ברחוב גיבורי ישראל פינת נחלת־יצחק תל־אביב (ע"י הסינרמה)
טל. 38973.

לחברה מסחרית גדולה בתל אביב
דרושה
מפעילה מנוסה למכונה אודיט - 502
ליום שלם או לחצי יום
עם ידיעה טובה בהנהלת חשבונות.
נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם ודרישות שכר לת.ד. 11010 תל־אביב עבור „מפעילה"

אלתא — תעשיות אלקטרוניות בע"מ
חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ
אשדוד
דרושים בדחיפות
* **עובדות הרכבה אלקטרונית** בעלות נסיון קודם בהרכבה
* **חשמלאי מערכות מטוסים**
* **כרסמים**
* **מלפפי שנאים**
* **טכנאי אלקטרוניקה** לתפקיד עיזר מעגלים מודפסים
* **מזכירה בכירה**

על המעוניינים לפנות אל מחלקת התעסוקה של „אלתא" — אשדוד.

לחברה קבלנית לבנין
דרושים
1. **מנהלת מדור חשבונות**
ספקים בגזברות (בתל־אביב)
2. **פקידה - כתבנית**
(בתל־אביב)
3. **פקיד/ה לרשום וקטלוג**
מלאי באמצעות מחשב וטיפול בדוחות על המלאי (פלט).
יועדף בעל נסיון.
מקום העבודה — ראשון לציון

המעוניינים מתבקשים לפנות לצוות ר. י. ל לבניה והשקעות בע"מ, רח׳ מונטיפיורי 32 ת"א, למנהל כח אדם טלפונים: 615316—03, 615866—03.

שרנוע — אלקטרוניקה
רח׳ הסיבים 37, פתח־תקוה
אוטומציה תעשייתית
מחשבים זעירים
דרוש:
אלקטרונאי
לעבודות פיתוח, התקנה ושרות
הכשורים: * שנתיים נסיון במערכות לוגיות * רשיון נהיגה * עדיפות לבעל רכב.
לפנות לטלפון 7/01/1/29/1512

חברה מסחרית גדולה
מחפשת:
קופאי
מהימן אחראי ובעל נסיון
פקיד שכר
בקיאות בחישובי משכורות ושכר עבודה באמצעות מיכון. לפחות 3 שנות נסיון במפעל תעשייתי.
— תנאים טובים למועמד המתאים —
לפנות בכתב יד לת. ד. 1696 ת"א עבור מס׳ 101.

דרוש מהנדס/הנדסאי
עם נסיון
למשרד מהנדסים, יועצים למיזוג אויר
עבודה מעניינת ותנאים טובים.
סודיות מובטחת * טלפון 450253 ת"א.

למשרד הנדסי בת"א
דרושים/ות
שרטטי מדידה
טלפון: 265278
מ־8.00 עד 15.00

דרושה
פקידה מנוסה
בכורסת היהלומים
לתכתובת והדפסה אנגלית
המלצות טובות
טל. 265228

דרושים
אנשי אבטחה
לשמירה בדרום הארץ וסיני
נא לפנות
טלפון 242877
רחוב בן־יהודה 176
תל־אביב

לחברה קבלנית לבנין בירושלים
דרוש
מסגר
בעל נסיון
בשכר חדשי.
נא לטלפן ליוסי (02)61131/2
בין השעות: 15.00—8.00.

לחברה גדולה בת־א
דרוש
מנהל חשבונות
(סוג ג׳ או ד׳)
להתקשר טל. 824261 קו פנימי 322.

לבניה מתועשת בע"מ
(מיסודה של כלל)
רח׳ בילו 8, טל. 223478 תל־אביב
דרושים
מהנדסי ביצוע ומנהלי עבודה מנוסים
לעבודה באיזור אשדוד, אשקלון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב לפי הכתובת הנ"ל לשם קביעת ראיון.

דרושה
כתבנית קצרנית מעולה
בשפה האנגלית
טלפון 614494, תל־אביב

יהלומים!!!
דרושים קבלנים אחראים
לבגטים לעבודה קבועה
לפנות טלפון 254423 או 298599

לסלון בן-עמי
הסלון הגדול בפתח-תקוה
דרושים
אנשי מכירות
למוצרי אלקטרוניקה וחשמל ביתיים
לפנות: טלפון 910398
רח׳ חובבי ציון 29 פ"ת

לתנובה מחשבים בע"מ
דרושים
תכניתנים
* בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בכתיבת תכניות בשפת קובול ובעבודה במערכת הפעלה DOS/VS ותקשורת.
* תנאי השכר יקבעו לפי כישוריו של המועמד.

נא להפנות את הבקשות בכתב־יד בצרוף קורות חיים לתנובה מחשבים בע"מ, רחוב אבולעפיה 6, תל־אביב.
סודיות מובטחת.

olivetti
לאזור ת"א והדרום
מחפשת
נציג מכירות
* בעל מרץ ויוזמה — רצוי נסיון במכירות
* בעל רכב
* מובטח אזור בלעדי
* משכורת בסיסית + עמלות
* תנאים סוציאליים מלאים
* אחזקת רכב

נא לפנות לקביעת ראיון לטל. 37994 ת"א.
דלתה חברה למסחר בע"מ

זיקית מפעלי צביעה, הדפסה ואשפרת בדים עדינים בע"מ
ת"א, דרך הברזל 16, טל. 477141-2-3
דרושים
* **חשמלאי תעשייתי**
* **מסגרים**
* **פועלים** לא-מקצועיים
* **פועלים מקצועיים**

תנאי שכר מהטובים בענף (כ-2,000 ל״י לחודש)
* * *
בדבר פרטים נא להתקשר טלפונית בין השעות 15:00—13:00

סונול
דרוש
מנהל חשבונות מדופלם
דרישות התפקיד:
— הכנת דו"חות כספיים חודשיים ושנתיים.
— הדרכה וניהול צוות.
כישורים:
— מנהל חשבונות מדופלם.
— 3 שנות נסיון או יותר.
— שליטה מושלמת בעברית ובאנגלית.
התנאים יקבעו בהתאם לכישורי המועמד.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
אל מנהל כח אדם, סונול
רחוב הבנקים 8, חיפה.
— סודיות מובטחת —

למפעל מזון גדול באיזור תל-אביב
דרושים:
1. **מסגרי אחזקה**
בעלי נסיון בתעשייה.
2. **חשמלאי תעשייתי**
3. **מנהלי עבודה**
(עבודה בשתי משמרות).
בוגרי קורס למנהלי עבודה ובעלי נסיון בתעשייה יפנו נא לת. ד. 2438 תל־אביב, בציון פרטים אישיים, משכורת מבוקשת ומספר טלפון. על גבי המעטפה לציין את המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

איש מכירות
בענף מכונות ואספקה טכנית
מתפנה בסוף אוקטובר
לפנות בהצעות לת.ד. 23000 (1) ת"א.

קבע לעצמך את משכורתך
הצטרף אל חוג סוכני ביטוח של "ציון".
אנו נכשיר אותך להיות סוכן ביטוח ואז תוכל להנות מעבודה נולאת אתגר — בשעות הנוחות לך, ולהשתכר בהתאם למאמציך.
בחודש נובמבר אנו פותחים קורס חדש לסוכני ביטוח
אם אתה בעל השכלה תיכונית ומעל גיל 25 — פנה אלינו לפי ת. ד. 1425 ת"א. עבור י. ג.

להבי ישקר בע"מ
נהריה, ת.ד. 330, טלפון: 824242
דרושים
1. **עובד אחזקה**
למשק בית מודרני וחצרנות רצוי נסיון קודם.
2. **פקידה כללית**
לעבודה בתפ"י עם נסיון קודם.
3. **טכנאי/הנדסאי מכונות**
לעבודות קו בייצור ובבקורת.
4. **מהנדס ייצור**
נסיון קודם של 4—3 שנים.
5. **בעלי מקצוע בעבוד שבבי**
לעבודה בייצור ובקורת.

המעוניינים יגישו הצעותיהם למנהל כח אדם, לפי הכתובת דלעיל.
סודיות מובטחת.

„קונכורד" בע"מ
מהנדס בניין בכיר
לניהול פרוייקטים באיזור תל־אביב, בנייה קונבנציונאלית וטרומית.
— תנאי עבודה טובים וחוזה מיוחד —
מהנדס מכונות בכיר לאחזקה
למפעל גדול
— תנאי עבודה טובים וחוזה מיוחד —
לפנות 24 שעות לטלפון: 239121—03, או ישירות לרח׳ בן־יהודה 101 ת"א. קומה ג׳.

לאקים סניף תל-אביב
דרוש/ה עובד/ת סוציאלי/ת
לעבודה עם מפגרים ומשפחותיהם, מוסדות, ארגונים ומפעלי שיקום.
השכר בהתאם לכישורים.
לפנות בכתב ל„אקים" רחוב ביאליק 16 ת"א

לחברת נסיעות ותיירות
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג' ד'
דרושה ידיעה באנגלית
לפנות עם פירוט נסיון קודם ותנאים רצויים לת.ד. 3378 תל אביב עבור „מנהל חשבונות"

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של:
מהנדס בנין — במח׳ המשק
מכרז מס׳ — 377/74
תאור התפקיד — תכנון בתחום הנדסה אזרחית, תאום תכנון ובצוע התקנות הן בתחומי הנדסה אזרחית והן בתחומי מכונות־חשמל בקרית האוניברסיטה בגבעת רם ובמבני האוניברסיטה בעיר, הכנה ורכוז תקציבים שנתיים להתקנות, פקוח ומעקב על התקציב בתאום עם חשב המשק, הכנת מפרטים טכניים, הוצאת מכרזים והזמנות להצעות מחיר לפי הנוהל המקובלים באוניברסיטה. נהול משרד טכני וצוות עובדים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית ולפחות שפה זרה נוספת ברמת ידיעת קרוא וכתוב חומר טכני. מהנדס אזרחי מדופלם. נסיון של 1—3 שנים לפחות בתחומים הנ"ל. כושר ניהול משא ומתן הן עם גורמי האוניברסיטה והן עם גורמים חיצוניים.
הדרגה — 1—5 בדירוג מהנדסים.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 22.10.74, ו' בחשון תשל"ה, אל: מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים. מיקוד 91000 ולציין על המעטפה „מיועד למשרה מס' 377/74".

דרושים
מנהלי חשבונות
בנציבות בתי הסוהר — רמלה
להתקשר טלפון 963362

תדיראן
למפעל למוצרי חשמל
דרושים
פועלים
לעבודות יצור
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים סוציאליים טובים.
מעונינים יתקשרו ישירות למפ׳ על רח׳ הפלד 52 אזור, או טל׳ 856111.

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח־תקוה קרית־אריה
דרושים
* מסגרים־רתכים
* חשמלאי רכב
* מכונאי רכב
על המעונינים לפנות טלפון 913044 אי־יקירות למפעל למנהל כח אדם.

למפעל גדול באזור חיפה
העומד בפני התארגנות מחודשת
דרוש
מנהל כוח אדם
בעל התפקיד יימנה על צוות המנהלים הבכירים במפעל ויהיה אחראי לנושאים רבים ומגוונים בתחום המנהלה, הארגון וההדרכה.
מועמדים בעלי חמש שנות נסיון לפחות, המעורים ביחסי העבודה בישראל והמעונינים להתמודד עם אתגרים חדשים, יפנו בכתב יד ובפירוט קורות חיים ונסיון קודם אל ת. ד. 2215 חיפה ויוזמנו לראיון אישי.
סודיות מובטחת

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני—נגב
דרושים:—
- **הנדסאי כמיה**
לעבודות במעבדת מחקר מתקדמת.
כשורים דרושים:
— בוגר קורס מוכר, בעל תעודת הנדסאי כמיה.
— רצויה ידיעה במחשבים.
- **טכנאי כמיה**
כשורים דרושים:
— בעלי הסמכה בטכנאי כמיה.
— נסיון בעבודה של שנה לפחות.
- **מבקרי איכות**
כשורים דרושים:
— בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
— נסיון מקצועי של 3 שנים לפחות בענף עבוד שבבי, אחזקה מכנית או מסגרות כללית.
— יועדפו בוגרי קורס טכנאים או הנדסאי מכונות.
- **פקידים טכניים**
כשורים דרושים:
— בוגרי 10 שנות למוד.
— בעלי ידע ונסיון בעבודה במחסן.
— בעלי ידע ונסיון בעבודה בנושא רכישת וקניית ציוד.
— לאחר שירות צבאי.

מועמדים שיבחרו יקבלו:—
1. שכר בהתאם לכישורים ולנסיון המקצועי.
2. אפשרויות נרחבות לקידום מקצועי.
3. עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאיזור.
4. הסעה ממקום המגורים לעבודה ובחזרה על־חשבון המוסד.
5. ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
6. מקומות מגורים אפשריים: באר־שבע, ערד, דימונה, ירוחם.

* * *

המעונינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם ונסיונם המקצועי לת.ד. 9001 באר־שבע, מיקוד 84190; אל מדור קבלת עובדים.

לביח"ר „תבור־קריסטל" בבת־ים
דרושים
- **חשמלאי תעשייתי**
(בעל ידע באוטומטיקה)
- **איש אחזקה**
לשימון ולגירוז מכונות
נא לפנות, בין השעות 7.00—9.00 בבקר ו־14.00—16.00 אחה"צ לטל. 864111, ת"א.

דרושים
עובדי שרותים
בסביבות מצפה רמון
נא לפנות:
טל. 242877
בן־יהודה 176 ת"א

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ
אזור התעשיה ת.ד. 2, אשדוד
דרושים
1. מפעילת N.C.R.
לעבודה בשעות אחה"צ
2. עובדי ייצור ואחזקה
תנאים טובים
סודיות מובטחת

בוא לעבוד במכרות נחושת תמנע
המשכורת:
[נוסף לתנאים הסוציאליים הטובים]

	משכורת התחלתית (ברוטו)	לאחר שנה (ברוטו)	משנתיים ומעלה (ברוטו)
כורים ומפעילי ציוד מכני	2398	2600	3000-4186
חשמלאים מכונאים	1900	—	2100-2400
עובדים אחרים כולל פני־האדמה מפעילי מתקנים	1700	—	2000-2200

[illegible]
- למוד מקצוע מעניין ומורכב; קורס להפעלת כלים משוכללים.
- מסלול הקידום פתוח ומלא אתגרים.
- העבודה במכרה התת־קרקעי מתבצעת ב־3 משמרות, העובדים במשמרת השניה או השלישית, עובדים 5 ימים בשבוע.
- לרשות עובדי תמנע ובני משפחותיהם עומד מועדון „בית תמנע" המציע אפשרויות רבות של בילוי הזמן החפשי. במועדון חדרי מוסיקה, משחקים הרצאות, אולם קולנוע ובו מוקרנים סרטים גם לילדים, דיסקוטק ומסעדה מעולה במחירים נוחים.

דיור:
כל עובד יקבל חדר ליחיד בתנאי בית מלון תמורת תשלום מינימלי.
עובד נשוי במכרה התת־קרקעי מקבל דירת שרות תמורת דמי שכירות מינימליים בתום תקופה של 4־3 חודשים.
לעובדים אחרים נשואים תנתן עזרה לדיור משפחתי.
[illegible]
הבא אתך פנקס מילואים, תעודת שחרור ותעודת זהות.
בנה עתידך בתמנע

למפעל מתכת באזור ירושלים
דרושים:
* חרטים * כרסמים
* רתכים * ממסי"ם
* מסגרים מכניים
למועמדים אשר יתקבלו לעבודה סיכויים רבים להתקדמות מקצועית, ולהשתלמות מקצועית בחו"ל.
תנאים סוציאליים מהטובים בארץ
* נקבנית I.B.M.
בעלת נסיון של 2—3 שנים
הסעות מאורגנות מהאזורים: ירושלים, חולון, ראשון־לציון, רחובות, לוד, רמלה, אשקלון, בית שמש.
סודיות מובטחת!
אפשרות קבלת דיור במקום בתנאים נוחים
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 23031 תל־אביב, בצירוף קורות חיים וציון המקצוע.

תדיראן
למפעל האלקטרוניקה באזור
דרושים:
1. **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
א. לעבודות פיתוח והנדסה בתחום תדירות גבוהה יקשר ספרתי.
ב. למחלקת בקורת־איכות — תכנון ועריכת בדיקות חשמליות וטיפול בבעיות טכניות, שליטה טובה בעברית ובאנגלית.
ג. לצוות תכנון התקנות — כולל ביצוע עבודות בשטח. נסיון קודם בתכנון חווט ומהלכי כבלים במערכות.
2. **הנדסאי מכונות**
לעבודות תכנון במחלקת הנדסה. בעל נסיון של 2־3 בתחום דומה.
3. **טכנאי אלקטרוניקה**
א. לבדיקת ציוד קשר ובדיקות חשמליות). טיפול בתיעוד טכני ודווח. רצוי יוצא חי"ק.
ב. לבחינות איכות חשמליות. בחינת מודולים ובחינות סופיות למכשירי קשר.
ג. לשיפוץ מכשירי קשר ובדיקות סופיות בקו ייצור.
4. **טכנאי בז"ק**
נסיון של שנתיים בעבודות טלפונים ומרכזיות אוטומטיות (קרוסבר).
5. **מסגר/ים**
לבניית חלקים מכניים של התקנים חשמליים ושל דגמים. רצוי בוגר בי"ס מקצועי. נסיון בעבודות פח עדינות וכרסום — הכרחי.
6. **עורך מעגלים מודפסים**
לעריכת מיילרים למעגלים מודפסים בהתאם לסכימה השמלית. היתכן הכשרה בגיום העבודה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 648 תל־אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי, או טלפונית למספר 842244.

מפעל טכסטיל בית שאן
מחפש
1. **מהנדס מפעל —**
בעל נסיון בתחום אחזקת מכונות טויה, אריגה, אשפרה וצבוע. רצוי בוגר פקולטה הנדסית.
לפנות למפעל ולת. ד. 4141 תל־אביב.
2. **עובדי מנהל במטוויה —**
לתפקידי נהול ומנהלי משמרות, רצוי בעל נסיון בתחום ו/או בוגרי מגמות טכניות בטכסטיל.
לפנות למח' כח אדם של המפעל, טלפון 88255, בית שאן.
3. **פקידי רישום טכניים —**
רצויים בוגרי תיכון ובי"ס אקסטרני ונסיון של לפחות שנתיים בפקידות.
לפנות למח' כח אדם של המפעל, טלפון 88255, בית שאן.

שטראוס
דרושים
למפעלנו בנהריה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עם ניסיון קודם ובעל כושר אדמיניסטרטיבי
תנאי שכר טובים
נא לפנות בכתב לאגף כח אדם ת. ד. 5 נהריה בצרוף קורות חיים ופרוט הניסיון המקצועי.
מחלבת נהריה שטראוס בע"מ
נהריה, ת.ד 5, טלפון: 04-922...

למפעל תעשייתי גדול באיזור חיפה
דרושים:
1. **חצרן**
2. **שומרים**
3. **עובדים**
לעבודה במשמרות
תנאים טובים למועמדים המתאימים
על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מס' 674 (מיקוד 31040)

לחברת שרות גדולה למוצרי חשמל ביתיים
דרוש:
משנה למנהל שרות לרשת ארצית
הכישורים: * נסיון ניהולי * התמצאות בנושאים טכניים * השכלה מתאימה * צעיר ודינמי.
— תנאים טובים למועמד המתאים —
נא לפנות בכתב לת.ד. 2926, ת"א עבור מס' 5511.
— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה העברית בירושלים
ביה"ס לחקלאות ע"ש קוי אשכול
הפקולטה לחקלאות ברחובות
מודיעה על משרות פנויות של:
טכנאי ציוד מעבדתי
מכרז מס' — 870/74
תאור התפקיד — פקוח על הציוד במעבדות להוראה; טפול באחזקתו ותקינתו; הפעלת עזרי לימוד אור־קוליים ואחזקתם התקינה.
כשורים נדרשים — בוגר בי"ס מקצועי, רצוי במגמת מכניקה עדינה או אופטיקה; ידיעה בסיסית בשפה האנגלית; נסיון בתקונים קלים בציוד כנ"ל.
הדרגה — וכ'—2 בדרוג הטכנאים.
טכנאי ציוד ראשי ביחידה לציוד בין־מחלקתי
מכרז מס' — 380/74
תאור התפקיד — פקוח, הפעלה ואחזקה של מכשור מדעי ואלקטרוני מורכב.
כשורים נדרשים — הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה מוסמך, בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמה אלקטרוניקה; נסיון בהפעלה ואחזקה של מכשור אלקטרוני מדעי; ידיעת השפה העברית ויכולת קריאה והבנה של תכניות, קריאה והבנה של תכניות והוראות טכניות בשפה האנגלית; יכולת לתת שרות לחוקרים, ולקיים קשר עם נציגי ספקים.
הדרגה — 4—5 בדרוג טכנאים.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 22.10.74 (ו' בחשון תשל"ה) אל: מזכירות הפקולטה לחקלאות, ת.ד. 12, רחובות, מיקוד 76100 ולציין על המעטפה „מועמד למשרת מס'..." (בהתאם למספר המצוין בראש המכרז המבוקש).

סנפרוסט
מזון איכות מוקפא
SF SUNFROST
דרושים
* מנהל חשבונות סוג ד' בעל ניסיון
* מזכירה אנגלית עברית
* מכונאי אחזקה לעבודה במשמרות
* מנהל תחבורה — אשר הינו מכונאי רכב מוסמך ובעל ניסיון בניהול תחבורה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים, המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 2223 אשדוד, ליחידת כח אדם.

דרושים
מהנדסים אזרחיים או חקלאיים
לפיתוח תשתית והנדסת־מים וקרקע
עדיפות לבעלי נסיון
נא לפנות בטלפון:
04—712724
04—223259

למשרד רואי חשבון
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
נא לפנות בכתב לת.ד. 8100, יפו.

לאגודה חקלאית שמשרדה בת"א
דרוש/ה
פקיד/ה
הכישורים: השכלה תיכונית או מקבילה, 3 שנות נסיון בעבודה לפחות. רצוי ידיעת בהנהלת חשבונות.
נא לפנות לת.ד. 461 תל־אביב.

דרושים
חרטים
למפעל מתכת בת"א
לבעלי מקצוע
תנאים טובים
טל. 820811.

החברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרוש מנהל
לבית הנוער העברי
— מרכז קהילתי בירושלים
לניהול המרכז הכולל ספריה, חדרי למוד ופעולה, אולם ספורט, בריכת שחיה, ומגרשים שונים, דרוש מנהל בעל נסיון רב בתחומי החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, בעל נסיון בניהול, בפיתוח תכניות, בהדרכה ובניהול כספי.
השכר יקבע על פי כישורי המועמד.
מועמדים בעלי **השכלה אקדמאית** המוכנים לעבודה בשעות ובמועדים בלתי שיגרתיים יפנו עד ל־30.10.74 אל החברה הממשלתית למרכזי תרבות וספורט, שדרות הרצל 82 ירושלים, ויוזמנו למבדק ולראיון.

א.אי.ל ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה
לבית מלאכה מכני משוכלל
דרושים
מנהל עבודה ראשי
* לנהול צוות עובדים גדול בענף המתכת בנושאי עבוד שבבי, מבלטים ועבודות פח.
* נסיון טכני וניהולי של יחידת יצור מכני הינו תנאי.
מסגרים פקיד טכני
כרסמים מסגר
לעבודות פח לזיווד אלקטרוני
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב או טלפונית 787131 או 782141 אל מח' כח אדם רח' מבצע קדש 48 בני־ברק.
סודיות מובטחת!

חיפה כימיקלים בע"מ
לרגל ההגדלה וההרחבה דרושים
עובדים לעבודה במשמרות
אנו מציעים:
1. עבודה מעניינת
2. תנאי שכר טובים
3. עבודה קבועה
4. אפשרויות קידום
על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 1809 חיפה עבור מנגנון.

רסקו RASSCO
דרושים
מחסנאי/פקיד
לאתרי בניין באיזורים:
אשדוד * רחובות * קרית־גת
רצוי בעל התמצאות בהנהלת־חשבונות
לפנות בטלפון 622211 למדור כח־אדם, תל־אביב.
על רסקו אפשר לסמוך!

אנגלית צרפתית, ספרדית, גרמנית ועוד בביה"ס לשפות, היחיד שברשותו מעבדה לשונית מסוג

Audio Active Comparative

פרסום סי-טל

לבחירתך: קורסים, שעורים פרטיים ומעבדה אישית בהשאלה

לחיילים משוחררים עפ"י החוק - לימודים חינם

מכון ישראלי לשפות

תל אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337
רמת גן: שפירא 4, פינת ארלוזורוב 83 טל. 723466
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040
ירושלים: בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מסריק 10 טל. 68383,66380

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללמוד השפה העברית, תרבות ישראל וידע הארץ

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים

תושבים, עולים, תיירים:

באמצע אוקטובר ייפתחו הקורסים: -

1. כתיב נכון - 4 שבועות
2. ערבית מדוברת למתחילים - 3 שבועות
3. עברית למתחילים - 3 שבועות

שיטות הוראה אינטנסיביות * כתות קטנות * 5—6 שעות למוד ביום * פעולות חברה ותרבות.

הקורסים מתקיימים בתנאי פנימיה צנועים.

תושבים קבועים של נתניה והסביבה מתקבלים כתלמידים אקסטרנים.

פרטים והרשמה:
אולפן עקיבא נתניה, חבצלת השרון, טלפון 24506—053.

אוניברסיטת חיפה
בי"ס לחינוך

בית-הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית אורנים

נשאר מספר מצומצם של מקומות פנויים במסלולים האקדמיים

להוראת המתמטיקה-פיזיקה ולהוראת הביולוגיה

סיום הקורס מקנה תואר ראשון (B.SC.)

מועמדים בעלי תעודת בגרות מלאה בביולוגיה או בפיזיקה—מתמטיקה, הרוצים להתקבל לשנת הלימודים תשל"ה מתבקשים לפנות ישירות למזכירות האקדמית של אורנים.

למד אנגלית שוטפת!

במכון סייט אנד סאונד לאנגלית.
דבור • קריאה • כתב ודקדוק • בשיטה האודיו-לינגואלית.

מורים מוסמכים מתאימים את הלימודים לצרכיך ומקדישים לך תשומת-לב אישית

ההרשמה התחילה!
קורסים חדשים באוקטובר
למתחילים • מתקדמים • ולמשתלמים •
הרשמה מתקיימת בימים 13.10.74—17.10.74 בין השעות 4.00 ועד 7.30 אחה"צ.

ראיונות אישיים, ללא תשלום ובלי התחייבות, להבטחת סווג כל תלמיד לקורס המתאים לרמת ידיעותיו, מתקיימים מדי יום, בשעות 4.00 — 7.30 אחה"צ.

מכון סייט אנד סאונד נמצא בשמוש משרד הבטחון, חברות גדולות ומפעלים.

סייט אנד סאונד רח' אלנבי 98 תל-אביב! טל: 62 42 81.

תכנות מחשבים

נפתחים קורסי ערב
בתל-אביב • בחיפה ירושלים ובאר-שבע

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.

בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם לחישגיהם.

לחיילי מילואים משוחררים — לימוד חינם

לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א וטל. 669041 חיפה

לכ' המכון להכשרה מקצועית: ת.ד. 28125 תל-אביב (למספר 111) 2

נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.

שמי ....
גיל ....
השכלה ....
כתובתי ....

אוניברסיטת תל-אביב

הפקולטה למדעי החברה

לתלמידי החוג לכלכלה — שנה ג'

הכנס לתלמידי שנה ג' יתקיים ביום ב'

ה-14.10.74 בשעה 18.00 באולם מס' 1 בבנין נפתלי (ולא בשעה 14.00 כפי שפורסם)

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בכיתך בזמנך הפנוי? עכשיו זה אפשרי בשתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יכולים בכיתך את כשרונך והתאמתך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד
"המכונים האמריקאים להשכלה בכתב",
ת.ד. 28124 תל-אביב, למס' 77

אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמה כשרון למקצוע הגראפיקה.

שם: ....
כתובת: .... טלפון ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

המכון הישראלי לספרות ולקוסמטיקה

מכון דיאנה

קורסים ל-
• ספרות נשים
• ספרות גברים
• קוסמטיקה

ת"א ריינס 1 (ככר דיזנגוף) טל. 226066

למדי מקצוע
ב - 3 חדשים
במקום מגוריך - בכל הארץ

נקבנות

בשיטת IBM

מקצוע שאין בו אבטלה והשתכרו טוב יותר. לאחר שנכשירך תוך 3 חדשים, נפנה אותך למקום עבודה מתאים ללא תלות בגיל והשכלה

לימוד
בוקר • צהרים • ערב
לפי בחירה

קורס בתכניות חינם למעוניינות

• תעודת הסמכה •

פרטים והרשמה במשרדי
"המכון להכשרה מקצועית"
בשעות 9 - 1 לפנה"צ 4 - 8 אחה"צ

תל-אביב
רח' סלומון 7 (תחנה המרכזית)
רמת-גן
רח' ז'בוטינסקי 61 (מול קולנוע רמה)
חיפה
רח' ביאליק 17 ופינת רח' הרצל)
חולון
רח' סוקולוב 48 (ליד הסופרמרקט)
פתח-תקוה
רח' החווה 17 (במרכז)

ירושלים
רח' אגריפס 8 (מול קולנוע עדן)
רחובות
רח' יעקב 3 (מול אגד)
רמלה
רח' נורדאו 5 (במוסד תקוותנו)
באר שבע
רח' החלוץ 86 (מול קולנוע שביט)

חייל מילואים משוחרר למד חינם

רדיו - אלקטרוניקה - טלויזיה

אנו מציעים לך את הזכות ללימוד חינם המוענקת לך על ידי הממשלה.
הלימוד משולב בעבודה מעשית במעבדות המכון, כאשר התלמידים מתקנים ובונים במו-ידיהם — טרנזיסטורים ומכשירים אחרים.
הבוגרים יעמדו בבחינות משרד העבודה לקראת התואר:

אלקטרונאי תקשורת 1.

פרטים והרשמה 9 — 1 לפנה"צ, 4 — 7 אחה"צ

המכון להכשרה מקצועית

תל-אביב — רח' סלומון 7 (תחנה מרכזית).
רמת-גן — רח' ז'בוטינסקי 61 (ליד קולנוע רמה)
חיפה — רחוב ביאליק 17 (פינת רח' הרצל)
חולון — רחוב סוקולוב 48 (ליד הסופרמרקט)
פתח-תקוה — רחוב החווה 17 (במרכז)
ירושלים — רח' אגריפס 8 (מול קולנוע עדן)
רחובות — רח' יעקב 3 (מול אגד)
רמלה — (במוסד תקוותנו) רחוב נורדאו 5
באר-שבע — רח' החלוץ 86 (מול קולנוע שביט)

בחיפה

נפתחים הקורסים הבאים

• חשמלאים ראשיים	13.10.74
• חשמלאים מוסמכים	13.10.74
• שרטוט מכונות	15.10.74
• שרטוט בנין	10.10.74

לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם

פרטים והרשמה:
רח' הנביאים 26, טל. 666182, 664671
כל יום בין השעות 19.00 - 15.00 ביום ו' עד 13.00
מספר המקומות מוגבל

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה

קורסי בוקר / ערב • לנוער • למבוגרים

הנהלת חשבונות

בהדרכת רואי חשבון מוסמכים • מבחני גמר בבית הספר • סוגים: 1 + 2, 2, 3
בוקר חדש: 3.11.74 • ערב חדש: 4.11.74

נקוב בשיטת IBM

• כולל קורס חינם בכתבנות
• קורס מזורז כ-9 שבועות נפתח ביום חמישי

פקידות ומזכירות

קורספונדנציה • כתבנות • חשבונאות
בוקר חדש: 22.10 • ערב חדש: 24.10
קורס כתבנות נפתח כל יום
• אחריות להצלחתך

• הכנה לקבלת סוג מטעם משרד העבודה
• תעודות הסמכה • הפנייה לעבודה.

שרותל

תל-אביב, רחוב דיזנגוף 82, (ליד ככר דיזנגוף)
תל-אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית), טל. 615314
ירושלים, מרדכי בן-הלל 10 (פ' בן-יהודה), טל. 232748
רמת-גן, רח' ז'בוטינסקי 94 (מול רמה) טל. 724335

עיצוב-פנים

אדריכלות-פנים!

נפתחים קורסי-ערב
בתל-אביב • בחיפה ירושלים ובבאר-שבע

מתקבלים רק בעלי כשרון ונתונים מתאימים לאחר מיון קפדני.
בוגרי הקורסים יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם להישגיהם.

לחיילי מילואים משוחררים, לימוד חינם

לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א ולטל. 669041 חיפה.

לכ' המכון להכשרה מקצועית, ת.ד. 36239 תל-אביב (למספר 3)
נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי עיצוב ואדריכלות-פנים.
שמי .... גיל ....
כתובתי ....
2 ....

מסתיימת ההרשמה לקורסי ערב

אנגלית הכנה **לאוניברסיטה**

* לחיילים הנחה * גם קורס בכתב

הכנה לטכניון

לבוגרי המגמה התחומית והריאלית לאוגוסט 1975

ההרשמה עד 16.10

תל-אביב, ירושלים, חיפה
מכון דן להשכלה ולהשתלמויות

ההרשמה בשעות 4—8 בערב
תל-אביב: בנין "גמנסיה הרצליה", ז'בוטינסקי 106 ובמרכז, דוד המלך 11, בשעות 9—1, 4—7 אחה"צ
טלפון ומזכירה אוטומטית 24 שעות — 268128.
הלימודים בת"א בבנין גמנסיה "הרצליה"

חשוב למרכיבי תריסים
נפתח מחסן אלומיניום

מכירת פרופילים, פלסטיק ואביזרים לתריסי פלסטיק
זכוכית וויטרינות.

גבעתיים, רחוב ארלוזורוב 3.

דירות רווחה בראשון לציון

במרכז מגורים חדיש
באיזור שקט במרכז ראשון-לציון
רח' הגדוד העברי — פינת רח' מרגולין
בבנינים בני 8 קומות עם מעליות

דירות 3 - 3½ חדרים

* תכנון מעולה ועיצוב חדיש
* רמת בנית גבוהה
* 2 חדרי ארונות
* גז מרכזי
* מטבחים מפוארים
* טלפון פנים, הכנת לטלפון חוץ
* מגרשי חנית
* אנטנת מרכזית לטלויזיה
* מרכז קניות במקום

פרטים והרשמה:

צל אלונים

טלפונית: 03-265286, 9—1 לפנה"צ 4—7 אחה"צ
במקום: רח' הגדוד העברי פינת מרגולין בשעות 3.30—7 אחה"צ.

זו ההזדמנות שלך לגור מחוץ לעיר

בהרצליה פיתוח

באיזור אכסקלוסיבי

וילות

3 מפלסים

תכנון מעולה • רמת בניה גבוהה

פרטים והרשמה

צל אלונים

תל-אביב, שד' דוד המלך 30, טל. 265286
(16-18; 8-13) בערב: טל. 984165

משרד הפנים

משרד הפנים מביא לידיעת הציבור כי

החל במוצאי שבת

כ"ו בתשרי, תשל"ה (12.10.74), שעה 24.00

יוזזו מחוגי השעון בשעה אחת אחורנית

כך שהשעון יקדים את שעון גרינוויץ בשעתיים ויחזור למצבו הקודם מלפני הזזתו קדימה.

מגרש בהזדמנות!
ברמת-השרון
44,000,— ל"י בלבד!
"השקעות" — אלנבי 55, תל-אביב

אולפן גרג (בר-קמא)
פותח ביום ג', 15.10.74
קורס ערב של חודש
לקצרנות
עברית ו/או אנגלית
הצלחה מובטחת!
פרטים:
ת"א: גורדון 6, טל. 224514
חיפה: בי"ס "בעלה"

שכון עובדים בע"מ

סניף תל־אביב והמרכז, רחוב לה־גרדיה 58, תל־אביב

מ כ ר ז

להשכרת 5 בתי עסק (1/74)

המקום **בית „דרגיל"** בשדרות יד־לבנים 21, יד־אליהו, תל־אביב

ח נ ו ת עם שרותים 25 ממ"ר — **למעדנים**

ח נ ו ת עם שרותים 25 ממ"ר — **לסדקית או פרפומריה**

מ ר פ א ה עם שרותים 27 ממ"ר — **לרופא כללי**

בית קפה עם מטבח, מחסן ושרותים 57 ממ"ר — **לבית קפה או קפטריה**

מ ס פ ר ה עם שרותים 48 ממ"ר — **למספרת נשים/גברים ו/או מכון יופי**

פרטים מלאים וטפסי הצעה עם נספחים, אפשר לקבל במשרד הנ"ל בימים א'—ה' בשבוע, בשעות: 8.00—2.00 בצהרים, בחדר 210, תמורת תשלום של —.30 ל"י.

טפסי הצעה יש למסור במעטפה סגורה, בתיבת המכרזים, במשרדי החברה שברח' לה־גרדיה 58, תל־אביב, חדר 210, כאשר כתוב עליה:

„מכרז לחשכרת בית עסק במבנה ,דרגיל'".

עד ליום ו', 25.10.74 ועד בכלל, שעה 12.00 בצהרים.

החברה רשאית לפי שיקול דעתה הבלעדי, לא לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.

הודעת פוקד

* החלה ההתייצבות לרישום ולבדיקות חוזרות של המפוטרים משרות בטחון.
* חובת ההתייצבות חלה על גברים בגילים 18 עד 54 אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צה"ל.
* הודעה זו נועדה להקל על המתייצבים ולמנוע מהם טרחה ואיבוד זמן.

א. על המתייצב להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

ב. על המתייצב להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:

1. תעודת זהות.
2. תעודות צבאיות המעידות על מעמדו לגבי חוק שירות הבטחון.
3. במידת הצורך — מסמכים המעידים על מצב בריאותו.

ג. על המתייצב להביא עמו שתי תמונות פספורט.

* הקפדה על האמור לעיל תקל על הטיפול במתייצבים בלשכת הגיוס הארצית שבמחנה תל השומר, ותאפשר להם לקצר את תהליך ההתייצבות ולמנוע אבדן מיותר של זמנם.

יצחק רוזן, אל"ם
ראש מרכז גיוס
פוקד

ירדניה חברה לבטוח בע"מ

הלבנון חברה לבטוח בע"מ

סניף חיפה

עברנו
בשעה טובה
למשרדינו החדשים
בחיפה
שד' המגינים 86
(פינת רח' מאיר)
מספרי הטלפון החדשים:
04-512281
(5 קוים)

ברכתנו לשנה טובה ומועדים לשמחה

נ ג נ ב ו

* רמבלר צבע ירוק 202-554
* ולוו צבע ירוק כהה 273-923

המוצא הישר מתבקש להתקשר לטלפון 250079 ויבוא על שכרו.

אור־דר חברה בע"מ
אביזרים וחלפים לרכב
מבצע ההנחות נמשך
רדיו למכונית רק 290 ל"י
טייפ קסטות קטנות רק 479 ל"י
טייפ קסטות גדולות רק 680 ל"י
למשוריינים. יעוץ, הדרכה והרכבה במקום:
רח' המסגר 64 ת"א
(ע"י לבצ"ית)

עמוס קינן

מעלה־אדומים

רומה של מתנחלי מעלה־אדומים לבטחון ישראל. היא המל־חמה הבאה. והערכים שבשמם יצא הנוער הישראלי להקיז את דמו ב־מלחמה הבאה הם: ואדוז, עבודה ערבית ושחיתות, שכבר אינה מצ־ליחה לכסות על שום קטע מ־חיינו.

בטחון ישראל אינו עובר במע־לה־אדומים, משום בחינה שהיא. מבחינה הצבאית, עובר בטחון ישראל אך ורק דרך הסכמים ואי־פשה, שיביאו לידי הסדרי־שלום. מי שאינו רוצה בהסדר עם הער־בים, כדאי לו להתנחל במעלה־אדומים, ואז מובטח לו שיחזור לכיפור של העיר „ימית".

מהבחינה המדינית, בדיוק כמו מבחינה הצבאית, מעלה־אדומים מושה סוף וקץ לכל הנסיונות להביא לידי יישוב הסיכסוך במז־רח התיכון. יש רק דרך אחת ל־יישוב הסיכסוך, והיא שטחים תמור־ת שלום. לא משנה כרגע אם זה שיטת רבין או קיסינג'ר או כל שיטה אחרת. העיקרון הוא אחד והוא העיקרון היחיד שהעולם מו־כן לקבל כיום. מי שאינו רוצה ב־יישוב הסכסוך בדרכי שלום, יילך למעלה־אדומים. אבל יילך בידיעה הברורה, שהוא־הוא המביא עלינו, ובקרוב מאוד, את המלחמה הבאה.

*

אווירת הסיפוח יש בה כדי לעודד אפנדים שהתעשרו ממלח־מות ישראל. אלה הם האנשים שיש להם מה להרוויח ממלחמה, ויש להם מה להפסיד מהשלום. והם רו־צים שאתה ואני נלך להילחם, כדי שהם יקבלו עוד מיגרש ועוד דו־נם.

ולמען השם, בשם אילו ערכים סבורים מתנחלי מעלה־אדומים, ש־הם שולחים אותנו אל שדה ה־קרב? מהיכן נשאב את המוראל לעמוד במלחמת־דמים אכזרית?

מהבחינה המוסרית, המקום ל־התנחל בו אינו מעלה־אדומים, אלא „החברה לישראל", עם או בלי מרכאות. חברה חולה אינה מסוגלת לעמוד על נפשה, כי ל־חברה חולה אין נפש. נכון שיש ל־חברה הישראלית גוף, והיא בהח־לט בעלת גוף, אבל הנפש נשכחה באיזשהו מקום, ועד עתה לא נמ־צאה. איזה הבדל בין התום וה־טוהר והאמונה באדם חדש של המתנחלים הראשונים, בימי תחי־לת הציונות, ובין מתנחלי ימינו, שרובם בונים להם בתים בידיים ערביות.

אי־אפשר לצאת אל המלחמה ה־באה כל עוד מי שגנב והונה ורי־מה את עם ישראל והתעשר על חשבונו, אינו נותן את הדין. אי־אפשר לצאת אל המלחמה כל עוד אין דוגמה מלמעלה לטוהר־כפיים. מי שסבור שייתכן שלמעלה הכל יהיה מסואב, ואילו למטה אנשים יחרפו את נפשם, פשוט אינו מבין במה המדובר.

לא ייתכן ששודדי אוצרות ה־מדינה לא יתנו את הדין. בטחון ישראל עובר בטיהר המידות. ו־גבול הבטחון שלנו הוא גבול ה־יושר הפרטי והציבורי.

*

היום, אם מראים לך אדם ישר מראים לך אדם שאין לו שום מע־מד ציבורי. ואם אין בארץ תנועה ציבורית שתדיח מכל מעמד ומכל השפעה את אלה שהסתאבו על חשבוננו, אין בכלל טעם להריע בחצוצרות על הסיבוב הבא.

הון גדול, עם מיליטריזם פרי־מיטיבי ועם דת שבטית, שהשאירה מאלוהי ישראל אך ורק את אדוני צבאות, כל אלה הם הערכים ש־בשמם הולכים מתנחלי מעלה־אדו־מים להמיט עלינו את האסון הבא.

לכו הביתה, תנו לעשות שלום. לא רוצים את המלחמות שלכם.

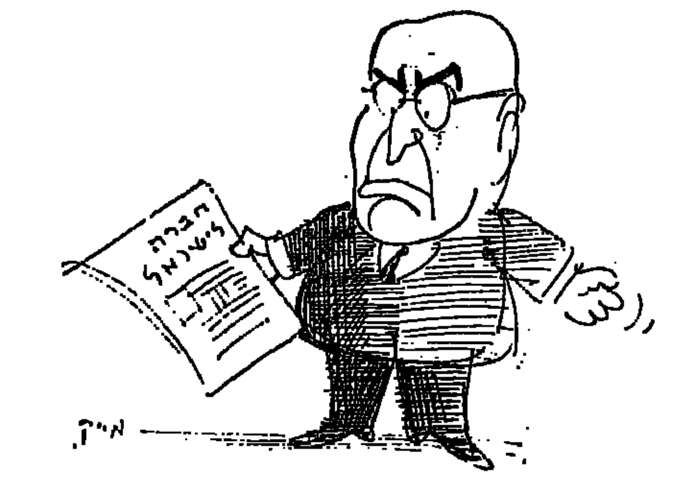

זיוה יריב

מעשה בשבר

הטלוויזיה הביאה השבוע בפני הציבור כתבה שצולמה בלישכת־הגיוס, בעת התייצבותם לבדיקה חו־זרת של אזרחים שלא שרתו במילו־אים בשנים האחרונות מסיבות שו־נות.

חודות לכך, זכו צופי הטלוויזיה לחוויה אינטימית מסחררת — כש־צוות הכתבים המתונן מיקד את עדי־שותיו התושסניות על דמותו המבו־יישת של יהודי קשיש, כפוף ומזוקן, שישב מול פקיד־הגיוס. האחרון שא־לו אם יש לו בעיות רפואיות כל־שהן, והנ"ל היסס לענות למול ה־מצלמה.

אך צלמי הטלוויזיה המסורים לא הירפו מטרפם, ואכן, עקשנותם נשאה לבסוף פרי.

לאחר שתיקה ממושכת רבת־יסו־רים, פצה האורח הנבוך את פיו, כשעדשות ונורות מקיפות אותו מכל צד אפשרי, ולחש, בעל־כורחו, בעי־ניים מושפלות ובקול מבוייש — ש־נשמע עוד באותו ערב, לקול מיצ־הות הצופים, בכל בית בישראל: „יש לי שבר!"

בנקודה מסקרנת ואישית זו הת־רשל, למרבית הצער, צוות־הטלווי־זיה בתפקידו הלאומי, ולא השלים את מלאכתו ובשורתו לציבור. כי הרי אם כבר נחשפת ומוקעת עובדת השבר קבל־עם־ועדה, האם לא היתה זו מחובתה של אותה טלוויזיה לה־כין גם כתבת־תחקיר חושפנית־חט־טנית־נוקבת, שתבדוק אם הכרזתו של אותו קשיש לא היה בה משום הונאת הציבור, ונסיון להשתמט מגיוס בטענות־שווא?!

האם אין זו זכותו הטבעית וה־היסטורית של עם ישראל, וזכותם הבלתי־מעורערת של כל מכריו, שכניו וידידיו של אותו אזרח — לדעת פרטים נוספים על השבר שלו?!

טלוויזיה אמינה יותר, המכבדת את עצמה, היתה ודאי משלימה את הכתבה החשובה בלישכת־הגיוס, בראיון הבא עם אותו אזרח קשיש:

„טענת, אדוני, שאתה סובל מ־שבר. האם יש לך הוכחות?

„מה הם ממדיו של השבר?

„מה מישקלו המדוייק? מה היקף מותניו? ומה צבעו?

„היינו רוצים לצלם אותו בפרו־פיל!

„צילום בקלוז־אפ, כמובן! הצי־בור זקוק להוכחות! האזרח רוצה לדעת!

„אגב, יש לך רשיון לשבר?

„האם אפשר לראיין לדקות מס־פר את השבר שלך? האזרח רוצה לדעת!

„ברצוננו להציג כמה שאלות ביזרות ונוקבות לשבר שלך. האם הוא יונה? האם הוא יהודי?

„ובכלל, אדוני, האם אינך מת־בייש שיש לך שבר בתקופת־חירום זו?! אנחנו במקומך לא היינו רצים למצלמות הטלוויזיה לספר זאת! זה לא כבוד כל־כך גדול! כן, כן, אדו־ני, רק אתה ושכמותך אשמים במח־דל־יום־כיפור!

„כן, כן, אדוני, בגלל השבר ה־חצוף שלך התנהלו הטאנקים בכב־דות, והעסק לא דפק כמו שצריך. בגלל השבר שלך, אז כן, תפסו אותנו הערבים עם המכנסיים למ־טה! תתבייש לך! עד כאן, רבותי! ערב טוב, צופים יקרים!".

דב גנחובסקי

חברת החברות לישראל

שבעה ימים ושבעה לילות ישבנו וחשבנו את המסחית של „החברה ל־ישראל" על בנותיה, כשאנו טועים ללא מוצא ביער המיליונים. היינו למודי נסיון, שכן קודם־לכן עברנו תרגיל זה עם כמה בנקים, עם „ורד", עם „חרסית וחול זך", עם קריית־הפלדה וגם מי לא. וכל פעם היה התהליך דומה: בהפתעה רבה התגלה, כי ההפסדים צמחו ועלו, להפתעתם הרבה של כל הנוגעים בדבר. בהפתעה מרובה שבעתיים התברר, כי אין פילנטרופים בעולם, המוכנים לכסות אותם הפסדים, פרט לעוזתפנו הבכיר, דהיינו הממונה על הכנסות־המדינה, ה־מעביר לכיסנו לכיסוי אותם הפסדים.

ובכן, הצטיידנו בהרבה־הרבה קפה שחור, בהרבה נייר וכמה עפרונות, והחלנו לעשות חישובים. בשל „החב־רה לישראל" הלך, מן־התחם, מפיל־ה־יוקר החדש, שרצינו לקנות, „צים" בל־עה את נסיעתנו המתוכננת לפיר־בוקס, ובתי־הזיקוק הישלו עד־תום את חלומו־תינו לרפד מחדש את הספה בסלון. אם יקרה, חס וחלילה, גם משהו ל„אתא", הרי שהלך ביגוד החורף — לא רק שלנו, אלא של כל המשפחה.

*

בשלב זה יצאנו החוצה לשאוף קצת אויר צח של חצות ליל, ולהביט הרחק בכוכבים החסרים כל יוזמה כלכלית, שאפתנות פעלתנית, צמיחה מואצת בכ־יין ויצירה. לפתע חזל היצר הטוב של־נו ללחוש באוזנינו: רב לך, די, מספיק. מה שצריך לעשות זה לחשוב באופן קונסטרוקטיבי.

נכנסנו, חזרנו פנימה, פתחנו את חפיסת־הסיגריות המיי־יודע־כמה, והת־חלנו לחשוב בצורה קונסטרוקטיבית. אח־רי הכל, אול מיכל אדם סמית, אלפרד מארשאל וג'והן מיינארד קיינס הונגו כלכלנים לחשוב כך, ולאמור: בדבלי־חו"ל, ינצת ומצאת — תאמין. הפתרון לבעיותינו הכלכליות האחרונות הוא בהן עצמן, לא מבינים? זה פשוט בתכלית.

כל משק חייב לייצא אותם מוצרים ושרותים, בהם יש לו יתרון יחסי גבוה ביותר על פני כל שאר מתחריו. כך זה בכלכלית. בעברית פשוטה פירוש ה־משפט הוא, שאם אתה חי בחופו המז־רחי של אגן הים־התיכון, כדאי לך לגדל תפוזים, ובתחלס לא כדאי לך לגדל קפה. היתרון היחסי הוא לצד ההדרים. ובכן, מהו המוצר והשירות, שבייצורם היתרון היחסי של המשק הישראלי הוא מהגבו־הים בעולם? פשוט בתכלית: בייצור הפסדים. הפסדים מתגלגלים במדינה הזו בכל קרן־זווית מאובקת, נושרים מבין דפי ספרי־תקציב ודו־חות מבקר, נער־מים ערימות־ערימות בפרקליטות המדינה ובמשטרה הכלכלית. ממש ארץ זבת הפ־סדים — וכל המבקש לקטוף, יבוא ויק־טוף מן ההפקר וברשות הבעלים. ממש אוצר בלום, שאין שני לו בעולם. פשוט הכל לראות אותו מתגובה.

זאין צורך, שיתבונו, צריך לייצא או־תו. אין זה קשה מדי: כל מה שצריך לעשות הוא להקים את „חברת החברות לישראל", כמובן בחוק מיוחד בכנסת, עם הקלות מס, ביטוח רפואי חינם ל־מנכ"ל וכל השאר, עם תקנון מאושר כדת וכדין על־ידי עורכי־דין תמורת שכ"ט של מאה אלף ל"י — חברה ש־עיסוקה יהיה בלעדי, מובטח בזכיון ל־99 שנים ומדשני בתכלית: ליקוט ההפ־סדים במשק הישראלי, אריזתם בצורה מתאימה ויצואם לחו"ל.

*

השוק להפסדים בחו"ל הוא בלתי־מוגבל, שם הכל מרוויחים, על ימין ועל שמאל. הפסד — איש לא ימצא שם, אלא בחיפוש מדוקדק בנרות. והם משוועים להפסדים, זקוקים להם, „מתים" עליהם. כל־כך למה? סלה. למשל, חברת־נפט מלונית, ש רשמה לזכותה ב־1973 רווחים של 40 אחוז מהונה. בדרך הטבע, מאותם 40 אחוז ישלו גובי המיסים 38 אחוזים, ושני אחוזים בודדים יישארו לחלוקה בין בעלי המניות. כאן תיכנס לתמונה „חברת החברות" שלנו. היא תציע לאו־תה חברה פרוחה, במחיר מציאה ממש, איזה הפסד בגודל בינוני. הפסד זה, כשהוא נגד הרווחים המקוריים של ה־חברה, מעלה מייד את חלקם של בעלי המניות משני אחוזים ל־22 אחוזים. ואפ־שר אף להעלותו עוד. אינכם מאמינים? שאלו כל רואה־חשבון ויגידכם. בארץ אין שימוש להפסדים, כיוון שהם בכיסו של כל אחד, וזו כמובן המדינה היחידה בעולם בה משלמים עליהם מס־הכנסה. הם נעשים לנכס נזיל רק כאשר הם יו־צאים לחו"ל, באריזה מתאימה — ולכך יידאגו עורכי־הדין והמנהלי־החשבונות. ציותן יהיה כבר בשנה הראשונה לתיפ־עול החברה להגיע ליצוא גדול מערך יצוא הנפט של סעודיה.

ובכן, הבה נקים את „חברת החברות לישראל", נהפוך ליצואני ההפסדים ה־גדולים בעולם, ונשקם את משקנו. נצ־עוד קדימה באון ובעוצמה לרווחה כו־לנו, כל המפסידים בסי־יתה.

בראשית

השבת שלפנינו קרויה „שבת בראשית", על שום שבשבת זו אנו פותחים בקריאת מחזור חדש של התורה, המתחילה בפרשת בראשית.

את החלק הראשון של הפרשה קראנו ביום שמחת־תורה, מיד בסיום קריאת הפרשה האחרונה של ספר דברים. פרשה זו מסתיימת באות ל' („לעיני כל ישראל"), ופרשת „בראשית" מתחילה באות ב', אית הסיום ואות הפתיחה של התורה מצטרפות איפוא למלה „לב". בכך יש משום רמז, שכשם שאין לגרום להפסקת פעילות הלב אפילו לשעה קלה בלבד, כן עלינו לדבוק בתורה כל הימים, בלא הפסק כלשהו. ובהגיע שעת הסיום של מחזור אחד בקריאה בתורה, עלינו לפתוח מיד בקריאת מחזור חדש, כי בכך יש מישום הזרמת חמצן טרי לנשמת האומה.

חכמי ישראל מעירים, שמניין האותיות הפותחות את חמשת חומשי התורה הוא כ"א (שלושת הספרים שלאחר „בראשית" מתחילים באות ו', וספר „דברים" מתחיל בא) — כמניין אותיות „אהיה", שהוא אחד משמותיו של ה'. וכאשר אנו מכפילים „אהיה" ב„אהיה" (21×21), מגיעה המכפלה ל„אמת" (441). תורתנו הקדושה הטבעה איפוא בראש חמשת הספרים שבה בחותם „אמת", שהוא לדברי חז"ל חותמו של הקדוש־ברוך־הוא (שבת נ"ה, ע"א ועוד).

ממידרשי חז"ל

„ויאמר קין אל הבל אחיו" (ד', ח')

על מה היו הדינים אמורים (= על מה פרץ הריב בין קין להבל)?

אמר קין להבל: בוא ונחלק את העולם.

אמר לו (הבל): הן.

אמר קין: טול (= קח) אתה את המיטלטלין (= החפצים הניידים), ואני את הקרקעות. והתני ביניהם, שלא יהא לזה על זה כלום.

התחיל הבל לרעות את הצאן (כמוסכם עם אחיו).

אמר קין: אדמה זו שאתה עומד עליה — שלי.

אמר לו הבל: צמר זה שאתה לבוש — שלי.

זה אומר: חלוץ! (= פשוט לבושך). וזה אומר: פרח! (= עוף באוויר, שלא תדרוך על אדמתי). מתוך כך — „ויקם קין אל הבל אחיו".

„ויקם קין אל הבל אחיו" (ד', ח')

אמר רבי יוחנן: הבל היה גיבור מקין, שאין תלמוד לומר (= שלולא כן, לא היה צריך הכתוב לומר) „ויקם"; אלא מלמד, שהיה קין נתון (= מוטל) תחתיו (= תחת הבל הגיבור).

אמר לו (קין): שנינו בעולם, מה אתה הולך ואומר לאבא (אם תפגע בי)? נתמלא עליו הבל רחמים והניחו. מיד עמד עליו קין והרגו. מכאן הבריות אומרים: „טוב לרע (= לאיש רע) אל תעשה, ורעה לא תבוא לך"...

חסידים מספרים

מדוע מתרעמים אנשים על פסק־דין של הרב בדיני ממונות?

מעשה בשני סוחרים עתירי ממון, שבאו לדין־תורה אצל הגאון רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק. שמע רבי חיים את טענות שני הצדדים היריבים, ולבסוף פסק שאחד הסוחרים חייב לפצות את חברו בסכום מסויים.

הסוחר שנתחייב בדין לא השלים עם פסק־הדין שהוצא נגדו, והחל משמיע דברי תרעומת שאין הרב בקי כל צורכו בדין־תורה שהובא לפניו, וכי ראוי לו לעיין עיון נוסף בדבר. אך רבי חיים נשאר איתן בפסק־דינו ושילח את הסוחר מלפניו בהדגשה, שעליו לציית לפסק־הדין בלא כל דיחוי.

לאחר שהאיש יצא מבית הרב, אמרו לו [...] הננו עדים פעמים הרבה, שהרב מסדר [...] שערכה מגיע למאות רובלים או שמסדר [...] המטבח של אדם, ומעולם אין איש מע[...] פסק־דינו של רבנו. ואילו בדין־תורה [...] שני יריבים — כפי ששמענו זה עתה [...] לעיתים שהצד הנפסד אינו מקבל את פסק[...] עורערין. אלא מתרעם באוזני הרב ואינו [...] הוא פוגע בכבוד התורה!

דבר זה מוסבר בפשטות גמורה — [...] חיים לשואלים. בענייני כשרות וכיוצא בזה [...] עליו כל יהודי המדקדק במצוות באהבה [...] פסק־דינו של הרב. אפילו כרוך הדבר בהפ[...] אבל בדין־ודברים שבין שני יריבים, התרעמ[...] מעט באוזני הרב אינה על כך שהאיש [...] מסויים. אלא על שחברו הרוויח...

והוסיף רבי חיים ואמר: בריב הראשון בעולם, בין קין להבל. שואל הקדוש־ברוך־הוא את קין: „למה חרה לך, ולמה נפלו פניך?" ולכאורה, תמוהה שאלה זו שנשאל קין, כן נאמר במפורש על מה חרה לקין ולמה [...] ככתוב: וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל [...] מנחתו לא שעה — ויחר לקין מאוד ויפלו [...] (ד', ה'־ה'). אולם כוונת השאלה המופנית [...] על מה עיקר כעסך; האם על כך שקרבנך [...] נתקבל, או שחרה לך על שנתקבל קורבן [...]

המתנחלים קידמו את פני החיילים בשיך

— אני היו גם מספר מקרים של גילויי־נוקשות כלפי החיילים ✡ נערה אחת נפלה על צווארו של אחד החיילים, התחבקה עימו — והשניים התנשקו; התברר כי החייל המפנה לא היה אלא אחיה... ✡ חיילים אחרים גילו בין המתנחלים את חבריהם למילואים — ונשאום על כפיים למכוניות הפינוי

● מתנחלים רוקדים ליד מחסום משטרתי בדרך להתנחלות

(סוף מעמוד 1)

ליד המחסומים. הם לא היו צריכים לחכות זמן רב. המשאיות והמכוניות הגיעו — ונעצרו מול דוקרני המחסומים.

עוד בטרם החל המיבצע נאמר לאנשים, כי „הערב נלך הרבה ברגל". ואכן, כשהמכוניות תקועות — הולכים ברגל.

קבוצה של 40 צעירים, שעשו את דרכם במשך שעתיים, לעבר מעלה אדומים, נפלו כפרי בשל לידי המשטרה, שהחזירה אותם אחר כבוד לירושלים. עשרות צעירים אחרים ירדו בשלוש קבוצות מכיוון עזריה ועשו לעבר מעלה אדומים, והגיעו עם אור ראשון למקום.

וכשעלה השחר, ראו כי הם נמצאים על גבעה, עליה מצויים שרידי מצודה צלבנית. הגבעה, הסמוכה לכביש, צופה למבואות מזרח־ירושלים מצד אחד, ו־ממנה מראה הכביש היורד ליריחו ולוואדי קלט מצד שני.

ילדים, שהיו עימם, נרדמו בשקי־השינה ליד קיר המצודה הקטנה. אבותיהם שיפשפו את כפות־הידיים, כדי להפיג את הצינה העזה — והכל המתינו לשלושה דברים: לשמש שתעלה ותחמם את העצמות הקפואות; לצבא שיבוא לפנות אותם; למזון ולמים שיגיעו.

השמש עלתה, הצבא בא והמזון הגיע.

בשעה 7 בבוקר הגיע כוח קטן של צה"ל וביקש מהמתנחלים לעזוב את המקום. הם סירבו, אך הודיעו, כי לא יתנגדו בכוח. החיילים החלו לפנות את המתנחלים, אך עד מהרה נוכחו לראות, כי אפילו ביום עבודה של צה"ל, הנמשך עד שעה 7 בערב, לא יוכלו לפנות את המתנחלים. הוכרז סטאטוס קוו עד השעה 11.

ועד אז — התפללו המתנחלים, שרו והתארגנו בשני מעגלים, במעגל הפנימי הגברים, ובחיצוני — הנשים והילדים; זאת — לאות כי פניהם אינם לאלימות. החיילים הקיפו את שני המעגלים במעגל חיצוני, והחלו בוויכוחים בעד ונגד ההתנחלות.

מסה לשם החל הרעב להציק למתנחלים, ומשאית שהביאה עימה מזון ושתייה הורשתה לעבור במחסום הסמוך להתנחלות.

באורות נמוכים

בשעה אחת־עשרה ושלושים לערך, הגיעו למתע המתנחלים ליד מעלה אדומים, למסקנה, כי מהגבעה הזו לא תצמח להם ישועה — מה־גם שאמצעי הקיום שם לשעות הבאות כמעט בלתי־אפשריים.

שעות אחדות קודם־לכן, בשעות הלילה, עשו אלפים את דרכם אל עבר השומרון, במשאיות, באוטובוסים, במכוניות פרטיות, נסעו, על שבילי עפר כבוש, באורות־דרך — אל עבר יעדיהם. האורות הנמוכים נועדו, מן הסתם, להסתיר את השיירות, אבל כל חרש יכול היה לשמוע את קולות השירה הרמים ומחיאות־הכפיים הקצובות שעלו מכלי־הרכב...

לפתע, בקע באחת השיירות אור גדול. מנוע מכוניתו הפרטית של גרשון זפס, קבלן מרעננה, החל לבעור. גרשון חזר לאחור, יחד עם חבר, והשניים נסעו להביא את מכוניתו של החבר, לקחו את המכונית, אך חששו לנסוע לבד בשבילי־שומרון החשוכים, ועל כן עשו את דרכם על הכביש. בהגיעם למחסום שליד חרבתה, עצרו אותם השוטרים וסירבו להתיר להם את הכניסה למקום. השניים החלו לפנות את מחסום־האבנים שהוקם באמצע הכביש, נכנסו למכונית והחלו לנסוע. ואז זרק אחד השוטרים את שרשרת־הדוקרנים מתחת לרכב, וגלגל אחד נפח את נשמתו. השניים החליפו גלגל; ולשוטרים, שראו את דבקותם במשימה של גרשון וחברו, לא היה לב לעצור אותם. הם המשיכו לחרבתה.

קודם־לכן, פרץ מאיר הר־ציון — שנזעק עם ה„וויליס" הזקן שלו מכוכב־הרוחות לרווחת המנשבות בין המתנחלים — את אחד המחסומים וסילם דרך לכלי־רכב אחדים, שנסעו לעבר נבי־צלאח.

צעדה לילית

אבל, דרכם של כלי־הרכב האחרים נחסמה, ולתמונה נכנסו הרגליים. החלה צעדה של כ־27 ק"מ ממחסום חרבתה לנבי־צלאח. המונים, בשיירה רגלית מתרוננת, צעדו בלילה לעבר יעדם. בהזדמנות זו „הלך לאיבוד" בנו בן ה־9 של הרב ישראל הס, רב הסטודנטים של אוניברסיטת „בר אילן". האב הדואג נרגע, כאשר מסרו לו שבנו נמצא בידיים אמונות — ובידיים „אמונים" — של מתנחלים־צועדים, שפרשו עליו את חסותם.

עם בוקר הגיעו ליעדם. זהו תל, שגובהו כ־800 מ', המרוחק כ־600 מ' מהכביש. אחד השיקולים שהינחו את בחירת המקום, היה ריחוקו מן הכביש, עובדה המקשה על הפינוי. על הגבעה חורשת עצי־אורן קטנה, בצילה נחו הבאים לאחר הצעדה הלילית.

אגב, כנראה שאוויר השומרון מבריא. שכן, רופא צעיר, בא למקום עם אשתו, אחותו והוריו. אמו, השוקלת מדי יום שבע פעמים אם לעלות במדרגות הבית, מחמת ורידי־רגליה הבולטים — צעדה כמו אריה צעיר את כל הדרך עד לנבי צלאח...

גם היא, כשאר המתנחלים במקום, קיבלה את פני החיילים הבאים לפנותם בשירה רמה. אבל, על אף ההוראה המפורשת לא להתנגד בכוח לפינוי, לא שלטו אחדים מן המתנחלים ברוחם וגילו נוקשות כלפי החיילים.

אולם, נערה אחת נפלה על צווארו של אחד החיילים, התחבקה עימו והשניים התנשקו. התברר, כי החייל המפנה לא היה אלא אחיה...

חיילים אחרים גילו בין המתנחלים את חבריהם למילואים ונשאו אותם על כפיים אל עבר מכוניות הפינוי.

רק לגבי מתנחל אחד קטן התעוררה בעייה איך לפנותו. הנער, בן 15, טיפס בזריזות של קוף אל צמרתו של אחד מעצי האורן וחיכה שיבואו לפנותו משם. למרות שניתלה באילן גדול, ניתלו החיילים בפקודה מגבוה שקיבלו — ותלשו אותו מעל העץ...

אבל, בעוד הפינוי בנבי צלאח הסתיים בהצלחה, הרי על כל גבעה ותחת כל עץ רענן צצו „התנחלויות" חדשות. צעירים, שנעו כשיות תועות בין השבילים, ישבו לפוש איפה אי־שם, ומפה לשם הכריזו על מקום ישיבתם — כהתנחלות.

גורמי־הבטחון כינו את ההתנחלויות הפרטיות הללו בשם „כיסים", ובמשך כל יום אתמול ניסו לנער את הכיסים האלה.

ובינתיים, קמו ועלו התנחלויות נוספות ליד יריחו ולייד ואדי קלט, ובמקומות נוספים ביהודה ובשומרון. צה"ל הפעיל מסוקים וסיור־רכב, כדי לגלות את המתנחלים ולפנותם. מישחק החתול־ועכבר נמשך אתמול ואמש, כשעיקר המאמץ הופנה לכיוון יריחו ובקעת הירדן, שם יש למתנחלים „גב כלכלי" של אנשי היישובים ה„ריש־מיים" שבבקעת הירדן, שרובם אותם „אמונים".

טענו נגד הפרת החוק והסדר [...] כרוזות, שהביעו את דעת [...] „סבסטיה — הפגנה; מעלה־אדו[מים —] מרד"; „עם יושב לבטח — [...] משטח; „אש"ף והמתנחלים [...] את הנצחנים", ועוד ועוד.

בכינוס של אלפי תומכי ה[...]יות, שנערך בגן־העצמאות ב[...] אור ליום אתמול, טענו הצעירי[ם ...] התעוררות העימות הפנימי בש[...] ההתנחלות: „ההתנחלות מעורר[...] הוויכוח ומגבירה אותו, ועדיף [...] נעשה לפני שנתעורר ונעמד [...] עובדות מוגמרות. כיום אפשר [...] להשפיע על מהלך הדברים. עד [...] אין לנו כל כוונה להביא לשיג[...] אלימות בין אחים, חלילה".

אבל, הרוחות סערו, קבוצה [...] נגדי המתנחלים השתלטה על [...] הטלוויזיה בישיבת „מרכז הרב" [...] לים. והכריזו כי לא יזוזו מ[...] שלא יוזזו המתנחלים מהתנחלו[...] תלמידי־הישיבה הציעו להם [...] עימם פרקי מישניות, ולספק להם [...] לינה. המפגינים סירבו. והמשטרה [...] רה את הבעייה בהעמסת המפגינ[ים ...] מכונית־משטרה.

צעיר נלהב בשם נחום, טען [...] כי המתנחלים הם אכן לאומה — [...] השוטרים ראת בבחור עצמו אסק[...] אותו לניידת־משטרה.

אבל, הוויכוחים ברחוב שלפני [...] כו הרב" נמשכו עוד זמן רב — [...] כי הוויכוחים ברחוב הישראלי [...] זה גם הם עוד לא הסתיימו. [...] רק יתחילו.

„טירפוד השלום"

בעוד הדראמה הזו מתחוללת מחוץ לתחומי הקו־הירוק, הרי בתוך התחומי התעוררה סערת רוחות. „השוטר הצעיר" ו„התנועה להגנת הדמוקרטיה" קיימו עצרת מחאה בירושלים, בה טענו מאית, כי „מטרת ההתנחלות המרופשת היא לטרפד את השיכויים, הנידאים כיום, בדרך לשלום".

באיסוף החומר לכתבה [...] השתתפו: יוסי בר, גד[...] ברון, אברהם ארנו[ן ...] תופיק חורי ורונן עזו[...]

אם את חסרת מקצוע גם את יכולה להיות

מפעילה

למכונות להנהלת חשבונות תוך זמן קצר

תוך זמן קצר תוכלי ללמוד אצלנו להיות מפעילה ואז כל הדרכים פתוחות לפניך

השכר הממוצע למפעילה כיום הוא **1000 ל"י לחודש**

הכישורים הנדרשים — ידיעה בעברית, צורות מחשבה ומעט רצון.

משך הקורס: ללא הגבלה, עד לסיום מוצלח ללא תוספת תשלום.

מחיר הקורס: 600 ל"י.

שעות לימוד: לפני או אחרי הצהריים לפי בחירתך.

סוגי מכונות: אליבטי ואדו־א

למסיימות — העדפה מיום

למצליחות — עבודה מובטחת

קסן

בי"הס להפעלת מיכון חשבונאי

פ"ינסקר 64 תל אביב טלפון: 296946/7

(מול קולנוע ת"א)

תוכניות הרדיות להיום

„7 ימים" מהיום נפלו טעויות בעמוד 36, בין תוכניות הרדיו והטלוויזיה. התאריכים צריכים להיות מיום חמישי הבא, 17 באוקטובר. נפלו טעויות בשידורי הרדיו להיום. להלן לוח השידורים הנכון ברשתות א' וב'.

גל א	הגל הקל
[illegible]	11.10 ער ארבע — עם [...]
[illegible]	10.10 רגע של עברית
[illegible]	11.10 תכנית יוצרי של מאיר [...]
[illegible]	[illegible]

„החברה לישראל"

(המשך מעמוד ה)

בתי־הזיקוק מיכאל צור. בתוקף הפקידו זה הוא השתתף במו"מ. כמובן, כנציג בתי־הזיקוק ושומר על האינטרסים של המדינה. באוקטובר 1969, דהיינו באמצע המו"מ, פרש מיכאל צור מתפקידו כיו"ר הדירקטוריון של בתי־הזיקוק ומונה כמנכ"ל „החברה לישראל" וכחבר בדירקטוריון שלה. בתוקף תפקידיו אלה הוא ייצג את „החברה לישראל" בהמשך המו"מ עם הממשלה.

לבסוף נחתם החוזה ב־28.5.71. והנה זה פלא: שעה שאנשי מבקר־המדינה ערכו את הבדיקה של העיסקה, הם חיפשו לשווא במשרד האוצר את החוזה. לפיו הוקצה ל„חברה לישראל" 26 אחוז ממניות בתי־הזיקוק במחיר מוזל. העתק חתום מהסכם זה לא נמצא כלל במשרד האוצר. מה גדולה היתה הפתעתם של אנשי מבקר־המדינה, שעה שהתברר להם מהעתק החוזה שבידי „החברה לישראל", כי החוזה איננו מבוייל ואינו נושא תאריך. מיכאל צור אף הודיע למבקר־המדינה ליתר בטחון, כי „החברה לישראל" איננה רואה את החוזה כנערך מבחינה פורמאלית. אם כי שני הצדדים נוהגים לפיו...

במלים אחרות: המצב הפורמאלי כיום הוא, ש„החברה לישראל", המחזיקה בחלק חשוב ממניות בתי־הזיקוק, יכולה להתכחש לכל ההתחייבויותיה. על כך כתב מבקר המדינה: „אין זה תואם את כללי המינהל הציבורי התקין, שעיסקה בעלת היקף כה גדול תסוכם שלא בצורה של חוזה מחייב, המחייב בכל תנאיו ונספחיו".

אך זה איננו סוף פסוק בפרשה זו. ה־הסכם, לפיו נוהגים שני הצדדים, הבטיח ל„חברה לישראל" עבור מניותיה בבתי־הזיקוק רווח בצורת דיווידנד שנתי קבוע ל־10 שנים, בשיעור של 9 אחוזים לשנה, שיהיו צמודים לשער הדולר. המשמעות לעומת זאת, הממשלה להחזיק ב־74 אחוז מכניות בתי־הזיקוק בתנאים גרועים ומועדים לרעה. בסיכומו של דבר, היבטח לבעלי מניות „שבידי הממשלה" דיווידנד שנתי בשיעור של 6.75 אחוזים.

תנאים מיוחדים אלה העניקו לבעלי המניות ב„חברה לישראל" רווח מיידי בעסקות מיחות הלירה באוגוסט 1971. רווחי הפיחות של „החברה לישראל" ההסכוו ביגנ מיליון לירות, בעוד שהשקעתם הכוללת ברכישת מניות בתי־הזיקוק היתה 42 מיליון.

סיכם המבקר את הפרשה בלשונו הזהירה: „הענין שיש למדינה בהשקעות בארץ מצא את מלוא ביטויו ביתרונות שחוק „החברה לישראל" העניק לה, ולא היה מקום להעניק לחברה יתרונות נוספים, ובכיוחד בעיסקה זו.

למען האמת בשיטה דומה נקבו מרבית העיסקות של „החברה לישראל", „חברות ואדום". בהן מעורבים גורמים ישראליים. הן בין היתר, הולידה כל חיק לעידוד השקעות בישראל, המעניק יתרונות למשקיעים זרים בצורת הקלות במיסים, זכויות יבוא ללא מכס וכמחירים סקטיביים. אומר פרופסור חיים ברקאי, במצב זה חלק מן הכספים מוברח ונשאר בחו"ל.

„קיים כלכלי של תנאים מיוחדים, אשר בחלקם סותרים כעיקרון יצור מפעים אישיים, לא ביצור יעיל. השיטה הקיימת מעניקה יתרון לאנשים שהם טובים ביחסי ציבור, ולא לאנשים שהם טובים בתעשייה. כל המערכת הזאת בנוייה על כך, שיש עיסויות מוויות של הממשלה, ובי מיכב לקחת ביטויים מפני שמשקיעים על גב החק".

„החברה לישראל" נוצרה מלכתחילה ליצור תדמית של ישראל כמקום אמין לההשקעות בקנה־מידה ענק. סוקה של הפרשה הוא פגיעה קשה ביוקרתה של המדינה, ואומנם, כל מדיניות עידוד ההשקעות בארץ היא דוגמה מובהקת של השיטה, המביאה לתוצאות הפוכות מאשר המטרות המוצבות.

למפעל מזון בסביבות תל-אביב

דרוש:

מנהל ייצור

הכישורים הדרושים:

✱ טכנאי ייצור מוסמך.

✱ נסיון בניהול צוות עובדים גדול בתעשייה.

נא לפנות בכתב־יד לת. ד. 2897 תל־אביב, בציון פרטים על נסיון קודם ומספר טלפון. על גבי המעטפה לציין עבור „מנהל ייצור". סודיות מובטחת

חברה מסחרית גדולה

להפצת שעונים ומכשירי אלקטרוניקה

דרושים

סוכנים עצמאים

לכל הארץ

בעלי בטחונות טובים.

הכישורים הדרושים: בעלי הוש מסחרי וכושר נהול מו"מ עם לקוחות. נסיון של 3 שנים לפחות. בעלי רכב.

המעונינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 2058 ת"א

יל‍ציין עבור „סוכן"

הידראן

למפעל למוצרי חשמל

דרוש

מכונאי אחזקה

אחזקה במצב תקין של ציוד מכני הכולל מערכות הידראוליות — אויר — מכניות, ואיתור תקלות חשמל.

בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונאות.

מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל הפלג 52, אזור או טלפונית 856111

בית הספר החקלאי „מקוה ישראל" דרושה:

טלפונאית-פקידת מודיעין

פרטים במקום.

אורלם - חברה לשכון

מיסודם של החברה לישראל ואשטרום

שדרות השאול בנו, תל אביב: טלפון [...]

דרושים מהנדסי בנין

בעלי נסיון בעבודות תיאום התיכנון, הפעלת פרוייקטים ופיקוח על הבניה.

מקומות העבודה: ת"א, ירושלים ובאר־שבע.

על המעוניינים לפנות בכתב בציון פרטים אישיים וכישורים או להתקשר טלפונית לקביעת מועד הראיון.

— סודיות מובטחת —

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

במחלקה להנדסה כימית

דרושים באופן מיידי

מדריכים ואסיסטנטים

במשרות מלאות

המעונינים להמשיך בלימודי מוסמכים לתואר Ph. D. M. Sc.

בקשות בצירוף תעודות, ציונים וקורות חיים יש לשלוח למזכירות המחלקה להנדסה כימית, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053 באר־שבע. מיקוד 84120.

מכרז מס' 71/א

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מודיעה על משרות פנויות: —

1. במחלקה למתמטיקה

א. מרכז יחידת מיכון מחלקתית

תאור התפקיד: אחראי על אחזקה ופיתוח מערכות תוכנה כלליות, אחראי לפתוח מערכות תוכנה ספציפיות ויישום מערכות ספציפיות קיימות להוראה כחלק מפרוייקטים במסגרת ההוראה של המחלקות למתמטיקה ומדעי המחשב. אחראי לפיתוח מערכות תוכנה ויישום מערכות קיימות במסגרת פרוייקטים של מחקר במחלקה למתמטיקה ובמחלקה למדעי המחשב.

הכשורים הדרושים: תואר ראשון במתמטיקה או במדעי המחשב, רצוי בעל תואר שני. נסיון של שלש שנים בתכנות, בהוראת מתמטיקה או מדעי המחשב ובעבודת מחקר הקשורה ביישומי מחשב.

הדרגה המוצעת: 4—5 בדרוג מח"ר.

2. ביחידת מתאם שירותי הוראה ומחקר

ב. טכנאי לאמצעי המחשה

תאור התפקיד: מפעיל מערכות אודיו ויזיו מתוחכמות, אחראי על תקינותם של מכשירי מעבדה הלשונית, מכשירי המעבדה למיקרו־הוראה ומערכות תגובה במעבדות למדעי ההתנהגות. עוזר לאחראי על המעבדה הלשונית בהקלטות ושיכפולי סרטים מגנטיים. מטפל בציוד הפונטיקה של מעבדת חקר הלשון. מתקין מערכות אודיו־וידיו למטרות הוראה ומחקר בהדרכת מהנדסי המכון האלקטרוני.

הכישורים הדרושים: הנדסאי או טכנאי לאלקטרוניקה. דרוש נסיון של 4 שנים לפחות בעבודה מעשית. עדיפות תנתן לבעל נסיון בתחום מקלטים ומשדרים של טלוויזיה ובתחומי הפונטיקה (אקוסטיקה או רפואית).

הדרגה המוצעת: 3—4 בדרוג טכנאים או מקבילהן בדרוגים אחרים.

ג. שרטט טכנוגרפיה

תאור התפקיד: נותן שרותי שרטוט למחלקות לא טכנולוגיות. מכין תרשימים גרפיים לפרסומים מדעיים לפרוגרמות בנוי ולמתאם שרותי הוראה ומחקר. מעבד תיכנון סכמתי לאמצעי המחשה וסכמות ודגמים לעריכת פרסומי מחקר.

הכשורים הדרושים: הנדסאי או טכנאי למכונות עם נטיה לעסוק בשרטוט או שרטט טכני עם נסיון בשרטוט בנין ושרטוט חשמל או גרפיקה עם נטיה לשרטוט. נסיון של שנתיים להנדסאי ונסיון של 4 שנים לטכנאי.

הדרגה המוצעת: 1—4 בדרוג טכנאים או מקבילהן בדרוגים אחרים.

כל המשרות הינן מלאות

למועמדים מחוץ לבאר־שבע תנתן עזרה בדיור. פניות בכתב בצרוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 18.10.74 אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053 באר־שבע. מיקוד 84120.

נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת

לקליטת ציוד חדיש (דיסקטים)

דרושות נקבניות I.B.M.

עם נסיון

לפנות: ת. ד. 7797 ירושלים.

LIFE

תכנון והנדסה תעשייתית לייף בע"מ

דרוש מנהל חשבונות

בעל נסיון 3 שנים.

ידיעת השפה האנגלית רצויה.

נא לפנות לחברת לייף ת.ד. 1031 חיפה טל. 720126 אל המנהל האדמיניסטרטיבי.

חיפה כימיקלים בע"מ

לרגל ההגדלה וההרחבה דרושים

1. טכנאי מכונות לעבודות תכנון
2. טכנאי ייצור רצוי בעל נסיון
3. לבורנטים לעבודה במשמרות
4. כתבנית עברית—אנגלית
5. עובדים חסרי מקצוע לעבודה במשמרות

תנאים טובים למועמדים המתאימים

על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד [...]

מועצה מקומית שלומי

מכרז פומבי מס' 11/71

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שירות עובדים), תשכ"ב — 1962, נכרזת בזה המועצה המקומית שלומי על משרה פנויה כדלקמן:

1. תואר המשרה:

רכז שרותי חירום

2. דרגת המשרה: בהתאם לכישורים.
3. שיעור המשרה: משרה מלאה.
4. תיאור התפקיד: ריכוז שרותי החירום של העיירה כולל החזקת מקלטים, בטחון בימוסדות חינוך, תיאום עם שלטונות הבטחון.
5. נתונים אישיים: מפקד בצה"ל (רצוי קצין זוטר) בסדיר או מילואים, וכן — השכלה תיכונית.
6. דרישות מיוחדות: מגורים בשלומי או בגליל המערבי.

בקשות למכרז יש להגיש להנהלת המועצה עד יום 27.10.74.

טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרדי המועצה ובמינהלים המחוזיים והנפתיים של משרד הפנים.

דוד חזן, יו"ר המועצה

לחברה מסחרית גדולה בתל-אביב

במרכז העיר

דרושה

כתבנית

עברית - אנגלית

למועמדת המתאימה מובטחים תנאים מצויינים. אפשרית משרה חלקית. ● אוירה נעימה.

— סודיות מובטחת —

נא לפנות בכתב לת.ד 32023 תל־אביב ולציין על־גבי המעטפה: עבור חברה מסחרית גדולה

דרושים

מדריכי נוער

במשרה מלאה וחלקית בכל הארץ

לפנות בכתב: הנוער העובד והלומד רחוב החשמונאים 91 תל־אביב טל. 2n72 [...]

דרושים מדריכים

לחוגים צילום, מלאכת־יד

למרכז הנוער האזורי „גן־רוה" שבבית חנן.

המעונינים יפנו בכתב עם פירוט הנסיון והמלצות ל: מועצה אזורית „גן־רוה", דאר בית חנן.

פרטים נוספים בטלפון: 275—946.

11.10.74 י. ארן, ראש המועצה

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב. טלפונים: מחלקת מודעות 611141.
המחיר: יום ה' 2.90 ל"י; יום ו': 3.75 ל"י לשורה

הלוח הכפול
הלוח הנפוץ ביותר במדינה

קבלנים מציעים

פרקי היום בתנ"ך

המשנה היומית

הדף היומי

ההלכה היומית

הדלקת הנרות

ירושלים
תל-אביב
חיפה

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

תל-אביב

חיפה

בתי-כנסת

I

וילות ובתים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ

טלפונים: מחלקת מודעות 611141.
המחיר: יום ה' 2.90 ל"י; יום ו': 3.75 ל"י לשורה

דירות מרוהטות

II

1-1½ חדרים

2-2½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות להחלפה

ביקוש דירות

בתי מלאכה

אולמות

עסקים

הבשרה

ביקוש

מבני תעשיה

מחסנים

מגרשים

חנויות

משרדים

חדרים מרוהטים

הצעות עבודה

מכוניות למכירה

אמריקניות

אודי - N.S.U.

אוסטין

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

אופל

וילים

ד.ק.וו.

הילמן

וולבו

וילים

ווקסהול

טונדרים

דאף

דומין

טריומף

לארק

מורים

מיני־מיינור

מסחריות

מרצדס

סאאב

סובארו

סוסיתא

סימקה

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

קונטסה

רנו

סיטרואן CITROËN

שונות

השכרת רכב

ביקוש רכב

חצאים למכירה

שרותי רכב

לכל מכונות יד ראשונה ושניה
מיכור

אופנועים וקטנועים

רהיטים

דודי שמש וחשמל

תריסים

מכונות כביסה

מכונות גילוח

סירות

רוצים לקנות

מקררים

טלויזיה

שטיחים

בולים ומטבעות

הלבשה

טפטים

צילומים

טרקטורים

תנורי חמום

ספרים

בתי-ספר ושיעורים

בתי"ס לנהיגה

הלוואות

מי מצא?

חקלאות

חיות בית

התעמלות ומסג'ים

שרותים

כלי נגינה

שידוכים

דרוש/ה שליח/ה

שירות רופאים בהתקהלות

תורנות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

דירות

וילות ובתים

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

אולמות

● אולמות תעשיה ברוממה עד 500 ממ"ר. מיידית טל' 228576.

משרדים

מבני תעשיה

חנויות

מגרשים

מחסנים

עסקים

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות

אופנועים וקטנועים

ביקוש רכב

שרותי רכב

חלקים למכירה

שרותים

תריסים

שונות

ריקודים

ביטוח

טרקטורים

פרסומים

טפטים

כלי נגינה

מכונות כביסה

צילומים

מספרות

רהיטים

מקררים

הלוח הכפול (חיפה והצפון)

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: נורדאו 20, טל. 661166

תורנויות רוקחים לפי המקומות

[illegible]

תורנויות בתי חולים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

דירות

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

קבלנים

[illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

[illegible]

דירות 2-2½ חדרים

[illegible]

דירות 1-1½ חדרים

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

משרדים

[illegible]

חנויות

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

מגרשים

[illegible]

עסקים

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מכוניות

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

מי מצא?

[illegible]

חיות בית

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

הלוח הכפול (ידיעות אחרונות) (הארץ)

המשרד הראשי: שדרות ...
טלפונים: מחלקת מודעות 611141.
המחיר: יום חול: 2.90 ל״י ... 3.75 ל״י לתלה

הלוח הכפול (באר-שבע)

מכוניות

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

הודעות

[illegible]

בתי ספר ושיעורים

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

הודעות

[illegible]

עסקים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

הלוח הכפול (נתניה)

דירות בשכר חודשי

[illegible]

חנויות

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

אשדוד

הצעות עבודה

[illegible]

דירות

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

עסקים

[illegible]

ארגמן

דרושות:
מזכירה-כתבנית
אנגלית-עברית
עם יכולת לקורספונדנציה אנגלית עצמאית. נסיון בעבודה הכרחי, רצוי ביצוא.
מזכירה-כתבנית עברית
רצוי נסיון של שנתיים בעבודה. הסעה מובטחת.
בדבר פרטים נא לפנות למחי כח אדם בכתב אזור התעשיה יבנה, ת.ד. 172, או טלפונית 055—95251
סודיות מובטחת.

למשרד אדריכלי
דרוש/ה
טכנאי/ת בניין
עם ידיעות בסיסיות בהנ...
בפרטים לפנות לטלפון 244303

אוניברסיטת תל-אביב

מכרז מס׳ 40/74

שם המשרה: **מזכירה**
היחידה: יחידת המחשב האלקטרוני
תאור התפקיד: עבודות מזכירות כלליות: תאום ישיבות ופגישות מנהל היחידה; ניהול הכתובת המשרד.
הדרגה: י״א—י״ב
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית: ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל תכתובת והדפסה; נסיון בעבודת מזכירות.
* על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודה לענף כ״א, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל-אביב, רמת אביב עד ליום 18.10.74.

לחברה מסחרית ידועה בעלת סוכנויות לציוד הנדסי ותעשייתי
דרוש
נציג מכירות
אשר יתמחה במכירת ציוד מכני לענף הבניה
הכישורים הדרושים:
* רקע טכני והבנה בציוד מכני
* כושר מכירה ומשא ומתן עם לקוחות
* ידיעה באנגלית
תנאים טובים לאדם המתאים.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 1688 תל-אביב (עבור מכירות)

הילטון תל-אביב
דרושים:
1. מכונאים
2. חשמלאים מוסמכים
העבודה במשמרות.
לפנות למחי המנגנון בין השעות 9.00—16.00 טלפון 244222

לחברה מסחרית גדולה בת״א
דרושות
1. 2 מפעילות
למכונת הנה״ח נשיונל 32
שעות העבודה: 8.00—13.00 בבוקר או 13.00—18.00 אחה״צ
דרוש נסיון קודם.
תנאים טובים.
2. פקידה כללית
— לאחר שרות צבאי
עם נסיון פקידותי של שנתיים לפחות
תנאים טובים — אפשרות קידום.
לפנות בכתב לת.ד. 115 ת״א או לטלפון 03—33214.

לחברה מסחרית גדולה בתל-אביב
דרושים
א. אחראי/ת על תדמניות
הכישורים
1) בעל/ת השכלה מקצועית בתדמנות.
2) נסיון של 4 שנות עבודה בתדמנות בגדי ספורט לנשים.
3) כושר ניהול צוות של 4—5 תדמניות.
4) קפדנית ודייקנית.
ב. אחראי/ת על תופרות
בוחר הדוגמאות
הכישורים:
1) נסיון של 5 שנים בתפירה תעשייתית.
2) כושר ניהול צוות של 5—6 תופרות דוגמאות.
מקום העבודה במרכז העיר.
נא לפנות בכתב לת.ד. 32028 תל-אביב, ולציין על-גבי המעטפה „עבור חברה מסחרית גדולה".

את את
צעירה
אינטליגנטית !!!
בעלת נסיון של שנתיים לפחות בעבודות משרדיות ומזכירות, סבלנית ומתפשת עבודה קשה, ומעניינת עם סיכויים גדולים לקידום בחברה גדולה עם צוות צעיר והנך בעלת השכלה תיכונית שולטת בעברית + הדפסה ותכתובת וידיעה טובה באנגלית גילך 22 — 25 בעלת הופעה נאה ותושבת ת״א או הסביבה, התחלת העבודה מיידית הואילי לכתוב לת.ד. 2926, ת״א, בפירוט קורות חיים, ונסיון קודם לציין מספר טלפון.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים
מכונאי אחזקה
מעולים
בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 767 חיפה מיקוד 31000.

לחברת בניה ארצית
דרושים:
1. מהנדס ביצוע
עם נסיון של 3 שנים.
2. טכנאי ביצוע
עם נסיון של 5 שנים
לפנות ת.ד. 399 ת״א.

לביח״ר לסריגה
אלד
דרושות
תופרות ומתלמדות
לכל סוגי מכונות
נא לפנות בימים א׳—ה׳ לביח״ר „אלד", טל. 907151.

למפעל תעשייתי באזור עכו
דרושה
מזכירה
למנכ״ל
התכונות הדרושות:
שליטה בעברית ואנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות ● רצוי נסיון ביבוא
לפנות טלפונית לקביעת פגישה טל. 04—911021
תועדפנה מועמדות מאזור הקריות או עכו

לחברה לשווק
דרושים בתל-אביב
מנהלי/ות
חשבונות
לפנות בכתב-יד עם קורות חיים, דרישות משכורת, לת.ד. 20047 ת״א „מנהל חשבונות"

למפעל תעשייתי מתפתח בחיפה
דרושים
1. **מנהל חשבונות ראשי**
הכישורים:
3 שנות נסיון בתפקיד דומה רצוי בענף המתכת
ידיעת אנגלית
כושר ניהול צוות עובדים
2. **מזכירת מחלקה**
לעבודה עצמאית
הדפסה בעברית ובאנגלית.
נא לפנות בכתב בציון הפרטים המבוקשים לת.ד. 4353 חיפה עבור לספר 675 (מיקוד 31040)

„אגרקסקו" — חברה לייצוא חקלאי בע״מ
דרושה מזכירה
כישורים נדרשים: השכלה תיכונית, נסיון קודם בתפקיד, ידע בכתבנות עברית, ידיעה בסיסית באנגלית.
נא לפנות לטלפון 264264 שלוחה 18 בשעות העבודה.

לחברת בנין גדולה
דרושה
פקידה טכנית
למחלקת תכנון
בפרטים נא לפנות למרים, טל. 35081

בני משה קרסו
דרושות
בחורות/נשים
לעבודה עונתית של 4—5 חודשים
(יום שלם)
(עבודת עזר לצילומי מיקרופילם)
להתקשר טלפונית לקביעת ראיון אל:
אגף ציוד משרדי
טלפון: 33241 קו פנימי 60

נקבניות
I. B. M..
בעלות נסיון של שנה — לפחות דרושות לחברת „אדי דוד" בע״מ, לרגל הרחבת המחלקה
— תנאים מצויינים למתאימות —
טלפון: 22291.

לחברת שיווק למוצרי חשמל
דרושה
מנהלת חשבונות
עצמאית ומנוסה
שכר בהתאם לכישורים אפשרויות קידום נרחבות.
„חמישי" בע״מ שדרות ואשינגטון 18, ת״א
טל. 826897, 822696

מחפשים
צעירים
וצעירות
לפני או אחרי שרות צבאי
כעובדים עונתיים במכון למיון בהרצליה
להתקשר לטל׳ 938223, 937148, המועצה לייצור ושיווק כותנה בע״מ.

מבוקש נהג
למשאית דיזל
למתאים תנאים טובים
קבי הסוללים דאר נצרת עלית טלפון 065/56291

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

למרכז המיכון
דרושות
נקבניות

העבודה הינה במשמרות
שעות המשמרות
19.00—01.00 14.00—21.00
מקום מגורים בתל־אביב והסביבה הקרובה.
לשם קביעת מועד לראיון נא לפנות טלפונית 623312 קו פנימי 57.
ההנהלה הראשית, רח' לינקולן 18, ת"א

להברה "אפריקה־ישראל" להשקעות בע"מ
אגף הבניה — סביון

דרושים:
* **חשמלאי אחזקה**
* **מסיק לדוד קיטור**
* **מסגרים**

עבודה קבועה בתנאים טובים. לפרטים נא לפנות לטל. [illegible], בין השעות: [illegible]

אלקטרה

דרושים: לאגף מיזוג אויר
* בתל־אביב
• **טכנאי קרור** — בעלי נסיון של שנתיים או שלוש.
• **מפקחים** — לעבודות מיזוג אויר; בעלי נסיון של שנתיים או שלוש
• **מרכיבים** — למתקני מיזוג אויר; בעלי נסיון בעבודות צנרת גז.
לפנות אישית או טלפונית למחלקת כח־אדם, רח' השפלה 3 תל־אביב, טל. 39721.
* בחיפה
• **טכנאי קרור** — בעלי נסיון של שנתיים עד שלוש.
• **מפקחים** — לעבודות מיזוג אויר; בעלי נסיון של שנתיים לפחות.
• **מזכירה** — בעלת נסיון בעבודה עם ספקים ולקוחות.
נא להתקשר טלפונית למספר 661313, חיפה.

י.ע.נ.א. מחשבים בע"מ
דרושה
מזכירה
לפנות: דרך פ"ת 98, טלפון 30862.

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

דרושים:

★ **מהנדסי מכונות** - לתכנון ופתוח
נדרש ידע ונסיון ב: תכנון מכני — נסיון של 5 שנים לפחות, הזק הנדסיים, דינמיקה ורעידות, מעבר חום, תהליכי ייצור, עבוד שבבי, הכורים, טפילים טרמיים וציפויים. רצוי ידע באופטיקה, בקרה ואלקטרוניקה.
רמת התפקידים בהתאם לכישורים.

★ **מהנדסי/טכנאי זווד אלקטרו־מכני**
נדרש ידע ונסיון ב: תכנון מכני, תכנון זווד למערכות אלקטרוניות ואלקטרו־מכניות, תכנון וזווד מעגלים מודפסים וחיוט, תהליכי ייצור מכניים ואלקטרו־מכניים, קירור ואיוורור מערכות אלקטרוניות.
רמת התפקידים בהתאם לכישורים.

נא לפנות בכתב בציון קורות חיים אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל תעופה ע"ש בן־גוריון.

למעולים בלבד

למעבדת מחקר ופתוח

דרושים:
1. **ראש צוות תכנון מכני** — מהנדס מכונות בעל נסיון של 10 שנים לפחות.
2. **טכנאים מכניים לבית מלאכה מכני** — בעלי נסיון של 8 שנים לפחות.
3. **טכנאי אלקטרוניקה למחקר פתוח ובניה** — בוגרי ב"ס הנדסאים ובעלי נסיון.

למחלקת אמינות פקוח איכות, הנמצאת בהקמה

1 **מהנדס אלקטרוניקה** — להקמת צוות בדיקות רכיבים וסטנדרטים, לתכנון ובנית מתקני בדיקה.
2 **מהנדס אלקטרוניקה/פיסיקאי** — א. לעריכת מחקר ומעקב אחר תקלות במכשירים מתקדמים. ב. לכתיבת הוראות בדיקה פיסית.
3. **הנדסאי אלקטרוניקה** — בעל נסיון במתקני בדיקה ובמכשירי מעבדה.
4. **מלחימות ומחייטות למעגלים מודפסים** — בעלות נסיון בביצוע בקורת.
לפנות בצרוף פרטים אישיים לת.ד. 23004 תל־אביב.

סודיות ותשובה מובטחות

לרגבים בע"מ
רחוב הרכבת 20 ת"א
דרוש
נער
בגיל 16—18
עם אופנוע (טוסטוס)
לעבודות שליחות ומשרד

לחב' בניה ארצית
דרוש
עוזר/ת למנהל חשבונות
רצוי נסיון [illegible]
*
להתקשר טלפונית 03—624291 למר אבנר.

מנועי בית שאן ליש[...]
דרושים
מכונאים למנועי [...]
במפעל לבית־שאן
תנאים טובים לפנות טל. 708054־[...]
ת.ד. 77, בית־שאן 065—88420

למשרד אדריכל[ים]
דרושה
מזכירה כתבנית
מעולה
בשפות עברית + אנגלית
לפנות: טל. 03—750025
בין השעות 9—13; 16—18.

לחברה לעמילות מכס
דרוש
פקיד רשוי
למוהקת יבוא
לפנות לת.ד. 11411 עבור פקיד רשוי
— סודיות מובטחת —

לכופעל כוזון גדול בתל־[אביב]
דרושים:
1. **מסגר מכני** לעבודות אחזקה
2. **חשמלאי עוזר** לעבודות אחזקה
3. **פקידת חשבונות** לחשובי שכר ופרטיות
המעוניינים מתבקשים לכתוב לת.ד. [...] או להתקשר טלפונית בשעות [...] טל. 51531 תל־אביב.

דרוש דחוף!
מדריך לנוער
אוניברסיטאי בארגנטינה
כישורים: בעל נסיון בהדרכה, אקדמאי, דתי. רצוי דובר ספרדית.
— תנאים מצוינים —
לפנות אל הרב הראשי לארגנטינה: ת"א טל. 03—244106 או לת.ד. 1252 ירושלים.

למוסד בנקאי בתל־אביב
דרושה
מפעילת מכונת "נשיונל"
בעלת 3 שנות נסיון
לעבודה בשעות אחה"צ
תנאים טובים למתאימה
לפנות: טלפון 59114 למר אלמ[...]

לבית ספר תיכון ע"ש ד"ר א. לוינהרץ
דרושה
מורה לכתבנות
במשרה מלאה ל־3 חודשים.
על המעוניינות לפנות טלפונית בין השעות 08.00—12.00 לטל' 04—717494.

למפעל תעשייתי יצואן באזור תל־אביב
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
בעלי כישורים מתאימים
• • •
נא לפנות טלפונים 910450 916981

הילטון תל־אביב
דרושה
B.M. **נקבנית**
שנת נסיון. ידיעת אנגלית רצויה.
נא לפנות לבנין הילטון, מח' המנגנון, טל. 244222, בין השעות 9.00—16.00.

[עירית ק]רית־גת
ט"ז תשרי תשל"ה
2 אוקטובר 1974
מכרז עובדים מס' 15/74
[...] קרית־גת מכריזה על משרת פנויה כדלקמן:
מזכיר העיריה
[ה]משרה: אחראי על האדמיניסטרציה [...]ירונית נוהלי עבודה, בין מחלקתי, יחידות [...]גנון, משק ורכוש העיריה, הפעלת ועדות [...]עיריה, מעקב אחרי בצוע החלטות מועצת [ה]עיריה והנהלתה.
[כיש]ורים הדרושים: השכלה אקדמאית במד־[עי] המדינה ו/או במינהל צבורי עם נסיון של [...] שנים בעבודה מינהלית — או השכלה תי־[כונית] מלאה עם נסיון בעבודה מינהלית של [...] שנים לפחות, כושר הבעה בכתב ובעל־פה, [כוש]ר ניהול מו"מ עם גורמי פנים וחוץ, כושר [...] יחסי צבור תקינים, ידיעת השפה העב־[רית] על בוריה, ידיעת שפה זרה רצויה, אנג־[לית], צרפתית.
[...]—רין של הדירוג האחיד.
[...] שיתקבל יתחייב לגור בקרית־גת — [...]לו עזרה בהשגת דיור. על המעוניינים לפ־[נות ב]כתב יד ברור למזכירות העיריה עד 20.10.74 [...]כתובת קרית־גת ת.ד. 1.
אריה מאיר, ראש העיריה.

דרושה
[...]סטודנטית [...]כתבנית
[...] עברית ואנגלית
להתקשר טל. 296636[...], ת"א
[...] שעות העבודה.

דרושה
פקידה
להנהלת־חשבונות
סוג ד', נסיון שנתיים.
ברק ושות'
טלפון: 265055.

לחברה הנדסית
דרושים:
1. **הנדסאי או טכנאי בנין** לתפקיד פיקוח במשרה קבועה
2. **הנדסאי או טכנאי בנין** לתפקיד פיקוח לתקופה של חודשיים.
בתשובה נא טלפן 03—261018

[ל]משרד [רו]אה חשבון
דרוש
[עו]בד ביקורת
[...] שלושה ימי עבודה בשבוע.
[...] ראית חשבון [...] שנה ב' או ג' [...] אפשרות לסטאז'
תנאים טובים [...] המתאים.
03—59271 03—50[...]

אלקטרה

דרושים:
• **מנהל/ת חשבונות** — בעל/ת סוג ג' לפחות בהנהח"ש, רצוי נסיון בכספים.
• **פקידה** — לעבודות משרד כלליות והדפסה בשפה העברית.
• **נקבניות** — בעלות שתי שנות נסיון; לעבודה בשעות הבוקר, או לפי ימים בודדים בחודש — בשעות אחה"צ.
• **פקידה** — למפעלנו באזור התעשייה בחולון.
• **נערה** — לעבודות משרד.
לפנות אישית או טלפונית למח' כח אדם, רח' השפלה 3 תל־אביב, טל. 39721

לחברת בנין ארצית
דרושים
בעלי מסגריות
לביצוע עבודות מסגרות בנין
(מעקות דלתות וכו')
[ל]פרטים נא לפנות טל. 914637 פ"ת, [ב]שעות 17.00—19.30. פרט ליום ששי ושבת [...] בלילי ששי בין השעות 8.00—12.00 לטלפון 58144 ת"א למר דב.

למשרד רואי־חשבון
דרושה כתבנית
שעות העבודה 8.00—4.00 רצוף
(אפשרי גם מ־8.00—2.00)
לפנות לטל. 245331 ת"א.

זמכון — מסוף מטען
נמל תעופה בן־גוריון
דרושים
* אחראי משמרת
* ראשי צוותים לעבודות ניטול
* עובדי תחזוקה (נסיון בציוד שינוע ומערכות חשמל)
* פקידים
* קופאי/פקיד חשבונות
* פקידת כח אדם
מקום העבודה נמל תעופה בן־גוריון.
נא לפנות טלפונית 971273
בין השעות: 14.00—16.00.

תדיראן

דרושים
1. **מומחה בכיר לתוכנה בנושא תקשורת.**
רקע בתוכנה לתקשורת כולל לפחות שנתיים של נסיון מעשי בתכנות ותפעול מערכות תכנה לתקשורת. הכרת של מחשבי י.ב.מ. 360/370 חיונית. דרושה ידיעה של אסמבלר 360/370, רצוי ידע ב־ BTAM, IMS CICS כמו כן, רצויה הכרה של יישומי מיני מחשבים בתחום התק־שורת. אישיות מתאימה למגעים רצופים עם לקוחות.
2. **מהנדס אלקטרוניקה.**
בעל נסיון בנושאים דיגיטליים הי־קפים, לציוד מחשבים.
3. **טכנאי אלקטרוניקה.**
בעל נסיון בשטח הדיגיטלי.
4. **מזכירה.**
ידיעת הדפסה בעברית, שליטה באנגלית כולל הדפסה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד למח־לקת כח־אדם ת.ד. 648 תל־אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

למפעל תעשייתי גדול
בירושלים
דרושה
מזכירה למנהל ייצור
ידיעה בסיסית בהנה"חש
לקביעת ראיון נא לפנות למזכירות
טלפון 02—522281

אמקור FEDDERS
מזוג אויר בע"מ
דרושים
1. **יוצאי חיל אויר** במגמות מכונאות וחשמל
2. **מסגר מעולה.**
תנאים מצוינים למועמדים המתאימים.
טל. 03—228166, יצחק שדה 38, ת"א.

ה. ברגר בע"מ משרד להנהלת בתים
זמנהוף 9, תל־אביב, טל. 223224/5
מחפש פקידה
לשעות 15.00—18.30
בענין פרטים לפנות בין 9.00—12.00, 4.00—5.30.

כפר הנוער הדתי
דואר כפר חסידים
דרושים
לבית הספר התיכון החקלאי:
א) מורה לביולוגיה וכימיה
ב) מורה לגדולי שדה ולבעלי חיים (משרה חלקית)
ג) מורה ומדריך למכונאות ומנועים
למשק החקלאי:
א) מרכז לרפת
ב) מרכז ללול
ג) גנן נוי
ד) מרכז משק
לפנימיה:
א) אם בית מרכזת
ב) מסגר חצרן
ג) עובדות מטבח ונקיון
מועמדים דתיים מתבקשים לפנות ישירות למשרד בית הספר או בכתב בצירוף קורות חיים, תעודות והמלצות לכפר הנוער הדתי כפר חסידים 20494.

יבמ IBM
דרושים/דרושות
טכנאי אחזקה למכונות משרד
בירושלים ובחיפה
הכישורים הדרושים: ידיעה באלקטרו־מכניקה או מכשירנות; ידיעה בסיסית באלקטרוניקה; ידע בשפה האנגלית.
מועמדים מתבקשים לפנות ישירות: בירושלים, רחוב קרן היסוד 22, ביום ה' 17.10.74 או ביום ה' 24.10.74, שעה 13.00.
בחיפה, רחוב הבנקים 2, ביום ג' 15.10.74 או ביום ג' 22.10.74, בשעה 13.00.
מועמדים שלא יוכלו לפנות אישית, מתבקשים לפנות בכתב למחלקת כח אדם, ת"ד 20210 תל־אביב, 61200.
יבמ IBM

"אופיר" חברה לעבודות חשמל בע"מ
רחובות, רחוב אחד־העם 13, טלפון 958913
דרושים חשמלאים
לבניין, תעשיה ואחזקה.
לפנות 7—4 בערב, פרט ליום ג'.

דרושים
מפעילים מעולים
לשופל הוזר
930—951 B
בתנאים טובים
טלפון בבית 788644
במשרד 787804.

תרמאויל בע"מ
המסגר 60 תל־אביב
דרושים:
1) **מזכירה/פקידה** כללית כולל כתיבה במכונת כתיבה אנג־לית למשרה מלאה 8—16.30
2) **פקידה כתבנית** למכונה עברית, משרה מלאה.
3) **מתלמדת** לעבודות משרד קלות ושלי־חויות.
4) **פקיד/ת מנוסה** לקבלת קהל למדור הצרכנים/השרותים.
לפנות בכתב לת.ד. 18050 תל־אביב.

"ישפה סגדים" — מהנדסים בע"מ
רח' שרת 41, תל־אביב, טלפון: 155712
דרושה:
פקידה
בעלת ידיעה טובה בהדפסה
— תנאים בהתאם לכישורים —
נא לפנות אישית או טלפונית.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
במחסן הכימי
עובד מאומן
הכישורים הדרושים: פיעל בעל כושר פיזי לעזרה במחסנים, לפריקת סחורות והעמסתם, לחלוקת טובין למחלקות, לעבודות נקיון וסדורים שונים במחסן הכימי. מס' המשרה: מת.כי.ד/185
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם וכס' המשרה עד יום ד' 23.10.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה מיקוד 32000.

ל"אנג'לא" — תל־אביב
דרושות:
מפעילה
למכונת הנהלת־חשבונות,
(אפשרות גם לעבודה במשמרת אחר־הצהריים)
מרכזנית
גם לפקידות כללית
המעונינות תפננה למשרדנו בתל־אביב דרך פתח־תקוה 16 (אל הגב' אגסי אהובה) בשעות לפני הצהריים.
טלפון: 614281.

למפעל תעשייתי גדול בחיפה
דרושים
1. להשלמת הקמת מפעל —
מהנדס או טכנאי
עם נסיון קודם בעבודה בהקמת מפ־עלים כימיים.
משך העבודה — 3 חדשים; אפשרות של המשך העבודה לפי כישורי המועמד.
2. **מנהל חשבונות עצמאי**
סוג 2 — 3, עם נסיון של שנתיים לפחות בהנה"ח ממוכנת.
הצעות עם פרוט נסיון ותולדות חיים יש להפנות בכתב לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס. 136.
— סודיות מובטחת —

ר. ג. יציקות אזור התעשיה נתניה
אזור התעשיה נתניה, טלפון 053—28436
בית יציקה לפלדות, ברזל חשיל וברזלי יציקה מוזרקים וזקוק פלדות — מגסגת — בשיטת סיגים־חשמלית
למפעלינו בנתניה העומד לעבור בקרוב לחדרה
דרושים
1. מהנדסים/טכנאים
2. מהנדסי/טכנאי מטלורגיה
3. לבורנטים
4. דופסי יד ומכונה
5. מתיכים לתנורי קשת ואינדוקציה
6. עובדי יציקה
7. רתכים
8. מחסנאים
תנאים מצוינים — סודיות מובטחת